

*Evaluacija primjene nastavnih planova i programa
u pet skupina srodnih zanimanja u SSO BiH*

*Evaluacija primjene nastavnih planova i programa
u pet skupina srodnih zanimanja u SSO BiH*

Izdavač:

AGENCIJA ZA PREDŠKOLSKO, OSNOVNO I
SREDNJE OBRAZOVANJE

Za izdavača:

Maja Stojkić, ravnateljica
Slavica Ivošević, zamjenica ravnateljice i voditeljica PJ Banja Luka

Autori:

Slavica Ivošević
Dušan Sarajlić
Muharem Saračević
Ahmet Pelko
Zoran Bogdanović
Mehmed Rahmanović
Miroslav Ćurić

Lektorica:

Zdenka Leženić

Tisak:

Štamparija Grafid d.o.o. Banja Luka

Naklada:

550 komada

Projekt podržao GIZ u okviru Programa jačanja javnih institucija BiH

Banja Luka, veljača 2013.

***Evaluacija primjene
nastavnih planova i
programa***

u pet skupina srodnih zanimanja u SSO BiH

NAPOMENA:

Gramatički izrazi u ovom tekstu upotrijebljeni su u jednom rodu i označavaju osobe i muškog i ženskog pola.

Skraćenice tradicionalni B, tradicionalni H i tradicionalni S NPP, koje su upotrijebljene u dokumentu, nisu službeni nazivi nastavnih planova i programa i korišteni su radi lakšeg prikupljanja, objedinjavanja i obrade podataka. Pojašnjene tih kratica dano je u odjeljku 3. Pregled nastavnih planova i programa u SSO BiH.

Sadržaj

1. UVOD	7
1.1. CILJEVI I ZADATCI ISTRAŽIVANJA	7
2. METODOLOGIJA EVALUACIJE	9
2.1. METODE I INSTRUMENTI.....	9
2.2. POPULACIJA I UZORAK.....	11
3. PREGLED NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA u SSO BiH	15
4. EVALUACIJA PET SKUPINA SRODNIH ZANIMANJA U SSO BiH	24
4.1. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA	24
4.1.1. OPIS UZORAKA U SRODNIH ZANIMANJIMA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA	24
4.1.2. ANKETA NASTAVNIKA	26
4.1.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA.....	37
4.2.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA	54
4.2.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SKUPINU SRODNIH ZANIMANJA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA.....	55
4.2. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U STROJARSTVU I OBRADI METALA.....	59
4.2.1. OPIS UZORAKA U SRODNIH ZANIMANJIMA U STROJARSTVU I OBRADI METALA.....	59
4.2.2. ANKETA NASTAVNIKA	61
4.2.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA	74
Zanimanje: strojobravar.....	91
Zanimanje: limar	92
4.2.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA	95
4.2.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U STROJARSTVU I OBRADI METALA	98
4.3. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U GEODEZIJI I GRAĐEVINARSTVU.....	100
4.3.1. OPIS UZORAKA U SRODNIH ZANIMANJIMA U GEODEZIJI I GRAĐEVINARSTVU.....	100
4.3.2. ANKETA NASTAVNIKA	101
4.3.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA	114
4.3.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA /PODUZEĆA.....	128
4.3.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U GEODEZIJI I GRAĐEVINARSTVU	129

4.4. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU	131
4.4.1. OPIS UZORAKA U SKUPINI SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU	131
4.4.2. ANKETA NASTAVNIKA	132
4.4.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA	150
4.4.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA	163
4.4.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU	170
4.4.6. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA ISTRAŽIVANJA UNUTAR SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU U BOSNI I HERCEGOVINI ...	176
4.5. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI	179
4.5.1. OPIS UZORAKA IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI	179
4.5.2. ANKETA NASTAVNIKA	180
4.5.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA	188
4.5.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA	200
4.5.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI.....	201
5. ZAKLJUČAK I OPĆE PREPORUKE.....	205
Prilog	211

1. UVOD

Reformskim procesima u Bosni i Hercegovini u srednjoškolskom strukovnom obrazovanju od 1998. god. pa do danas, aktivnostima obrazovnih institucija i/ili radom više projekata, izvršene su različite promjene u nastavnim planovima i programima.

Stalan i ubrzan napredak tehnologija zahtijeva promjene i razvoj u oblasti obrazovanja. Fleksibilnost u pogledu znanja, vještina i stavova postaje ključnim zahtjevom svake organizacije i sustava, a vrsnoća postaje imperativom. U BiH nije uspostavljen sustav za osiguranje vrsnoće na državnoj razini, kao ni indikatori, a do sada nije bilo značajnijih istraživanja i procjene vrsnoće NPP-a te njegovih primjena.

U okviru ovog projekta planirana je i provedena prva faza evaluacije NPP-a, odnosno vrsnoće primjene NPP-a za sva srodna zanimanja iz pet skupina. Nositelj svih aktivnosti, uz materijalnu podršku GIZ-a, bila je Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH. Istraživanje je provedeno u FBiH i Brčko distriktu, a predstavlja nastavak (drugi dio metodološki kompatibilnih) aktivnosti koje su prethodno u 2011. godini vođene u Republici Srpskoj. U fazi statističke analize i predstavljanja rezultata objedinjeni su i prezentirani rezultati istraživanja za čitavu BiH (za FBiH i RS).

Obrađeni podatci i prikazani rezultati predstavljaju povratne informacije koje mogu pomoći ključnim akterima u oblasti SSO-a u BiH pri analizi, procjeni, planiranju i kreiranju stavova i odluka vezanih za razvoj i primjenu NPP-a.

1.1. CILJEVI I ZADATCI ISTRAŽIVANJA

Opći cilj:

postavljanje mjerila za evaluaciju reforme srednjeg strukovnog obrazovanja - evaluacija primjene NPP-a.

Specifični ciljevi:

provesti prvu fazu evaluacije NPP-a za pet skupina srodnih zanimanja kroz analizu primjene NPP-a u pet skupina srodnih zanimanja u SSO-u BiH na uzorku škola.

Razviti metodologiju, tehnike i instrumentarij za evaluaciju kao temelj za davanje preporuka u unaprjeđenju postojećih praksi.

Zadatci:

- formiranje ekspertnog tima (glavne komisije) i potkomisija za evaluaciju (ministarstva obrazovanja/prosvjete, pedagoški zavodi/Zavod za školstvo, nastavnici)
- rad na instrumentariju
- formiranje uzorka škola i prikupljanje podataka
- priprema i izvođenje evaluacije
- unos i analiza podataka
- priprema izvješća i publikacija
- predstavljanje rezultata.

2. METODOLOGIJA EVALUACIJE

2.1. METODE I INSTRUMENTI

Ovo pilot-istraživanje imalo je teoretsku metodološku osnovu u dokumentima i metodologiji urađenoj u okviru projekta EU-a (*Priručnik o pilot testiranju, praćenju i evaluaciji NPP*, EU VET3, 2009. god.).

Predmet evaluacije je organizacija i vrsnoća NPP-a zanimanja, odnos NPP-a s realnom situacijom i potrebama tržišta, primjenljivost NPP-a, prikladnost i uključenost odgovarajućih predstavnika u razvoj NPP-a, zadovoljnost i utjecaj NPP-a na bolje zapošljavanje. Na temelju toga kreirani su i kriteriji te razrađena i definirana pitanja za evaluaciju (upitnici).

Primijenjena je forma eksterne kvantitativne/kvalitativne evaluacije korištenjem tehnika pismene komunikacije/ankete i instrumenata razvijenih u obliku upitnika.

U istraživanju su se kao izvor podataka/informacija koristile skupine ispitanika (anketirani): učenici završnih razreda srednjih strukovnih škola, tehničkih i mješovitih škola iz cijele BiH, nastavnici koji predaju anketiranim učenicima, roditelji učenika i predstavnici gospodarskih subjekata iz područja anketiranja.

Dio istraživanja koji je u ovoj fazi proveden u FBiH i Brčko distriktu nastavak je (2. dio) aktivnosti koje su prethodno u 2011. godini vođene u Republici Srpskoj. U fazi statističke analize i predstavljanja rezultata objedinjeni su i prezentirani rezultati istraživanja za čitavu BiH (i za FBiH i RS).

Kriteriji evaluacije

U skladu s ciljevima, predmetom, odabranom formom, tehnikama i vrstom instrumenata glavno je povjerenstvo utvrdilo skupine kriterija za evaluaciju:

- vrsnoća NPP-a zanimanja (profila) – planiranje u profilu
- odnos nastavnog plana i programa s realnom situacijom i potrebama tržišta
- primjenljivost NPP-a
- proces razvoja NPP-a
- dugoročni utjecaj NPP-a.

Na temelju utvrđenih skupina kriterija urađena su pitanja i razvrstana u četiri vrste upitnika (pogledati prilog: *Upitnici za evaluaciju*):

- upitnik za nastavnike (30 pitanja)
- upitnik za učenike (10 pitanja)
- upitnik za roditelje (10 pitanja)
- upitnik za društvene partnere (gospodarske subjekte/poduzeće/kompanije) (12 pitanja).

Izrađena su dva seta upitnika s pitanjima prilagođenima ovisno o tomu je li u primjeni modularni NPP ili klasični (tradicionalni) NPP. Također treba naglasiti da se, zbog potrebe za objedinjavanjem rezultata za cijelu BiH, vodilo računa o tomu da kriteriji i pitanja iz upitnika koji su korišteni za istraživanje u RS-u budu zastupljeni i u FBiH i Brčko distriktu u skladu s primijenjenom vrstom NPP-a.

Evaluacijsko tijelo

Glavna komisija za evaluaciju

Projektni tim Agencije za POiS formirao je glavnu komisiju (ekspertni tim) za evaluaciju sa sedam članova (pet eksternih članova, eksperata iz svih dijelova BiH, i dva predstavnika Agencije za POiS obrazovanje):

- Muharem Saračević
- Ahmet Pelko
- Zoran Bogdanović
- Mehmed Rahmanović
- Miroslav Ćurić
- Dušan Sarajlić
- Slavica Ivošević.

Glavna je komisija pripremila, razradila i metodološki vodila proces evaluacije od izbora metoda, tehnika, instrumenata, izbora uzorka, nadzora i pružanja podrške potkomisijama. Glavna komisija izradila je i usvojila jedinstvenu formu za obradu i analizu podataka te interpretaciju rezultata za svaku skupinu srodnih zanimanja.

Potkomisije za evaluaciju

Za svaku skupinu srodnih zanimanja (pet skupina) formirana je potkomisija koju su činila tri člana. Predsjednik svake potkomisije bio je jedan od eksternih članova glavne komisije, a ostali su članovi bili nastavnici/ravnatelji koji rade u školama gdje su zastupljene promatrane skupine zanimanja. Predsjednici potkomisija (ujedno i članovi glavne komisije) autori su poglavlja vezanog za interpretaciju rezultata u ovoj publikaciji.

- Potkomisija za skupinu srodnih zanimanja *Šumarstvo i obrada drveta*:
Muharem Saračević, Enes Hrkić, Nada Miletić.
- Potkomisija za skupinu srodnih zanimanja *Strojarstvo i obrada metala*:
Ahmet Pelko, Zijah Malićbegović, Zoran Landeka.
- Potkomisija za skupinu srodnih zanimanja *Geodezija i građevinarstvo*:
Zoran Bogdanović, Mirsad Jusić, Damir Kadribašić.
- Potkomisija za skupinu srodnih zanimanja *Ugostiteljstvo i turizam*:
Mehmed Rahmanović, Iso Kadušić, Mate Rebrina.
- Potkomisija za skupinu srodnih zanimanja *Ekonomija, pravo, administracija i trgovina*:
Miroslav Ćurić, Elizabeta Dervišević, Dragica Štrbac.

Potkomisije su bile odgovorne za dio istraživanja koji je obuhvatio pripremu (komunikaciju sa školama, pripremu procesa anketiranja), anketiranje nastavnika, učenika završnih razreda, njihovih roditelja i poslodavaca u odabranu uzorku primjenom upitnika kao i za analizu rezultata ankete. Svaki član potkomisije bio je zadužen za određeni broj škola.

Ravnatelji škola

Svaki je ravnatelj anketirane škole u suradnji s članom potkomisije u fazi pripreme evaluacije upoznao nastavnike, učenike, roditelje i poslodavce s istraživanjem, a tijekom faze evaluacije omogućio provođenje (podjelu i popunjavanje upitnika) ankete i sumiranje rezultata na razini škole.

2.2. POPULACIJA I UZORAK

Populacija

Projektne aktivnosti započele su u školskoj 2011./2012. godini kada su formirana evaluacijska tijela, pripremljen detaljan metodološki dizajn te određeni izvori dok je faza anketiranja provedena u školskoj 2012./13. godini (u prvom polugodištu). Zato su u istraživanju korišteni podatci o učenicima i školama iz školske 2011./2012. godine.

U tablici br. 1 prikazani su podatci o učenicima srednjih strukovnih, tehničkih i mješovitih škola (osim gimnazija, umjetničkih, vjerskih i škola za djecu s posebnim potrebama) koji su prikupljeni izravno od svake škole (od ukupno 207 državnih škola obrađene su 204) za 2011./2012. šk. godinu. Kakav je omjer škola i učenika trogodišnjih i četverogodišnjih zanimanja prikazan je u tablici br. 2.

Tablica 1. Broj učenika po područjima obrazovanja (županije, entiteti, Brčko distrikt, BiH) za šk. god. 2011./12.

Županija	Unsko-sanska županija	Posavska županija	Tuzlanska županija	Zeničko-dobojska županija	Bosansko-podrinjska županija	Srednjobosanska županija	Hercegovačko-neretvanska županija	Županija zapadno-hercegovačka	Sarajevska županija	Hercegbosanska županija	Federacija BiH	Republika Srpska	Brčko distrikt	Ukupno BiH
Porodica zanimanja	521	129	1435	616	108	143	225	150	695	46	4068	2978	543	7589
1. Poljoprivreda i prerada hrane	324	0	78	483	0	256	0	0	358	35	1534	1299	0	2833
2. Šumarstvo i obrada drveta	0	0	782	263	0	0	0	0	0	0	1045	75	0	1120
3. Geologija, rudarstvo i metalurgija	2000	88	3020	2286	76	1479	844	428	2130	207	12558	5481	320	18359
4. Strojtarstvo i obrada metala	816	85	2142	2113	25	1378	1024	157	1584	494	9818	5150	356	15324
5. Elektrotehnika	184	0	532	145	19	31	124	0	560	16	1611	678	0	2289
6. Kemija, nemetali i grafičarstvo	349	18	457	767	18	169	33	0	40	0	1851	275	81	2207
7. Tekstilstvo i kožarstvo	292	0	797	765	19	258	562	0	753	0	3446	1668	106	5220
8. Geodezija i građevinarstvo	793	0	1433	1173	18	740	605	163	663	0	5588	2562	52	8202
9. Promet	732	88	779	748	31	721	712	0	552	286	4649	3640	301	8590
10. Ugostiteljstvo i turizam	1644	150	3668	2998	89	2373	1829	1050	1541	585	15927	9819	832	26578
11. Ekonomija, pravo, administracija i trgovina	535	110	2294	978	0	1037	1090	0	1596	34	7674	3493	366	11533
12. Zdravstvo	228	14	494	825	70	460	220	178	548	58	3095	929	187	4211
13. Ostale djelatnosti	8418	682	17911	14160	473	9045	7268	2126	11020	1761	72864	38047	3144	114055
Ukupno za sva područja														

Tablica 2. Broj škola i učenika (po spolu) trogodišnjih i četverogodišnjih škola (županije, entiteti, Brčko distrikt, BiH) za šk. god. 2011./12.

	Škola	Broj obrađenih škola	Učenici trogodišnjih zanimanja MUŠKI	Učenici trogodišnjih zanimanja ŽENSKI	Učenici četverogodišnjih zanimanja MUŠKI	Učenici četverogodišnjih zanimanja ŽENSKI	Ukupno učenika
Unsko-sanska županija	14	14	2169	1065	2566	2618	8418
Posavska županija	2	2	168	69	231	214	682
Tuzlanska županija	24	24	3666	1633	6048	6564	17911
Zeničko-dobojska županija	20	20	3866	1835	4624	3835	14160
Bosansko-podrinjska županija	3	3	165	61	90	157	473
Srednjobosanska županija	21	21	2074	892	3161	2918	9045
Hercegovačko-neretvanska županija	20	20	1283	550	2825	2610	7268
Županija zapadnohercegovačka	4	3	424	253	756	693	2126
Sarajevska županija	21	19	1921	904	4568	3627	11020
Hercegbosanska županija	6	6	334	211	666	550	1761
Federacija BiH	135	132	16070	7473	25535	23786	72864
Republika Srpska	69	69 +2 privatne	6416	2432	14151	15048	38047
Brčko distrikt	3	3	618	263	1055	1208	3144
Ukupno BiH	207	204 +2 privatne	23104	10168	40741	40042	114055

Uzorak

Usvojenom metodologijom za evaluaciju pet skupina zanimanja - šumarstvo i obrada drveta, strojarstvo i obrada metala, geodezija i građevinarstvo, ugostiteljstvo i turizam, ekonomija, pravo, administracija i trgovina - utvrđeno je da će evaluacija biti vršena na uzorku i da će se koristiti metoda sustavnog stratumskog uzorka gdje su stratumi entiteti, odnosno županije u FBiH. Pored škola u RS-u, uzorak obuhvaća minimalno jednu školu svake županije u kojoj se pojavljuju zanimanja iz promatrane populacije (pet skupina srodnih zanimanja).

U istraživanju se tretiraju četiri skupine ispitanika:

- učenici jednog odjela završnog razreda svakog zanimanja uzorkovane škole
- nastavnici strukovnih predmeta i općeobrazovnih predmeta ispitanih učenika
- roditelji ispitanih učenika (po jedan roditelj)
- predstavnici društvenih partnera/poduzeća/kompanija (najmanje dva) iz oblasti rada za koju se obrazuju anketirani učenici.

3. PREGLED NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA u SSO BiH

Reforma srednjeg strukovnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini započela je 1998. godine. Prvi modularni nastavni planovi i programi razvijeni su u okviru EU PHARE programa za šest zanimanja.

Uoči početka reforme u srednjem strukovnom obrazovanju u Bosni i Hercegovini primjenjivali su se sljedeći nastavni planovi i programi:

- Nastavni planovi i programi za srednje strukovne škole, Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Pedagoški zavod, školska 1994./95. i 1995./96. godina
- Nastavni planovi i programi za tehničke i srodne škole, Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Pedagoški zavod, školska 1994./95. i 1995./96. godina
- Zajednički i posebni strukovni dijelovi nastavnih planova srednjih strukovnih škola HRHB za školsku 1996./97. godinu, Ministarstvo društvenih djelatnosti Hrvatske Republike Herceg Bosne
- Nastavni planovi i programi Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske iz 1993./94. godine

Nakon uvođenja modularnih nastavnih planova i programa za navedene nastavne planove i programe koriste se termini *klasični* ili *tradicionalni*. Ti nastavni planovi i programi temelj su tradicionalnim NPP-ma koji se još uvijek primjenjuju.

Od dvijetisućite godine u okviru projekata PHARE VET, EU VET 1, EU VET 2, EU VET 3 i GTZ razvijeni su modularni nastavni planovi i programi za 79 zanimanja. Na temelju razvijene metodologije i već razvijenih modularnih NPP-a u Republici Srpskoj izrađeni su modularni NPP-i za sve skupine zanimanja (Modularni nastavni planovi i programi Republike Srpske, Ministarstvo prosvjete i kulture RS-a) i primjenjuju se u svim srednjim strukovnim i mješovitim školama Republike Srpske od 2004./05. školske godine.

U Federaciji BiH modularni NPP-i implementirani su u pilot-školama. Primjena modularnih NPP-a različita je po županijama. U nekim županijama pilot-škole nastavljale su s primjenom modularnog NPP-a, a pridruživale su im se i ostale

škole dok se u drugim županijama poslije pilot-faze odustajalo od modularnih NPP-a.

Nastavni planovi i programi za srednje strukovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini u školskoj 2011./12. godini

Tijekom školske 2011./12. godine prikupljeni su i obrađeni podatci iz 207 srednjih strukovnih i mješovitih škola u Bosni i Hercegovini. Na temelju tih podataka urađen je pregled NPP-a koji se primjenjuju u srednjem strukovnom obrazovanju Bosne i Hercegovine te je utvrđeno da se u županijama FBiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu primjenjuju sljedeći nastavni planovi i programi:

EU VET NPP – Modularni nastavni planovi i programi za 60 zanimanja; ti su nastavni planovi razvijeni u okviru EU VET projekata.

GTZ NPP - Modularni nastavni planovi i programi za 23 zanimanja; ti su nastavni planovi razvijeni u okviru GTZ projekata.

Modularni RS NPP – Modularni nastavni planovi i programi koje je razvilo Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske; primjenjuju se u srednjim strukovnim i mješovitim školama u Republici Srpskoj od 2004./05. školske godine.

Tradicionalni B NPP – Temelj ovih nastavnih planova i programa su NPP-i za srednje strukovne i tehničke škole Republike Bosne i Hercegovine iz 1994./95. i 1995./96. godine; primjenjuju se u školama u kojima se nastava izvodi na bosanskom jeziku.

Ovi se NPP-i primjenjuju u Unsko-sanskoj županiji, Tuzlanskoj županiji, Zeničko-dobojskoj županiji, Bosansko-podrinjskoj županiji, Srednjobosanskoj županiji, Hercegovačko-neretvanskoj županiji i Sarajevskoj županiji. Većina županija koristi ove NPP-e u izvornom obliku i pod imenom pod kojim su objavljeni. U Sarajevskoj županiji ovi su NPP-i inovirani, a izmjene su uglavnom nastale u nacionalnoj skupini predmeta prilagođavanjem zanimanju i uvođenjem izbornih predmeta.

Tradicionalni H NPP – Temelj ovih nastavnih planova i programa čine Zajednički i posebni strukovni sadržaji nastavnih planova srednjih strukovnih škola HRHB iz 1996./97. godine. Primjenjuju se u školama u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku.

Izvorni nastavni plan i program inoviran je uvođenjem novih zanimanja i manjim korekcijama. Ovako izmijenjene tradicionalne NPP-e usvojila su županijska ministarstva Posavske županije, Hercegovačko-neretvanske županije, Županije zapadnohercegovačke i Hercegbosanske županije, a primjenjuje se i u Srednjobosanskoj županiji u školama koje izvode nastavu na hrvatskom jeziku.

Tradicionalni S NPP – Nastavni planovi i programi iz 1993. godine koji se u Republici Srpskoj primjenjuju za tri zanimanja.

Vlastiti modularni NPP – Modularni nastavni planovi i programi koje su razvile škole; primjenjuju se u Ekonomskoj školi u Bijeljini, Srednjoj trgovačkoj školi u Sarajevu i Srednjoj školi za promet i komunikacije u Sarajevu.

Vlastiti tradicionalni - novi – Tradicionalni nastavni planovi i programi za nova zanimanja; razvile su ih škole, a primjenjuju se u Srednjoj školi metalskih zanimanja u Sarajevu.

Vlastiti (danski) – Primjenjuje se u Ekonomskoj školi u Sarajevu od 1999./2000. školske godine; razvijen je u suradnji s danskim Sindikatом trgovine i Udruženjem poslodavaca trgovine i uslužnih djelatnosti, a usklađen je s europskim standardima i suvremenim metodama obrazovanja.

Primjena nastavnih planova i programa za srednje strukovno obrazovanje u Bosni i Hercegovini u školskoj 2011./12. godini

Za srednje strukovno obrazovanje Bosne i Hercegovine karakteristična je primjena više različitih modularnih i tradicionalnih nastavnih planova i programa. Analiza primjene NPP-a za 2011./12. školsku godinu rađena je na temelju podataka koje su dostavile škole i predstavlja u velikoj mjeri pouzdanu sliku o primjeni različitih NPP-a u srednjem strukovnom obrazovanju.

Svi NPP-i koji su u primjeni mogu se svrstati u modularne (EU VET i GTZ NPP, modularni RS, vlastiti modularni) i tradicionalne (tradicionalni B, tradicionalni H, tradicionalni S, vlastiti tradicionalni).

U tablici br. 1 dani su sumirani podatci o broju učenika po primijenjenim nastavnim planovima i programima u SSO BiH. Tablica br. 2 prikazuje broj zanimanja po vrsti primijenjenih nastavnih planova i programa.

Tablica 1. Primjena nastavnih planova i programa po broju učenika u BiH za školsku godinu 2011./12.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
NPP	3000	363	7940	2350	246	157	475	232	2303		17066	1216	1067	19349
EU VET			727	300		182	70		250		1529	517		2046
GTZ											0	36095	29	36124
Modularni RS											0	100		100
Tradicionalni S	5418		9244	10484	227	4722	2534		7368		39997			39997
Tradicionalni B				1026		3984	4189	1894		1761	13173			13173
Tradicionalni H		319							130		130	119	2048	2297
Vlastiti modularni														
Vlastiti tradicionalni-novi									341		341			341
Vlastiti (Danski)									628		628			628
Ukupno za sve NPP	8418	682	17911	14160	473	9045	7268	2126	11020	1761	72864	38047	3144	114055

Tablica 2. Primjena nastavnih planova i programa po broju zanimanja u BiH za školsku godinu 2011./12.

	Broj zanimanja po NPP									Broj zanimanja po dva NPP	Broj zanimanja ukupno	Broj zastupljenih porodica
	EU VET	GTZ	Modularni RS	Tradicionalni B	Tradicionalni H	Tradicionalni S	Vlastiti modularni	Vlastiti tradicionalni-novi	Vlastiti (Danska)			
Entitet/županija/distrikt	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Unsko-sanska županija	24			40						3	61	12
Posavska županija	9				8						17	8
Tuzlanska županija	31	7		45						9	74	13
Zeničko-dobojska županija	25	5		56	20					32	74	13
Bosansko-podrinjska županija	6			14							20	10
Srednjobosanska županija	5	2		37	42					25	61	13
Hercegovačko-neretvanska županija	9	2		32	38					21	60	11
Županija zapadnohercegovačka	3				13					1	15	6
Sarajevska županija	27	5		41	20		3	3	1	9	71	12
Hercegbosanska županija											20	10
Republika Srpska	11	6	69			3	1			14	76	13
Brčko distrikt	11		1				23				35	10

Vidljivo je da se od ukupno 114.055 učenika po modularnim NPP-ma obrazuje 60.444 učenika ili 53 %, a po tradicionalnim 53.611 učenika ili 47 %.

Najzastupljeniji su tradicionalni B NPP-i i školovanjem po ovim nastavnim planovima i programima obuhvaćeno je 39.997 učenika (35 %). Sljedeći po zastupljenosti su modularni RS NPP-i s 36.124 učenika i EU VET NPP s 19.349 učenika.

Unsko-sanska županija

Srednje strukovne škole Unsko-sanske županije školuju učenike za 61 zanimanje iz 12 skupina zanimanja (nije zastupljena geologija, rudarstvo i metalurgija).

Primjenjuju se tradicionalni NPP-i na bosanskom jeziku i EU VET nastavni planovi i programi. Karakteristično za USŽ jest da se modularni EU VET programi primjenjuju u potpunosti, bez izmjena. Tradicionalni B NPP primjenjuje se za 40 zanimanja, EU VET NPP za 24 zanimanja, a za tri zanimanja primjenjuju se oba NPP-a.

Srednjim strukovnim obrazovanjem obuhvaćeno je 8.418 učenika. Po EU VET NPP-u obrazuje se 3.000 učenika, ili oko 36 %, a 5.418 učenika, ili oko 54 %, po tradicionalnom B NPP-u.

Posavska županija

Dvije srednje strukovne škole Posavske županije obrazuju 17 zanimanja iz osam oblasti zanimanja.

Zastupljen je tradicionalni NPP na hrvatskom jeziku za osam zanimanja i EU VET NPP za osam zanimanja. Po EU VET NPP-u školuje se 363 učenika (53 %) i po tradicionalnom H NPP školuje se 319 učenika.

Tuzlanska županija

Srednje strukovno obrazovanje Tuzlanske županije obrazuje učenike za 74 zanimanja i zastupljena su zanimanja iz svih skupina zanimanja.

Primjenjuju se tradicionalni B NPP, a od modularnih EU VET i GTZ nastavni planovi i programi. Obrazovanjem po modularnim NPP-ma obuhvaćeno je 8.667 učenika, ili oko 48 % (7.940 učenika po EU VET NPP-u i 727 učenika po GTZ NPP-u). Po tradicionalnom B NPP-u obrazuje se 9.244 učenika, ili 52 %.

Tuzlanska županija je na drugom mjestu u Federaciji BiH poslije Bosansko-podrinjske županije po postotku primjene modularnih NPP-a i treba istaknuti da se u odnosu na prethodnu školsku godinu taj postotak uvećao za 7 % (41 % za 2010./11. i 48 % za 2011./12. školsku godinu).

Kada se primjena NPP-a promatra po broju zanimanja, podatci su sljedeći: najveći broj, 45 zanimanja, koristi tradicionalni B NPP; po EU VET NPP-u obrazuje se 31 zanimanje i po GTZ NPP-u sedam zanimanja. Za devet zanimanja primjenjuju se dva različita nastavna plana i programa.

Zeničko-dobojska županija

U Zeničko-dobojskoj županiji srednjim strukovnim obrazovanjem kroz 74 zanimanja iz svih 13 skupina zanimanja obuhvaćeno je 14.160 učenika.

Primjenjuju se tradicionalni NPP-i na bosanskom jeziku i tradicionalni NPP-i na hrvatskom jeziku, a od modularnih EU VET i GTZ NPP. Najveći broj učenika obuhvaćen je obrazovanjem po tradicionalnom B NPP-u i to 10.484 učenika ili 74 %. Po modularnim NPP-u školuje se 2.650 učenika ili oko 19 %.

Promatrano po broju zanimanja, tradicionalni NPP na bosanskom jeziku primjenjuje se za 56 zanimanja, tradicionalni NPP na hrvatskom jeziku za 20, a modularni NPP za 30 zanimanja. Primjena modularnih NPP-a prema broju zanimanja bila bi oko 28 %. Specifično za ZDŽ jest da se u obrazovanju velikog broja zanimanja, čak 32, koriste dva različita nastavna plana i programa.

Bosansko-podrinjska županija

U Bosansko-podrinjskoj županiji u srednjim strukovnim školama zastupljeno je 20 zanimanja iz 10 skupina zanimanja.

U primjeni su tradicionalni B i EU VET NPP-i. Tradicionalni NPP usvojilo je županijsko ministarstvo s izmjenama i novim zanimanjima preuzetima od Sarajevske županije. Po EU VET NPP-u obrazuje se 246 učenika (52 %) za šest zanimanja, a 227 učenika (48 %) obrazuje se po tradicionalnom B NPP-u za 20 zanimanja.

Srednjobosanska županija

Srednje strukovne škole u Srednjobosanskoj županiji obrazuju 9.045 učenika za 61 zanimanje iz svih 13 skupina zanimanja.

Tradicionalni NPP na hrvatskom jeziku primjenjuje se u 42 zanimanja za koja se obrazuje 4.722 učenika ili 52 %. Po tradicionalnom NPP-u na bosanskom jeziku školuje se 3.984 učenika, ili 44 %, za 37 zanimanja. SBŽ vrlo je mala zastupljenost modularnih nastavnih planova i programa po kojima se obrazuje 335 učenika ili oko 4 % i to za sedam zanimanja. Za velik broj zanimanja, čak 25, primjenjuju se dva NPP-a.

Hercegovačko-neretvanska županija

U Hercegovačko-neretvanskoj županiji srednjim strukovnim obrazovanjem obuhvaćeno je 7.268 učenika koji se obrazuju za 60 zanimanja iz 11 skupina.

Najveći broj učenika školuje se po tradicionalnom NPP-u na hrvatskom jeziku (4.189 učenika, ili 58 %), a ti se NPP-i primjenjuju od 1998. kada su prihvaćene izmjene i nova zanimanja u dotad korištene NPP-e. Po tradicionalnom NPP-u na bosanskom jeziku školuje sa 2.534 učenika, ili 35 %. Obrazovanjem po modularnim NPP-u obuhvaćeno je samo 545 učenika, ili oko 7 %.

Promatrano po broju zanimanja, primjena NPP-a je sljedeća: tradicionalni H za 38 zanimanja, tradicionalni B za 32 zanimanja, EU VET za devet zanimanja i GTZ za dva zanimanja. Za 21 zanimanje primjenjuju se dva NPP-a.

Županija zapadnohercegovačka

Srednjim strukovnim obrazovanjem u Županiji zapadnohercegovačkoj obuhvaćeno je 2.126 učenika koji se školuju za 15 zanimanja iz šest skupina srodnih zanimanja.

Primjenjuje se tradicionalni NPP na hrvatskom jeziku za 13 zanimanja i EU VET NPP za tri zanimanja (za jedno se zanimanje koriste dva NPP-a). Ako se primjena NPP-a promatra po broju učenika, onda se dolazi do podataka da je tradicionalnim H NPP-om obuhvaćeno 89 % učenika, a 11 % učenika obrazuje se po modularnim EU VET NPP-u.

Sarajevska županija

Srednje strukovne škole Sarajevske županije obrazuju 11.020 učenika za 71 zanimanje iz 12 skupina srodnih zanimanja (nema geologije, rudarstva i metalurgije). Za Sarajevsku je županiju karakteristično šarenilo u promjeni nastavnih planova i programa, a prema podacima dobivenima iz škola koristi se sedam različitih NPP-a.

Obrazovanjem po tradicionalnim nastavnim planovima i programima obuhvaćeno je 70% učenika. Po tradicionalnim B NPP-u školuje se 7.368 učenika u 41 zanimanju. Vlastiti tradicionalni - novi NPP razvila je i primjenjuje Srednja škola metalskih zanimanja u Sarajevu za tri zanimanja u kojima je 341 učenik.

Po modularnim nastavnim planovima i programima obrazuje se 30 % učenika. Pored EU VET i GTZ modularnih NPP-a, primjenjuje se izmijenjen EU VET NPP te dva tipa vlastitog modularnog NPP-a. Po različitim modularnim nastavnim planovima i programima obrazuje se ukupno 36 zanimanja. Za devet zanimanja primjenjuju se dva NPP-a.

Hercegbosanska županija

U Hercegbosanskoj županiji za 20 se zanimanja iz 10 skupina zanimanja obrazuje 1.761 učenik.

Primjenjuju se tradicionalni NPP-i na hrvatskom jeziku za svih 20 zanimanja. Ti se NPP-i primjenjuju od 2004. godine kada je donesena odluka o županijskim nastavnim planovima i programima (ishodište je NPP HRHB s unesenim izmjenama i novim zanimanjima).

Republika Srpska

Srednjim strukovnim obrazovanjem u Republici Srpskoj obuhvaćeno je 38.047 učenika. Zastupljeno je 76 zanimanja iz svih 13 skupina zanimanja.

U Republici Srpskoj od 2004./05. školske godine primjenjuju se modularni nastavni planovi i programi koje je razvilo Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske – modularni RS NPP. Ti NPP-i se u školskoj 2011./12. godini primjenjuju za 69 zanimanja. Obrazovanjem po tim nastavnim planovima i programima obuhvaćeno je 36.095 učenika ili 95 %.

Od ostalih NPP-a u RS-u je zastupljen i EU VET NPP prema kojemu se obrazuje 1.216 učenika u 11 zanimanja te GTZ NPP s 517 učenika u šest zanimanja. Vlastiti modularni NPP primjenjuje se u Ekonomskoj školi u Bijeljini kojim je obuhvaćeno 119 učenika. Jedini tradicionalni NPP (tradicionalni S) koristi se u Tehnološkoj školi u Banjoj Luci za tri zanimanja sa 100 učenika (0,26 %).

Četrnaest zanimanja obrazuje se po dvama različitim nastavnim planovima i programima.

Brčko distrikt

Srednje strukovne škole u Brčko distriktu obrazuju 3.144 učenika za 35 zanimanja iz 10 skupina zanimanja.

SSO jedino je u Brčko distriktu u potpunosti temeljeno na modularnim nastavnim planovima i programima.

Najveći broj zanimanja i učenika obuhvaćen je vlastitim modularnim NPP-om (23 zanimanja i 2.048 učenika ili 65 %). EU VET NPP-i primjenjuju se za 11 zanimanja i 1.067 učenika dok se za jedno zanimanje (ginekološko-porodničarski tehničar) koristi modularni RS NPP.

4. EVALUACIJA PET SKUPINA SRODNIH ZANIMANJA U SSO BiH

4.1. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA

4.1.1. OPIS UZORAKA U SRODNIH ZANIMANJIMA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA

Metodologijom istraživanja određeno je da se evaluacija provede na uzorku škola, a da se anketom obuhvate učenici iz jednog odjela završnih razreda, nastavnici koji predaju promatranim učenicima, roditelji učenika i predstavnici gospodarskih subjekata iz područja anketiranja.

U skupini srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u školskoj 2012./2013. godini na području FBiH postoji 20 škola u kojim se za neko od zanimanja obrazuju učenici u završnim razredima. Škole koriste različite NPP-e, tj. tradicionalne i modularne (GTZ i EU-VET), NPP na bosanskom i hrvatskom jeziku.

Vodeći računa o kriterijima uzorkovanja, određeno je da se evaluacija u FBiH provede na uzorku škola (7 škola) što je prikazano tablicom br. 1.

Tablica 1. Uzorak škola koje obrazuju za zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u FBiH

Grad/Mjesto	Naziv škole	Naziv Zanimanja	Stepen	Primjenjen NPP (vrsta)	UKUPNO UČENIKA
Bosanska Krupa	MSŠ "Safet Krupić"	Tehničar finalne obrade drveta	IV	TRADICIONALNI B	24
Bosanska Krupa	MSŠ "Safet Krupić"	Stolar	III	EU VET	14
Bosanska Krupa	MSŠ "Safet Krupić"	Šumarski tehničar	IV	TRADICIONALNI B	22
Gračanica	MSŠ Gračanica	Stolar	III	EU VET	18
Zavidovići	Srednja tehnička škola Zavidovići	Šumarski tehničar	IV	TRADICIONALNI B.	30
Zavidovići	Srednja tehnička škola Zavidovići	Tehničar finalne obrade drveta	IV	TRADICIONALNI B.	23
Zenica	JU Mješovita srednja škola Zenica	Ekološki tehničar	IV	EUVET	24
Kiseljak	SSŠ Fojnica	Šumarski tehničar	IV	TRADICIONALNI H	14
Sarajevo	Srednja škola za okoliš i drvni dizajn	Tehničar hortikulture	IV	EUVET	19

Sarajevo	Srednja škola za okoliš i drveni dizajn	Rasadničar	III	EUVET	12
Sarajevo	Srednja škola za okoliš i drveni dizajn	Šumar	III	EUVET	6
Sarajevo	Srednja škola za okoliš i drveni dizajn	Stolar	III	GTZ	5
Sarajevo	Srednja škola za okoliš i drveni dizajn	Tapetar-dekorater	III	GTZ	5
Hadžići	Srednjoškolski centar Hadžići	Stolar	III	tradicionalni B	12
					228

Planirano je da se obuhvate sva zanimanja i zvanja III. i IV. stupanja iz gore navedenih tehničkih i strukovnih škola:

- stolar (EU-VET i GTZ, tradicionalni NPP na bosanskom jeziku)
- rasadničar (EU-VET)
- šumar (EU-VET)
- tapetar-dekorater (GTZ)
- šumarski tehničar (tradicionalni NPP na bosanskom i hrvatskom jeziku)
- tehničar hortikulture (EU-VET)
- ekološki tehničar (EU-VET)
- tehničar finalne obrade drveta (tradicionalni NPP na bosanskom jeziku).

Planirani uzorak iz šumarstva i obrade drveta: 228 učenika i roditelja, 105 nastavnika OOP i ST nastave i 28 društvenih partnera. Ostvareno broičano stanje nakon anketiranja uzorka iz tog područja: 218 učenika (95,50 %), 180 roditelja (79 %), 13 društvenih partnera (46,50 %) te 78 nastavnika OOP i ST nastave (74,30 %).

Tablica 2. Pregled škola, zanimanja i uzorka u skupini srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta

Zanimanje	Nastavnici		Učenici		Roditelji		Poslodavci	
	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS
Šumarski tehničar	78	26	57	56	49	56	13	14
Tehničar za obradu drveta				40		26		
Tehničar finalne obrade drveta			48		36			
Šumar			6	23	6	18		
Rasadničar			12		12			
Stolar			45	12	35	12		
Tapetar-dekorater			6		6			
Tehničar hortikulture			18		18			
Ekološki tehničar			26		18			
UKUPNO:			218	131	180	112		

4.1.2. ANKETA NASTAVNIKA

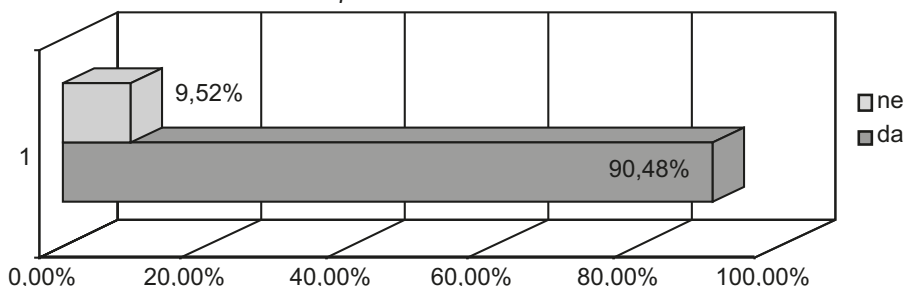
❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Prema ispitivanjima iz anketa 90,50 % nastavnika smatra da je klasifikacija zanimanja primijenjena u školama usklađena s potrebama tržišta rada, a 9,50 % smatra da to nije slučaj te misle da potrebe tržišta rada možemo zadovoljiti obrazovanjem tehničara za CNC tehnologije i CNC operatore.

Grafikon 1. Smatrate li da je klasifikacija zanimanja primijenjena u vašoj školi usklađena s potrebom tržišta rada?

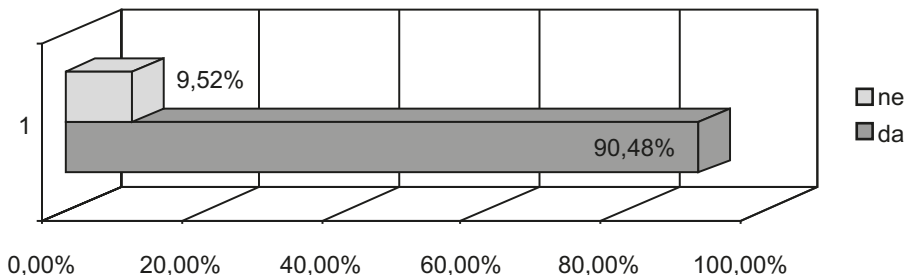
Nastavnici misle da su suvišna zanimanja uslužnih djelatnosti i tekstilne struke te da se treba dati prednost proizvodnim zanimanjima.

Isto tako, 90,50 % nastavnika smatra da je adekvatna zastupljenost predmeta NPP-om jednog zanimanja, a njih 9,50 % smatra da to nije slučaj te da treba izbaciti klasične predmete koji nemaju veze sa strukom npr. povijest, demokraciju i ljudska prava te dodati napredne i one koji su podržani novijom tehnologijom, strukovne predmete iz šumarstva te, primjerice, informatiku sve 4 godine.

Nadalje, 90,48 % nastavnika smatra da je tjedni fond sati predmeta koji predaju (po razredima) dobro planiran NPP-om, a 9,52 % smatra da nije te navode da službe ministarstva trebaju o tomu voditi brigu te da se predmet drvne konstrukcije uvede 3 sata tjedno u I., II. i III. godini.

Da je dobar omjer teorije i prakse (promatrajući zanimanje, predmet i godinu) smatra 85,71 % nastavnika, a ostalih 14,29 % nastavnika ima suprotno mišljenje te ističu da za prvu godinu tehničara za obradu drveta treba smanjiti broj sati praktične nastave sa 6 na 3 sata, a povećati fond sati iz struke za predmete iskrčenje šuma i tehnologija drveta te da kod stolara treba uvesti 12 sati praktične nastave tjedno.

Grafikon 2. Tjedni fond sati predmeta koji predajete (po razredima) dobro je planiran NPP-om

Znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja - slaže se 57,14 % nastavnika, u potpunosti se slaže ili ne zna 19,05 %, ne slaže se 4,76 % nastavnika.

U izradu modularnih NPP-a trebaju se podjednako uključiti predstavnici pedagoških zavoda (Zavod za školstvo) i predstavnici gospodarstva, a nakon toga podjednako se uključuju sindikati, predstavnici tržišta rada te predmetni nastavnici.

Kad je riječ o strukovnim nastavnim predmetima, 95,24 % nastavnika smatra da je broj modula u okviru njihovog predmeta/razreda dovoljan, a 4,76 % smatra da je potrebno u praktičnoj nastavi smanjiti broj modula tako da se obuhvati predviđen NPP. To trebaju zajednički uraditi predmetni nastavnici u suradnji s ministarstvom.

Nastavnici su složni da naziv modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju te da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani. Također se slažu da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula tako da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane.

Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni - u potpunosti se slaže 9,53 % nastavnika, slaže se 57,14 % nastavnika, ne zna 28,57 %, a ne slaže se 4,76 % nastavnika. Navode dendrologiju i organizaciju i ekonomiku poslovanja kao nove izborne predmete.

Da su sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada i da su smjernice za projektni tjedan dobro definirane te da su upute za maturu precizne i sveobuhvatne i smjernice za ocjenjivanje modula precizno definirane slaže se 71,43 % nastavnika, 9,53 % u potpunosti se slaže, 14,28 % ne zna, a 4,76 % se ne slaže.

Da zajednički moduli omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost slaže se 76,19 % nastavnika, 14,28 % se ne slaže, a 9,52 % nastavnika ne zna.

S tvrdnjom da zbir svih modula zajedno čini NPP-e jednog zanimanja u potpunosti se slaže 9,52 % nastavnika, 76,19 % nastavnika se slaže, a 14,28 % se ne slaže s tom tvrdnjom.

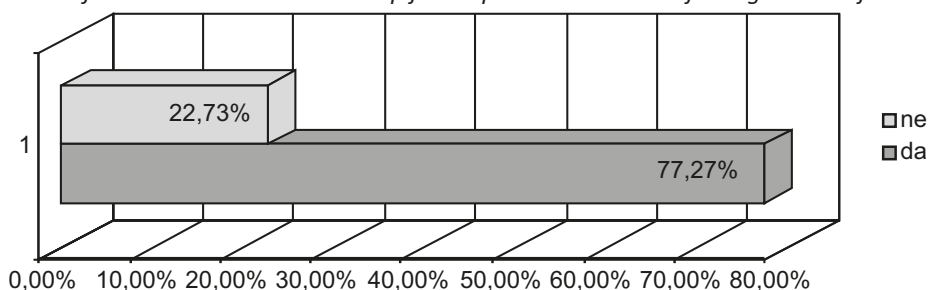
Nadalje, 61,90 % nastavnika smatra da tjedni/dnevni broj sati učenike ne opterećuje, da opterećuje smatra 23,80 % nastavnika, jako opterećuje 9,52 %, a uopće ne opterećuje 4,76 % nastavnika.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Kada je riječ o klasifikaciji zanimanja, 77,28 % nastavnika smatra da je klasifikacija primijenjena u njihovoj školi usklađena s potrebom tržišta rada, a 22,72 % to ne smatra točnim te navode sljedeća zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a nedostaju u postojećoj klasifikaciji zanimanja: kuhar, konobar, frizer, električar, elektromehaničar, obučar, urar, šumarski tehnolog, prerađivač drveta, vatrogasac. Kao suvišnima ocijenili su zanimanja šumarski tehničar, cvjećar i veterinarski tehničar.

Da je adekvatna zastupljenost predmeta NPP-om jednog zanimanja slaže se 77,27 % dok se 22,73 % nastavnika ne slaže te navode da treba izostaviti fiziku i povijest za I. razred, a dodati 2-3 izborna strukovna predmeta: sigurnost i mjere zaštite na radnom mjestu, zaštita stanovništva u raznim situacijama (požar, poplava, udar groma, udar struje), zaštita školske populacije od nasilja i uporabe narkotika, općeobrazovne predmete (povećati broj modula - tjedni fond sati po razredima, povijest I. i IV. razreda ili I. i II. razreda, a tehničarima bi trebalo više fizike).

Grafikon 3. Je li adekvatna zastupljenost predmeta NPP-om jednog zanimanja?

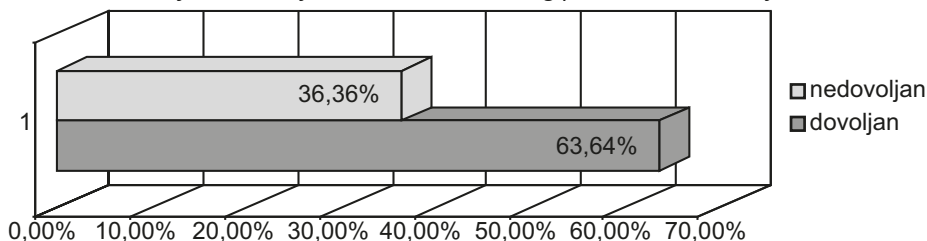
Nastavnici imaju podijeljeno mišljenje oko planiranja tjednog fonda sati po predmetima koje predaju te navode da se treba vratiti na stari NPP, ukinuti module, u svim razredima povećati fond sati, u III. razredu povećati broj sati matematike za 1, dodati 1 sat TZO-a, više sati materinskog jezika, povećati fond sati na 4 + 4 + 3 + 3 i dio uvrstiti u vježbe (praktičnu nastavu).

Da je omjer teorije i prakse odgovarajući smatra 81,81 % nastavnika, a 18,18 % smatra da nije te navode da teorija iz matematike ne prati praksu, da je nedostatan broj sati za potrebnu dopunu, primjerice trigonometrija za šumarsku struku. Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja u potpunosti se slaže 9 % nastavnika, 54,54 % se ne slaže, 18,18 % ne zna ili se ne slaže.

Nastavnici općeobrazovnih predmeta misle da se u izradu modularnih NPP-a prvo trebaju uključiti predmetni nastavnici i predstavnici tržišta rada zajedno, zatim predstavnici pedagoških zavoda/Zavoda za školstvo i predstavnici iz gospodarstva, a potom i sindikat.

Na upit o broju modula u okviru predmeta koji predaju 63,63 % nastavnika smatra da je dovoljan, a 36,37 % smatra da nije dovoljan. Također ističu da bi promjena broja modula tijekom jedne školske godine u okviru TZO-a trebalo biti minimalno 4 zbog raznovrsnosti programa, određenih sportova te fizičke aktivnosti učenika tijekom godine: I. razred - 4 sata tjedno, II. razred - 4 sata tjedno, III. razred - 3 sata tjedno, IV. razred - 3 sata tjedno. Moduli u nastavi matematike nisu i ne mogu biti zaokružene cjeline.

Grafikon 4. Broj modula u okviru vašeg predmeta/razreda je:

Naziv modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju. Nastavnici to potvrđuju u 86,36 % slučajeva, a ne potvrđuju u 13,63 % slučajeva te ističu promjenu modula u okviru islamskog vjeronauka i za II. strani jezik, ali bez konkretnih naziva.

Nastavnici misle da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani te da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula.

Nastavnici navode prijedlog promjena jedinica u modulima: bosanski jezik - spojiti 3. i 4. modul; 2. i 4. modul imao bi naziv fonetika s morfologijom, što bi bio uvod u postojeći 6. modul (sintaksa); promijeniti jedinice modula u 4. razredu za TZO te dodati po još jedan modul u svim razredima radi raznovrsnosti programa. Treba redefinirati module u cijelosti.

Nastavnici misle da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane, ali da treba redefinirati smjernice za nastavnike: engleski jezik - smjernice su suviše štire, ograničavajuće i suvišne; u svim modulima iz vjeronauka nemoguće je pratiti neke smjernice, odnosno realizirati ciljeve.

Na pitanje o određenosti izbornih predmeta u okviru zanimanja u potpunosti se slaže 9% nastavnika, slaže se 45,45 %, ne zna 36,36 %, a ne slaže 9 % nastavnika.

Nastavnici navode sljedeći prijedlog promjena izbornih predmeta: da i engleski jezik bude izborni predmet te da se ukine mogućnost izbora «NIŠTA» za učenike pri izboru pohađanja vjeronauka i kulture religija.

Na upit jesu li sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada, jesu li smjernice za projektni tjedan dobro definirane, jesu li upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne, omogućuju li zajednički moduli vodoravnu i okomitu prohodnost, nastavnici su odgovorili da se u potpunosti slažu 4,54 %, slaže se 59 %, ne zna 30 %, a ne slaže se 6,46 % nastavnika.

Na upit o tome jesu li smjernice za ocjenjivanje modula precizno definirane, čine li svi moduli zajedno NPP jednog zanimanja, 73 % nastavnika odgovara da se slaže, ne zna 4,5% nastavnika, ne slaže se 22,5 %.

Da tjedni/dnevni broj sati opterećuje učenike smatra 31,82 % nastavnika, 13,64 % ne zna, 50 % smatra da ne opterećuje i 4,54 % uopće ne opterećuje.

★ Tradicionalni NPP (nastava se izvodi na bosanskom i hrvatskom jeziku)

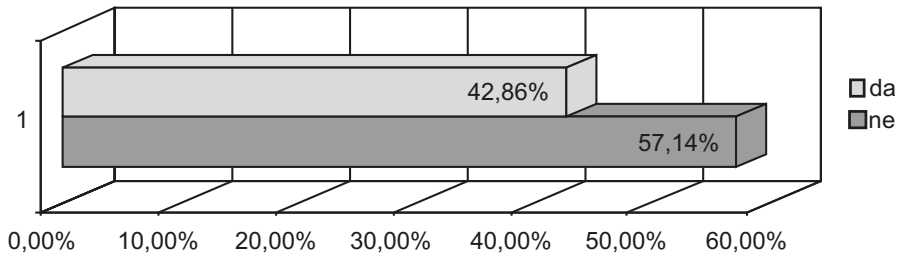
◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Nastavnici koji rade po programu na bosanskom jeziku podijeljena su mišljenja oko tvrdnje da je klasifikacija zanimanja primijenjena u njihovoj školi usklađena s potrebom tržišta rada, tj. njih 57,14 % tvrdi da jest, a 42,86 % tvrdi da nije i navode da je zanimanje kulinar potrebno lokalnoj zajednici, a nedostaje u postojećoj klasifikaciji zanimanja. Nastavnici koji rade po programu na hrvatskom jeziku 100 % tvrde da je klasifikacija zanimanja zadovoljavajuća.

Isto tako, 57,14 % nastavnika koji izvode program na bosanskom jeziku tvrdi da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u jednog zanimanja, a njih 42,86 % tvrdi da to nije slučaj te navode da treba izostaviti općeobrazovne predmete koji nemaju vezu s praksom, a dodati predmete CNC tehnologije u proizvodnji namještaja, konstruiranje s pomoću računala... Nastavnici koji rade po programu na hrvatskom jeziku mišljenja su da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u jednog zanimanja, uz to da treba dodati latinski jezik.

Nastavnici misle da je tjedni fond sati predmeta koji predaju (po razredima) dobro planiran NPP-om na bosanskom i hrvatskom jeziku.

Grafikon 5. Je li adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u jednog zanimanja?

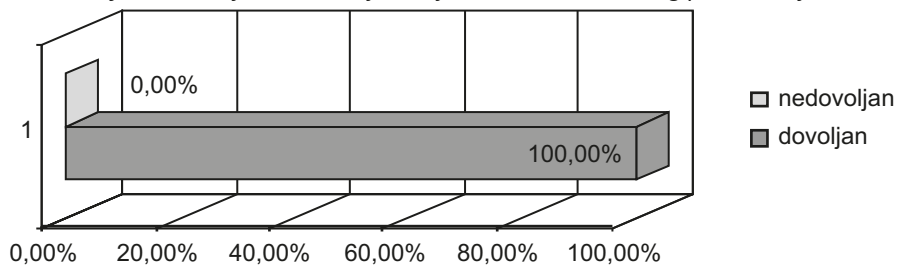
Nadalje, 42,85 % nastavnika koji rade po programu na bosanskom jeziku smatra da je omjer teorije i prakse odgovarajući dok njih 57,15 % smatra da nije i navode prijedlog promjene: u II. i III. razredu smanjiti fond teoretske nastave, povezati teoriju i praksu putem vježbi i zadataka te povećati broj sati. Strukovni predmeti imaju malo sati u odnosu na praktičnu nastavu (prvi razred 2 sata, četvrti razred 4 sata), šumarski tehničar - uvesti praksu u sve razrede. Nastavnici po programu na hrvatskom jeziku slažu se da je omjer teorije i prakse zadovoljavajući.

Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja, slaže se 71,43 % nastavnika koji izvode program na bosanskom jeziku, a 28,57 % nastavnika se ne slaže dok se nastavnici programa na hrvatskom jeziku slažu u potpunosti.

Nastavnici programa na bosanskom jeziku misle da tradicionalne nastavne planove i programe koje koriste treba mijenjati i navode sljedeći prijedlog: pristup informatičkim tehnologijama, opremljenost škole, dodatna edukacija nastavnog kadra, CNC tehnologije, konstruiranje putem računala. Nastavnici programa na hrvatskom jeziku istog su mišljenja i navode da treba osvježiti teoriju i praksu i uskladiti ju sa suvremenim dostignućima znanosti i tehnike šumarske struke.

Obje skupine nastavnika misle da svi subjekti podjednako trebaju sudjelovati u izradi NPP-a, ali daju prioritet predmetnim nastavnicima. Također, obje skupine nastavnika misle da je dovoljan broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta.

Grafikon 6. Broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru vašeg predmeta je?

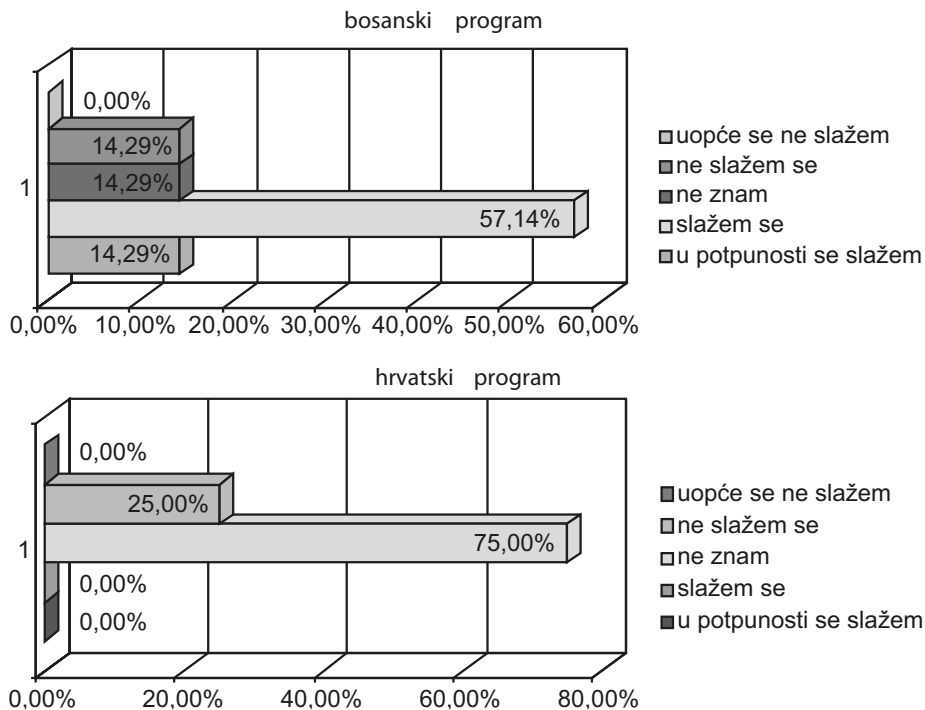
Nastavnici misle da su ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta precizno definirani, da su upute za izvođenje nastave precizno i sveobuhvatno definirane te da je potrebno uvesti izborne predmete u okviru zanimanja.

Nastavnici misle da se u njihovim školama vrši izmjena NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada te se slažu da u okviru NPP-a, kao metode za razvoj vještina učenika, može poslužiti uvođenje projektnog tjedna.

Nastavnici izjavljuju da pri realizaciji sadržaja NPP-a koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa. Slažu se da su upute za maturu precizno definirane.

Zatim, 57,14 % nastavnika koji realiziraju program na bosanskom jeziku slaže se da nastavni planovi i programi koje koriste omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost, 14,28 % nastavnika slaže se u potpunosti dok 14,29 % nastavnika ne zna ili se ne slaže. Nastavnici hrvatskog programa odgovorili su u 75 % slučajeva da ne znaju, a ne slaže se 25 % nastavnika.

Grafikon 7. NPP-i koje primjenjujete ne omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost.

Nastavnici obiju skupina slažu se da NPP-i koje primjenjuju sadrže detaljne upute za ocjenjivanje.

S tvrdnjom da NPP-i koje primjenjuju ne omogućuju brze izmjene nastavnih sadržaja, u potpunosti se slaže 14,28 % nastavnika koji izvode nastavu na bosanskom jeziku, slaže se 42,85 %, ne zna 28,57 %, a ne slaže se 14,28 % nastavnika. Nastavnici koji izvode program na hrvatskom jeziku izjasnili su se da ne znaju, njih 75 %, a ne slaže se 25 % nastavnika.

Nastavnici imaju podijeljeno mišljenje da tjedni/dnevni broj sati učenike opterećuje, misle da ih opterećuje ili ne opterećuje.

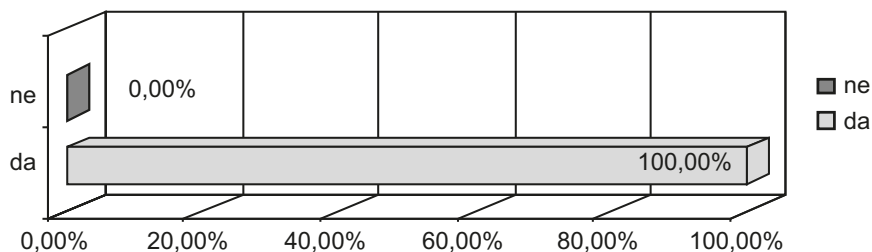
◆ *Nastavnici općeobrazovnih predmeta*

Nastavnici koji rade po programu na bosanskom jeziku, njih 70 %, tvrde da je klasifikacija usklađena s potrebom tržišta rada dok 30 % nastavnika smatra da nije te navode da je zanimanje kuhar potrebno lokalnoj zajednici, a misle da je gimnazija nepotrebna. Nastavnici po programu na hrvatskom jeziku slažu se da je klasifikacija zanimanja u redu.

Da je adekvatna zastupljenost predmeta NPP-om jednog zanimanja smatra 75 % nastavnika koji rade po programu na bosanskom jeziku, a 100 % po hrvatskom programu. Da nije tako izjasnilo se 25 % nastavnika koji rade po programu na bosanskom jeziku i misle da treba izostaviti vjeronauk, a da je potrebno dodati više sati engleskog jezika u IV. razredu, etiku i drugi strani jezik.

Nastavnici misle da je tjedni fond sati predmeta koji predaju (po razredima) dobro planiran NPP-om te da je omjer teorije i prakse odgovarajući, ali da treba povećati broj sati strukovne nastave na štetu općih predmeta.

Grafikon 8. Tjedni fond sati predmeta koji se predaje (po razredima) dobro je planiran NPP-om:

Nastavnici se slažu da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja.

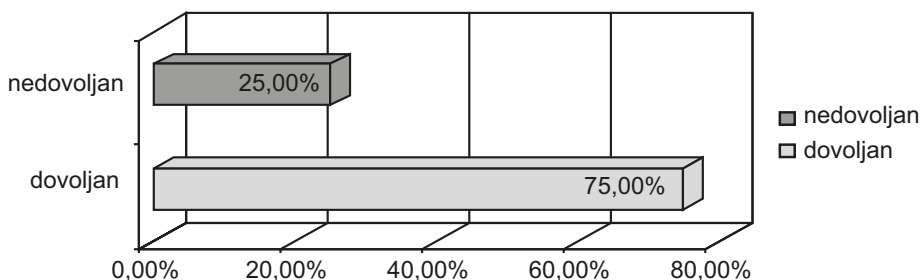
Nastavnici po programu na bosanskom jeziku misle da tradicionalne NPP-e treba mijenjati i navode prijedlog promjena: više audiovizualnih sadržaja, modernije tematske jedinice; samim tim i interesantnija nastava, novi nastavni planovi, obuka za nove alate i strojeve, za novu tehnologiju, više povezati teoriju s konkretnim radom strojeva, koristiti internet za potrebe predmeta, nastavni plan i

program iz bosanskog jezika preopsežan je za ovo zanimanje, treba reducirati udžbenik u skladu s izabranim zanimanjem. Nastavnici koji rade po programu na hrvatskom jeziku misle da tradicionalni NPP ne treba mijenjati.

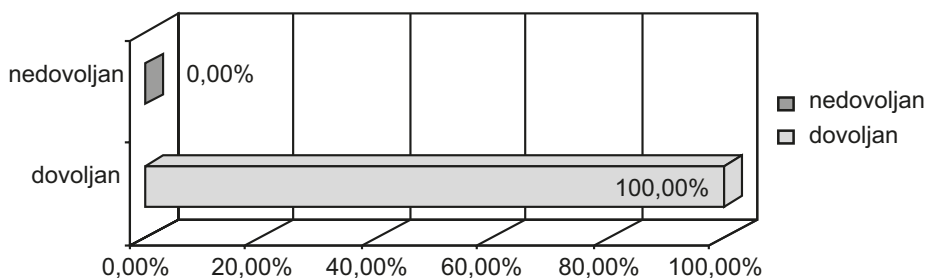
Nastavnici obiju skupina misle da se u izradu/reviziju/promjenu NPP-a trebaju uključiti redom: predmetni nastavnici, predstavnici pedagoških zavoda/Zavoda za školstvo, predstavnici tržišta rada, predstavnici gospodarstva te sindikat.

Broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta je dovoljan za 75 % nastavnika, a za njih 25 % nije iz bosanskog programa te sugeriraju da se malo suze i uredi nastavne cjeline za predmet bosanski jezik jer su preopširne, a udžbenici neprijemljeni. Nastavnici hrvatskog programa misle da je broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta dovoljan.

Grafikon 9. Broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta:
bosanski program

hrvatski program

Nastavnici se slažu da su ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta precizno definirani s tim da bi bilo poželjno kod predmeta organizacija i ekonomika rada redefinirati sadržaj, ciljeve i zadatke. Isto tako, suglasni su da su upute za izvođenje nastave precizno i sveobuhvatno definirane.

Kad je riječ o uvođenju izbornih predmeta u okviru zanimanja, 70 % nastavnika programa na bosanskom jeziku smatra da je potrebno uvesti izborne predmete, a 30 % je zbog preopterećenosti učenika protiv toga jer

učenici već imaju strukovne predmete. Nastavnici koji rade na hrvatskom jeziku 100 % su za uvođenje izbornih predmeta.

Polovica nastavnika, 50 %, koji rade na bosanskom jeziku misli da se u školi vrši izmjena NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada, a 50 % nije upoznato s tim te misle da je neophodno uspostavljanje stalne veze između tržišta rada i obrazovanja učenika u skladu sa zanimanjima koja su odabrali i tako ih pripremati za rad i osposobljavati za tržište rada. Nastavnici programa na hrvatskom jeziku misle 100 % da se u njihovim školama vrši izmjena NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada.

Nastavnici su podijeljenih mišljenja između onih koji ne znaju 50 % i 50 % onih koji se slažu da u okviru NPP-a, kao metode za razvoj vještina učenika, može poslužiti uvođenje projektnog tjedna.

Nastavnici pri realizaciji sadržaja NPP-a koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa.

Da su upute za maturu precizno definirane smatra 60 % nastavnika iz obiju skupina.

U 60 % slučajeva nastavnici ne znaju da NPP-i koje primjenjuju ne omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost.

Polovica nastavnika, 50 %, smatra da NPP-i koje primjenjuju ne sadrže detaljne upute o ocjenjivanju, 40 % ne zna, a ne slaže se 10 %.

Nastavnici su podijeljenih mišljenja da NPP-i koje primjenjuju ne omogućuju brze izmjene nastavnih sadržaja (50 % se slaže, a 50 % ne slaže).

Da tjedni/dnevni broj sati ne opterećuje učenike misli 60 % nastavnika.

❖ **Evaluacija u RS-u (GTZ, EU-VET I RPZ)**

Nastavnici u RS-u navode da je nomenklatura zanimanja usklađena s potrebama tržišta rada. Nastavnici navode da tržištu rada trebaju sljedeća zanimanja: tehničar za obradu drveta, tehničar za hortikulturu, ekološki tehničar, tehničar za pejzažnu arhitekturu. Većina tih zanimanja ne postoji u sadašnjoj nomenklaturi.

Da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u smatra većina nastavnika.

Nastavnici koji su se izjasnili da nije adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u predlažu da se smanji broj općeobrazovnih predmeta, poveća broj strukovnih predmeta i doda ekologija.

Nastavnici rade po programima u kojima je tjedni fond sati adekvatno raspoređen, pa nema prijedloga za bilo kakve izmjene.

Raspodjela vremena za teoriju i praksu je adekvatna. Nastavnici su se izjasnili 100 % potvrdno i nema prijedloga za promjene.

Anketirani nastavnici slažu se s tvrdnjom da znanja koja učenici steknu tijekom školovanja u školi omogućavaju njihovo uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja.

Prema mišljenju nastavnika u izradi NPP-a trebaju se uključiti sljedeći čimbenici i to redom:

1. stručnjaci iz gospodarstva
2. predmetni nastavnici
3. stručnjaci za tržište rada
4. predstavnici pedagoškog zavoda
5. sveučilišni profesori
6. socijalni partneri.

Prema rezultatima, nastavnici misle da su za izradu modularnih NPP-a najvažniji stručnjaci iz gospodarstva.

Nastavnici su 100 % mišljenja da je broj modula u okviru predmeta/razreda dovoljan, kao i da naziv modula ukazuje na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju.

Svi anketirani nastavnici misle da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno definirani.

Nastavnici se slažu da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula. Svi anketirani nastavnici misle da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane.

Mišljenje je nastavnika da je izborni predmet u okviru zanimanja adekvatno određen.

Nastavnici se slažu da su sadržaji modula prilagođeni potrebama lokalnog gospodarstva, kao i da su smjernice za projektni tjedan adekvatne.

Nastavnici se slažu i s tvrdnjom da su upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne.

Nastavnici se slažu da su zajednički moduli dovoljni i adekvatni za vodoravnu prohodnost.

Smjernice za ocjenjivanje modula detaljne su i precizne, a zbir svih modula zajedno čini cjelinu NPP-a zanimanja.

Nastavnici su suprotnog mišljenja o opterećenosti učenika fondom sati.

Prema gore navedenom može se zaključiti da nastavnici iz FBiH i RS u većini slučajeva dijele ista mišljenja. Korelacije u sličnim razmišljanjima možemo naći u navodima o adekvatnoj zastupljenosti predmeta u NPP-u jednog zanimanja te da se primat obrazovanja učenika da obrazovanju u strukovnim predmetima i praktičnoj nastavi, misle da je fond sati dobro raspoređen uz preporuke za povećanjem

fonda sati strukovnih predmeta i praktične nastave (FBiH - drvene konstrukcije I., II., III. godina). Nastavnici se slažu da moduli i šifra modula ukazuju na sadržaje koji se proučavaju u okviru predmeta, da su izborni predmeti dobro raspoređeni, da nazivi modula ukazuju na sadržaje istih, da je zbir svih modula dobro raspoređen, da NPP-i omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost te da su učenici neopterećeni fondom sati. Isto razmišljanje dijele oko revidencije NPP-a te uključenja stručnjaka iz gospodarstva, socijalnih partnera, sindikata, predstavnika tržišta rada, nastavnika.

4.1.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA

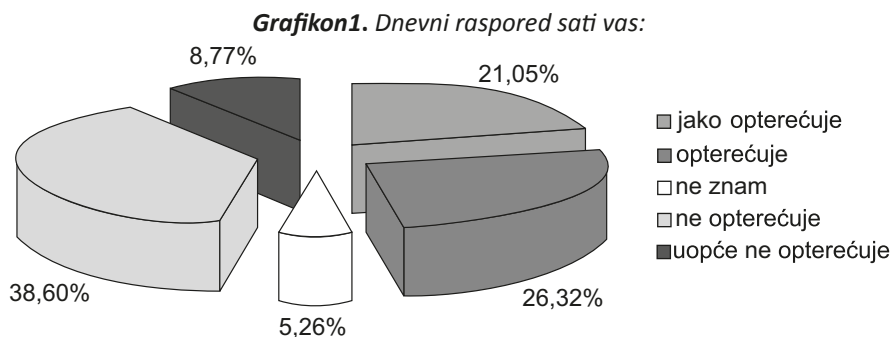
Zanimanje: šumarski tehničar

❖ Evaluacija u FBiH

★ Tradicionalni NPP (nastava se izvodi na bosanskom i hrvatskom jeziku)

Prema podacima, roditelji učenika ovog zanimanja imaju sljedeći stupanj stručne spreme: OŠ 18,4 %, SSS 67,3 %, VŠS 4,1 %, te VSS 10,2 %.

Anketirani učenici iz ovog zanimanja u omjeru 61,43 % muških i 38,57 % ženskih učenika izjašnjavaju se različito na pitanje opterećuje li ih dnevni raspored sati.

Roditelji su suprotnog mišljenja i 50 % njih izjasnilo se da dnevni raspored sati njihovo dijete ne opterećuje ili uopće ne opterećuje, 21,4 % roditelja odgovorilo je da ne zna, a 28,6 % da opterećuje ili uopće ne opterećuje.

Učenici i roditelji imaju istovjetne stavove na pitanje jesu li predmeti koje proučavaju učenici u okviru ovog zanimanja odgovarajući, što potvrđuju podudarnim stavom: 80 % slaže se da su predmeti odgovarajući dok se 20 % ne slaže s tim i

navode da bi trebalo izostaviti politiku, vjeronauk, TZO, engleski jezik, povijest, gospodarstvo, a dodati praktični rad na terenu i drugi strani jezik.

Učenici odgovaraju da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran. S DA je odgovorilo 64,91 % ispitanih, a s NE 35 % navodeći da je uzrok tomu previše sati strukovnih predmeta u jednom danu i puno predmeta dok IV. razredi nemaju dovoljno matematike. Roditelji 100 % potvrđuju dobro planiranje fonda školskih sati po razredima i predmetima.

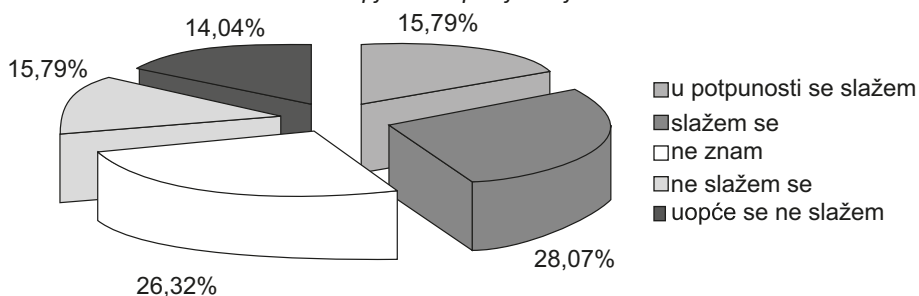
Učenici i roditelji istovjetno odgovaraju da predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada su strukovno-teoretski predmeti i praktična nastava te predmeti u funkciji struke, strani jezik i matematika.

Učenici i roditelji misle da nastavne predmete općeobrazovne funkcije (TZO, vjeronauk, latinski, sociologija, gospodarstvo) s kompletnim sadržajem treba smatrati suvišnim.

Na pitanje treba li nastavnim planom i programom omogućiti uvođenje izbornog predmeta, učenici raznoliko odgovaraju, ali se većinom slažu (u potpunosti se slaže 15,78 %, slaže 38,59 % učenika, ne zna 14 %, ne slaže se ili se uopće ne slaže 30 %). Roditelji podržavaju uvođenje izbornog predmeta 92 %, a samo se 8 % roditelja ne slaže.

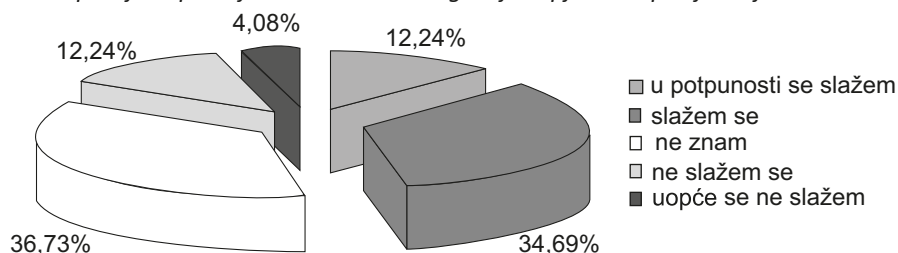
Zanimljiva su stajališta učenika i roditelja na tvrdnju da će znanja i vještine koje stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti uspješno zapošljavanje. Tako učenici odgovaraju :

Grafikon2. Znanja i vještine stečena tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje

Roditelji:

Grafikon 3. Znanja i vještine koje vaše dijete stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja uz primjenu postojećih NPP-a ne omogućuju uspješno zapošljavanje u struci

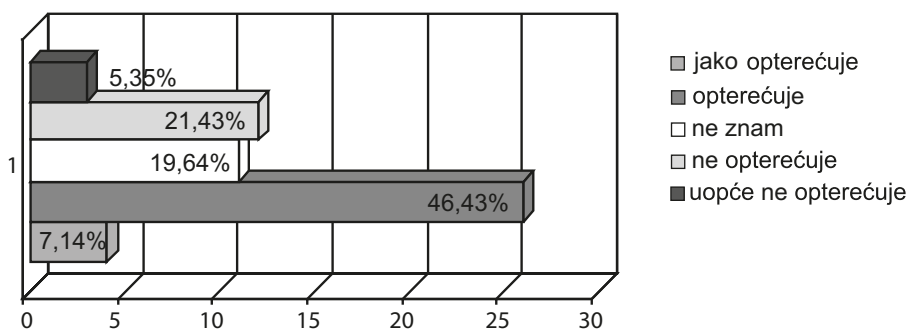
Učenici i roditelji dodaju da je neophodno više terenskog rada, više praktične nastave, više stručnih ekskurzija i posjeta rasadnicima i gospodarskim subjektima, više suradnje roditelja i profesora, više strukovnih predmeta, da treba uvesti stručne ekskurzije, ukinuti usmeni dio ispita iz matematike na maturi, poboljšati materijalne uvjete za rad.

❖ Evaluacija u RS-u

Da dnevni raspored sati jako opterećuje misli 7,14 % učenika, opterećuje 46,43 %, ne zna 19,64 %, a da ne opterećuje misli 21,43 % učenika dok 5,35 % se izjasnilo da ih uopće ne opterećuje. Roditelji misle suprotno. U ostalim navodima roditelji podržavaju mišljenja učenika.

Grafikon 1. Opterećenost dnevnim fondom sati

Dnevni raspored časova

Da su predmeti dani u NPP-u adekvatni misli 89,29 % ispitanika, a da nisu 10,71 % ispitanih učenika.

Učenici su mišljenja da praktičnu nastavu treba uvesti u sve godine, ali bez naznaka s kojim sadržajima.

Da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno određen NPP-om misli 83,93 % učenika, a da nije 16,07 %.

Prijedlog učenika je da se tjedni fond sati smanji na 25 i istodobno uvede predmet zaštita šuma s 2 sata u četvrtom razredu.

Najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada, prema mišljenju učenika, daju sljedeći predmeti: iskorištavanje šuma, zaštita šuma, srpski jezik, strukovni predmeti, uređivanje šuma, botanika, primjena računala.

Učenici misle da su suvišne funkcije (86,95 %) u okviru matematika, zatim povijest i poduzetništvo.

Da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om u potpunosti se slaže 10,71 % ispitanika, slaže se 57,14 %, ne zna 21,43 %, ne slaže se 10,71 %.

Sa tvrdnjom da znanja koja steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada u potpunosti se slaže 21,43 %, slaže se 60,71 %, 14,29 % ne zna, a 3,51 % se ne slaže.

Iz svega navedenoga mogu se izvesti sljedeća mišljenja učenika i roditelja iz RS-a i FBiH za zanimanje šumarski tehničar: učenici misle da ih dnevni raspored sati opterećuje, a roditelji misle suprotno; obje skupine misle da su predmeti dani u NPP-u ovog zanimanja adekvatni, ali navode potrebu za povećanje praktične nastave, smanjenje broja sati općeobrazovnih predmeta te da se izostave vjeronauk, povijest, poduzetništvo, demokracija i ljudska prava. Misle da je tjedni fond sati po razredima dobro planiran, ali prijedlog je da se poveća fond sati strukovnih predmeta jer, kako navode, oni su i najzaslužniji za razvoj sposobnosti učenika u struci. Slažu se da su izborni predmeti dobro raspoređeni te da znanja i vještine koje stječu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje učenika na tržište rada. Većina učenika i roditelja navode neprimjerene uvjete rada tijekom praktične nastave (nepostojanje adekvatnih didaktičkih pomagala, kabineta, i sl.).

Zanimanje: tehničar za obradu drveta

❖ Evaluacija u RS-u

Stručna sprema anketiranih roditelja učenika u okviru ovog zanimanja: OŠ 6,67 %, SSS 73,33 %, VŠS 13,33 %, VSS 6,67 %.

Da dnevni raspored sati njihovu djecu mnogo opterećuje misli 13,33 % roditelja, da ih opterećuje misli 40 % roditelja, ne zna 26,67 %, ne opterećuje 6,67 %, a da uopće ne opterećuje misli 13,3 % dok većina učenika smatra da ih opterećuje.

Aдекватno su predmeti zastupljeni NPP-om misli 93,33 % roditelja, a da nisu zbog opterećenosti gradivom iz strukovnih predmeta misli 6,67 %. Učenici se slažu s tvrdnjom u 95,83 % slučajeva.

Svi roditelji i učenici potvrdno su se izjasnili o tvrdnji da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini izučavanja adekvatno određen Nastavnim planom i programom te nema prijedloga za korekcije, dok je prijedlog učenika da se praktična nastava uvede u sve godine.

Da engleski jezik najviše doprinosi razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada misli 40 % roditelja, matematika 33,33 %, a strojevi i uređaji, konstruiranje, praktična nastava i obrada drveta po 6,66 %. Isto mišljenje zadržavaju i učenici.

Roditelji i učenici navode da je u okviru engleskog jezika suvišna književnost, u matematici funkcije, a u tjelesnom odgoju vježbe snage.

S tvrdnjom da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om u potpunosti se slaže 26,67 % roditelja, slaže se 46,67 %, ne zna 26,67 %. Učenici se većinom slažu u sličnom omjeru.

Mišljenja roditelja podijeljena su i oko znanja koja djeca stječu tijekom školovanja, a koja im omogućuju da se uspješno uključe na tržište rada. S tvrdnjom se u potpunosti slaže 13,33 % roditelja, slaže se 60 %, ne zna 13,33 %, ne slaže se 6,67 %, a uopće se ne slaže 6,67 % anketiranih roditelja. Učenička mišljenja: u potpunosti se slaže 12,5 %, slaže se 20,8 %, 37,5 % ne zna, 8,33 % se ne slaže, 20,8 % učenika u potpunosti se ne slaže. Roditelji su u okviru svoje ankete dali preporuku da se više pažnje posveti općem obrazovanju.

★ Modularni NPP (GTZ)

Stručna sprema anketiranih roditelja učenika u okviru ovog zanimanja je: SSS 100 %.

Da dnevni raspored sati njihovu djecu mnogo opterećuje misli 9,09 % roditelja, opterećuje 36,4 %, ne opterećuje 36,36 %, a da uopće ne opterećuje 18 %. Učenici su se izjasnili da ih ne opterećuje.

Predmeti su adekvatno zastupljeni NPP-om misli 72,23 % anketiranih roditelja, 87,5 % učenika, a 27,3 % roditelja, 12,5 % učenika da nisu i da u okviru zanimanja treba više praktične nastave. Učenici navode da se ponavlja gradivo iz predmeta tehnologija.

Ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini učenja adekvatno je određen prema NPP-u misli većina roditelja i učenika. Nema prijedloga za izmjene.

Prema mišljenju roditelja i učenika, predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada su praktična nastava i strukovni

predmeti, a predmet koji je suvišan u okviru ovog zanimanja je demokratija i ljudska prava.

Roditelji se 100 % slažu s tvrdnjom da su izborni predmeti adekvatno određeni u okviru zanimanja, kao i da znanja koja djeca stječu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada.

Zanimanje: tehničar finalne obrade drveta

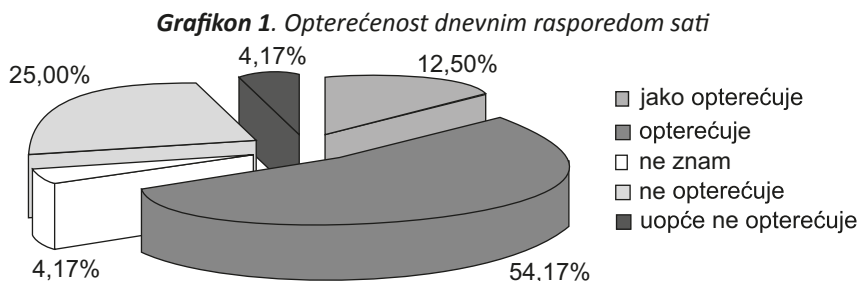
❖ Evaluacija u FBiH

★ Tradicionalni NPP (nastava se izvodi na bosanskom jeziku)

Stručna sprema roditelja ispitanika: OŠ 33,33 %, SSS 52,8 %, VŠS 8,3 % i VSS 5,6 %.

Ispitani uzorak učenika: 56,25 % muških i 43,75 % ženskih učenika.

Učenici su mišljenja da ih dnevni raspored sati opterećuje ili jako opterećuje (66,5 %), a roditelji imaju slično mišljenje te ih 55,5 % misli da učenike opterećuje dnevni raspored sati.

Učenici i roditelji imaju isto mišljenje oko toga da su predmeti koje proučavaju učenici ovog zanimanja odgovarajući, što potvrđuju u 77 % slučajeva. Istog su mišljenja i da treba izostaviti predmete koji nemaju veze sa strukom misleći na općeobrazovne predmete, a da treba dodati praktičnu nastavu zbog rada kod zapošljavanja, dizajn i oblikovanje namještaja, više sati praktične nastave, uvesti CNC tehnologije, konstruiranje s pomoću računala.

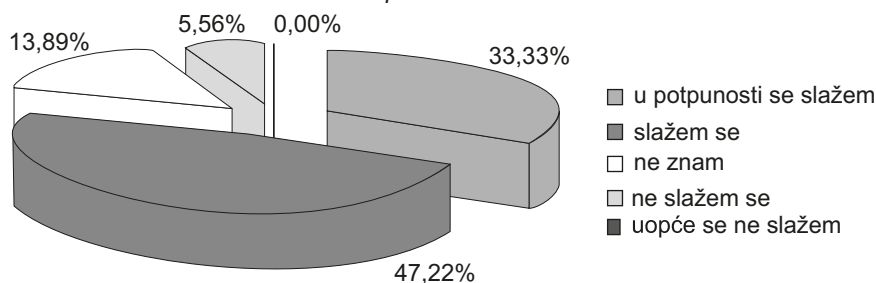
Nadalje, 60,74 % učenika slaže se da je tjedni fond školskih sati za jedan predmet u jednoj školskoj godini dobro planiran, a 39,58 % ne slaže se te navode da treba smanjiti blok-sate te da dnevno smiju imati najviše 6 sati. S time se slažu i njihovi roditelji.

Učenici i roditelji slažu se da strukovno-teoretski predmeti i praktična nastava najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje učenika na tržište rada, te da općeobrazovnim predmetima kao što su povijest, bosanski,

kemija, vjeronauk, demokracija, fizika, matematika, tjelesni i sociologija treba smanjiti fond sati ili izbaciti dio sadržaja.

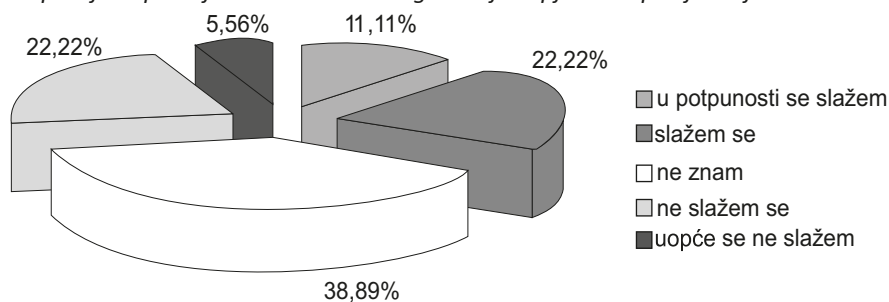
Roditelji i učenici istovjetnog su mišljenja oko uvođenja izbornog predmeta.

Grafikon 2. Nastavnim planom i programom potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

Roditelji i učenici istovjetnog su mišljenja oko tvrdnje da znanja i vještine koje učenik stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja uz primjenu postojećih NPP-a ne omogućuju uspješno zapošljavanje u struci.

Grafikon 3. Znanja i vještine koje učenik stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja uz primjenu postojećih NPP-a ne omogućavaju uspješno zapošljavanje u struci:

Zanimanje: šumar

❖ Evaluacija u FBiH

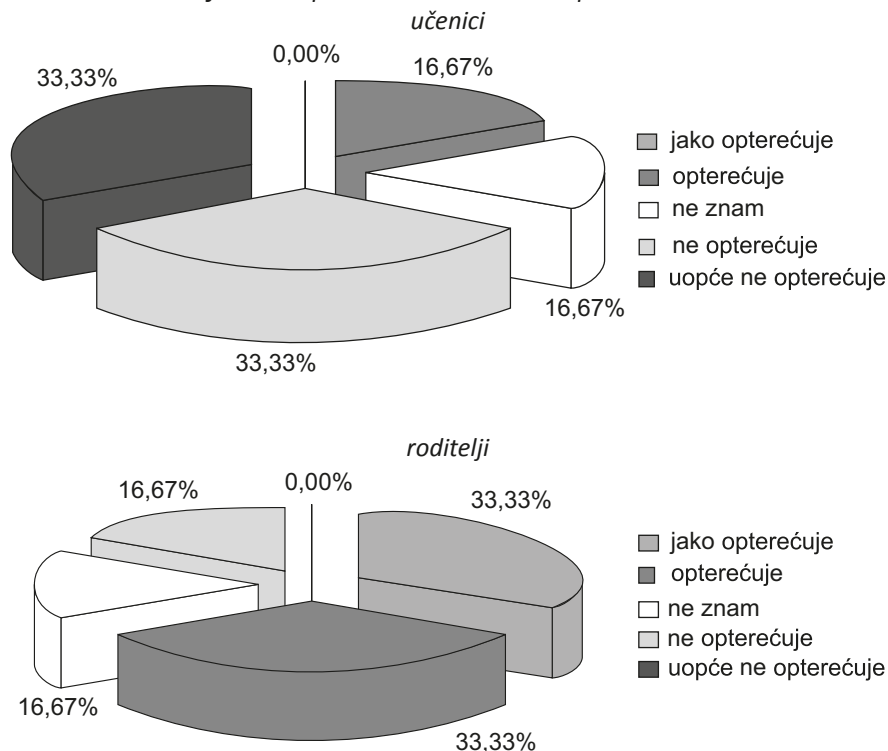
★ Modularni NPP

Stručna sprema roditelja ispitanika: OŠ 16,66 %, SSS 83,34 %.

Ispitani uzorak učenika: 100 % muški učenici.

Učenci su odgovorili da ih dnevni raspored sati uopće ne opterećuje ili ne opterećuje u 66,66 % odnosu, a roditelji su suprotno odgovorili, tj. da su njihova djeca previše opterećena rasporedom sati.

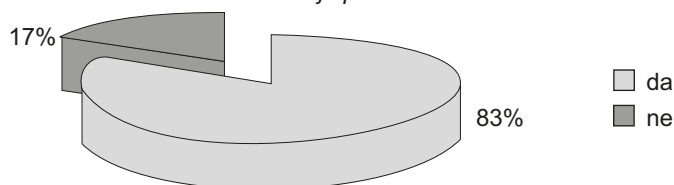
Grafikon 1. Opterećenost dnevnim rasporedom sati:

Učenci i roditelji mišljenja su da su predmeti koje učenici proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući, ali da bi trebali izostaviti demokraciju i ljudska prava, a dodati strani jezik.

Obje skupine istog su stajališta da je ukupan tjedni fond školskih sati za jedan predmet u jednoj školskoj godini dobro planiran.

Grafikon 2. Ukupan tjedni fond školskih sati za jedan predmet u jednoj školskoj godini dobro je planiran

Obje skupine slažu se u mišljenju da strukovni predmeti i praktična nastava najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje učenika na tržište rada.

Roditelji su mišljenja da općeobrazovne predmete (demokracija i ljudska prava, bosanski jezik, vjeronauk) treba izostaviti s cjelokupnim sadržajem, dok se učenici po tom pitanju nisu izjasnili.

Na pitanje jesu li izborni predmeti u NPP-u dobro planirani, učenici su se izjasnili da se u potpunosti slažu ili slažu 50 %, a 50 % njih ne zna dok se 66,66 % roditelja slaže, 16,66 % ne zna i 16,66 % se ne slaže.

Učenici se u potpunosti slažu ili slažu (83,33 %) da znanja i vještine koje steknu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada dok se samo 50 % roditelja slaže s tom tvrdnjom, a ostali se ne slažu ili ne znaju.

❖ Evaluacija u RS-u

Dnevni raspored sati jako opterećuje misli 4,34 % učenika, opterećuje 34,78 %, ne zna 21,74 %, ne opterećuje 17,39 %, a uopće ne opterećuje 21,74 %, dok 50 % roditelja ne zna, a ostali imaju podijeljeno mišljenje da ih opterećuje i ne opterećuje.

Da su predmeti dani u nastavnom planu i programu zanimanja adekvatni, slaže se 65,22% ispitanika, a da nisu 34,78 % anketiranih učenika dok 100 % roditelja podržava tu tvrdnju.

Da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno određen NPP-om misli 69,57 % učenika, a da nije 30,43 %, a 100 % roditelja podržava tu tvrdnju.

Kad je riječ o predmetima koji najviše razvijaju sposobnosti potrebne za uspješno uključivanje na tržište rada, učenici misle da su to lovstvo (68 %) i iskorištavanje šuma (30,4 %). Roditelji također misle da strukovni predmeti najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada.

Za matematiku učenici misle da treba izbaciti trigonometriju (100 %).

S tvrdnjom da znanja koja se stječu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada, slaže se 21,74 %, ne zna 65,22 %, a ne slaže se 13,04 % anketiranih učenika, dok 50 % roditelja ne zna, a 50 % se slaže.

Iz svega navedenoga mogu se naći podudarnosti u mišljenjima roditelja i učenika na razinama RS-a i FBiH za zanimanje šumar: da učenike opterećuje fond sati, da su adekvatni predmeti u okviru zanimanja, a da je ukupan broj sati po predmetu i godina adekvatan, da su strukovno-teoretski predmeti najzaslužniji za razvoj vještina i znanja učenika, te da se izostavi trigonometrija (matematika) iz zanima-

nja. Učenci i roditelji nisu iznijeli pozitivan stav prema tome da znanja koja učenik stječe tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada.

Zanimanje: rasadničar

❖ Evaluacija u FBiH

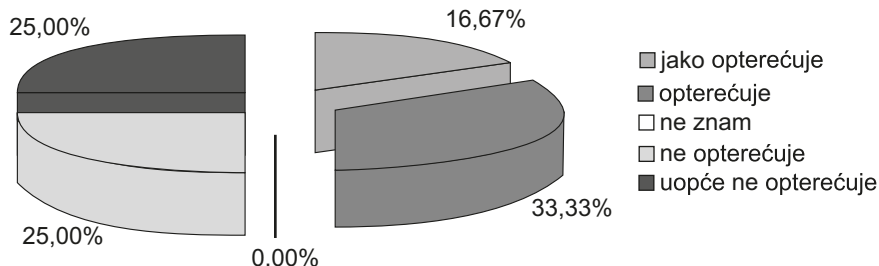
★ Modularni NPP

Stupanj stručne spreme roditelja ovog zanimanja: OŠ 16,66 %, SSS 58,33 %, VŠŠ 25 %.

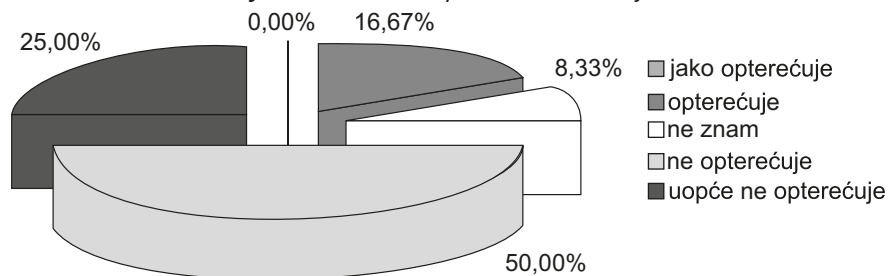
Uzorak broji muških učenika 16,67 %, te ženskih učenika 83,33 %.

Učenci su podijeljenog mišljenja oko toga da ih dnevni fond sati opterećuje (50 %) i ne opterećuje (50 %), dok roditelji ipak zadržavaju mišljenje da učenike fond sati ne opterećuje.

Grafikon1. Opterećenost dnevnim rasporedom sati :

Grafikon2. Dnevni raspored sati Vaše dijete:

Učenci i roditelji mišljenja su da su predmeti koje učenici proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući, ali da bi trebalo izostaviti matematiku, bosanski jezik i vjeronauk, a dodati engleski jezik, geografiju, informatiku.

Obje grupacije mišljenja su da je tjedni fond sati dobro planiran po razredima i predmetima, ali da treba uvesti predmete koji će povećati opće znanje i utjecati na odgoj djece, a sve ostale osuvremeniti i učiniti interesantnijim.

Obje skupine navode strukovne predmete i praktičnu nastavu, ali i bosanski jezik i matematiku kao predmete koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje učenika na tržište rada, te navode da su matematika i bosanski jezik potrebni predmeti, ali im je gradivo preopširno.

Učenici i roditelji slažu se da je izborni predmet u NPP-u dobro određen te su istog mišljenja da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada.

Zanimanje: stolar

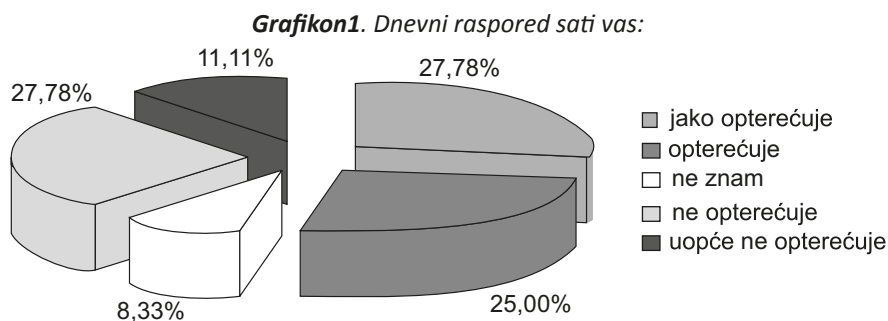
❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

Stupanj stručne spreme roditelja ispitanika: OŠ 28,57 %, SSS 64,28 %, VŠS 7,14 %.

Uzorak broji 100 % mušku populaciju učenika.

Na pitanje opterećuje li ih dnevni raspored sati, učenici su odgovarali različito.

Roditelji tih učenika odgovorili su slično kao i učenici (43 % ne opterećuje, 53 % opterećuje, 4 % ne znaju).

Roditelji su zadovoljni s predmetima koje proučavaju njihova djeca 100 %, dok 88,88 % učenika je zadovoljno, a 11,11 % je nezadovoljno te navode da treba ostaviti vjeronauk, engleski jezik, demokraciju i ljudska prava, bosanski jezik, a treba dodati fiziku i informatiku.

Obje skupine mišljenja su da je tjedni fond sati dobro planiran po razredima i predmetima.

Obje skupine navode strukovne predmete i praktičnu nastavu kao predmete najzaslužnije za uspješno uključivanje učenika na tržište rada.

Na pitanje jesu li izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro određeni, 22,22% učenika u potpunosti se slaže, 33,33 % se slaže, 36,11 % ne zna i 8,33 % se ne slaže dok se 80 % roditelja slaže s tom tvrdnjom.

Učenici i roditelji slažu se da je izborni predmet u NPP-u dobro određen te su istog mišljenja da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada.

★ Tradicionalni NPP (program se izvodi na bosanskom jeziku)

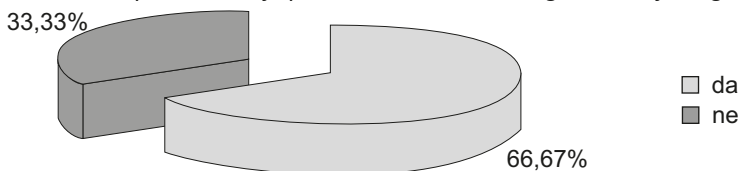
Stupanj stručne spreme roditelja ispitanika: OŠ 42,9 %, SSS 57,1 %.

Populacija učenika 100 % muška.

Učenici misle da ih tjedni i dnevni fond sati opterećuje 44,4 %, a 55,6 % ne opterećuje, dok 42,9 % roditelja smatra da njihovu djecu opterećuje, 28,6 % ne zna, i 28,6 % roditelja izjavljuje da ne opterećuje.

Roditelji misle da su predmeti koje učenici proučavaju u okviru zanimanja odgovarajući, dok to mišljenje dijeli samo 66,67 % učenika, ostali učenici misle da treba izostaviti engleski jezik, matematiku, vjeronauk, a treba dodati više sati praktične nastave.

Grafikon 1. Jesu li su predmeti koje proučavate u okviru svog zanimanja odgovarajući?

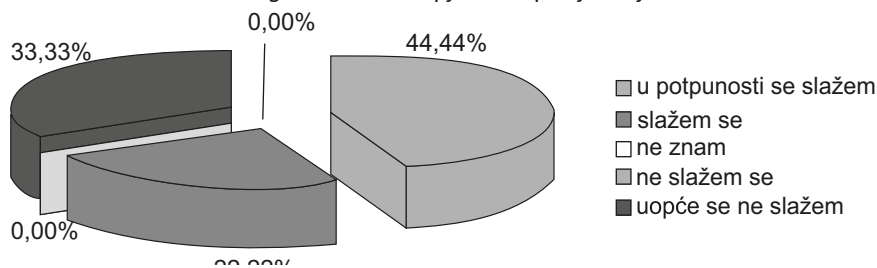
Obje skupine misle da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran.

Obje skupine navode strukovne predmete i praktičnu nastavu kao predmete najzaslužnije za uspješno uključivanje učenika na tržište rada. Učenici navode da su nastavni predmeti engleski jezik, matematika, bosanski jezik i vjeronauka suvišni.

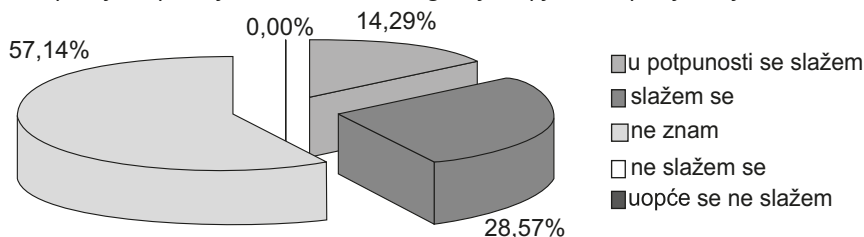
Da je nastavnim planom i programom potrebno omogućiti uvođenje izbornog predmeta 33,3 % učenika u potpunosti se slaže ili slaže, 33,33 % ne zna, a 33,33 % se ne slaže ili u potpunosti ne slaže. S uvođenjem izbornog predmeta slaže se 42,9 % roditelja, 42,9 % ne zna, a samo 14,3 % roditelja uopće se ne slaže s tvrdnjom.

S tvrdnjom da znanja i vještine koje stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje slaže se 66,6 % učenika, a 33,3 % ne slaže dok se roditelji slažu ili ne znaju.

Grafikon 2. Znanja i vještine koja stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje:

Grafikon 3. Znanja i vještine koje vaše dijete stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja uz primjenu postojećih NPP-a ne omogućuju uspješno zapošljavanje u struci:

❖ Evaluacija u RS-u

Stručna sprema roditelja: OŠ 41,67 %, SSS 58,33 %.

Dnevni raspored sati jako opterećuje mišljenje je 50 % učenika, da opterećuje 25 %, ne zna 16,67, a uopće ne opterećuje 8,33 %, dok većina roditelja smatra da učenike ne opterećuje.

Da su predmeti obuhvaćeni NPP-om adekvatni misli 66,67 %, a da nisu 33,33 % učenika i roditelja.

Učenici traže dnevno opterećenje od 6 sati te predlažu da se izbacij matematika i tjelesni odgoj.

Ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno je određen NPP-om misle svi anketirani (100 %).

Nastavni predmeti koji po mišljenju učenika i roditelja najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada su praktična nastava, tehnologija obrade drveta, strojevi i uređaji, konstruiranje.

Učenci su mišljenja da su suvišni predmeti tjelesni odgoj, matematika i demokracija i ljudska prava dok roditelji navode demokraciju i ljudska prava kao suvišan predmet.

S tvrdnjom da znanja stečena tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada u potpunosti se slaže 25 %, slaže se 16,67 %, ne zna 8,33 %, ne slaže se 25 % i uopće se ne slaže 25 % učenika, dok se roditelji slažu.

Iz gore navedenog može se zaključiti da u okviru zanimanja stolar na razini RS-a i FBiH roditelji i učenici imaju sljedeće stavove: roditelji i učenici nisu se jasno izjasnili opterećuje li dnevni fond sati učenike, ali se može zaključiti da je to pozitivno. Obje skupine zadovoljne su predmetima koje učenici proučavaju te navode da treba izostaviti vjeronauk, engleski jezik, demokraciju i ljudska prava, bosanski jezik, matematiku, a treba dodati fiziku i informatiku. Obje skupine mišljenja su da je tjedni fond sati dobro planiran po razredima i predmetima. Obje skupine navode strukovne predmete i praktičnu nastavu kao predmete najzaslužnije za uspješno uključivanje učenika na tržište rada. Roditelji se slažu da je izborni predmet u NPP-u dobro određen te su istog mišljenja da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada dok učenici ovaj stav uzimaju s rezervom.

Zanimanje: tapetar-dekorater

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

Stupanj stručne spreme roditelja: 100 % SSS.

Uzorak populacija: muški učenici 83,33 % i 16,67 % ženskih učenika.

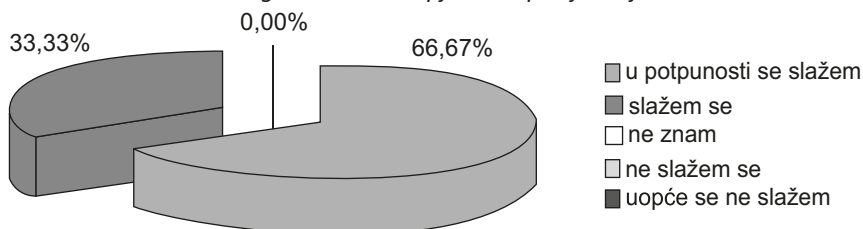
Roditelji i učenici suprotnih su stavova oko toga kako dnevni i tjedni raspored školskih sati utječe na učenike: učenici misle da su opterećeni, a roditelji misle da nisu opterećeni.

Obje skupine misle da su predmeti koje učenici proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući i bez prijedloga da se neki predmet izostavi ili doda. Isto tako, obje skupine misle da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran, bez navedenih prijedloga za promjenom.

Učenici i roditelji vide praktičnu nastavu i strukovne predmete onima koji pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada te navode sljedeće predmete suvišnima u sklopu zanimanja: demokracija i ljudska prava, povijest i bosanski jezik.

Učenici se slažu da su izborni predmeti u NPP-u dobro određeni, kao i da će im znanja i vještine koje steknu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti uspješno zapošljavanje. Roditelji učenika dijele isto mišljenje.

Grafikon 1. Znanja i vještine koja stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje:

Zanimanje: ekološki tehničar

❖ Evaluacija u FBiH

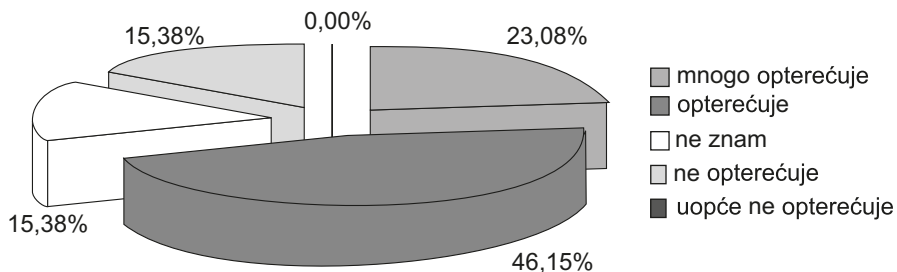
★ Modularni NPP

Stupanj stručne spreme roditelja: OŠ 22,22 %, SSS 55,56 %, VŠS 11,11 %, VSS 11,11 %.

Populacija broji 46,15 % muških učenika te 53,85 % ženskih učenika.

Učenici su mišljenja da ih dnevni raspored sati opterećuje.

Grafikon 1. Dnevni raspored sati vas:

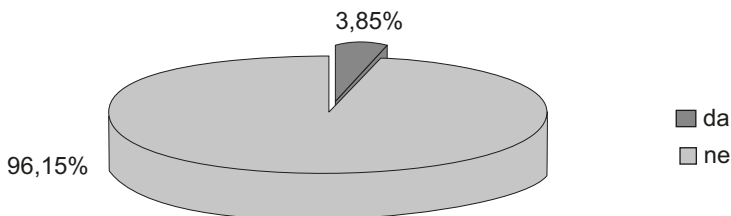

Samo 55,56 % roditelja podržava svoju djecu u toj tvrdnji, ostali ne znaju i 27,78 % roditelja kažu da ih ne opterećuje.

Učenici izjavljuju da predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja nisu odgovarajući, a roditelji su podijeljenog mišljenja te se 44,44 % roditelja slaže s tvrdnjom učenika pa navode da treba izostaviti: povijest, biokemiju, tehnološke

operacije, ekonomiku poduzeća, matematiku, informatiku, biološku zaštitu, a dodati praktičnu nastavu u poduzećima, geografiju, glazbeni odgoj, likovni odgoj.

Grafikon 2. Predmeti koje proučavaš u okviru svog zanimanja su odgovarajući:

Roditelji i učenici imaju suprotna stajališta oko toga da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran. Roditelji kažu da jest, a učenici kažu da nije te navode prijedlog promjena: uvesti po 6 sati dnevno, smanjiti praksu, vjeronauk da je izborni predmet, da su predmeti pretrpani.

Učenici i roditelji misle da su sljedeći predmeti esencijalni za ovo zanimanje: kemija, njemački jezik, biokemija, matematika, engleski jezik, ekonomika poduzeća, praktična nastava, njemački jezik.

Učenici misle da su sljedeći predmeti suvišni s kompletnim sadržajem: povijest, demokracija i ljudska prava, tehničko crtanje, fizika, tehnološke operacije, alati i strojevi, latinski jezik. Isto mišljenje dijele i roditelji.

Učenici se ne slažu da su izborni predmeti dobro planirani u NPP-u. Isto tako, ne slažu se da će znanja i vještine koje steknu biti dovoljne za plasiranje na tržište rada. Roditelji su istog takvog mišljenja.

Zanimanje: tehničar hortikulture

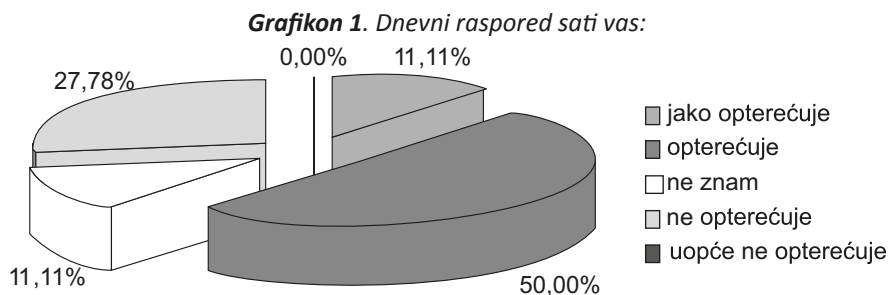
❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

Stupanj stručne spreme roditelja: OŠ 11,11 %, SSS 61,11 %, VŠS 22,22 %, VSS 5,56 %.

Populacija uzorka broji 5,56 % muških te 94,44 % ženskih učenika.

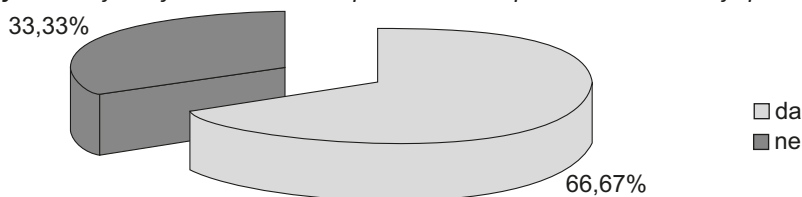
Učenici tvrde da ih opterećuje trenutni raspored sati, dok roditelji imaju podijeljena mišljenja oko toga da učenike raspored opterećuje ili ne opterećuje.

Zadovoljstvo predmetima koje proučava u okviru svoga zanimanja izrazilo je 66,67 % učenika, 33,33 % učenika tvrdi suprotno te navodi da je potrebno izostaviti likovnu kulturu, ekonomiku, geodeziju, povijest, TiZO, praktičnu nastavu, forsiranje predmeta koji nemaju presudnu važnost za struku te dodati predmete važne za struku, crtanje, praksu iz sađenja biljaka, više učenja o projektima, jezike.

Isti odnos učenici izražavaju na pitanje da je ukupan tjedni fond školskih sati za jedan predmet u jednoj školskoj godini dobro planiran.

Grafikon 2. Tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro je planiran:

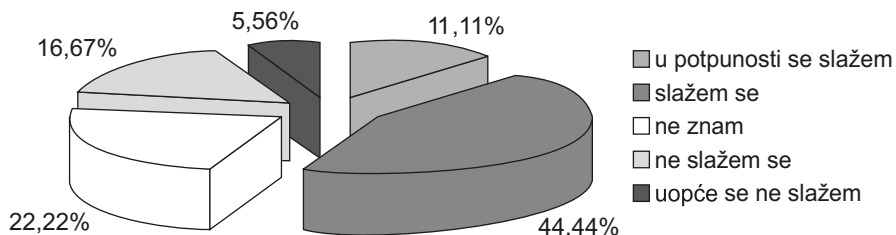
Roditelji misle da su zadovoljavajući predmeti koje proučavaju u okviru ovog zanimanja te da je ukupan tjedni fond školskih sati za jedan predmet u jednoj školskoj godini dobro planiran.

Roditelji i učenici navode da su najzaslužniji strukovni predmeti i praktična nastava za razvoj sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje učenika na tržište rada.

Učenici navode da su sljedeći predmeti i sadržaji suvišni u okviru njihovog zanimanja: da je suvišna likovna kultura, u predmetu alati i strojevi mnoge stvari ne trebaju u budućem poslu, u praktičnoj nastavi ukinuti kreiranje portfolija jer je skupo za učenike, u matematici je višak geometrija, ekonomika opterećuje učenike, u povijesti je preopsežno gradivo, u geodeziji neke oblasti nisu povezane sa zvanjem.

Objе se skupine slažu da je izborni predmet dobro planiran u NPP-u, ali učenici sumnjaju da će im znanja i vještine koje steknu tijekom školovanja omogućiti uspješno zaposlenje, dok roditelji to misle istinitim.

Grafikon 3. Znanja i vještine koja stečete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje:

4.2.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA

Anketiranje društvenih partnera obavljeno je u najznačajnijim tvrtkama iz oblasti šumarstva i obrade drveta: JP "ŠPD ZDK" d. o. o. ZAVIDOVIĆI, „ŠPD/ŠGD šume srednje Bosne“, KJKP „PARK“ Sarajevo, d. o. o. „ISOWOOD“ Gračanica, „Standard Furniture company“ d. d. Sarajevo, „Regionalna deponija Mošćanica“ Zenica.

Anketirani su ravnatelji poduzeća, profesori, voditelji službi, šef masiva, rukovoditelj rasadnika, šumarski tehničari, inženjer rasadničke proizvodnje.

Osnovna zanimanja anketiranih poduzeća su: uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu, proizvodnja, uzgoj i zaštita bilja, proizvodnja ukrasnog bilja, održavanje gradskih zelenih površina, finalna obrada drveta, proizvodnja namještaja, prihvat i zbrinjavanje komunalnog otpada.

Najznačajnija zanimanja koja zapošljavaju anketirana poduzeća su: dipl. ing. šumarstva, dipl. pravnik, dipl. ekonomist, šumarski tehničari, ekonomski tehničari, hortikulturni i šumarski inženjeri, šumari, poljoprivredni tehničari, stolari, tapetari, sjekač motorista, ekološki tehničari.

Društveni partneri zadovoljni su znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovim poduzećima.

Društveni partneri potenciraju sljedeće oblasti koje bi trebalo uvesti u nastavne planove i programe: povećanje znanja informatičke pismenosti i znanja stranog jezika, rukovanje strojevima, upotreba kemijskih sredstva, zaštita i ekologija, više terenske nastave, poboljšati uvjete rada, napraviti mrežu škola, upravljanje CNC strojevima.

Društveni partneri misle da upisna politika nije usklađena s tržištem rada, ali da ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u njihovom poduzeću.

Društveni partneri spremni su na suradnju u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva te bi podržali realizaciju praktične nastave prihvaćanjem učenika u svoje tvrtke.

Društveni partneri (60 %) upoznati su s činjenicom da su modularni nastavni planovi i programi u skladu sa zahtjevima EU-a, no većini nije poznato da znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji imaju višu razinu znanja u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim nastavnim planovima i programima.

4.2.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SKUPINU SRODNIH ZANIMANJA U ŠUMARSTVU I OBRADI DRVETA

Nalaz istraživanja unutar skupine srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u FBiH

Uzorak anketiranih učenika, nastavnika, roditelja i društvenih partnera je zadovoljavajući, s tim da broj škola koje rade po programu na hrvatskom jeziku nije relevantan (anketirana samo jedna škola jer je nedovoljan broj škola iz područja šumarstva i obrade drveta koje rade po programu na hrvatskom jeziku).

Učenici, roditelji i društveni partneri dali su relevantne odgovore s potpunim komentarima i odgovorima dok se nastavnici nisu upuštali u dubinu i bit kod odgovora (na većinu pitanja negativno odgovaraju bez obrazloženja stavova).

Nastavnici strukovno-teoretskih predmeta i praktične nastave misle da je klasifikacija zanimanja usklađena s potrebama tržišta rada, s tim da nastavnici strukovnih predmeta i praktične nastave potenciraju uključ enje zanimanja za proizvodne djelatnosti. Nastavnici misle da je adekvatna zastupljenost predmeta NPP-a jednog zanimanja, s tim da predlažu da se izostave pojedini predmeti ili smanji fond sati općeobrazovnih predmeta u korist strukovno-teoretskih predmeta i praktične nastave. Nastavnici se slažu da je tjedni fond sati predmeta koji predaju dobro planiran po NPP-u i da je omjer teorije i prakse odgovarajući. Misle da svršeni učenici imaju dovoljnu razinu znanja koja im omogućuje uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja. Nastavnici su mišljenja da treba mijenjati tradicionalne NPP-e s tim da postojeće modularne NPP-e treba modernizirati ili osuvremeniti. Nastavnici su mišljenja da se u izradu, reviziju i promjenu NPP-a redom trebaju uključiti: predmetni nastavnici, predstavnici pedagoških zavoda i zavoda za školstvo, predstavnici tržišta rada, predstavnici gospodarstva te sindikat. Nastavnici misle da je dovoljan broj nastavnih cjelina u okviru predmeta. Upute za izvođenje nastave, ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta precizno su definirani. Nastavnici misle da je neophodno uvesti izborni predmet, ali samo iz strukovno-teoretske nastave. Također misle da se ne vrši izmjena NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada jer ne postoji povezanost škole i gospodarstva. Nastavnici se slažu s uvođenjem projektnog tjedna te misle da se ne koriste suvremene metode pri izvođenju nastave. Misle da su upute za maturu precizno definirane, da NPP omogućuje vertikalnu i horizontalnu prohodnost te sadrži detaljne upute

o ocjenjivanju učenika, te da modularni NPP-i omogućuju brze izmjene nastavnih sadržaja. Nastavnici misle da tjedni fond sati učenike ne opterećuje.

Učenici i roditelji imaju podijeljeno mišljenje po pitanju rasporeda školskih sati. Dok učenici misle da ih raspored opterećuje, roditelji misle suprotno, no istog su mišljenja da su predmeti u okviru zanimanja odgovarajući. Obje skupine misle da u okviru NPP-a treba izostaviti općeobrazovne predmete kao što su vjeronauk, povijest, demokracija i ljudska prava, a dodati više predmeta u funkciji struke kao što su: primijenjena matematika, informatika u struci, strani jezik i CNC tehnologije. Ukupan fond sati misle da je dobro planiran. Mišljenja su da su strukovno-teoretski predmeti i praktična nastava ključni za uspješno uključivanje učenika na tržište rada i misle da su općeobrazovni predmeti u ovim skupinama srodnih zanimanja manje bitni. Roditelji misle da je neophodno uvođenje izbornog predmeta, a učenici se ne slažu s tom konstatacijom. Roditelji nemaju stava o tome da učenik tijekom srednjoškolskog obrazovanja stječe znanja i vještine koje su mu potrebne za uspješno zaposlenje u struci dok učenici misle da stječu znanja i vještine koje su im potrebne za zaposlenje u struci. Roditelji i učenici misle da je potrebno više suradnje škole i gospodarstva kroz posjete, jednodnevne ekskurzije, praktičnu nastavu učenika u tvrtkama.

Anketirani su društveni partneri koji odgovaraju djelatnosti (zanimanjima) iz područja šumarstva i obrade drveta. Partneri nemaju znanja o tome da je upisna politika škola povezana s potrebama tržišta rada. Zadovoljni su s ponudom svršenih srednjoškolaca iz ovog područja te žele sudjelovati u prilagođavanju NPP-a lokalnim potrebama (gospodarstvu). Društveni partneri realizirali bi praktičnu nastavu prihvaćanjem učenika u svoje radionice. Društveni partneri navode neophodnost uvođenja predmeta s CNC tehnologijama u obrazovanje za ovo područje rada. Društveni partneri upoznati su s tim da postoje škole koje rade po modularnom NPP-u, ali nemaju znanja o tome da je metodologija rada tih škola bolja u odnosu na škole koje rade po tradicionalnom planu.

Nalaz istraživanja u skupini srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u RS-u

1. Većina anketiranih nastavnika je mišljenja da nomenklatura zanimanja zadovoljava potrebe tržišta rada, ali mišljenja onih koji ukazuju na potrebu da se neka nova zanimanja uvedu, treba razmotriti i uvesti u proceduru njihovo uvođenje kao što je tehničar hortikulture, ekološki tehničar i sl.
2. Da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u mišljenje je većine nastavnika, učenika i roditelja, ali izvjestan broj smatra da u zanimanju šumarski tehničar treba uvesti predmet ekologija, u NPP RPZ za tehničara za obradu drveta da se praktična nastava uvede u sve godine, a zahtjevi roditelja su za

povećanje praktične nastave dok su učenici uglavnom suglasni s tvrdnjom. Treba izvršiti analizu sadržaja predmeta praktična nastava.

3. U tehničkim zanimanjima sadržaj praktične nastave u završnoj godini treba biti u skladu sa zanimanjem uz primjenu informacijskih tehnologija.
4. Treba analizirati zastupljenost predmeta u NPP-u te uvesti paran broj sati (2, 4) radi lakšeg ocjenjivanja.
5. Pri izmjeni NPP nužno je angažirati provjerene stručnjake iz proizvodnje i tržišta rada kao savjetnike.
6. Treba iznaći mogućnost dnevnog rasterećenja učenika kroz smanjenje sati pojedinih predmeta, dovođenje dnevnog opterećenja u sklad sa zakonskim rješenjem.
7. Treba dograditi smjernice za projekt tjedna i ocjenjivanje modula.
8. Nastavnike treba usmjeriti na dograđivanje modula za potrebe lokalnog gospodarstva - uvesti obvezu da škola u suradnji s lokalnim gospodarstvom izvrši analizu bitnih sadržaja i prilagodi ih u propisanom okviru od 30 %.
9. Treba uvažiti razmatranje mišljenja učenika o suvišnim predmetima i gradivu, naročito u zanatskim zanimanjima kada su u pitanju sadržaji iz matematike, ali i iz strukovnih predmeta.
10. Treba izvršiti analizu sadržaja strukovnih predmeta radi uspostavljanja korelacije i izbjegavanja ponavljanja gradiva kroz više predmeta ili u okviru istog predmeta čime se mogu postići uštede u vremenu (dnevno opterećenje).
11. Dati mogućnost da eksperimentalne škole (bivše ili nove) mogu praviti veće zahvate u izmjenama NPP-a kao cjeline ili djelomično.
12. U strukovnim školama središnje mjesto treba zauzimati praktična nastava sa strukovno-teoretskim predmetima.
13. Nužno je nastaviti započetu edukaciju nastavnika u primjeni suvremenih metoda u nastavi.
14. Treba raditi na razvijanju svijesti da NPP-i nisu jednom za svagda urađeni, nego da je to proces u kojem moraju sudjelovati svi nastavnici.

Nalaz istraživanja unutar skupine srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u BiH

Analiza istraživanja unutar skupine srodnih zanimanja u šumarstvu i obradi drveta u RS-u i FBiH pokazuje adekvatnu zastupljenost predmeta u nastavnim planovima i programima kod većine nastavnika, učenika i roditelja, ali izvjestan broj smatra da je nužno poboljšanje strukovno-teoretske i praktične nastave te da se smanji broj sati općeobrazovne nastave. Misle da je potrebno uvesti predmete u funkciji struke kako bi učenici stekli bolje znanje i vještine te se lakše zaposlili.

Neophodna je modernizacija i osuvremenjivanje modularnih NPP-a te približavanje tržištu rada kroz aktivno uključivanje socijalnih (društvenih) partnera (gospo-

darstvo, sindikat, gospodarske komore, udruženja gospodarstvenika, nevladin sektor).

Svi anketirani misle da su tradicionalni NPP-i zastarjeli te da ih treba zamijeniti modularnim NPP-ima koji su fleksibilniji i usklađeni s potrebama tržišta rada (uz modernizaciju i osuvremenjivanje trenutnih modularnih NPP-a).

Nužno je iznaći mogućnost dnevnog rasterećenja učenika kroz smanjenje fonda sati općeobrazovne nastave te dograditi smjernice za projekt tjedna i ocjenjivanje modula. U modularnom NPP-u treba uvesti predmete s parnim brojem modula te izvršiti analizu bitnih sadržaja u okviru modula i NPP-a te educirati nastavnike za razvoj modula i NPP-a u skladu s potrebama lokalnog tržišta rada. U svemu tome treba razmotriti mišljenja učenika o višku sadržaja iz pojedinih predmeta po određenom zanimanju te razmotriti i analizirati pojedine strukovne predmete zbog ponavljanja istog gradiva te izvršiti njihovu korelaciju s praktičnom nastavom.

Raditi na edukaciji nastavnika u skladu sa smjernicama za nastavnike, primijeniti suvremene metode rada u nastavi, tehnike ocjenjivanja kroz mjerljive indikatore i očekivane rezultate za učenike (zadovoljno tržište rada s razinom znanja i vještina svršenih srednjoškolaca).

Društveni partneri nisu pokazali interes za sudjelovanje u prilagođavanju NPP-a za potrebe lokalnog tržišta, ali ističu potrebu za uključivanje u nastavni proces posredstvom praktične nastave učenika u tvrtkama. Određen broj tvrtki smatra da se učenici trebaju osposobiti u skladu sa suvremenim tehnologijama (CNC tehnologije, tehnologije proizvodnje, informatika u struci). Velik broj škola nije u mogućnosti to implementirati, ali su tvrtke spremne pomoći u realizaciji za osposobljavanje na novim tehnologijama u svojim postrojenjima.

4.2. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U STROJARSTVU I OBRADI METALA

4.2.1. OPIS UZORAKA U SRODNIH ZANIMANJIMA U STROJARSTVU I OBRADI METALA

Obrazovanje za rad u srodnim zanimanjima u strojarstvu i obradi metala izvodi se u 69 škola BiH. Anketiranje se provodilo u završnim razredima koje pohađa 5.131 učenik: od toga 3.213 učenika je III. stupnja obrazovanja i 1.918 učenika IV. stupnja obrazovanja. Procjenjujemo da nastavu u tim odjelima izvodi oko 1.500 nastavnika.

U evaluaciju skupine srodnih zanimanja u strojarstvu i obradi metala u FBiH temeljem metodologije i kriterija uzorkovanja obuhvaćeno je deset škola u deset županija, od toga sedam škola koje nastavu izvode po Nastavnom planu i programu na bosanskom i tri škole po Nastavnom planu i programu koji se izvodi na hrvatskom jeziku.

- Strojarsko-saobraćajna škola Bihać
- Srednja škola "Pere Zečevića" Odžak
- MSŠ "Hasan Kikić" Gradačac
- Mješovita srednja škola Tešanj
- Mješovita srednja škola Gornji vakuf
- JU Srednja strojarsko-saobraćajna škola Mostar
- Srednja strukovna škola Posušje
- Srednja strukovna škola "Silvije Strahimir Kranjčević" Livno
- Željeznički školski centar Sarajevo
- JU Srednja strukovna škola "Džemal Bijedić" Goražde.

Evaluacijom su obuhvaćeni: učenici završnih razreda, III. razred u strukovnim školama i IV. razredi u tehničkim školama, njihovi roditelji, nastavnici i društveni partneri u tvrtkama koje zapošljavaju ovu populaciju.

U anketi je obuhvaćeno 16 zanimanja i to šest tehničkih i deset strukovnih. Evaluacija je vršena za obrazovanje učenika po tradicionalnom NPP-u i modularnim NPP-ima na bosanskom jeziku i tradicionalnom NPP-u na hrvatskom jeziku. U anketi su obuhvaćena zanimanja iz NPP-a 1993./94. godine, NPP koji su doneseni u županijskim ministarstvima obrazovanja te prilagođenim NPP-ima Republike Hrvatske usvojenima u županijskim ministarstvima obrazovanja. Budući da je nomenklatura zanimanja donesena kasnije, a ništa se generalno nije radilo na inoviranju NPP-a, pojedina zanimanja nisu u skladu sa službenom nomenklaturom. Rađena je i evaluacija modularnih NPP-a koji su urađeni u suradnji s GTZ-om i

proučavaju se u JU Srednjoj strojarsko-saobraćajnoj školi Mostar, Mješovitoj srednjoj školi Tešanj i Željezničkom školskom centru Sarajevo .

Zanimanja koja su evaluirana po NPP-u iz 1993./94.: strojarski tehničar, automehaničar, bravar, zavarivač, metalostrugar, strojobravar, instalater plina i vodoinstalater, instalater centralnog grijanja.

Zanimanja koja su anketirana iz NPP-a na hrvatskom jeziku: računalni tehničar u strojarstvu, tehničar za vozila i vozna sredstva, automehaničar, bravar.

Zanimanja koja su modificirana školama i usvojena u županijskim ministarstvima, a imaju nov naziv: strojarski tehničar za računalno konstruiranje/projektiranje, tehničar za mehatroniku. Modularni NPP urađen u suradnji s GTZ-om: tehničar mehatronike vozila (IV. stupanj stručne spreme) i automehaničar, instalater, zavarivač, obrađivač metala rezanjem, limar (III. stupanj stručne spreme).

Planirano je anketiranje:

- 522 učenika raspoređenih u 26 odjela i to 16 mješovitih sastavljenih od dva i više zanimanja i 10 cjelovitih, a školuju se po svim navedenim NPP-ima
- 522 roditelja tih učenika
- 165 nastavnika
- 84 društvenih partnera koji zapošljavaju ovu populaciju.

Tablica 1. Pregled škola, zanimanja i uzoraka u skupini srodnih zanimanja u strojarstvu i obradi metala

Zanimanje	Nastavnici		Učenici		Roditelji		Poslodavci	
	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS
strojarski tehničar	131	156	18	228	18	187	39	56
instalater			27	108	26	110		
automehaničar			109	88	103	91		
bravar			30	85	29	87		
zavarivač			23	11	23	11		
obrađivač metala rezanjem			28	20	28	8		
strojarski tehničar za kompjutorsko konstruiranje			47		46			
tehničar za mehatroniku			6		6			
tehničar mehatronike vozila			13		13			
tehničar za vozila i vozna sredstva			11		11			
računalni tehničar u strojarstvu			33		33			
instalater centralnog grijanja			33		36			
instalater plina i vodoinstalater			19		18			
metalostrugar			36		36			
strojobravar			6		6			
limar			9		9			
UKUPNO					448	540		

Anketiranju je pristupilo 448 učenika (85,82 %), 441 roditelj (84,48 %), 131 nastavnik (79,39 %) i 39 društvenih partnera (45,88 %) te se može konstatirati da je riječ o reprezentativnom uzorku. Zbog malog broja društvenih partnera koji su se odazvali pozivu na sudjelovanje u anketiranju nastavnih planova i programa, svi su evaluirani zajedno.

4.2.2. ANKETA NASTAVNIKA

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Anketirani su nastavnici koji izvode nastavu po nastavnom planu i programu na bosanskom jeziku, a zaposleni su u Željezničkom školskom centru Sarajevo, JU Srednjoj strojarsko-saobraćajnoj školi Mostar i Mješovitoj srednjoj školi Tešanj. Dobiveni rezultati uzeti su kao reprezentativan uzorak i odgovori su analizirani u skladu s kompetencijama nastavnika i zanimanja u kojima izvode nastavu. Ukupno je anketirano 19 nastavnika strukovnih predmeta koji su dali sljedeće odgovore:

1. Nastavnici misle da je nomenklatura zanimanja u njihovim školama primijenjena i usklađena s potrebama tržišta: 89,47 % smatra da jest, ali i 10,52 % smatra da nije.
2. Zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici prema mišljenju nastavnika, a nedostaju su: automehaničari, metalostrugari, strojobravari, krojači, limari.
3. Zanimanja koja su suvišna po nomenklaturi novoprodukcija su kao prodavači, poslovni tajnik, frizeri.
4. Koliko je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u u sklopu zanimanja 89,47 % nastavnika odgovara s DA i 10,52 % NE.
5. Mišljenje je nastavnika da je predmet demokracija i ljudska prava suvišan u strukovnim školama. Treba dodati što više praktične nastave i informatike.
6. 94,73 % nastavnika smatra da je fond sati predmeta koji predaju dobro isplaniran dok 5,26 % smatra da fond sati nije dobro isplaniran.
7. Nije bilo prijedloga promjena.
8. Nastavnici misle da je omjer teorije i prakse odgovarajući (94,73 %) dok je jedan od ispitanika odgovorio negativno (5,26 %).
9. Nije navedeno na koji se način mogu uvesti promjene.
10. Nastavnici misle da vještine i znanja koje učenici stječu tijekom školovanja pomažu u daljem školovanju, ali i uključivanje na tržište rada kao što se vidi iz tablice:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
26,31 %	31,57 %	0	42,1 %	0

Prema mišljenju nastavnika u izradu nastavnih planova i programa treba uključiti prema rangu od 1 do 5 adekvatne predstavnike kako bi moduli bili pravilno raspoređeni u proučavanju predmeta. Nastavnici misle da na prvom mjestu trebaju biti predmetni nastavnici, predstavnici gospodarstva, pedagoški zavodi, predstavnici tržišta rada, sindikat.

11. Nastavnici misle da je broj modula koji se proučavaju u sklopu predmeta dovoljan i 100 % su potvrdno odgovorili.
12. Nije bilo prijedloga promjena.
13. Naziv modula nije potrebno mijenjati. Nastavnici također misle da i šifre modula dobro ukazuju na sadržaje koji se proučavaju u okviru nastavnih planova i programa.
14. Nije bilo prijedloga promjena.
15. 89,47 % nastavnika smatra da su ciljevi, zadatci i sadržaji dobro definirani dok njih 10,53 % smatra da nisu.
16. Nema prijedloga za redefiniranje ciljeva, zadataka i sadržaja.
17. Pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula dobro su definirane ciljevima modula:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
5,26 %	68,42 %	26,32 %	0	0

18. Nema prijedloga promjena sadržaja modula.
19. Smjernice za nastavnike u okviru modula dobro su definirane: 89,47 % DA i 10,53 % NE
20. Nema prijedloga promjena za redefiniranje smjernica u okviru modula.
21. Izborni predmeti u okviru zanimanja određeni su na sljedeći način:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
5,26 %	52,63 %	36,84 %	5,26 %	0

22. Nema prijedloga promjena za izborne predmete.
23. Sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođavaju se lokalnim potrebama tržišta rada (zakonska mogućnost do 30 %):

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
5,26 %	47,36 %	36,86	10,2 %	0

24. Smjernice za projektni tjedan dobro su definirane:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
21,04 %	57,89 %	10,52 %	10,52 %	0

25. Upute za maturu precizne su i sveobuhvatne:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
10,04 %	52,63 %	21,05 %	15,78 %	0

26. Zajednički moduli omogućavaju okomitu i vodoravnu prohodnost:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
15,78 %	57,89 %	15,78 %	10,52 %	0

27. Smjernice za ocjenjivanje modula precizno su definirane:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
5,26 %	31,57 %	15,78 %	47,36 %	0

28. Zbir svih modula zajedno čine NPP-e jednog zanimanja:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
31,57 %	47,36 %	21,05 %	0	0

29. Prema mišljenju nastavnika tjedni/ dnevni broj sati učenike:

jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
0	21,05 %	5,26 %	68,42 %	5,26 %

Prema svemu navedenom može se zaključiti da su nastavnici strukovnih predmeta koji nastavu izvode po modularnom NPP-u jako zadovoljni proučavanjem modula jer velik broj nastavnika smatra da su moduli prilagođeni indeksu inkluzivnosti i metodologiji usmjerenoj na dijete.

◆ *Nastavnici općeobrazovnih predmeta*

Anketirani su nastavnici općeobrazovnih predmeta koji izvode nastavu po NPP-u na bosanskom jeziku. Anketirani su nastavnici koji su zaposleni u Željezničkom školskom centru Sarajevo, JU Srednjoj strojarsko-saobraćajnoj školi Mostar i Mješovitij srednjoj školi Tešanj. Dobiveni rezultati uzeti su kao reprezentativan uzorak, a odgovori analizirani u skladu s kompetencijama nastavnika i zanimanja u kojima izvode nastavu. Ukupno je anketirano 18 nastavnika koji su dali sljedeće odgovore:

1. Nastavnici misle da je nomenklatura zanimanja u njihovim školama primijenjena i usklađena s potrebama tržišta: 88,89 % smatra da jest, a 11,11 % smatra da nije.
2. Zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a prema mišljenju nastavnika nedostaju su automehaničari i autolimari.
3. Zanimanja koja se proučavaju u ovim NPP-ima nisu suvišna i treba ih proučavati.
4. 83,25 % nastavnika misli da je adekvatna zastupljenost u NPP-a u sklopu zanimanja i 16,75 % ne.
5. Prema mišljenju nastavnika predmet demokracija i ljudska prava je suvišan predmet, a treba dodati što više stranih jezika.
6. 94,45 % nastavnika smatra da je fond sati predmeta koji predaju dobro isplaniran dok 5,55 % nastavnika smatra da fond sati nije dobro isplaniran.
7. Navedeno je da je potrebno proučavanje bosanskog jezika po četiri sata od prvog do četvrtog razreda.
8. Nastavnici misle (94,44 %) da je omjer teorije i prakse odgovarajući, dok je ponovno jedan od ispitanika odgovorio negativno (5,55 %).
9. Nije bilo prijedloga promjena odnosa teorije i prakse.
10. Nastavnici na sljedeći način misle da vještine i znanja koje učenici stječu tijekom školovanja pomažu u daljnjem školovanju, ali i uključivanje na tržište rada:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	66,67 %	11,11 %	11,11 %	0

11. Nastavnici misle da u izradi NPP-a treba uključiti i druge predstavnike kako bi moduli bili pravilno raspoređeni u proučavanju predmeta. Rangirano od 1 do 5, na prvom mjestu trebaju biti predmetni nastavnici, predstavnici gospodarstva, pedagoški zavodi, predstavnici tržišta rada, sindikat.
12. Nastavnici misle da je broj modula koji se proučavaju u sklopu predmeta dovoljan i pozitivno su odgovorili 100 %.
13. Nema prijedloga promjena broja modula.
14. Naziv modula i šifre modula ukazuju na sadržaje koji se proučavaju u okviru predmeta.
15. Nema prijedloga promjena naziva i šifre modula.
16. Također nastavnici misle (88,89 %) da su ciljevi, zadatci i sadržaji dobro definirani, dok 11,11 % smatra da nisu.
17. Nema prijedloga za redefiniranje ciljeva, sadržaja i zadataka.
18. Pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula dobro su definirane ciljevima modula:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	72,22 %	5,56 %	11,11 %	0

19. Nema prijedloga za promjenama.

20. Da su smjernice nastavnika dobro definirane 77,77 % ispitanika odgovorilo je DA i 22,23 % NE.

21. Nema prijedloga za redefiniranje smjernica.

22. Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni misli 83,25 % nastavnika, dok 16,75 % ne dijeli takvo mišljenje.

23. Nema prijedloga promjena izbornih predmeta

24. Prema mišljenju nastavnika sadržaji NPP-a/modula/ prilagođeni su lokalnim potrebama tržišta rada:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	61,11 %	16,67 %	11,11 %	0

25. Smjernice za projektni tjedan dobro su definirane:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
22,22 %	55,55 %	5,56 %	11,11 %	5,56 %

26. Upute za maturu precizne su i sveobuhvatne:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
5,56 %	33,33 %	33,33	22,22 %	5,56 %

27. Zajednički moduli omogućavaju okomitu i vodoravnu prohodnost:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	55,55 %	5,56 %	22,22 %	5,56 %

28. Tjedni/dnevni broj sati opterećuje učenike (prema mišljenju nastavnika):

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	55,55 %	5,56 %	22,22 %	5,56 %

29. Zbir svih modula čine NPP jednog zanimanja:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
11,11 %	55,55 %	11,11 %	16,67 %	5,56 %

30. Tjedni/dnevni broj sati učenike:

jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
5,26 %	27,77 %	11,11 %	50 %	5,56 %

★ Tradicionalni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Anketirano je 48 nastavnika koji nastavu izvode po NPP-u na hrvatskom i bosanskom jeziku u gradovima Gradačac, Goražde, Mostar, Posušje, Livno, Bihać, Odžak, Gornji Vakuf-Uskoplje. Oni su dali odgovore koji su pokazali da stari NPP-i trebaju biti prilagođeni učenicima, njihovim potrebama i kompetencijama i potrebama tržišta koje svakim danom teži suvremenom načinu života i svakodnevnom upotrebljavanju suvremenih tehnologija u životu suvremenog čovjeka. Nastavnici su jako ozbiljno pristupili anketi te izrazili zadovoljstvo što je pokrenuto ovakvo istraživanje.

1. Nastavnici misle da je nomenklatura zanimanja u njihovim školama primijenjena i usklađena s potrebama tržišta rada: 83,33 % misli da jest, ali 16,66 % smatra da nije.
2. U postojećoj nomenklaturi zanimanja nedostaju: građevinska struka, tehničari cestovnog prometa, zavarivač, operater na CNC strojevima
3. Prema mišljenju nastavnika lokalnoj su zajednici potrebna sljedeća zanimanja: ugostiteljski tehničar, automehaničar, elektromehaničar.
4. Zanimanja koja se proučavaju u ovim NPP-ima nisu suvišna i sva treba proučavati.
5. O adekvatnoj zastupljenosti predmeta u NPP-u u sklopu zanimanja potvrdno se izjasnilo 85,41 % nastavnika, 14,58 % izjasnilo se negativno.
6. Prema mišljenju nastavnika, predmet demokracija i ljudska prava suvišan je u strukovnih školama, da treba manje hidraulike i pneumatike, pojednostaviti NPP iz matematike i bosanskog jezika, da treba reducirati gradivo o elektro uređajima na motornim vozilima, tehničko crtanje na računalu, da treba više sati tjelesnog i zdravstvenog odgoja i stranih jezika.
7. 95,88 % nastavnika smatra da je fond sati predmeta koji predaju dobro isplaniran, dok 6,25 % nastavnika smatra da fond sati nije dobro isplaniran.
8. Tehničarima treba povećati fond sati iz materinskog jezika te više sati tjelesnog i zdravstvenog odgoja.
9. 89,58 % nastavnika misli da je omjer teorije i prakse odgovarajući, dok je 10,41 % ispitanika odgovorilo negativno i navodi da je potrebno uskladiti sate bosanskog jezika od prvog do četvrtog razreda.

10. Nastavnici misle da vještine i znanja koje učenici stječu tijekom školovanja pomažu u daljem školovanju, ali i uključivanje na tržište rada:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
2,08 %	77,08 %	10,41 %	10,41 %	0

11. 37,5 % ispitanika misli da tradicionalne NPP treba mijenjati, 62,5 % ne.
12. Prema mišljenju ispitanih nastavnika NPP treba prilagoditi suvremenom društvu, raznovrsnijim metodama i različitim oblicima rada prilagođenim potrebama djece.
13. U izradu nastavnih planova i programa treba uključiti (rangirano od 1 do 5) adekvatne predstavnike kako bi moduli bili pravilno raspoređeni u proučavanju predmeta. Nastavnici misle da na prvom mjestu trebaju biti predmetni nastavnici, predstavnici gospodarstva, pedagoški zavodi, predstavnici tržišta rada, sindikat.
14. Nastavnici (95,83 %) misle da je broj nastavnih jedinica koje se proučavaju u sklopu predmeta dovoljan i 4,16 % smatra da nije dovoljan.
15. Nastavnici misle da je potrebno konkretizirati ishode učenja, uvesti više sporta, broj nastavnih sadržaja smanjiti, bolja koordinacija teorije i prakse.
16. Da su ciljevi, zadatci i sadržaji precizno definirani misli 85,41 % ispitanika i 14,58 % ne.
17. Nastavnici koji su negativno odgovorili misle da treba redefinirati predmete: računalom upravljani sustavi, računalnu grafiku, automatizaciju proizvodnje.
18. Upute za izvođenje nastave precizno su i sveobuhvatno definirane smatra 87,5 %, a 12,5 % da nisu.
19. Nastavnici misle da treba više sredstava za rad.
20. 85,4 % nastavnika misli da treba uvoditi izborne predmete i 12,5 % da ne.
21. U pripremi učenika četverogodišnjih strukovnih škola za daljnje obrazovanje treba poboljšati temelj iz matematike i poboljšati dopunsku nastavu.
22. Ispitani nastavnici misle da je potrebno izvršiti izmjenu NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada: s DA je odgovorilo 79,16 % i NE 20,83 %.
23. Nastavnici koji su odgovorili s NE dali su prijedloge i razloge zbog kojih je potrebno izvršiti promjene: nedostatak pedagoških zavoda, prilagođavanje potrebama tržišta rada, slaba suradnja s nadležnim službama, nepostojanje predstavnika tržišta rada jer nisu uključeni u izradu NPP-a, a trebali bi biti.
24. Projektni tjedan potreban za razvoj učeničkih vještina:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
56,25 %	35,41 %	6,25 %	2,08 %	0

25. U izradi NPP-a koriste se suvremene metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa: s DA odgovara 70,84 % ispitanika i NE 29,16 %.

26. Smjernice za izradu mature precizno su definirane:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
16,66 %	52,08 %	12,5 %	4,16 %	0

27. Prema mišljenju nastavnika NPP koji se primjenjuje ne omogućava vodoravnu i okomitu prohodnost:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
8,33 %	31,25 %	12,5 %	43,75 %	2,08 %

28. NPP koji se primjenjuju ne sadrže detaljne upute za ocjenjivanje:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
4,16 %	45,83 %	0	45,83 %	4,16 %

29. NPP koji se primjenjuju ne omogućavaju brze izmjene nastavnih sadržaja:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
4,16 %	52,082 %	12,5 %	29,16 %	2,08

30. Tjedni/ dnevni broj sati učenike:

jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
2,08 %	27,08 %	4,16 %	56,25 %	10,41 %

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Anketirano je 47 nastavnika općeobrazovnih predmeta koji nastavu izvode po NPP-u na hrvatskom i bosanskom u gradovima Gradačac, Goražde, Mostar, Posušje, Livno, Bihać, Odžak, Gornji Vakuf-Uskoplje. Njihovi su odgovori pokazali da stari nastavni planovi i programi trebaju biti prilagođeni učenicima, njihovim potrebama i kompetencijama i potrebama tržišta koje svakim danom teži suvremenom načinu života i svakodnevnom upotrebljavanju suvremenih tehnologija u životu današnjeg čovjeka.

1. Nastavnici misle da je nomenklatura zanimanja u njihovim školama primijenjena i usklađena s potrebama tržišta: 73,91 % misli da jest, ali i 26,08 % smatra da nije.

2. U postojećoj nomenklaturi zanimanja nedostaju: građevinska struka, tehničari cestovnog prometa, zavarivač, operater na CNC strojevima, služba za turizam.
3. Zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici prema mišljenju nastavnika a koja nedostaju su: ugostiteljski tehničar, automehaničar, elektromehaničar, vozač motornih vozila, frizer, konobar, prodavač.
4. 86,95 % nastavnika odgovorilo je potvrdno i 15,21 % negativno o adekvatnoj zastupljenosti predmeta u nastavnim planovima i programima u sklopu zanimanja.
5. Prema mišljenju nastavnika predmet demokracija i ljudska prava je suvišan u strukovnim školama kao i pojedini iz hrvatskog jezika, treba pojednostaviti NPP iz matematike i bosanskog jezika, potrebno je reducirati strane jezike i prilagoditi ih potrebama suvremenog tržišta, uvesti nove metode više praktične nastave i tjelesnog odgoja.
6. 91,30 % nastavnika smatra da je fond sati predmeta koji predaju dobro isplaniran dok 10,86 % nastavnika smatra da fond sati nije dobro isplaniran.
7. Tehničarima treba povećati fond sati iz materinskog jezika te uvesti više sati tjelesnog i zdravstvenog odgoja, a za prvi razred povećati sate praktične nastave.
8. Nastavnici misle da je omjer teorije i prakse odgovarajući: 80,43 % DA, ali NE 17,37 %.
9. Navedeno je da je potrebno proučavanje bosanskoga jezika po četiri sata od prvog do četvrtog razreda, da je očit nedostatak povezivanja teorije s praksom.
10. Nastavnici misle da vještine i znanja koje učenici stječu tijekom školovanja pomažu u daljnjem školovanju, ali i uključivanje na tržište rada:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
10,86 %	52,17 %	17,39 %	10,86 %	2,17 %

11. Prema mišljenju anketiranih, tradicionalne NPP-e treba mijenjati: s DA odgovara 39,13 % ispitanika dok je 63,04 % odgovorilo s NE.
12. Prema mišljenju ispitanih nastavnici misle da NPP treba prilagoditi suvremenom društvu, raznovrsnijim metodama rada i različitim oblicima rada prilagođenim potrebama djece i interesima učenika, u nastavu uvesti kulturu komuniciranja, uvesti više materinskog jezika.
13. Prema mišljenju nastavnika u izradi nastavnih planova i programa treba uključiti (rangirano od 1 do 5) adekvatne predstavnike kako bi moduli bili pravilno raspoređeni u proučavanju predmeta. Nastavnici misle da na prvom mjestu trebaju biti predmetni nastavnici, predstavnici gospodarstva, pedagoški zavodi, predstavnici tržišta rada, sindikat.

14. Nastavnici misle (76,08 %) da je broj nastavnih jedinica koje se proučavaju u sklopu predmeta dovoljan, no 23,91 % ispitanika smatra da nije dovoljan.
15. Nastavnici misle da je potrebno konkretizirati ishode učenja, uvesti više sporta, broj nastavnih sadržaja smanjiti, bolje koordinirati teoriju i praksu, da treba izmijeniti pojedine sadržaje i prilagoditi ih specifičnostima škole.
16. Također misle da su ciljevi, zadatci i sadržaji precizno definirani: DA 91,3 %, NE 6,52 %.
17. Nastavnici koji su negativno odgovorili, misle da treba redefinirati matematiku i hrvatski jezik.
18. Upute za izvođenje nastave precizno su i sveobuhvatno definirane: DA 89,13 % i NE 13,04 %.
19. Nastavnici misle da treba više sredstava za rad, izmjene NPP-a.
20. Nastavnici misle da je potrebno uvoditi izborne predmete: s DA odgovara 93,47 % ispitanika i NE 8,69 %.
21. U pripremi učenika četverogodišnjih zanimanja za daljnje obrazovanje smatraju da su loši temelji iz matematike, da treba poboljšati dopunsku nastavu, raspored predmeta prilagoditi u skladu sa strukom, da ministarstvo ne podržava promjene lokalne zajednice, nedostatak pedagoških zavoda.
22. Ispitani nastavnici misle da je potrebno izvršiti izmjenu NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada: DA je odgovorilo 56,52 % ispitanika i NE 36,95 %.
23. Nastavnici koji su odgovorili s NE dali su prijedloge i razloge zbog kojih je potrebno izvršiti promjene: nedostatak pedagoških zavoda, prilagođavanje potrebama tržišta rada, slaba suradnja s nadležnim službama, nepostojanje predstavnika tržišta rada, isti nisu uključeni u izradu NPP-a, a trebali bi biti, nedostatak kadra.
24. Projektni tjedan potreban je za razvoj učeničkih vještina:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
17,39 %	65,22 %	21,73 %	0	0

25. U izradi NPP-a koriste se suvremene metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa: DA odgovara 78,26 % ispitanika i NE jedan ispitanik 21,73 %.
26. Smjernice za izradu mature precizno su definirane:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
13,04 %	50 %	23,92 %	13,04 %	0

27. Prema mišljenju nastavnika NPP koji se primjenjuje ne omogućava vodoravnu i okomitu prohodnost:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
4,35 %	21,73 %	23,92 %	13,04 %	4,35 %

28. NPP koji se primjenjuje ne sadrži detaljna upute o ocjenjivanju:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
4,35 %	45,65 %	2,17 %	45,65 %	2,17 %

29. NPP koji se primjenjuje ne omogućava brze izmjene nastavnih sadržaja:

u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
0	36,96 %	13,04 %	32,62 %	17,39 %

30. Tjedni/ dnevni broj sati učenike:

jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
13,04 %	17,39 %	8,69 %	56,5 %	8,69 %

❖ Evaluacija u RS-u

1. Većina smatra da je nomenklatura zanimanja u njihovoj školi usklađena s potrebama tržišta rada (73,718 % ispitanika), dok 26,28 % ispitanika smatra da nomenklatura zanimanja nije usklađena s potrebama tržišta rada.
2. Ispitanici su se izjasnili da nedostaju sljedeća zanimanja: varilac, autolimar, mehatroničar i tehničar energetike.
3. Manji broj smatra da je suviše zanimanje avio tehničar i strojarSKI tehničar.
4. 93 % nastavnika slaže se da je adekvatna zastupljenost predmeta u nastavnom planu i programu, a ne slaže se 6,9 % nastavnika.
5. Prijedlozi promjena: uskladiti plan i program srpskog jezika sa zanimanjem. Većina smatra da su programi strukovnih predmeta preopširni, kao i da radionice treba upotpuniti nužnim sredstvima za rad.
6. 144 nastavnika radi po programu RPZ, 3 nastavnika po programu EU VET i 9 nastavnika po programu GTZ.
7. 92,3 % nastavnika smatra da je adekvatno određen tjedni fond sati po razredima i nema prijedloga za promjene.
8. 7,7 % nastavnika smatra da fond sati nije adekvatan i predlaže promjene: povećati fond sati tjelesnog odgoja na 3 sata tjedno i povećati fond tehnologije zanimanja.
9. 89,03 % nastavnika izjavljuje da je raspodjela vremena za teoriju i praksu odgovarajuća.

10. 10,97 % predlaže da demokracija i ljudska prava treba ostati u trećem razredu s manjim fondom sati, a tehnologija zanimanja treba biti zastupljena s fondom od 3 do 4 sata tjedno.
11. Nastavnici su iskazali svoje mišljenje o znanju koje učenici steknu tijekom školovanja u školi i omogućuje li im ono uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja: u potpunosti se slaže 12,3 % ispitanika, slaže se 64,29 %, ne zna 14,29 %, ne slaže se 9,09 %.
12. Udjel u izradi modularnih nastavnih planova i programa pojedinih stručnjaka nastavnici su rangirali na sljedeći način:
 - predmetni nastavnici - 19,14 %
 - sveučilišni profesori - 13,26 %
 - predstavnici pedagoškog zavoda - 17,38 %
 - stručnjaci iz gospodarstva - 15,53 %
 - stručnjaci za tržište rada - 16,37 %
 - socijalni partneri - 18,31 %
13. Broj modula u okviru predmeta je dovoljan, smatra 95,11 % nastavnika dok 4,89 % smatra da je broj modula nedovoljan.
14. Prijedlozi: u matematici trećeg i četvrtog razreda povećati broj modula s 3 na 4; u nastavu srpskog jezika dodati modul komunikacija u prvi i drugi razred te module uskladiti s ponuđenim udžbenicima.
15. 97,4 % nastavnika smatra da naziv modula ukazuje na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju.
16. Nema prijedloga za eventualne promjene
17. Ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno su definirani, pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula, smjernice za nastavnike u okviru modula precizno su i sveobuhvatno definirane: 94,7 % nastavnika odgovara potvrdno te nema potrebe bilo što mijenjati.
18. 5,3 % ispitanika ne slaže se i predlaže da se u predmetu srpskog jezika treba dodati modul komunikacija u prvi i drugi razred.
19. Da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima u potpunosti se slaže 9,8 % ispitanika, slaže se 62,09 %, ne zna 24,18 %, ne slaže se 2,61 %, uopće se ne slaže 1,3 %.
20. Prijedlozi promjena: srpski jezik - romantizam, realizam i moderna ne mogu se proučavati u jednom modulu.
21. Smjernice za nastavnike precizno su i sveobuhvatno definirane: potvrdno se izjasnilo 93,46 % nastavnika, a 6,54 % ne slaže se s tvrdnjom.
22. 6,54 % ispitanika koji se ne slažu s prethodnom tvrdnjom predlaže da treba redefinirati smjernice u svim modulima.

23. Izborni predmeti adekvatno su određeni u okviru zanimanja: u potpunosti se slaže 9,8 %, slaže se 62,09 %, ne zna 24,18 %, ne slaže se 2,61 %, uopće se ne slaže 1,3 %.
24. Prijedlozi su da treba promijeniti sadržaj modula.
25. Za tvrdnju da su sadržaji modula prilagođeni lokalnim potrebama nastavnici se izjašnjavaju: u potpunosti se slaže 5,8 %, slaže se 66,45 %, ne zna 15,48 %, ne slaže se 11,61 %, uopće se ne slaže 0,65 %.
26. Smjernice za projektni tjedan adekvatne su, smatra 54,25 % nastavnika dok 45,75 % se ne slaže sa tvrdnjom.
27. Upute/smjernice za maturu precizne su i sveobuhvatne: slaže se 76,48 % ispitanika, 15,03 % ne zna i 8,49 % se ne slaže.
28. Zajednički moduli dovoljni su i adekvatni za vodoravnu prohodnost, 75,16 % nastavnika se slaže, 15,69 % nastavnika ne zna dok se 9,14 % nastavnika ne slaže .
29. Smjernice za ocjenjivanje modula detaljne su i precizne: slaže se 72,72 % anketiranih nastavnika, 15,58 % se ne slaže s ovom tvrdnjom, a 11,69 % ne zna.
30. S tvrdnjom da zbir svih modula zajedno čine cjelinu NPP zanimanja slaže se 88,46 % nastavnika, a 11,54 % ne slaže.
31. Dnevni raspored sati učenike ne opterećuje misli 38,06 %, dok 50,33 % nastavnika misli da dnevni raspored opterećuje učenike i 11,61 % nastavnika ne zna opterećuje li dnevni raspored učenike.

Nastavnici misle da je nomenklatura u svim školama gdje se vršilo anketiranje usklađena s potrebama tržišta rada. Prema mišljenju nastavnika, kako u FBiH tako i u RS-u, predmet demokracija i ljudska prava je suvišan u strukovnim i tehničkim školama, a potrebno je uvesti više praktične nastave.

Anketirani nastavnici navode da je u izradi nastavnih planova i programa potrebno uključiti predmetne profesore na prvom mjestu u FBiH, a u RS-u misle da su predstavnici gospodarstva najbitniji u izradi NPP-a, što je kod ispitanika u FBiH na drugom mjestu, a zatim da su pedagoški zavodi pa tek onda sindikat.

Broj modula koji se proučavaju dovoljni su u sklopu predmeta. Također, u anketi navode da su smjernice za nastavnike dobro definirane.

U FBiH i RS nastavnici misle da je potreban projektni tjedan jer im modularni pristup omogućava okomitu i vodoravnu prohodnost.

Smjernice za ocjenjivanje učenika također su dobro i precizno definirane.

Prema svemu navedenom možemo zaključiti da su nastavnici u FBiH i RS zadovoljni modularnim NPP-om jer proučavanjem modula velik broj anketiranih nastavnika smatra da je modularni pristup NPP-u prilagođen indeksu inkluzivnosti i

metodologiji usmjerenoj na dijete. Također nastavnici navode da je kod proučavanja nastave po tradicionalnom NPP-u potrebno mijenjati i prilagođavati učenicima, njihovim potrebama i kompetencijama te potrebama tržišta rada koje svakim danom teži suvremenom načinu života. Nastavnici predlažu da je potrebno uvesti nova didaktička sredstva i metode u nastavne planove i programe kako bi gradivo bilo zanimljivo za učenike i učenik postao središtem zbiljanja.

4.2.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA

❖ Evaluacija u FBiH

Zanimanje: strojarski tehničar

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 18 učenika za ovo zanimanje 66,67 % muških i 33,33 % ženskih. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 16,67 % ima OŠ, 66,67 % SSS, 11,11 % VŠS i 5,6 % VSS.

Analizirani su usporedno odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	16,7 %	33,33 %	5,6 %	38,9 %	5,6 %
roditelji		50 %		38,9 %	11,1 %

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući, učenici i roditelji odgovorili su identično: 94, 4 % DA i 5,6 % NE.
3. U prijedlogu promjena: u malom postotku izostavili bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktičnu nastavu.
4. 94,4 % ispitanika slaže se i 5,6 % ne slaže da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.
6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada doprinose sljedećih predmeti: engleski jezik, matematika, obrada na CNC strojevima, automatizacija proizvodnje, konstrukcija alata.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju: demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, sociologiju, tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Je li potrebno omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	50 %	38,8 %	5,6 %	5,6 %	
roditelji	22,2 %	61,1 %	5,6 %	5,6 %	

9. Znanja i vještine koje se stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	44,4 %	16,7 %	27,8 %	11,1 %	
roditelji	11,1 %	33,3 %	27,8 %	11,1 %	5,6 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete dok učenici traže i više izvannastavnih aktivnosti.

Zanimanje: instalater

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 27 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketirano je 26 njihovih roditelja od kojih 15,38 % ima OŠ, 84,62 % SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	11,11 %	55,56 %	3,7 %	29,63 %	
roditelji	0	26,92 %	11,55 %	26,92 %	34,61 %

- 70,37 % učenika potvrđuje, a 29,63 % negira te 88,41 % roditelja potvrđuje i 11,59 % negira da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući.
- U prijedlogu promjena: mali postotak ispitanika izostavio bi engleski jezik, vjeronauk i poduzetništvo, a uveo tehnologiju obrade dok roditelji traže još praktične nastave.
- Da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju dobro planiran potvrđuje 55,56 % učenika, 44,44 % kaže NE; roditelji kažu DA u 84,62 % i 15,38 % kaže NE.
- Učenici kažu da je malo praktične nastave, a da vjeronauk nije dobro planiran s čime se slažu i roditelji.
- Najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada navode sljedeće predmete: tehnologija zanimanja, praktična nastava i strukovni predmeti dok roditelji još dodaju, matematiku i poduzetništvo.

7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju: demokraciju i ljudska prava, vjeronauk i engleski jezik.
8. Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	3,7 %	37,04 %	18,52 %	25,92 %	14,82 %
roditelji	11,54 %	53,85 %	19,23 %	15,38 %	

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	11,11 %	35,04 %	14,82 %	29,62 %	7,41 %
roditelji	23,08 %	46,15 %	11,54 %	11,54 %	11,54 %

10. Učenici bi uveli više strukovnih predmeta, a roditelji žele bolje uvezivanje gospodarskih subjekata i bolje planiranje praktične nastave.

Zanimanje: automehaničar

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 34 učenika za ovo zanimanje 100 % muške populacije. Anketirano je 28 roditelja od kojih 25 % ima OŠ, 75 % SSS, 0 %VŠS i 0 VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	17,64 %	20,58 %	11,76 %	32,35 %	2,94 %
roditelji	0 %	3,57 %	28,57 %	50 %	17,85 %

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući: 76,47 % učenika odgovorilo je DA i 23,52 % NE; 92,85 % roditelja DA i 3,57 % NE.
3. U prijedlogu promjena: mali broj ispitanika izostavio bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktične nastave.
4. 94,17 % učenika odgovara DA i 5,88 % NE da na upit jesu li predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući; roditelji su se 100 % izjasnili potvrdno.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.

6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: engleski jezik, matematika, remont i održavanje motora i motornih vozila, praktična nastava te strukovni predmeti.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Smatraju da je potrebno omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	5,88 %	61,76 %	23,52 %	8,82 %	0 %
roditelji	3,57 %	53,57 %	21,42 %	17,85 %	0 %

9. Znanja i vještine koje se stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	41,17 %	35,29 %	38,23 %	8,82 %	2,94 %
roditelji	10,71 %	50 %	17,85 %	14,28 %	7,14 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete koji se proučavaju u sklopu njihovog zanimanja.

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 78 učenika za ovo zanimanje 100 % muške populacije. Anketirana su 62 roditelja od kojih 32,25 % ima OŠ, 66,12 % SSS, 1,16 % VŠS i 0 VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas:

	mnogo opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	26,92 %	23,07 %	18 %	33,33 %	8,97 %
roditelji	8,08 %	20,96 %	11,3 %	45 %	14,5 %

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući: 78,2 % učenika kaže DA i 21,79 % NE; 62 roditelja (100 %) slaže se da su predmeti odgovarajući.
3. U prijedlogu promjena: mali postotak ispitanika izostavio bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktične nastave.
4. Na upit jesu li predmeti koje proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući, 70 učenika kaže DA (89,74 %) i 8 NE (10,25 %); 61 roditelj (98,38 %) odgovara DA i 1 (1,61 %) NE.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.

6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: engleski jezik, matematika, remont i održavanje motora i motornih vozila, praktična nastava te strukovni predmeti.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, sociologiju, tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	32,05 %	30,76 %	33 %	10,3 %	5,12 %
roditelji	35,89 %	42,3 %	19,2 %	12 %	3,84 %

9. Znanja i vještine koje se stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	35,89 %	42,3 %	19,6 %	11,5 %	3,84 %
roditelji	35,89 %	42,3 %	19,2 %	12 %	3,84 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete dok učenici traže više izvannastavnih aktivnosti.

Zanimanje: bravar

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 30 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketirano je 29 njihovih roditelja od kojih 20,69 % ima OŠ, 75,86 % SSS i 3,45 % VŠS. Anketa je vršena prema NPP-u na bosanskom i hrvatskom jeziku. Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas:

	mного opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	13,33 %	10 %	23,33 %	33,33 %	20 %
roditelji	3,45 %	10,34 %	10,34 %	51,72 %	24,14 %

2. Usporednom analizom utvrđeno je da su dnevnim opterećenjem zadovoljni učenici koji nastavu pohađaju NPP na bosanskom jeziku.
3. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući, 89,66 % učenika odgovara DA i 10,34 % NE; 86,67 % roditelja DA i 13,33 % NE.
4. U prijedlogu promjena: mali postotak izostavio bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktične nastave i tehničko crtanje.

5. Da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući slaže se 96,67 % učenika i 93,1 % roditelja; 3,33 % učenika i 6,9 % roditelja odgovara NE.
6. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.
7. Najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju predmeti: poduzetništvo, praktična nastava i strukovni predmeti.
8. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, materinski jezik i matematiku.
9. Potrebno je uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	20 %	33,33 %	33,33 %	6,67 %	6,67 %
roditelji	31,04 %	34,48 %	20,69 %	10,34 %	3,45 %

10. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	33,33 %	30 %	40 %	6,67 %	
roditelji	20,61 %	34,48 %	27,59 %	10,34 %	6,89 %

11. Neznatan broj roditelja povećao bi praktičnu nastavu.

Zanimanje: zavarivač

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 17 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 41,18 % ima OŠ, 52,94 % SSS, 5,88 % VŠŠ. Usporedo su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete:

	mного opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	17,65 %	11,76 %	5,88 %	35,29 %	29,41 %
roditelji	5,88 %	11,76 %	0	58,88 %	23,53 %

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući: učenici su odgovorili da potpuno odgovaraju, a roditelji 88,24 % DA i 11,74 % NE.

3. U prijedlogu promjena: mali postotak izostavio bi bosanski jezik i vjeronauk, a uveo više tehnologiju obrade i konstruiranje dok roditelji traže još sociologiju.
4. Da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući: DA kaže 88,23 % učenika 11,76 % NE; 94,12 % roditelja odgovorilo je DA i 5,88 % NE.
5. Učenici predlažu da se poveća fond sati prakse.
6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: poduzetništvo, tehnologija zanimanja, praktična nastava, matematika.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, bosanski jezik.
8. Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	29,41 %	52,94 %	11,76 %	5,88 %	
roditelji	23,52 %	52,94 %	17,65 %	5,88 %	

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	17,64 %	70,59 %	5,88 %		
roditelji	29,41 %	70,59 %			

10. Učenici bi uveli više strukovnih predmeta, a roditelji smatraju da je potrebno bolje uvezivanje s gospodarskim subjektima.

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 6 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 100 % imaju SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete: roditelji i učenici odgovorili jednako (33,33 %) da opterećuje i 66,67 % da ne opterećuje.
2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji odgovorili su da u potpunosti odgovaraju.
3. Ni roditelji ni učenici nemaju prijedloga za promjenu NPP-a.
4. U potpunosti se slažu da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.

6. Nemaju prijedlog koji predmeti najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada.
7. Nemaju prijedlog koji su predmeti suvišni.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	33,33 %	16,67 %	0	50 %	
roditelji	33,33 %	33,33 %			33,33 %

9. Znanja i vještine koje se steču tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	33,33 %	33,33 %			33,33 %
roditelji		33,33 %	33,33 %	33,33 %	

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete dok učenici traže više izvannastavnih aktivnosti.

Zanimanje: obrađivač metala rezanjem

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 28 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketirano je 28 njihovih roditelja od kojih 32,14 % ima OŠ, 67,86 % SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	17,86 %	14,29 %	0	60,71 %	7,15 %
roditelji	89,29 %	10,71 %			

2. Da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući potvrđuje 85,74 % učenika, a 14,29 % kaže NE; 89,29 % učenika odgovara DA i 10,71 % NE.
3. U prijedlogu promjena učenici predlažu manje općeobrazovnih predmeta, a roditelji bi izostavili vjeronauk; učenici bi uveli više strukovnih predmeta i prakse dok roditelji nemaju prijedloga.
4. 85,71 % učenika smatra da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju dobro planiran, a 14,29 % smatra da nije; 96,43 % roditelja odgovara DA i 3,57 % NE.

5. Učenici kažu da je malo praktične nastave s čime se slažu i roditelji.
6. Učenici smatraju da poduzetništvo najviše pridonosi razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada dok roditelji još dodaju praktičnu nastavu.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju vjeronauk i engleski jezik.
8. Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	28,57 %	50 %	10,71 %	7,15 %	3,57 %
roditelji	32,14 %	39,29 %	17,86 %	10,71 %	

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	42,86 %	39,29 %	7,15 %	7,15 %	3,57 %
roditelji	28,57 %	50 %	7,15 %	10,71 %	3,57 %

10. Učenici bi uveli više praktične nastave u proizvodnji, a roditelji nemaju prijedloga.

❖ Evaluacija u FBiH

Zanimanje: strojarski tehničar za kompjutersko konstruiranje/projektiranje

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 47 učenika za ovo zanimanje 61,70 % je muških i 38,30 % ženskih. Anketiran je isti broj roditelja od kojih 12,76 % ima OŠ, 72,34 % SSS, 8,51 % VŠS i 4,25 % VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	17,02 %	29,78 %	2,12 %	46,80 %	4,25 %
roditelji	2,12 %	31,91 %	8,5 %	51,06 %	4,25 %

2. Jesu li su predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji su odgovorili identično: 85,11 % DA i 14,89 % NE.

3. U prijedlogu promjena izostavili bi sociologiju i vjeronauk, a uveli praktičnu nastavu.
4. Slažu se i učenici i roditelji - 93,1 % DA i 6,39 % NE - da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.
6. U velikom se broju slažu da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: kompjuterska grafika, modeliranje strojarskih elemenata i konstrukcija, poduzetništvo, matematika, ispitivanje strojarskih elemenata i konstrukcija.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada roditelji i učenici ubrajaju sociologiju, tjelesni i zdravstveni odgoj, a učenici dodaju još i vjeronauk.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	12,76 %	53,19 %	17,02 %	17,02 %	
roditelji	17,02 %	51,06 %	10,63 %	14,89 %	2,12 %

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	2,12 %	21,27 %	36,17 %	29,78 %	10,63 %
roditelji		46,48 %	40,42 %	8,51 %	2,12 %

10. U prijedlogu promjena učenici bi povećali fond strukovnih predmeta, poboljšali bi odnos profesora prema učenicima, traže odobrenje ekskurzije dok roditelji traže više praktičnog rada, poboljšanje odgoja djece, da se uvede obrazovanje po uzoru na EU i više izvannastavnih aktivnosti.

Budući da je ovo NPP koji je modificiran u školama i usvojen u županijskim ministarstvima obrazovanja vršena je usporedna analiza sa strojarskim tehničarom te se može zaključiti:

- da nove predmete uvedene u ovo zanimanje učenici i roditelji podjednako uvažavaju te da su bitni za uključivanje u tržište rada
- da je i dalje ostao problem izbornih predmeta koji ni ovdje nisu predviđeni
- da su dosadašnje metode rada prevladane i da je potrebno raditi na drukčiji način
- da treba uvoditi obrazovanje po uzoru na Europsku uniju.

Zanimanje: tehničar za mehatroniku

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 6 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 50 % ima SSS, 33,33 % VŠS i 16,67 % VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Usporednom analizom utvrđeno je da ni učenici ni roditelji nisu zadovoljni dnevnim i tjednim opterećenjem: 83,33 % ispitanika izjasnilo se da su jako opterećeni i 16,67 % da su opterećeni.
2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući, učenici i roditelji odgovaraju podjednako: 50 % DA i 50 % NE.
3. U prijedlogu promjena učenici bi izostavili sociologiju, demokraciju i ljudska prava i vjeronauk dok bi roditelji izostavili sociologiju, a uveli više praktične nastave.
4. 83,33 % roditelja smatra da je tjedni fond sati dobro isplaniran, a 16,67 % kaže NE dok učenici tvrde suprotno: 16,67 % DA i 83,33 % NE.
5. U prijedlogu promjene predmeta i sadržaja učenici suvišnom smatraju matematiku.
6. Učenici smatraju da najveći doprinos u razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju engleski jezik, CAM, matematika, roboti, dok roditelji još dodaju praktičnu nastavu i programiranje.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada učenici ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk i sociologiju dok roditelji navode sociologiju i tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	50 %	0	16,67 %	33,33 %	
roditelji	50 %	0	33,33 %	16,67 %	

9. Znanja i vještine koje se steče tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	16,67 %		33,33 %		50 %
roditelji	33,33 %	16,67 %	50 %		

10. U prijedlogu promjena i učenici i roditelji povećali bi praktičnu nastavu.

Zanimanje: tehničar mehatronike vozila

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 13 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketirano je 13 njihovih roditelja od kojih 7,69 % ima OŠ, 84,61 % SSS i 7,69 VŠS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici		38,45 %	15,39 %	30,77 %	15,39 %
roditelji		38,45 %	15,39 %	23,08 %	23,08 %

2. Učenici i roditelji kažu da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju u potpunosti odgovarajući.

3. Nema prijedloga promjena NPP-a.

4. 92,31 % učenika i roditelja smatra da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju dobro planiran; 7,69 % kaže NE.

5. Učenici i roditelji nemaju prijedlog promjena.

6. Najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište imaju praktična nastava, tehnički pregled vozila, poduzetništvo, informatika, engleski jezik.

7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju vjeronauk i demokracija i ljudska prava, sociologiju i tjelesni i zdravstveni odgoj.

8. Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	7,69 %	38,46 %	53,85 %		
roditelji	7,69 %	38,46 %	38,46 %	15,39 %	

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici		38,46 %	46,15 %	15,39 %	
roditelji		38,46 %	7,69 %	46,15 %	7,69 %

10. Učenici, a i roditelji, misle da bi trebalo više praktične nastave u proizvodnji, a posebnu pozornost treba posvetiti edukaciji profesora.

Zanimanje: tehničar za vozila i vozna sredstva

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 11 učenika za ovo zanimanje 100 % je muških. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 18,2 % ima OŠ, 81,8 % SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni i tjedni raspored sati opterećuje:

	mного opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	9,1 %	18,2 %	27,3 %	36,4 %	9,1 %
roditelji		27,3 %	18,2 %	54,5 %	

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji odgovaraju identično: 100 % DA.

3. Nije bilo prijedloga izmjena NPP-a.

4. Roditelji u potpunosti misle da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući; 72,7 % učenika kaže DA i 27,3 % NE.

5. Roditelji nemaju prijedloga o promjenama predmeta i sadržaja dok učenici smatraju da nemaju primjerene uvjete za održavanje nastave - 2; dva nastavnika predaju jedan predmet - 1.

6. Učenici smatraju da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju praktična nastava, vozila i vozna sredstva, politika i gospodarstvo i strukovni predmeti dok roditelji dodaju radioničke vježbe i motore SUS.

7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici ubrajaju regulaciju i upravljanje, radioničke vježbe i engleski jezik dok roditelji nemaju prijedloga.

8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	27,3 %	18,2 %	45,5 %	9,1 %	
roditelji		54,5 %	45,5 %		

9. Znanja i vještine koje se stječe tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici		18,2 %	18,2 %	36,4 %	27,3 %
roditelji	27,3 %	27,3 %	27,3 %	9,1 %	9,1 %

10. Učenici i roditelji povećali bi praktičnu nastavu i broj sati strukovnih predmeta dok učenici traže i obnovu sanitarnih prostora.

Zanimanje: računalni tehničar u strojarstvu

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 33 učenika za ovo zanimanje, 30 je muških (90,90 %) i 3 učenice (3,1 %). Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 6,06 % ima OŠ, 60,60 % SSS, 27,3 % VŠS i 6,06 % VSS. Nastavni plan i program izvodi se na hrvatskom jeziku.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni i tjedni raspored sati opterećuje:

	mного opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	45,5 %	30,3 %	0	21,2 %	3,03 %
roditelji		3,03 %	0	84,8 %	12,07 %

2. Da su predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući smatra 87,9 % učenika i 100 % roditelja; 12,1 % učenika odgovorilo je NE.
3. Izmjenom NPP-a učenici bi izbacili matematiku i tjelesnu i zdravstvenu kulturu, a uveli glazbenu i likovnu kulturu dok roditelji nemaju prijedloga.
4. Roditelji i učenici misle da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući: 90,9 % kaže DA i 9,1 % NE.
5. Učenici nemaju prijedloga o promjeni predmeta i sadržaja dok roditelji traže poboljšanje sadržaja praktične nastave.
6. Učenici smatraju da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: vođenje procesa računalom, strojarske konstrukcije, tehnička mehanika, računalom upravljani numerički sustavi, strani jezik, praktična nastava, strukovni predmeti, računalstvo, matematika, elektrotehnika, kontrola kvalitete i politika i gospodarstvo.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada učenici ubrajaju tjelesnu i zdravstvenu kulturu dok roditelji navode povijest i zemljopis.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	42,42 %	18,18 %	21,21 %	9,1 %	9,1 %
roditelji	15,15 %	39,5 %	27,3 %	6,06 %	6,06 %

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	6,06 %	18,18 %	30,30 %	24,24 %	21,21 %
roditelji	15,15 %	33,33 %	21,21 %	24,24 %	3,03 %

10. Učenici i roditelji nemaju prijedloga o promjenama.

Zanimanje: instalateri centralnog grijanja

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 33 učenika za ovo zanimanje, 100 % je muška populacija. Anketirano je 36 roditelja od kojih 19,44 % ima OŠ, 75 % SSS, 5,55 % VŠS i 5,55 % VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	9,09	9,09	15,2	42,5	24,5
roditelji	0	5,6 %	16,7 %	61,11 %	13,88 %

- Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji su odgovorili: 75,75 % učenika reklo je DA i 24,24 % NE; 35 roditelja (97,2 %) reklo je DA, a 1 (2,8 %) NE.
- U prijedlogu promjena mali postotak ispitanika izostavio bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktične nastave i informatike.
- Da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući slaže se 31 ispitanik (93,93 %) dok dvojica (6,06 %) kažu NE; 36 roditelja reklo je DA (100 %).
- Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.
- Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: engleski jezik, matematika, remont i održavanje motora i motornih vozila, praktična nastava te strukovni predmeti.
- U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, sociologiju, tjelesni i zdravstveni odgoj.
- Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	3,03 %	39,39 %	48,5 %	9,10 %	0 %
roditelji	19,44 %	50 %	19,4 %	5,55 %	0 %

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	12,12 %	21,21 %	57,6 %	6,6 %	3,5 %
roditelji	19,44 %	22 %	36,1 %	22,2 %	0 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete dok učenici traže i više izvannastavnih aktivnosti te sredstva i metode rada prilagođene zanimanju koje dijete proučava.

Zanimanje: instalater plina i vodoinstalater

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih ispitanika 19 učenika za ovo zanimanje 100 % je muška populacija. Anketirano je 18 roditelja od kojih 33,3 % ima OŠ, 61,11 % SSS, 5,55 % VŠŠ.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje:

	mного opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	36,84 %	10,5 %	21,05 %	10,5 %	0 %
roditelji	5,55 %	11,11 %	33,3 %	55,6 %	0 %

2. Na upit jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji su odgovorili: DA kaže 19 učenika (100 %) i 18 roditelja (100 %).
3. U prijedlogu promjena kod anketiranih ispitanika nije bilo izjašnjenja.
4. 18 ispitanika (94,73 %) smatra da je tjedni fond sati po razredima i predmetima dobro isplaniran, 1 ispitanik kaže da nije (5,26 %).
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja, da bi trebalo ozbiljnije shvatiti sat odjelne zajednice.
6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: praktična nastava i strukovni predmeti.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, sociologiju, tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	5,26 %	26,3 %	36,84 %	26,3 %	5,26 %
roditelji	11,1 %	38,88 %	16,7 %	2,2 %	5,26 %

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	21,05 %	36,8 %	21,05 %	10,52 %	10,52 %
roditelji	22,2 %	27,77 %	33,3 %	2,22 %	0 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete dok učenici traže više izvannastavnih aktivnosti te sredstva i metode rada prilagođene zanimanju koje dijete proučava.

Zanimanje: metalostrugar

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 36 učenika za ovo zanimanje, 100 % je muška populacija. Anketirano je 36 roditelja od kojih 23,63 % ima OŠ, 70,9 % SSS, 3,63 % VŠS i 1,81 % VSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	23,63 %	12,72 %	14,55 %	38,18 %	10,9 %
roditelji	5,45 %	10,9 %	10,9 %	40 %	14,54 %

2. Jesu li predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja odgovarajući učenici i roditelji odgovaraju: DA kaže 72,72 % učenika, NE kaže 5,45 % učenika; DA kaže 96,36 % roditelja i NE 3,63 %.

3. U prijedlogu promjena mali postotak ispitanika izostavio bi demokraciju i ljudska prava i vjeronauk, a uveli više praktične nastave i tehnologije zanimanja.

4. Učenici smatraju (94,54 %) da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući, a 5,45 % kaže NE; 94,54 % roditelja kaže DA, 5,45 % NE prema čemu se može zaključiti da predmeti koji proučavaju zaista odgovaraju ovom zanimanju.

5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja osim da se raspored sati treba izmijeniti i prilagoditi ispitanicima.

6. Slažu se da najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada imaju sljedeći predmeti: tehnologija zanimanja, matematika, praktična nastava te strukovni predmeti.
7. U predmete manje bitne za uključivanje u tržište rada i učenici i roditelji ubrajaju demokraciju i ljudska prava, vjeronauk, tjelesni i zdravstveni odgoj.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	9,09 %	34,54 %	40 %	14,54 %	1,81 %
roditelji	18,18 %	38,18 %	21,81 %	16,36 %	1,81 %

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	29,69 %	38,18 %	23,63 %	3,63 %	5,45 %
roditelji	25,45 %	30,9 %	18,18 %	23,63 %	0 %

10. Neznatan broj učenika i roditelja povećao bi praktičnu nastavu i strukovne predmete te da se raspored sati prilagodi potrebama učenika.

Zanimanje: strojobravar

★ Tradicionalni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 6 učenika za ovo zanimanje svi su ispitanici muški. Anketiran je isti broj njihovih roditelja od kojih 100 % imaju SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje vas/Vaše dijete:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici			33,33 %	66,67 %	
roditelji		66,67 %		33,33 %	

2. I učenici i roditelji misle da predmeti koji se proučavaju u okviru ovog zanimanja u potpunosti odgovaraju.
3. Ni roditelji ni učenici nemaju prijedloga promjenama NPP-a.
4. U potpunosti se slažu da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju odgovarajući.
5. Nije bilo prijedloga promjene predmeta i sadržaja.

6. Nemaju prijedlog koji predmeti najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada.
7. Učenici smatraju da su demokracija i ljudska prava te kultura religije suvišni predmeti. Roditelji se nisu izjasnili.
8. Potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	33,33 %	16,67 %	16,67 %	33,33 %	
roditelji			66,67 %	33,33 %	

9. Znanja i vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici		33,33 %	33,33 %	33,33 %	
roditelji			83,33 %	16,67 %	

10. Ni učenici ni roditelji nemaju što dodati što nije obuhvaćeno ovim upitnikom.

Zanimanje: limar

★ Modularni NPP

Od ukupnog broja anketiranih 9 učenika za ovo zanimanje svi su muški. Anketirano je 9 njihovih roditelja od kojih svi imaju SSS.

Usporedno su analizirani odgovori učenika i roditelja.

1. Dnevni raspored sati opterećuje Vas/vaše dijete:

	jako opterećuje	opterećuje	ne znam	ne opterećuje	uopće ne opterećuje
učenici	11,11 %	44,44 %	11,11 %	33,33 %	0
roditelji	0	0	22,22 %	77,78 %	0

2. Učenici i roditelji kažu da su predmeti koji se proučavaju u ovom zanimanju u potpunosti odgovarajući.
3. Nema prijedloga promjena predmeta.
4. Da je tjedni fond školskih sati po predmetima koji se proučavaju u ovom zanimanju dobro planiran smatra 88,89 % učenika i 100 % roditelja dok 11,11 % učenika misli suprotno.
5. Učenici traže tri dana školske prakse u svim razredima. Roditelji nemaju zah-tjeva.

6. Najveći doprinos razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje u tržište rada pridaju praktičnoj nastavi dok roditelji još dodaju tehnologija zanimanja.
7. Po mišljenju učenika i roditelja nema suvišnih predmeta u ovom zanimanju.
8. Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	22,22 %	77,78 %			
roditelji		22,22 %	77,78 %		

9. Znanja i vještine koje se steču tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

	u potpunosti se slažem	slažem se	ne znam	ne slažem se	uopće se ne slažem
učenici	22,22 %	77,78 %			
roditelji		66,67 %	33,33 %		

10. Ni učenici ni njihovi roditelji nemaju nikakvih prijedloga.

❖ Evaluacija u RS-u

Mišljenja anketiranih roditelja RS-a:

Anketirano je 495 roditelja učenika trećeg i četvrtog razreda u zanimanjima: strojarski tehničar, automehaničar, instalater, varilac, bravar i obrađivač metala rezanjem. Stupanj stručne spreme roditelja: OŠ 18,182 %, SSS 73,94 %, VŠS 6,061 %, VSS 1,6 % i dr. 0,2 %.

1. S tvrdnjom da dnevni raspored sati opterećuje njihovo dijete slaže se 46,06 % roditelja, ne zna 21,21 %, a ne slaže se 32,73 % roditelja.
2. 81,75 % roditelja smatra da su predmeti dani u NPP-u adekvatni, a 18,22 % smatra da nisu.
3. Prijedlozi izmjena: izostaviti poduzetništvo, engleski jezik, demokraciju, tjelesni odgoj i matematiku, a uvesti vjeronauk.
4. 88,052 % smatra da je ukupan tjedni fond sati po predmetima adekvatno određen, a 11,95 % se ne slaže.
5. Prijedlog promjena: previše teorije iz matematike i energetike, previše sati dnevno, povećati fond sati iz primjene računala i praktične nastave.
6. Na pitanje koji nastavni predmet najviše pridonosi razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada roditelji odgovaraju: praktična nastava, tehnologija zanimanja, engleski jezik, primjena računala, svi strukovni predmeti, matematika, srpski jezik i tjelesni odgoj.
7. Kada je u pitanju nastavni predmet i suvišno gradivo odgovor je sljedeći: književnost i romantizam - srpski jezik, geometrijska tijela i funkcije – matematika, solidworks i Excel; kao suvišni predmeti navedeni su: matematika,

povijest, energetika, demokracija, poduzetništvo, kultura religija, tjelesni odgoj.

8. Izborni predmeti adekvatno su određeni NPP-om: slaže se 62,45 % roditelja, ne zna 27,51 %, i ne slaže se 10,04 % roditelja.
9. Znanja koja dijete stječe tijekom školovanja omogućavaju mu da se uspješno uključi na tržište rada: slaže se 67,16 %, ne zna 17,68 % i ne slaže se 15,16 % roditelja.
10. Roditelji misle da je previše teorije, učenici su nezainteresirani i nemaju motiva za rad, mali postotak zapošljavanja, nedostaju posjeti tvornicama i proizvodnim pogonima.

Mišljenja anketiranih učenika RS-a:

Anketirano je 540 učenika (479 dječaka i 61 djevojčica) u zanimanjima: strojarski tehničar, automehaničar, instalater, varilac, bravar i obrađivač metala rezanjem.

1. S tvrdnjom da ih dnevni raspored sati opterećuje slaže se 52,59 %, ne zna 8,51 %, a ne slaže se 38,9 % učenika.
2. 75,93 % učenika smatra da su predmeti dani u NPP-u adekvatni, a 24,07 % smatra da nisu.
3. Prijedlozi izmjena: izostaviti demokraciju, engleski jezik, automatizaciju i matematiku, a uvesti predmet vjeronauk, likovna kultura i seksualno obrazovanje.
4. 83,33 % smatra da je ukupan tjedni fond sati po predmetima adekvatno određen, a 16,67 % se ne slaže.
5. Prijedlog promjena: treba smanjiti dnevni i tjedni fond sati, manje matematike, a više tjelesnog odgoja, prakse i tehnologije zanimanja.
6. Na pitanje koji nastavni predmeti najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada ispitanici smatraju: praktična nastava, tehnologija zanimanja, engleski jezik, primjena računala, svi strukovni predmeti, matematika, srpski jezik i tjelesni odgoj.
7. Kada je u pitanju nastavni predmet i suvišno gradivo, ispitanici odgovaraju: književnost, gramatika, poezija, lektira - srpski jezik, logaritmi, korjenovanje i funkcije – matematika, grafički radovi; kao suvišni predmeti navedeni su matematika, povijest, demokracija, kultura religija, tjelesni odgoj.
8. Izborni predmeti adekvatno su određeni u NPP slaže se 63,83 % učenika, ne zna 22,96 %, i ne slaže se 13,27 % učenika.
9. Znanja koja stječe tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada: slaže se 62,64 % ispitanika, ne zna 24,52 % i ne slaže se 12,84 % učenika.
10. Učenici misle da sate treba skratiti na 35 minuta, da se knjige trebaju osigurati učenicima, da se trebaju bolje opremiti školske radionice.

Usporedbom rezultata evaluacije za RS i FBiH po nastavnim planovima (koji su vidljivi iz tablice br. 1), mogu se donijeti određeni zaključci.

Da dnevni raspored sati opterećuje njihovo dijete:

- u RS-u se slaže 46,06 % roditelja, ne zna 21,21 % , a ne slaže se 32,73 %
- u FBiH slaže se 28,44 % roditelja, ne zna 8,44 % , a ne slaže se 63,12 %.

Po istom pitanju učenici su se izjasnili na sljedeći način:

- u RS-u se slaže 52,59 % roditelja, ne zna 8,51 % , a ne slaže se 38,9 %
- u FBiH se slaže 37,34 % roditelja, ne zna 13,39 % , a ne slaže se 49,37 %.

Usporednom analizom može se zaključiti da su i učenici i njihovi roditelji u FBiH zadovoljniji dnevnim i tjednim opterećenjem.

Većinom i učenici i roditelji misle da su predmeti koji se proučavaju u okviru NPP-a odgovarajući dok se slažu da je predmet demokracija i ljudska prava suvišan, u FBiH misle također da je suvišan dok bi u RS-u rado uveli vjeronauk.

Zadovoljni su znanjima i vještinama koje stječu njihovi učenici i misle da se u velikoj mjeri mogu uključiti u tržište rada. Za uključivanje na tržište rada misle bitnim strukovne predmete, praktičnu nastavu, ali misle da bi bilo potrebno više povezivanje teorije i prakse, ali i podići zainteresiranost učenika.

4.2.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA

Anketirano je prilikom istraživanja 39 društvenih partnera koji podržavaju zapošljavanje svršenih srednjoškolaca po nastavnom planu i programu koji se izvodi na bosanskom i hrvatskom jeziku. Za sva se zanimanja partneri nisu odazvali jer nisu prepoznali važnost evaluacije ili su smatrali da njihovo mišljenje i nije toliko bitno kao mišljenje učenika i roditelja. U krajnjoj analizi uzeto je 39 društvenih partnera različitih profila zanimanja po modularnom i tradicionalnom nastavnom planu i programu pa su tijekom ankete odgovarali (ravnatelji, rukovoditelji, radnici, administratori, poslovođe, konstruktor, inženjeri, operateri...). Poduzeća u kojima je vršena anketa odgovorila su da zapošljavaju srednjoškolce iz strojarske skupine zanimanja pa su poseban naglasak stavili na automehaničare, strojobravare, strojarske tehničare, bravare, zavarivače, instalatere, tehničare za mehatroniku, tehničare mehatronike vozila.

1. Koliko su zadovoljni zanimanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovim poduzećima odgovorili su:

u potpunosti su zadovoljni	zadovoljni	neodlučni ste	nezadovoljni ste	u potpunosti ste zadovoljni
51,28 %	30,76 %	5,12 %	12,82 %	0

2. Po mišljenju društvenih partnera kod svršenih srednjoškolaca treba što više praktične nastave, pratiti suvremene zahtjeve tržišta, treba im omogućiti da rade na novim tehnologijama tijekom školovanja, treba praktičnu nastavu omogućiti učenicima da tijekom školovanja rade u tvrtki koja će im pokazati kako primijeniti teorijsko znanje u praksi.
3. Na pitanje je li upisna politika u županiji usklađena s potrebama tržišta rada:

u potpunosti je usklađena	usklađena je	ne znam	nije usklađena	uopće nije usklađena
0	76,92 %	15,38 %	7,69 %	0

4. Potrebu za radnom snagom u vašem poduzeću zadovoljavaju srednjoškolci koji završavaju svoje obrazovanje:

u potpunosti zadovoljava	zadovoljava	ne znam	ne zadovoljava	uopće se ne zadovoljava
12,82 %	51,28 %	30,76 %	12,82 %	0

5. Na pitanje žele li sudjelovati u izradi nastavnih planova i programa čime bi udovoljili potrebama lokalne zajednice i gospodarstvu, odgovorili su:

u potpunosti želim	želim	ne znam	nisam spreman	uopće ne želim
15,38 %	38,46 %	0	38,46 %	7,69 %

6. Kod pitanja u kom vidu su spremni podržati realizaciju praktične nastave odgovorili su:

prihvaćanjem učenika na praksu	sudjelovanjem u opremanju školskih radionica	sudjelovanjem u izradi programa praktične nastave	edukacijom nastavnika praktične nastave za primjenu novih tehnologija	nismo zainteresirani
74,35 %	0	0	25,64 %	0

Ono što su dodali u anketi jest da žele da učenici imaju više praktične nastave i da im se omogući rad u radionicama tijekom školovanja, da imaju više informatičkog obrazovanja, potrebno je da radionice u školama budu opremljene CNC strojevima, da se kod učenika stvore bolje radne navike.

Na pitanje jesu li upoznati da se u školama u Bosni i Hercegovini primjenjuju modularni nastavni planovi i programi, 100 % ispitanika odgovara da jesu.

Na pitanje da usporede znanja i vještine srednjoškolaca koji su slušali nastavu po modularnom NPP-u, 100 % ispitanika reklo je da su više razvijene u odnosu na srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnom NPP-u.

Anketirano je 56 društvenih partnera (ravnatelja, rukovoditelja, administratora, poslovođa, radnika...). Poduzeća u kojima su zaposleni anketirani bave se servisi-

ranjem motornih vozila, strojarskom obradom, grijanjem i klimatizacijom, prodajom. Navedena poduzeća zapošljavaju sva zanimanja iz strojarske struke.

❖ Evaluacija u RS-u

Mišljenja anketiranih društvenih partnera

Na pitanje koliko ste zadovoljni kompetencijama svršenih srednjoškolaca koji rade u vašem poduzeću, dobiveni su sljedeći odgovori: u potpunosti je zadovoljno 14,28 % ispitanika, zadovoljno je 55,36 %, neodlučno 10,71 %, nezadovoljno 19,64 %, a u potpunosti nezadovoljan nije bio nitko od anketiranih.

Prema njihovu mišljenju, promjene u smislu povećanja kompetencija potrebne su kod automehaničara, zavarivača, autolimara. Neophodne su promjene i u načinu komunikacije, vladanju, tehničkoj disciplini i odgovornosti.

Na pitanje je li upisna politika usklađena s potrebama tržišta rada, odgovoreno je: nitko od ispitanih ne smatra da je u potpunosti usklađena, 21,57 % smatra da je usklađena, ne zna 13,73 %, da nije usklađena smatra 50,98 %, da uopće nije usklađena smatra 13,73 % ispitanika.

Da ponuda zanimanja zadovoljava potrebe kadrova u njihovom poduzeću smatra 62,5 % ispitanika, ne zna 10,71 %, a 26,79 % misli da ne zadovoljava.

Na pitanje jesu li spremni sudjelovati u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva, njih 24,53 % u potpunosti je spremno, 56,6 % spremno je, 7,5 % ne zna, 9,43 % nije spremno i 1,89 % uopće nije spremno.

Na upit u kom su vidu spremni pomoći u realizaciji praktične nastave, njih 69,23 % odgovorilo je da bi prihvatili učenike na praksu, 3,08 % sudjelovalo bi u opremanju radionica u školi, 16,92 % sudjelovalo bi u izradi programa prakse i 10,77 % pomoglo bi demonstriranjem novih tehnologija nastavnicima i realizatorima praktične nastave.

Ono što su dodatno željeli reći odnosi se na potrebu da učenici imaju više znanja iz struke, više informatičkog obrazovanja, da bolje znaju strane jezike. U školama je potrebno opremiti radionice CNC strojevima. Učenike treba slati na sajmove, ostvariti bolju suradnju s malim poduzetnicima, stvarati bolje radne navike i disciplinu kod učenika, uvesti liječničke kontrole na droge i alkohol.

Anketirano je prilikom istraživanja 39 društvenih partnera u FBiH i 56 u RS-u. Nisu se odazvali društveni partneri za sva zanimanja jer nisu prepoznali važnost evaluacije ili su smatrali da njihovo mišljenje i nije toliko bitno kao mišljenje roditelja, učenika, nastavnika.

U krajnjoj analizi kod društvenih partnera bilo je različitih profila zanimanja pa su tako tijekom ankete odgovarali ravnatelji, rukovoditelji, radnici, administratori, poslovođe, konstruktori, inženjeri, operateri i itd. Poduzeća u kojima je vršena

anketa u FBiH i RS-u izjasnili su se da zapošljavaju srednjoškolce iz strojarске skupine zanimanja. Po mišljenju predstavnika društvenih partnera svršenim srednjoškolcima treba više prakse tijekom školovanja, treba pratiti tijekom školovanja suvremene zahtjeve tržišta rada te im omogućiti da rade na novim tehnologijama.

U RS-u i FBiH anketirani ispitanici misle da je upisna politika u skladu s potrebama tržišta rada. Ispitanici su također zadovoljni svršenim srednjoškolcima koji su zaposleni u njihovim tvrtkama.

Predstavnici gospodarstva u RS-u i FBiH odgovorili su da žele sudjelovati u izradi nastavnih planova i programa, ali također da žele podržati učenike uključivanjem u svoje tvrtke kako bi tijekom školovanja usavršili praktičnu nastavu.

Ispitanici su 100 % odgovorili da su upoznati s modularnim nastavnim planom i programom koji se primjenjuje u FBiH i RS-u te misle da su učenici koji nastavu pohađaju po tom sustavu obrazovanja bolje pripremljeni za rad od tradicionalnih pristupa nastavnom procesu.

4.2.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U STROJARSTVU I OBRADI METALA

Evaluacijom skupine srodnih zanimanja u strojarstvu i obradi metala kako u FBiH tako i u RS-u obuhvaćeni su učenici, roditelji učenika, nastavnici, društveni partneri. Nakon objedinjavanja rezultata i analiza po zanimanjima došlo se do sljedećih zaključaka:

- učenici, nastavnici, roditelji misle da je predmet demokracija i ljudska prava nepotreban u strukovnim i tehničkim školama
- nastavnici koji nastavu izvode po tradicionalnom NPP-u žele da se izmjene pojedini dijelovi i da prilikom izrade koriste raznovrsnija didaktička sredstva i metode rada kako bi se pratili zahtjeve suvremenog tržišta rada
- nastavnici su dali prijedlog da se u izradi uključe i predstavnici gospodarstva, na što su pristali i ispitanici iz društvene zajednice i potvrdili da žele raditi na izradi nastavnih planova i programa koji će učenika staviti u središte pozornosti
- roditelji i učenici složili su se da znanja i vještine koje učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja učenicima omogućavaju aktivno uključivanje na tržištu rada
- svi ispitanici tijekom anketiranja ukazali su na potrebu više sati praktične nastave i povezivanja s teorijskim znanjima kao ključnim predmetom za zapošljavanje
- ispitanici su tijekom istraživanja ukazali na činjenicu da je modularni NPP prilagođen potrebama tržišta rada i da se radi po metodologiji usmjerenoj na dijete i inkluzivnosti čime teži današnje školstvo

- u nekim je školama došlo do modifikacije NPP-a u FBiH, a usporedbom u odnosu na tradicionalni NPP-u došlo se do zaključaka da su novi predmeti koji se proučavaju u sklopu modificiranih NPP-a važni za aktivno uključivanje, ali je ostao problem prilagođavanja novoj metodologiji usmjerenoj na učenika
- posebno se osvrćemo na zanimanje tehničar za mehatroniku koje se proučava u nizu strojarskih škola, a nomenklaturom je smješteno u skupinu srodnih zanimanja u elektrotehnici; tijekom istraživanja razgovaralo se s nastavnicima i školskim upraviteljima u čijim se školama profilira ovo zanimanje te se došlo do podataka da odnos predmeta koji se proučavaju u ovom zanimanju iznosi oko 40 % općeobrazovnih predmeta, strojarska skupina 30 %, elektrotehnička 15 %, informatičkih i hibridnih predmeta oko 15 % prema čemu se može zaključiti da tehničar za mehatroniku pripada zanimanjima iz skupine zanimanja strojarstva i obrade metala.

4.3. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U GEODEZIJI I GRAĐEVINARSTVU

4.3.1. OPIS UZORAKA U SRODNIM ZANIMANJIMA U GEODEZIJI I GRAĐEVINARSTVU

Nomenklatura zanimanja definira da se u skupini srodnih zanimanja u geodeziji i građevinarstvu učenici obrazuju za sljedeća zanimanja: građevinski tehničar, geodetski tehničar, armirač-betonirac, izolater-asfalter, kamenorezac, tesar-podoblagač i zidar.

Stanje na terenu govori da u potpunosti nije ispoštivana nomenklatura zanimanja jer se učenici obrazuju i u zanimanjima kao što su građevinski tehničar visokogradnje i građevinski tehničar niskogradnje, geodetski tehničar, zidar-fasader-izolater, keramičar, keramičar-oblagač, ličilac, ličilac – bojadisar - soboslikar, tesar.

U skupini srodnih zanimanja u geodeziji i građevinarstvu na području FBiH, Republike Srpske i Brčko distrikta evaluacija nastavnih planova i programa vršena je u sljedećim zanimanjima:

- četverogodišnja zanimanja: građevinski tehničar, geodetski tehničar i arhitektonski tehničar
- trogodišnja zanimanja: zidar-fasader, ličilac - bojadisar, keramičar teracer i monter suhe gradnje.

Tablica 1. Pregled škola, zanimanja i uzoraka u srodnim zanimanjima u geodeziji i građevinarstvu:

Zanimanje	Nastavnici		Učenici		Roditelji		Poslodavci	
	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS
Građevinski tehničar	77	33	77	151	64	106	17	2
Geodetski tehničar			55	10	33	10		
Arhitektonski tehničar			40		27			
Zidar-fasader			5	12	4	7		
Keramičar -teracer			45		27			
Moler-farbar			7		5			
Monter suhe gradnje			16		8			

4.3.2. ANKETA NASTAVNIKA

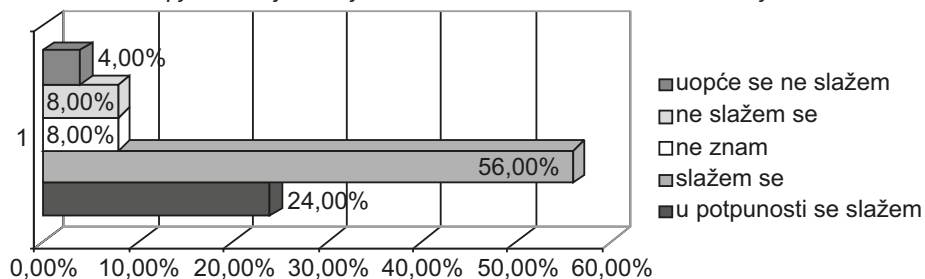
❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Kada je riječ o klasifikaciji zanimanja, 24 % nastavnika strukovno-teorijskih predmeta smatra da klasifikacija zanimanja koja je primijenjena u školi u kojoj su zaposleni nije usklađena s potrebama tržišta rada i da bi bilo potrebno uvesti zanimanja kao što je vodoinstalater, armirač, monter suhe gradnje, dimnjačar i tesar. Da su predmeti adekvatno zastupljeni u nastavnom planu i programu smatra 84 % ispitanih nastavnika dok 16 % smatra da bi bilo potrebno izvršiti određene korekcije i iz nastavnog plana i programa izostaviti biologiju, njemački jezik i religijsku kulturu, a dodati sate matematike (veći fond sati u III. i IV. razredu), primjenu suvremene geodetske opreme, sanaciju starih objekata i sociologiju. Jedan broj nastavnika predložio je održavanje seminara na kojem bi se napravila sveobuhvatna analiza i predložile korekcije i izmjene nastavnog plana i programa. Da je tjedni fond sati predmeta koji predaju (po razredima) dobro planiran u nastavnom planu i programu, smatra 68 % nastavnika dok njih 32 % smatra da nije dobro planiran. Omjer teorije i prakse je odgovarajući smatra 92 % nastavnika. Nastavnici navode da bi bilo potrebno izvršiti sljedeće korekcije: da u treći i četvrti razred treba uvesti tri sata matematike tjedno, da se iz nastavnih sadržaja u trećem razredu treba izbaciti *AutoCAD* jer se isti predmet sluša u drugoj godini, da se pojedini nastavni sadržaji iz organizacije građenja ponavljaju, da račun izravnavanja u trećem razredu treba biti tri sata. Nastavnici misle da je praksa koncipirana kao strukovno-teorijski predmet, a ne kao praktičan rad u radionici ili na gradilištu, a da se organizacija gradnje (poduzetništvo) više odrađuje kroz praksu sa zanatlijama.

Grafikon 1. Znanja i vještine koje vaši učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

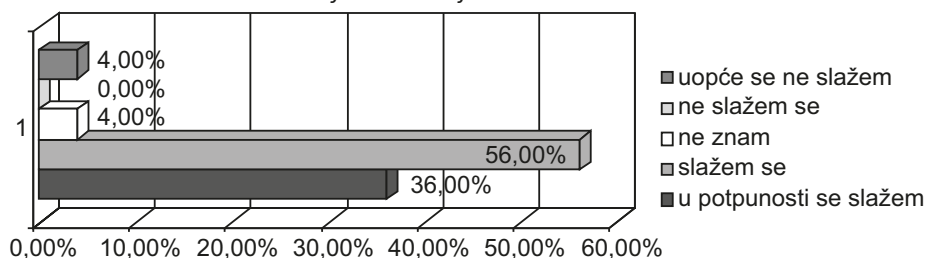

Znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju im uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja u potpunosti se slaže 24 % nastavnika, slaže se 56 % nastavnika, 8 % nastavnika ne zna, 8 % se ne slaže, a samo 4 % se uopće ne slaže s ovom konstatacijom.

U izradu nastavnih planova i programa prvenstveno trebaju biti uključeni nastavnici, a zatim predstavnici tržišta rada, predstavnici zavoda za školstvo te predstavnici gospodarstva i sindikata.

Prema mišljenju nastavnika, broj modula u okviru predmeta koje predaju je zadovoljavajući. Pojedini nastavnici misle da je potrebno izvršiti promjene u okviru modula: treba organizirati raspravu dugogodišnjih predavača u nastavi te napraviti sveobuhvatan NPP s detaljnim sadržajem kako u teoretskom pogledu tako i za praktičnu nastavu; u drugom razredu keramičara treba izbaciti modul lijevane terace (to se na tržištu ne radi jer postoje novi materijali); tehničko crtanje s nacrtom geometrijom treba imati ili manji ili veći broj sati u II. razredu.

Grafikon 2. *Pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula:*

Ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro su definirani, smatra 84 % nastavnika, a da nisu smatra 16 %. Neki od nastavnika misle da su udžbenici koji su predloženi za pojedine module fakultetski i da u predmetu estetika u trećem i četvrtom razredu treba vršiti redefiniranje sadržaja. Da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula u potpunosti se slaže 36 % nastavnika, 56 % se slaže, 4 % ne zna, 4 % se uopće ne slaže.

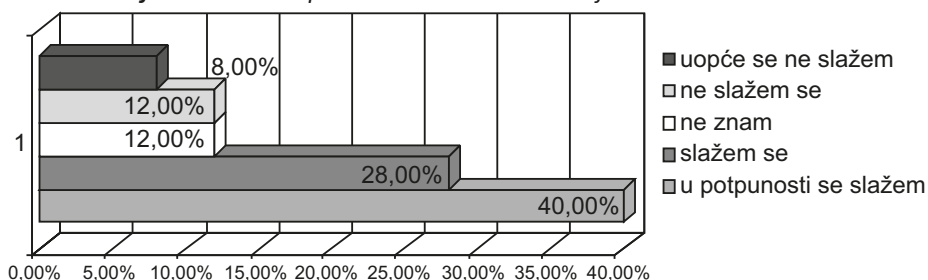
Nekolicina nastavnika smatra da je potrebno napraviti promjene nastavnih jedinica u okviru modula i to: treba uvesti module poduzetništvo i poduzetnik, poduzetnička ideja, pravni oblici poduzetničkog poduhvata i ekonomska opravdanost poduzetničkog poduhvata. Organizacija građenja - u modulu 03 povećati 1. jedinicu, a ukinuti 2. zbog preklapanja (2. jedinica detaljno se obrađuje u praktičnoj nastavi). Računala u građevinarstvu - nije bitan naziv, nego bit jer se mora razraditi i III. i IV. razred (povezano gradivo). Građevinske konstrukcije - građevinski tehničar modul 04 – jedinicu „Dimnjaci i ventilacije“ treba prebaciti u modul 02 „Otvori u zidovima“. Građevinski tehničari - predmet *Drvo* ide prije nego što se iz

građevinskih konstrukcija rade krovovi. Arhitektonski tehničari - u organizaciji građenja u IV. razredu treba smanjiti dio o mehanizaciji i proračunu učinka, a povećati broj sati ili jedinica za planiranje u građenju.

Većina nastavnika, 80 %, smatra da su smjernice za nastavnike dobro definirane dok samo 20 % nastavnika smatra da nisu te da treba redefinirati sljedeće smjernice: smjernice za literaturu, smjernice za ocjenjivanje učenika, estetika keramike 3. i 4. modula.

Više od 60 % nastavnika smatra da su izborni predmeti dobro određeni dok 20 % nastavnika misli da nisu, a 12 % nastavnika nema određeno mišljenje po ovom pitanju.

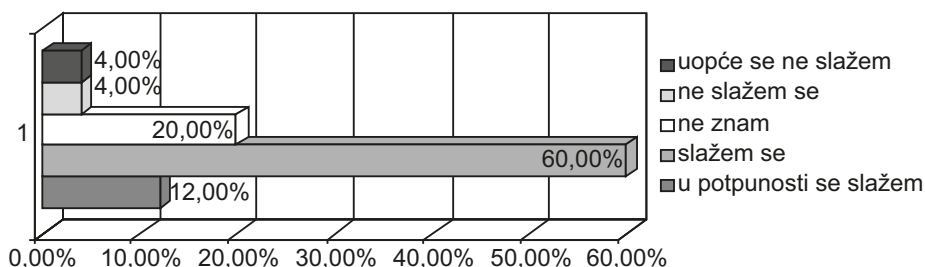
Grafikon 3. Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni :

Komentari nastavnika vezano za izborne predmete usmjereni su na nedovoljan broj izbornih predmeta pa učenici nemaju mogućnost odabrati željeni predmet, da ne treba učenike ograničavati, nego im dati mogućnost izbora bilo kojeg predmeta te da je potrebno više sati za projektiranje i organizaciju gradilišta.

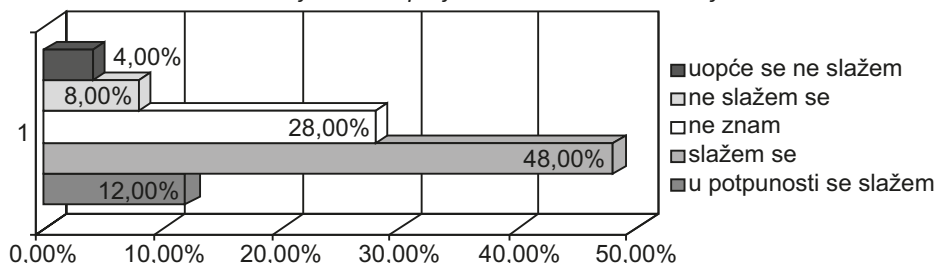
Više od 70 % nastavnika smatra da su sadržaji nastavnih planova i programa prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada, 8 % nastavnika ne slaže se, a 20 % nastavnika izjavilo je da ne zna.

Grafikon 4. Sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođeni su lokalnim potrebama tržišta rada:

Na pitanje jesu li smjernice za projektni tjedan dobro definirane, 60 % nastavnika izjavilo je da jesu, 12 % nastavnika izjavilo je da nisu dok 28 % nastavnika ne zna.

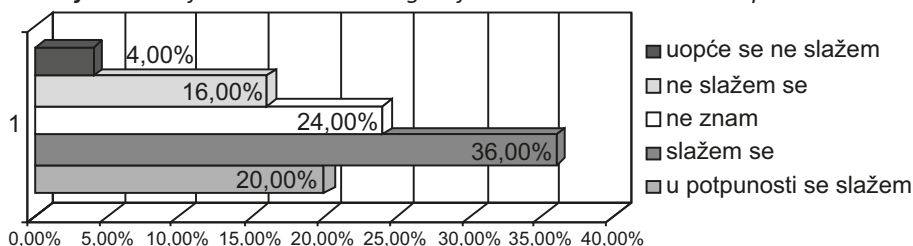
Grafikon 5. Smjernice za projekt sedmicu su dobro definirane:

Za više od 70 % nastavnika smjernice za maturu precizne su i sveobuhvatne dok za 4 % nastavnika nisu, a 20 % nastavnika ne zna.

Zajednički moduli omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost za 56 % nastavnika dok se 20 % nastavnika ne slaže s tom konstatacijom, a 24 % nastavnika ne zna.

Grafikon 6. Zajednički moduli omogućuju horizontalnu i vertikalnu prohodnost:

Za 68 % nastavnika smjernice za ocjenjivanje precizno su definirane dok za 8 % nastavnika nisu, a 12 % nastavnika ne zna.

Prema mišljenju 40 % nastavnika, tjedni fond sati učenike opterećuje, a 52 % nastavnika misli da ne opterećuje dok 8 % nastavnika ne zna.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Većina nastavnika općeobrazovnih predmeta smatra da je klasifikacija zanimanja u njihovoj školi usklađena s potrebama tržišta rada i da je adekvatna zastupljenost predmeta u nastavnom planu i programu jednog zanimanja. Manji postotak nastavnika, njih 12 %, misli da nisu adekvatno zastupljeni. Neki od njih misle da treba izostaviti predmete kao što su vjeronauk i religijska kultura te da treba dodati kemiju, građevinske konstrukcije i svima povećati fond sati matematike. Također, većina nastavnika smatra da je fond sati predmeta koji predaju dobro planiran u nastavnom planu i programu. Jedan broj nastavnika smatra da je po-

trebno u trećem i četvrtom razredu uvesti po tri sata matematike tjedno, drvene konstrukcije treba razdvojiti od čeličnih konstrukcija u III. razredu u okviru praktične nastave te da traju po 2 modula umjesto po jedan, za hrvatski jezik i književnost potreban je jedan sat više tjedno, za engleski jezik potrebno je uvesti po tri sata tjedno za sve razrede.

Više od 80 % nastavnika misli da znanje i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja.

U izradu modularnih NPP-a trebaju se uključiti prvenstveno nastavnici i predstavnici pedagoških zavoda/zavoda za školstvo, predstavnici tržišta rada i gopsodarstva i na kraju predstavnici sindikata.

Većina nastavnika smatra da je broj modula u okviru predmeta/razreda zadovoljavajući.

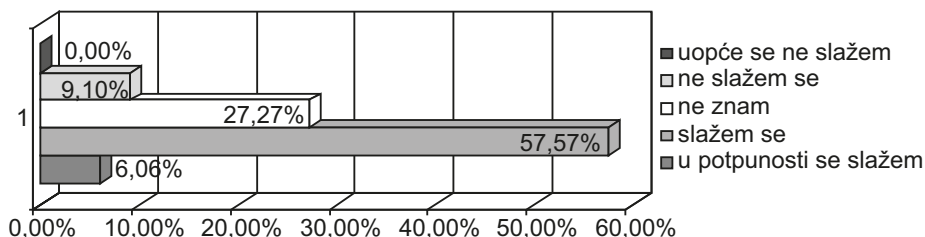
Jedan broj nastavnika smatra da je potrebno izvršiti izvjesne korekcije u okviru modula: modularni NPP za drugi razred previše opterećuje učenike, nemoguće je obraditi sve module u okviru fonda od 4 sata. Modul stereometrija i dio modula analitička geometrija potrebno je prebaciti u treći razred, 7. modul „Matematička indukcija i realne funkcije“ iz III. razreda prebaciti u četvrti, a fond sati u trećem i četvrtom povećati na tri sata tjedno, računala u građevinarstvu - crtanje AutoCAD-om početi u II. razredu zbog primjene u III. i IV. razredu, engleski jezik u sve tri godine uvesti po tri sata tjedno i tri modula po razredu.

Većina nastavnika, 90 %, smatra da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani kao i da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula.

Kad je riječ o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi, košarkaški dvokorak treba raditi kao odskok i polaganje s boljom rukom i nogom, a ne obrnuto kako se zahtijeva.

Smjernice za nastavnike u okviru modula precizno su i sveobuhvatno definirane, smatra 87,87 % nastavnika, a više od 90 % nastavnika smatra da je izborni predmet u okviru zanimanja dobro određen.

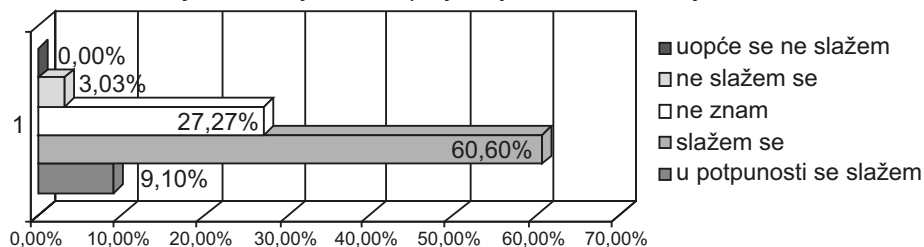
Grafikon 7. Sadržaji NPP-a/predmeta/modula su prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada:

Sadržaji nastavnih planova i programa prilagođeni su lokalnim potrebama tržišta rada, smatra više 60 % nastavnika, da nisu smatra 9 %, dok 27,27 % nastavnika ne zna jesu li sadržaji nastavnih planova i programa usklađeni s lokalnim potrebama tržišta rada.

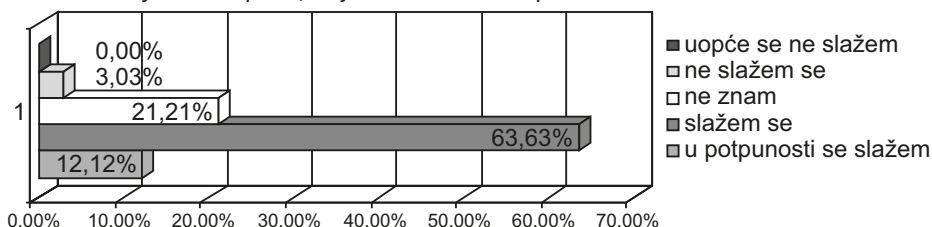
Smjernice za projekt tjedna dobro su određene, smatra manje od 70 % nastavnika, dok oko 3 % smatra da smjernice nisu dobro određene, a 27,27 % nastavnika ne zna.

Grafikon 8. Smjernice za projekt tjedna dobro su definirane:

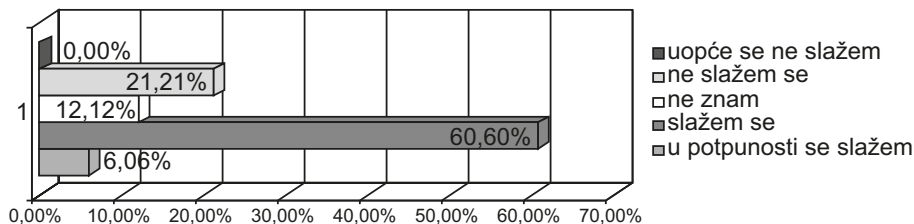
Da su upute/smjernice za maturu dobro određene i da su sveobuhvatne, smatra više od 75 % nastavnika, 3 % to ne smatra dok se 21,21 % nastavnika izjasnilo da ne zna.

Grafikon 9. Upute /smjernice za maturu precizne su i sveobuhvatne:

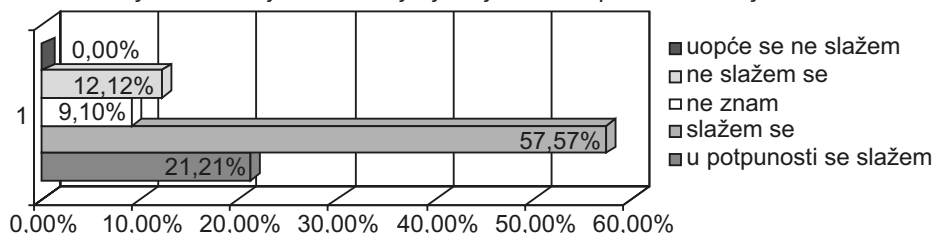
Kada su u pitanju zajednički moduli, 66,66 % nastavnika smatra da oni omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost, 21,21 % se ne slaže dok je 12,12 % izjavilo da ne zna.

Grafikon 10. Zajednički moduli omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost:

Smjernice za ocjenjivanje modula precizno su definirane, smatra više od 78 % nastavnika, 12,12 % se ne slaže, a više od 9 % izjavilo je da ne zna.

Grafikon 11. Smjernice za ocjenjivanje modula precizno su definirane:

Da tjedni fond sati ne opterećuje učenike smatra 63,63 % nastavnika, 21,21 % smatra da ih opterećuje dok se 15,15 % izjasnilo da ne zna.

★ Tradicionalni NPP

◆ Nastavnici strukovnih predmeta

Kod tradicionalnih nastavnih planova i programa 100 % nastavnika koji su sudjelovali u anketi smatra da je klasifikacija zanimanja primijenjena u njihovoj školi usklađena s potrebama tržišta rada. Da je adekvatna zastupljenost predmeta u nastavnom planu i programu jednog zanimanja smatra 75 % nastavnika dok 25 % ne smatra.

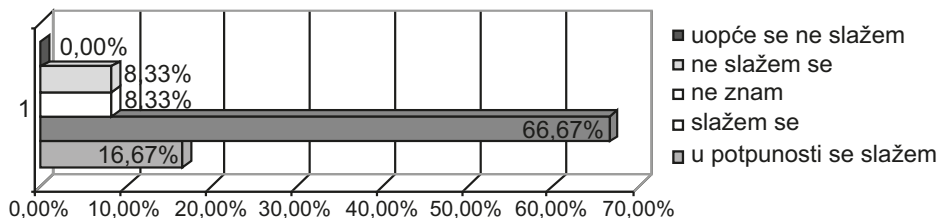
Jedan broj nastavnika smatra da je iz nastavnog plana i programa potrebno izostaviti biologiju, kemiju, sociologiju i demokraciju, a da je potrebno uvesti informatiku u II. razredu za geodetskog tehničara te da treba osmisliti posjet gradilištima za građevinske tehničare. Tjedni fond sati predmeta koje predaju (po razredima) dobro je planiran u nastavnom planu i programu smatra više od 91 % nastavnika.

Kada je u pitanju omjer teorije i prakse nastavnici su se izjasnili polovično za i protiv (50 %).

Pojedini nastavnici misle da je potrebno uvođenje prakse u I. razred 20 sati, a u III. razredu 30 sati, da treba predvidjeti više sati za proračune izolacija, da učenici u III. i IV. razredu imaju više posjeta gradilištu (ono što učenici vide ostaje im i nakon školovanja).

Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja u potpunosti se slaže 16,67 % nastavnika, slaže se 66,67 % nastavnika, 8,33 % se ne slaže, a 8,33 % nastavnika je izjavilo da ne zna.

Grafikon 12. Znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

Po mišljenju 66,67 % nastavnika tradicionalne nastavne planove i programe treba mijenjati dok 33,33 % smatra da promjene nisu potrebne.

Nastavnici smatraju da je u nastavnim planovima i programima potrebno izvršiti promjene: uvesti nove tehnologije i predmete bazirane na novim saznanjima i tehnologijama te znanosti, potrebno je izvršiti usuglašavanje sa suvremenim metodama rada i suvremenim instrumentima za geodeziju, nastavni plan i program prilagoditi potrebama daljnjeg školovanja učenika, odgovarajućim tematskim cjelinama dati više sati (da se vrjednuje vrijeme za pregled vježbi), uvesti kabinet-sku nastavu.

U izradi nastavnih planova i programa trebaju se angažirati prvenstveno predmetni nastavnici, a zatim predstavnici tržišta rada i gospodarstva, a zatim predstavnici pedagoških zavoda/zavoda za školstvo i na kraju sindikat.

Da je broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta koje predaju dovoljan, smatra 91,67 % nastavnika, a 8,33 % smatra da je nedovoljan. Pojedini nastavnici misle da broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta treba postaviti na drugačiji način. U nastavnom planu i programu u III. razredu predviđena su četiri sata fizike zgrade. Zbog opsežnosti plana predlaže se proučavanje predmeta i u IV. razredu. Pojedini nastavnici misle da su nastavne cjeline dobro postavljene, ali da učenike treba odvoditi na gradilište.

Da su ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta precizno definirani, smatra 100 % anketiranih nastavnika. Upute za izvođenje nastave precizno su i sveobuhvatno definirane, smatra 83,33 % nastavnika, pojedini nastavnici misle da je potrebna bolja organizacija nastavnih jedinica.

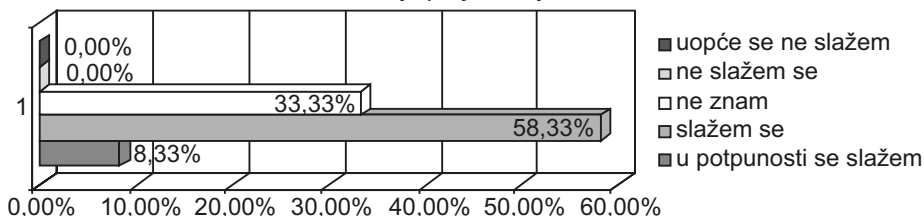
Uvođenje izbornih predmeta podržava 50 % nastavnika. Neki od nastavnika misle da postojeći nastavni plan i program zadovoljava sve zahtjeve, neki misle da nije dobro usko usmjereno obrazovanje, a neki da su u okviru zanimanja već uvedeni izborni predmeti.

Izmjene nastavnih planova i programa u školama vrše se u skladu sa zahtjevima tržišta rada smatra 41,67 % nastavnika, dok njih 58,33 % navodi da se ovakve promjene u njihovim školama ne vrše.

Razlozi zbog kojih se ne vrši izmjena nastavnog plana i programa u skladu su sa zahtjevima tržišta rada: zato što se primjenjuju nastavni planovi i programi koje određuje ministarstvo „NPP se mijenjaju uz suglasnost zavoda i ministarstva osim 20 % sadržaja koje može mijenjati nastavnik“, nastavni planovi i programi ne mijenjaju se na razini škole, nego trebaju i druge suglasnosti, nadležni trebaju pratiti tržište rada.

Da se u nastavni plan i program, kao metoda za razvoj vještina učenika, treba uvesti projektni tjedan u potpunosti se slaže 8,33 % nastavnika, slaže se 58,33 % nastavnika, što čini 66,66 % nastavnika, dok njih 33,33 % ne zna. Interesantno je primijetiti da se nijedan nastavnik nije izjasnio protiv.

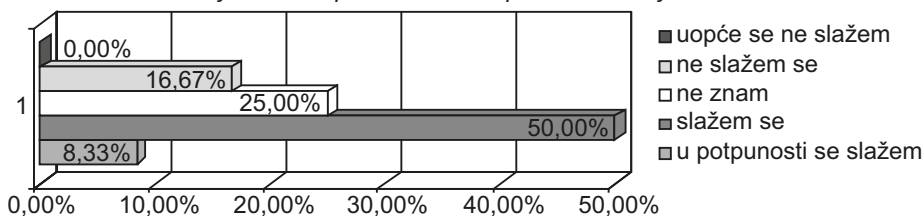
Grafikon 13. U okviru NPP-a, kao metode za razvoj vještina učenika, može poslužiti uvođenje projektni tjedan:

Pri realizaciji sadržaja iz nastavnih planova i programa, nastavnici 100 % koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa.

Da su upute za mature precizno definirane u potpunosti se slaže 8,33 % nastavnika, 50 % se slaže, a 16,67 % se ne slaže. Čak 25 % nastavnika ne zna jesu li upute za mature precizno definirane.

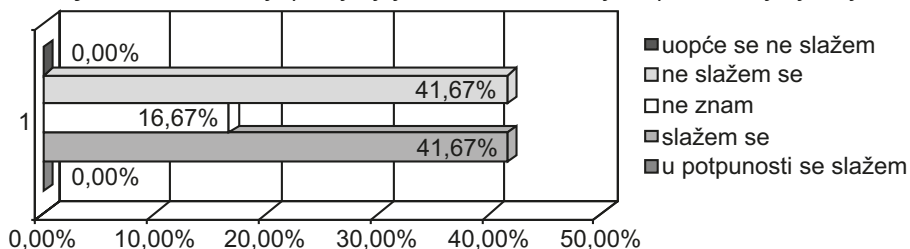
Grafikon 14. Upute za maturu precizno su definirane:

Nastavni planovi i programi omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost za 16,67 % nastavnika, a 41,67 % nastavnika ne slaže se dok njih 41,67 % ne zna.

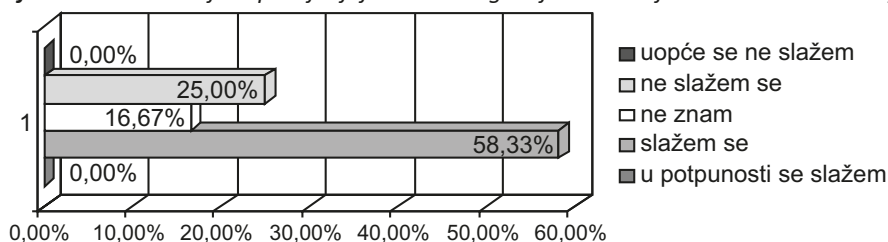
Nastavni planovi i programi koji se primjenjuju sadrže detaljne upute za ocjenjivanje, smatra 41,67 % nastavnika, isto toliko ih ne smatra dok njih 16,67 % ne zna.

Grafikon 15. NPP-i koje primjenjujete ne sadrže detaljne upute za ocjenjivanje:

Moguća je izmjena nastavnih sadržaja u nastavnim planovima i programima koji se primjenjuju, smatra 58,33 % nastavnika, ne slaže se 25 % nastavnika dok 16,67 % ne zna.

Grafikon 16. NPP-i koje vi primjenjujete ne omogućuju brze izmjene nastavnih sadržaja:

Tjedni fond sati učenike ne opterećuje smatra 75 % nastavnika, a 25 % smatra da tjedni fond sati učenike opterećuje.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Klasifikacija zanimanja koja je primijenjena u školama u kojim je provedeno anketiranje usklađena je s potrebama tržišta rada smatra 71,42 % nastavnika, a 28,57 % nastavnika smatra da nije.

U nastavnom planu i programu adekvatno su zastupljeni nastavni predmeti, smatra 57,14 % nastavnika dok njih 42,85 % to ne smatra.

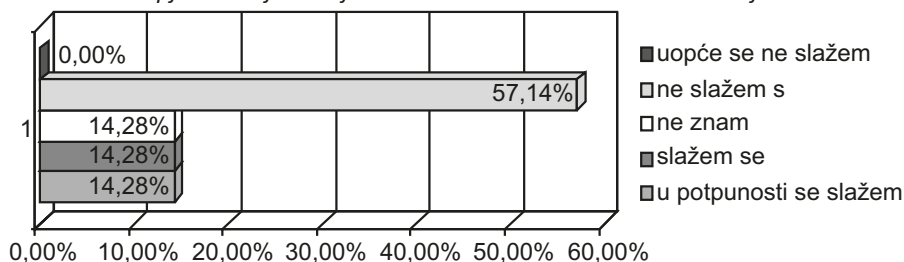
U nastavnim planovima i programima dobro je planiran tjedni fond sati, smatra 71,42 % nastavnika dok njih 28,58 % to ne smatra.

Odnos teorije i prakse u nastavnim planovima i programima dobro je ostvaren, smatra 57,14 % nastavnika, a tome se protivi njih 42,85 %.

Promjene koje nastavnici ističu da je potrebno izvršiti: učenici četvrtog razreda građevinskih tehničara trebali bi imati praktičan rad, program demokracije i ljudskih prava predviđa 10 sati prakse, ali zbog programa PiG nemoguće ju je izvoditi, uvrstiti 50 % teorije i 50 % prakse.

Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja smatra 28,56 % nastavnika, 57,14 % se s time ne slaže dok se 14,28 % nastavnika ne zna.

Grafikon 17. Znanja i vještine koje vaši učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

Čak 85,71 % nastavnika ne smatra da je potrebno vršiti promjene u tradicionalnim nastavnim planovima i programima. Nastavnici koji su se izjasnili da su potrebne promjene misle da je potrebno uvesti više praktičnog rada, da treba izbaciti suvišne stvari iz teorijskih predmeta, da nastavni plan i program za strani jezik treba izmijeniti iz temelja, da je potrebno uvesti više skupnog rada i povezati teoriju s praksom, da treba ostaviti profesorima više slobode u prilagođavanju nastavnog plana i programa, da djeca trebaju imati više slobode u izboru lektire.

Pri izradi nastavnih planova i programa trebaju biti uključeni prvenstveno predmetni nastavnici, a zatim predstavnici pedagoških zavoda/zavoda za školstvo, tržišta rada, gospodarstva i na kraju predstavnici sindikata. Broj nastavnih cjelina u okviru nastavnih planova i programa dobro je planiran, ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta precizno su definirani, smatra 100 % anketiranih nastavnika. Da su upute za izvođenje nastave precizno i sveobuhvatno definirana smatra 71,42 % nastavnika, a s tom se konstatacijom ne slaže njih 28,57 %.

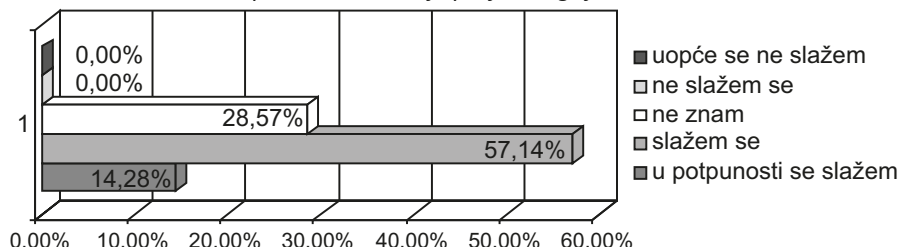
Da izborni predmet treba biti uveden smatra 57,14 % nastavnika dok je njih 42,85 % protiv toga.

Neki od komentara koje su nastavnici naveli kada je u pitanju prethodno pitanje: treba uvesti više predmeta vezanih za zanimanje, učenicima treba omogućiti neku vrstu specijalizacije u okviru zanimanja, izborne predmete trebaju birati sami učenici. Čak 85,71 % nastavnika navode da se u njihovoj školi vrše izmjene u nastavnim planovima i programima u skladu s potrebama tržišta rada. Pojedini nastavnici misle da je potrebno poboljšanje nastavnih planova i programa jer oni ne prate tržište rada i da je potrebno izvršiti redukciju nastavnog gradiva.

Na pitanje slažu li se da u okviru nastavnog plana i programa, kao metode za razvoj vještina učenika može poslužiti uvođenje projektnog tjedna, 14,28 % nastavnika

slaže se u potpunosti, 57,14 % se slaže dok je 28,57 % izjavilo da ne zna. Interesantno je primijetiti da nitko od nastavnika nije izjavio da se ne slaže.

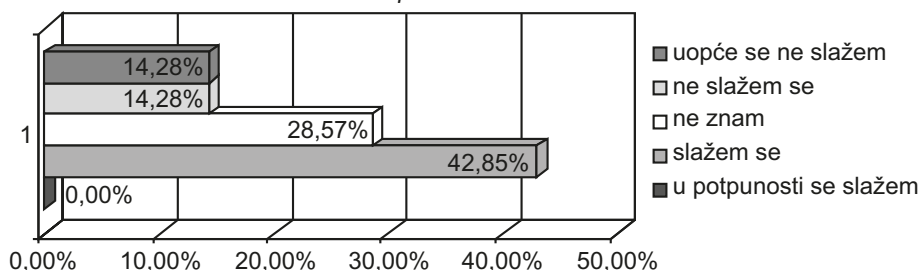
Grafikon 18. *Slažete li se da u okviru NPP-a, kao metode za razvoj vještina učenika može poslužiti uvođenje projektnog tjedna:*

Da se pri realizaciji nastavnih sadržaja koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa izjasnilo se 71,42 % nastavnika. Više od 71 % nastavnika slaže se da su upute za maturu precizno definirane, a oko 14 % ne slaže se s tim; oko 14 % ne zna.

Nastavni planovi i programi koji se primjenjuju omogućavaju vodoravni i okomitu prohodnost misli 28,56 % nastavnika, a s tom se konstatacijom ne slaže 42,85 % nastavnika dok 28,57 % ne zna.

Grafikon 19. *NPP-i koje vi primjenjujete ne omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost:*

Da nastavni planovi i programi koji se primjenjuju ne sadrže detaljna upute za ocjenjivanje misli 71,42 % nastavnika dok 14,28 % misli da sadrže; 14,28 % nastavnika ne zna. Također, da nastavni planovi i programi koji se primjenjuju ne omogućavaju brze izmjene nastavnih sadržaja misli 28,57 % nastavnika dok 71,42 % misli da omogućavaju. Po mišljenju 85,71 % nastavnika, tjedni fond sati opterećuje učenike, dok 14,28 % nastavnika ne misli tako.

❖ Evaluacija u RS-u

Od ukupno 33 nastavnika, koliko je bilo obuhvaćeno anketom, šest se složilo sa svim ponuđenim odgovorima, odnosno ne nalaze potrebu da se bilo što mijenja, odnosno 18,18 % nastavnika smatra da su nastavni planovi i programi sasvim dobri. Da se uvede zanimanje arhitektonski tehničar traži 11, ili 33,33 %, nastavnika; 27 nastavnika, ili 81,81 %, traži da se poveća fond sati predmeta koji predaju; crtanje s nacrtom u prvom i drugom razredu treba povećati za po jedan sat; fond sati statike i otpornosti povećati na 4 sata; organizaciju građenja u trećem i četvrtom razredu uskladiti s 2 sata teorije i 2 sata prakse; kod organizacije arhitekture treba uskladiti broj sati i broj modula; kod građevinskih konstrukcija treba u prvom razredu dodati po jedan sat tjedno (oduzeti od prakse), povezati gradivo predmeta i praktične nastave da se međusobno dopunjuju i izvršiti preraspodjelu gradiva. Građevinske konstrukcije trebaju se slušati u prvom i drugom razredu s po 2 sata teorije i 2 sata prakse; kod predmeta niskogradnje s hidrogradnjom treba paralelno izvoditi treći i četvrti modul u drugom polugodištu. U drugom razredu treba zamijeniti redoslijed modula jer po trenutnom redoslijedu nije moguće raditi zbog neusklađenosti s modulima iz statike (treba prvo raditi module 3 i 4 pa onda 1 i 2 što nastavnici i rade u okviru onih 30 % izmjene na sjednici vijeća). U četvrtom razredu od jednog predmeta treba napraviti dva istog fonda (2 + 3). U okviru predmeta niskogradnja modul geodezija zamijeniti satima praktičnog rada s instrumentima; u predmetu beton treba uskladiti fond sati u trećem i četvrtom razredu: 2 teorije i 2 sata prakse; primjenu računala treba slušati više sati u prvom razredu na štetu prakse i da se predmet sluša kroz sve četiri godine.

Kao suvišno zanimanje neki od nastavnika navode da je građevinski tehničar, koji se obrazuje po važećem nastavnom planu i programu, preopširan, a tržište rada traži usko specijaliziran kadar.

Predlažu se promjene izbornih predmeta: matematika, organizacija građenja, primjena računala i građevinske konstrukcije.

Treba uvesti nove predmete: slobodno crtanje, interijer, projektiranje zgrada u kojem se obrađuju gospodarski objekti, javne zgrade, poljoprivredni objekti.

❖ Evaluacija u Brčko distriktu

★ Modularni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja misle svi ispitani nastavnici. Da su sadržaji modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada; da su smjernice

za projektni tjedan dobro definirane; da su smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne; da su izborni predmeti u okviru zanimanja dobro određeni i da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani izjasnilo se 50 % nastavnika.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Nastavnici općeobrazovnih predmeta, njih 66,67 %, smatra da je tjedni fond sati predmeta koje predaje dobro određen, a njih 33,33 % misli da bi trebale korekcije u smislu povećanja broja sati i sadržaja iz srpskog jezika i književnosti u četvrtom razredu, da treba povećati tjedni fond sati za jedan sat iz hrvatskoga jezika i književnosti, da se godišnji fond sati matematike s 90 poveća na 120 sati. Da je omjer teorije i prakse dobar misle svi anketirani nastavnici. Više od 85 % nastavnika smatra da su znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja dobar temelj za uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja.

4.3.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA

Zanimanje: građevinski tehničar

❖ **Evaluacija u FBiH**

★ **Modularni NPP**

Dnevni raspored sati po mišljenju 20,51 % učenika jako opterećuje, opterećuje po mišljenju 30,77 % učenika, ne zna 23,77 % učenika, dok 25,64 % učenika smatra da ih raspored ne opterećuje; 8,57 % roditelja smatra da dnevni raspored sati jako opterećuje učenike, 25,71 % da opterećuje i 40 % smatra da dnevni raspored sati ne opterećuje učenike; 25,71 % roditelja izjasnilo se da ne zna. Podatci koje navode učenici i roditelji različiti su.

Da su predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući smatra 84,61 % učenika, a to isto smatra i 88,57 % roditelja dok je suprotnog mišljenja 15,38 % učenika, odnosno 11,43 % roditelja. Neki od anketiranih učenika misle da iz nastavnog plana i programa treba izbaciti: ekologiju i demokraciju i ljudska prava, da treba uvesti više praktične nastave, engleskog i njemačkog jezika, kao i to da je potrebno uvesti i izborne predmete, dok neki od roditelja misle da je iz nastavnog plana i programa potrebno izbaciti ekologiju i demokraciju i ljudska prava, a potrebno je uvesti više matematike i praktične nastave.

Po mišljenju 66,67 % učenika tjedni fond sati za jedan predmet po razredima i predmetima dobro je planiran, tako se izjasnilo i 82,85 % roditelja, a 33,33 % učenika, odnosno 17,14 % roditelja smatra da nije. Učenici navode da su sati nekih od predmeta raspoređeni svaki dan u tjednu, da dnevno opterećenje uče-

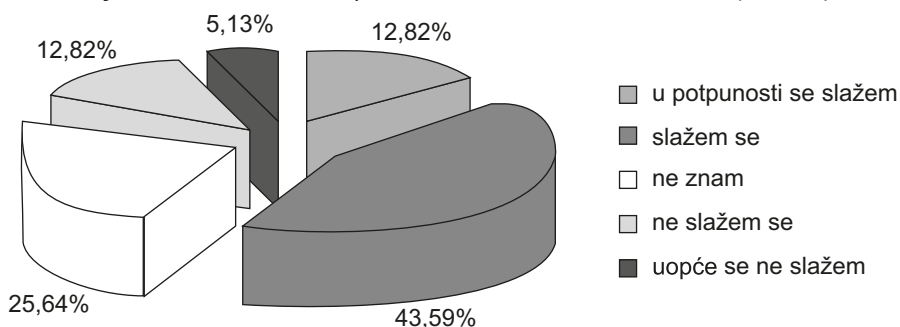
nika u četvrtom razredu bude 5 sati i da je manje blok-nastave. Neki od roditelja misle da je potrebno više sati za strukovne predmete, praktične radove i matematiku te da se događa da su u jednom danu svi sati jednog predmeta.

Učenici misle da su praktična nastava, organizacija građenja, poduzetništvo, građevinske konstrukcije, prometnice i mostovi, statika, informatika, beton, izborni predmeti, projektiranje zgrada, strukovni predmeti, demokracija i ljudska prava, ekologija, predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti učenika bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada. Roditelji misle da su građevinske konstrukcije, strani jezik, praktičan rad, poduzetništvo, prometnice i mostovi, strukovni predmeti, statika, informatika, matematika, beton, organizacija građenja, fizika, praktična nastava, projektiranje zgrada, strukovni predmeti, niskogradnja predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje njihove djece na tržište rada. Vjeronauk, bosanski jezik i književnost, tjelesni i zdravstveni odgoj, povijest, demokracija i ljudska prava i ekologija predmeti su koji su manje bitni za uključivanje njihove djece na tržište rada.

Nastavni predmeti u kojima ima suvišnih sadržaja po mišljenju učenika: demokracija i ljudska prava, vjeronauk, poduzetništvo, izborni predmet beton, bosanski jezik i književnost, engleski jezik, tjelesni i zdravstveni odgoj, ekologija i matematika. U navedenim predmetima gradivo je opsežno.

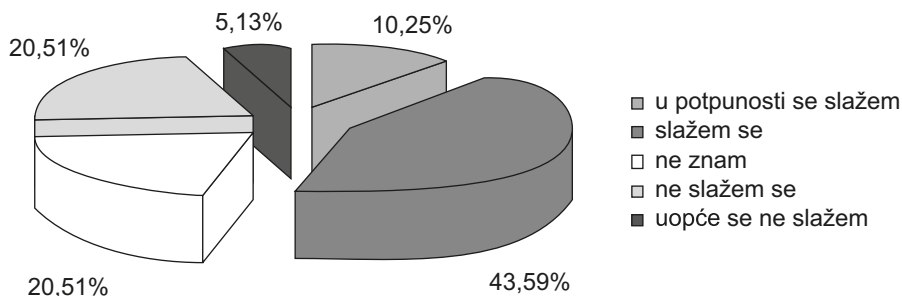
Izborni predmet je dobro određen smatra 56,41 % učenika, odnosno 68,57 % roditelja, 17,95 % učenika, odnosno 19,84 % roditelja smatra da nije, a 25,64 %, odnosno 14,28 % roditelja ne zna.

Grafikon 20. Jesu li izborni predmeti u NPP-u dobro određeni? (učenici):

Znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje smatra 54,84 % učenika, odnosno 59,99 % roditelja; 25,64 % učenika i 22,86 % roditelja smatra da ne će, dok 20,51 % učenika i 17,14 % roditelja ne zna.

Grafikon 21. Znanja i vještine koje stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje (učenici):

Učenici su naveli da je potrebno više praktičnog rada i materijala za praktičan rad i da je potrebno smanjiti opseg gradiva općeobrazovnih predmeta. Također su naveli da je potrebno povećati broj sati matematike jer je bitna za daljnje školovanje. Praktična nastava nije dobro organizirana jer se vrši u školi, potrebno ju je realizirati izvan škole; prevelik je godišnji fond sati, gradivo treba biti konkretnije. Učenici su naveli da je upitnik dobar.

Roditelji misle da bi djeca morala imati praktičnu nastavu izvan škole (na gradilištu), da je potrebno više praktičnog rada, da razrednik nije osoba koja učenicima ne predaje nijedan predmet, nastavnici upotrebljavaju pogrdne riječi.

★ Tradicionalni NPP

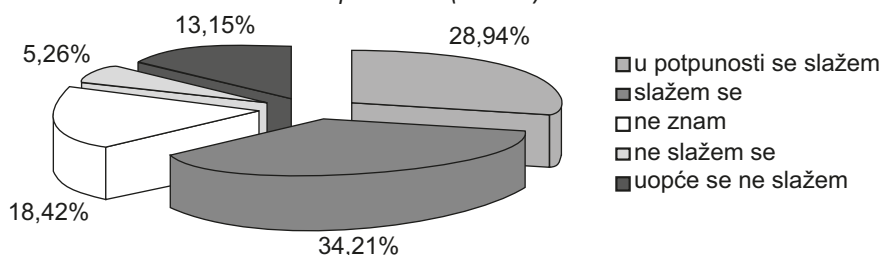
Da ih dnevni raspored sati opterećuje smatra 73,68 % učenika i 51,71 % roditelja, 18,42 % učenika i 27,57 % roditelja smatra da ne opterećuje dok 7,89 % učenika i 20,70 % roditelja ne zna.

Predmeti u okviru zanimanja koje proučavaju adekvatni su smatra 76,1 % učenika i 86,20 % roditelja dok je suprotnog mišljenja 23,70 % učenika i 13,79 % roditelja. Neki od učenika misle da je iz nastavnog plana i programa potrebno izostaviti politiku, vjeronauk, povijest umjetnosti, engleski, matematiku, organizaciju građenja, kemiju i biologiju, a da je potrebno dodati praktičnu nastavu, neke izborne predmete, njemački i španjolski, fiziku zgrade, konstrukcije, projektiranje, vjeronauk. S druge strane, neki od roditelja misle da je potrebno izostaviti predmete koji nisu predmeti zanimanja, a da se doda više praktične nastave.

Tjedni fond sati po mišljenju 39,47 % učenika i 62,0 % roditelja dobro je planiran po razredima i predmetima dok 60,52 % učenika i 37,93 % roditelja smatra da nije. Učenici navode da je 5 sati kod jednog nastavnika previše u jednom danu, da je potrebno više sati matematike i strukovnih predmeta, da je previše blok-sati, dok roditelji navode da su predmeti izvan struke previše zastupljeni i da je potrebno uvesti više praktične nastave.

Svi strukovni predmeti, građevinske konstrukcije, matematika, engleski, betonske konstrukcije, informatika, prometnice i mostovi, beton i armirani beton, informatika, tjelesni odgoj, bosanski jezik predmeti su koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada. Kao suvišne predmete učenici navode vjeronauk, politiku, povijest umjetnosti, biologiju i ekologiju, hidrotehniku, kemiju i bosanski (previše lektire). Slične odgovore na ovo pitanje dali su i roditelji. Roditelji misle da su vjeronauk, povijest i umjetnost arhitekture, politika i gospodarstvo, bosanski jezik, povijest, biologija, kemija, sociologija i hidrotehnika manje bitni predmeti za uključivanje njihovog djeteta na tržište rada.

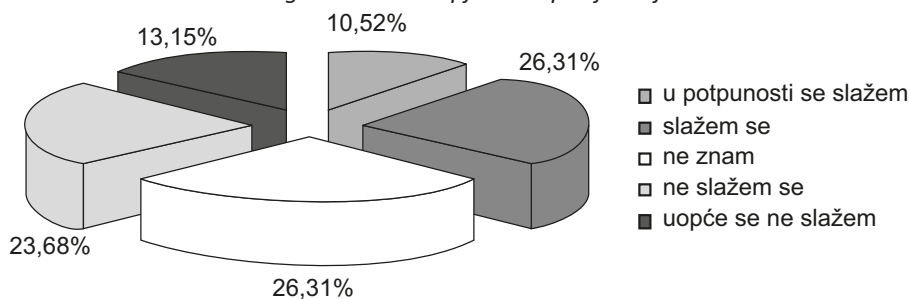
Grafikon 22. Nastavnim planom i programom potrebno je omogućiti uvođenje Izbornog predmeta (učenici):

Da je nastavnim planom i programom potrebno omogućiti uvođenje izbornog predmeta smatra 63,15 % učenika i 34,48 % roditelja, da to nije potrebno smatra 18,41 % učenika i 31,02 % roditelja, dok 8,42 % učenika i 34,48 % roditelja ne zna.

Znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje za 36,83 % učenika dok za 36,83 % učenika ne će omogućiti uspješno zapošljavanje, 26,31 % učenika ne zna.

Grafikon 23. Znanja i vještine koje stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje:

Da će njihovoj djeci znanja i vještine koje steknu tijekom srednjoškolskog obrazovanja uz primjenu postojećih NPP-a omogućiti uspješno zaposlenje u struci smatra 44,82 % roditelja dok njih 20,68 % to ne smatra, a 34,48 % ne zna.

Na kraju učenici misle da su svi predmeti potrebni, ali da je sadržaj preopširan, da je potrebno uvesti neke edukativne animacije, prezentacije, treba uvesti više prakse, neki učenici naveli su da će završiti srednjoškolsko školovanje bez ijednog dana prakse.

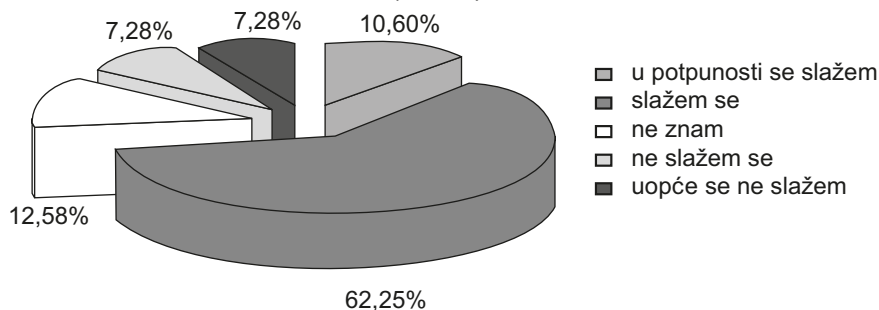
Roditelj su naveli da će djeca završiti školovanje bez dana prakse, da treba znatno poboljšati vrsnoću predavanja i uvjete u nastavi te podići kriterij ocjenjivanja, da je loš odnos između profesora i učenika, profesori ne znaju objasniti djeci svoj predmet, da se građevinski tehničari previše opterećuju predmetima i znanjima koja ne će primjenjivati u praksi, a strukovne predmete nedovoljno svladavaju da bi uspješno obavljali radne zadatke. Gospodarstvo i školstvo nisu u skladu, školstvo ne osposobljava kadrove za gospodarstvo.

❖ Evaluacija u RS-u

Dnevni raspored sati opterećuje 63,57 % učenika, 29,15 % ne opterećuje, dok 7,28 % ne zna; 74,84 % učenika smatra da su adekvatni predmeti dani u nastavnom planu i programu. Jedan broj učenika smatra da bi trebalo smanjiti fond sati srpskog jezika, a povećati fond sati matematike i fizike jer su prijamni ispiti na fakultetima iz ovih predmeta. Također misle da je potrebno više sati praktične nastave i strukovnih predmeta. Učenici misle da su primjena računala, projektiranje, niskogradnja, matematika, engleski jezik, građevinske konstrukcije, statika, beton i organizacija predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada. Suvišnog gradiva ima u ekologiji, kemiji, srpskom jeziku i matematici, a suvišni su izvodi, integrali, lektira, kruženje fosfora, lanci ishrane, vitamini, i sl. Sličnog su razmišljanja i roditelji.

Izborni predmeti dani u nastavnom planu i programu dobro su određeni, smatra 72,85 % učenika, a i 56,60 % roditelja smatra to isto.

Grafikon 24. Izborni predmeti su adekvatno određeni u nastavnom planu i program (učenici):

Da znanja stečena tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada smatra 46,35 % učenika, dok se s tim ne slaže 24,49 % učenika, a njih 29,14 % ne zna.

Na kraju učenici su dali sljedeći komentar: da pojedini profesori gube vrijeme na nebitnim stvarima i gradivu; da su uvjeti za rad katastrofalni; da je evidentan nedostatak prakse i praktičnog rada i da treba izmijeniti nastavni plan praktične nastave, da je previše besmislenih grafičkih radova; da se organiziraju odlasci na gradilišta, u poduzeća i sl. koji bi bili obavezni, a ne samo povremeni (i ne samo na inicijativu profesora, kao do sada); potrebno je da ministarstvo organizira NPP prema kojemu će se tiskati udžbenici jer se za jedan predmet koriste tri različita udžbenika i to stara i po 20 godina, a kojih u Banjoj Luci ima ukupno 50, a potrebno je 300; nema dovoljno strukovnih predmeta, profesori su nejasni, ne uspostavljaju suradnju.

❖ **Evaluacija u Brčko distriktu**

Jedan broj anketiranih učenika smatra da iz nastavnog plana i programa treba izostaviti ekologiju i demokraciju i ljudska prava, a engleski i njemački jezik uvrstiti kao izborni. Iste predmete treba izostaviti i po mišljenju roditelja, a potrebno je uvesti više praktične nastave. Također, 53,33 % učenika i 73,33 % roditelja smatra da tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima nije dobro planiran. Nastavni predmeti projektiranje zgrada, organizacija građenja, demokracija, ekologija, građevinske konstrukcije, i beton najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada. Isto misle i roditelji učenika. Suvišnih sadržaja po mišljenju učenika ima u tjelesnom i zdravstvenom odgoju, ekologiji i matematici dok roditelji misle da suvišnih sadržaja ima u povijesti, demokraciji i ljudskim pravima, ekologiji, tjelesnom i zdravstvenom odgoju; 60 % učenika i 66,66 % roditelja smatra da će znanja i vještine koja učenici steknu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti uspješno zapošljavanje; 26,66 % učenika i 13,34 % roditelja to ne smatra, a 13,33 % učenika i 20 % roditelja ne zna.

Zanimanje: geodetski tehničar

❖ **Evaluacija u FBiH**

★ Modularni NPP

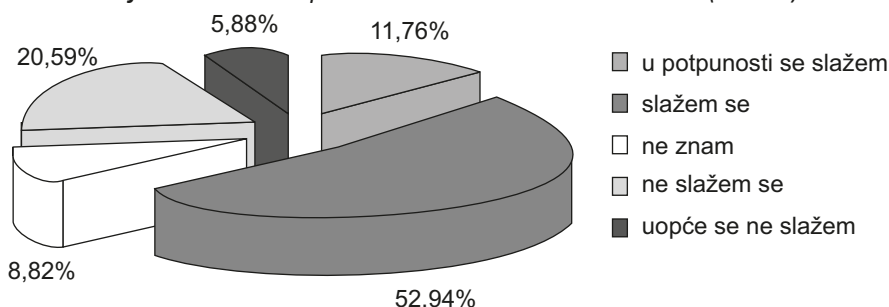
Dnevni raspored sati po mišljenju 23,53 % učenika i 18,18 % roditelja jako opterećuje učenike, opterećuje po mišljenju 29,41 % učenika i 27,27 % roditelja, ne zna 14,70 % učenika i 13,63 roditelja, dok 26,07 % učenika i 40,90 % roditelja smatra da raspored ne opterećuje, a uopće ne opterećuje smatra 5,88 % učenika.

Odgovarajući su predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja za 88,23 % učenika i 95,45 % roditelja.

Neki od učenika misle da treba biti manji broj sati tjelesnog i zdravstvenog odgoja, da se broj sati bosanskog jezika i književnosti smanji u četvrtom razredu s dva na jedan sat, a da se engleski jezik s dva sata poveća na četiri. Roditelji misle da treba izostaviti demokraciju i ljudska prava, a uvesti više sadržaja iz praktične nastave.

Suvišnih sadržaja ima u matematici, vjeronauku, tjelesnom i zdravstvenom odgoju, poduzetništvu, katastru, demokraciji i ljudskim pravima i bosanskom jeziku i književnosti.

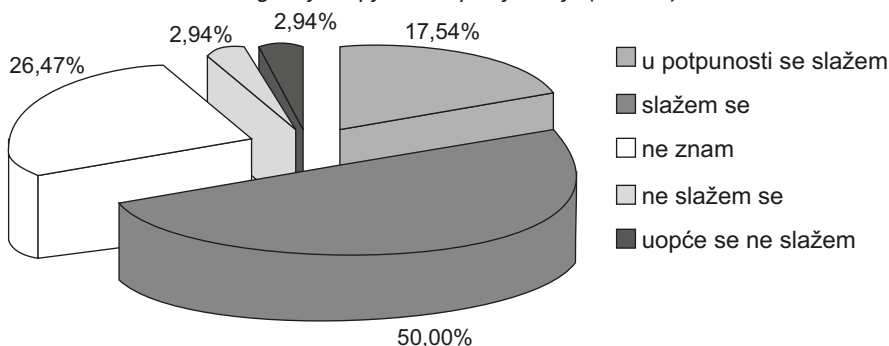
Grafikon 25. Izborni predmeti u NPP-u dobro su određeni (učenici):

Izborni predmeti dobro su određeni smatra 64,70 % učenika i isto toliko roditelja dok 26,42 % učenika i 9,10 % roditelja smatra da nisu, a 8,82 % učenika i 27,27 % roditelja ne zna.

Znanja i vještine koja stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje smatra 67,54 % učenika i 86,36 % roditelja; 5,88 % učenika to ne smatra, a 26,47 % učenika i 13,63 % roditelja ne zna.

Grafikon 26. Znanja i vještine koja stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućuju uspješno zapošljavanje (učenici):

Zajednički je komentar učenika i roditelja da je potrebno uvesti više sati praktične nastave.

★ Tradicionalni NPP

Da dnevni raspored jako opterećuje misli 9,52 % učenika i isto toliko roditelja, 33,33 % učenika i 45,45 % roditelja smatra da opterećuje, 47,61 % učenika i 36,36 % roditelja smatra da ne opterećuje, dok 9,52 % učenika i isto toliko roditelja ne zna.

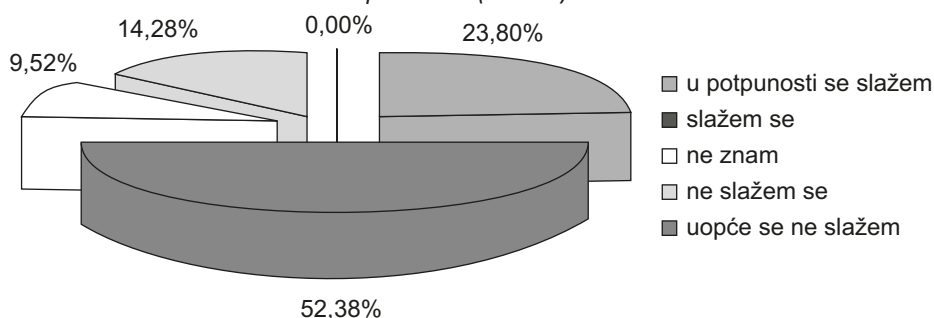
Predmeti praktična nastava, katastar, geodezija po mišljenju učenika, najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada. Mišljenje roditelja uglavnom je kao i mišljenje učenika.

Neki od učenika misle da u predmetima sociologija, bosanski jezik, demokracija i ljudska prava i fotogrametrija ima suvišnih sadržaja.

Da je potrebno uvesti izborni predmet smatra 76,18 % učenika i 63,63 % roditelja, 9,52 % učenika ne zna i isto toliko roditelja, a ostali se ne slažu.

Stečena znanja i vještine tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno školovanje smatra 43,66 % učenika, 28,57 % učenika ne zna, a ostali učenici misle da im ne će omogućiti uspješno zaposlenje. Sličnog su razmišljanja i roditelji.

Grafikon 27. Nastavnim planom i programom potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta (učenici):

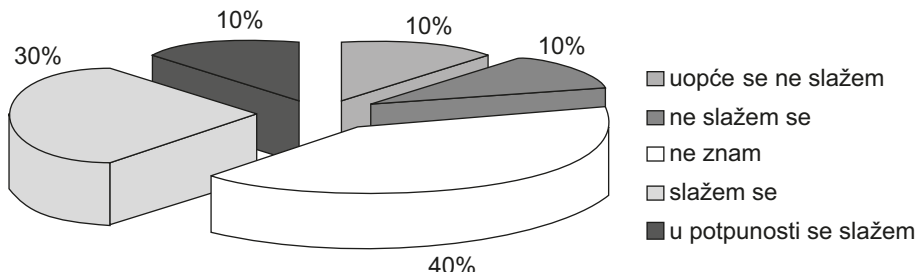

❖ Evaluacija u RS-u

Po mišljenju 60 % roditelja, predmeti koji su zastupljeni NPP-om nisu adekvatni dok 40 % roditelja smatra da jesu.

Izborni predmeti adekvatno su određeni NPP-om po mišljenju 40 % učenika i 40 % roditelja, 40 % učenika i 40 % roditelja ne zna, a 20 % učenika i 20 % roditelja ne slaže se s ovom konstatacijom.

Grafikon 28. Izborni predmeti adekvatno su određeni NPP-om(učenici):

Znanja koja učenici stječu tijekom školovanja omogućavaju im uspješno uključivanje na tržište rada po mišljenju 70 % učenika i 50 % roditelja, a 30 % učenika i 30 % roditelja se ne slaže sa ovom konstatacijom, dok 20 % roditelja ne zna.

Zanimanje: arhitektonski tehničar

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

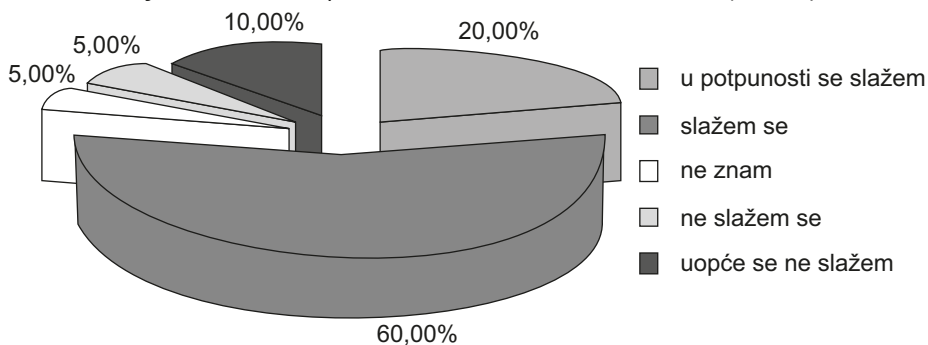
Da su dobro odabrani predmeti koje proučavaju u okviru zanimanja smatra 70 % učenika i 88,23 % roditelja, a 30 % učenika i 11,77 % roditelja smatra da nisu. Također su mišljenja da je potrebno dodati više sati praktične nastave na terenu, da se više proučava moderna arhitektura, da se doda više sati matematike, kemija, betonska statika, a treba izostaviti građevinske konstrukcije, vjeronauk i fiziku. Da je tjedni fond sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 45 % učenika dok ostali nisu ovog mišljenja. Neki učenici misle da je potrebno uvesti više sati matematike i građevinskih konstrukcija.

Nastavni predmeti: projektiranje, praktična nastava, engleski jezik, razvoj arhitekture, građevinske konstrukcije, materijali, strukovni predmeti, bosanski jezik, matematika, po mišljenju učenika, najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada.

Organizacija građenja, konstruktivni sustavi, sve gradivo koje se ponavlja u sklopu građevinskih konstrukcija, demokracija i ljudska prava, poduzetništvo, vjeronauk, povijest i geodezija predmeti su za koje učenici misle da imaju suvišnih sadržaja.

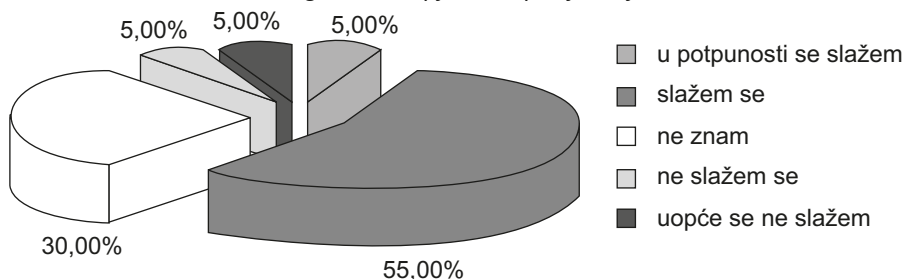
Izborni su predmeti dobro određeni smatra 80 % učenika i 59,24 % roditelja.

Grafikon 29. Izborni predmeti dobro su određeni NPP-om (učenici):

Za 60 % učenika i 58,17 % roditelja znanja i vještine koja učenici steknu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje, ne zna 30 % učenika i isto toliko roditelja, a ostali misle da ne će.

Grafikon 30. Znanja i vještine koja stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti će uspješno zapošljavanje:

Komentari učenika: više je predmeta povezano međusobno, praktična se nastava treba izvoditi na gradilištu, treba organizirati više posjeta gradilištu, treba više pozornosti posvetiti učenicima koji su vizualni tipovi, da se neke tehničke vježbe ne ponavljaju u sljedećem razredu. Na maturalskom ispitu više pozornosti treba posvetiti teoretskom ispitivanju jer pismeni dio može uraditi bilo tko, više pozornosti posvetiti odnosu između učenika i profesora, treba povećati broj sati matematike.

Komentari roditelja: potrebno je učenicima osigurati što više kontakta s tvrtkama koje im mogu pružiti informacije o stvarnom tržištu rada, osim posjeta tvrtkama nužno je organizirati stažiranje, tečajeve, volonterske dane kroz koje će se učenici uključiti u stvaran rad, potrebno je više praktičnog rada, treba pojačati sadržaje iz stranih jezika i uvesti drugi strani jezik sa strukovnim sadržajem, iz matematike uvesti još strukovnih poglavlja.

★ Tradicionalni NPP

Dnevni raspored sati po mišljenju 50 % roditelja opterećuje učenike dok 30 % smatra da ih ne opterećuje a 20 % roditelja ne zna, a da su predmeti dobro određeni smatra 70 % roditelja.

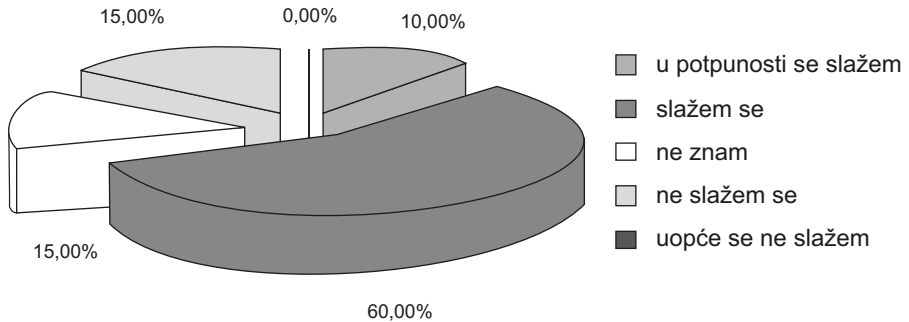
Neki od anketiranih učenika izjasnili su se da bi iz nastavnih planova i programa trebalo izostaviti sociologiju, geodeziju, demokraciju i ljudska prava, kao i biologiju i kemiju, a da se doda praktična nastava i izborni predmet.

Da je tjedni fond sati dobro planiran po razredima i predmetima smatra 70 % učenika i 60 % roditelja.

Razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose projektiranje, građevinske konstrukcije, informatika i beton.

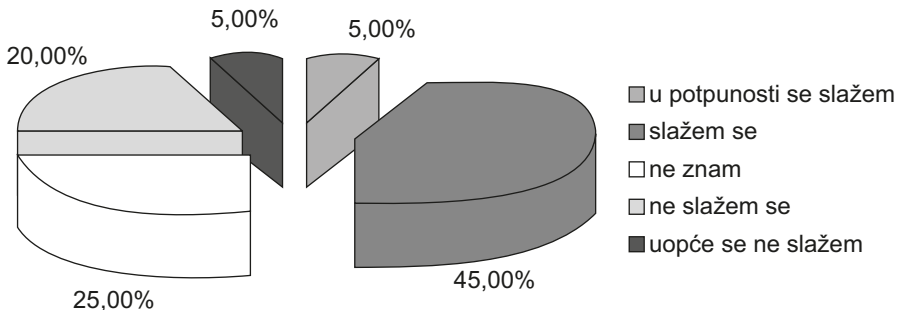
Kao suvišne predmete učenici navode sociologiju, biologiju, kemiju, kao i to da je gradivo iz matematike preopširno.

Grafikon 31. Nastavnim planom i programom je potrebno omogućiti uvođenje Izbornog predmeta (učenici):

Za uvođenje izbornog predmeta je 70 % učenika i 60 % roditelja, 15 % učenika nije, a 15 % učenika i 40 % roditelja ne zna.

Grafikon 32. Znanja i vještine koja stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje (učenici):

Stečena znanja tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje smatra 50 % učenika i 10 % roditelja, ne slaže se 25 % učenika i 40 % roditelja, a ne zna 25 % učenika i 50 % roditelja.

Komentari učenika: upitnik može biti koristan, nema viška predmeta, veći je problem način rada. Predmeti su zanimljivi, ali se predaju dosadno, mislim da se nastavni program iz matematike treba prilagoditi učenicima.

Komentari roditelja: potrebno je više pozornosti obratiti na strukovne predmete, da je potrebno više prakse, a manje nepotrebnih predmeta, bolji rad nastavnog kadra i pravednije ocjenjivanje, nije sve u planu i programu, nego i pristupu nastavnog kadra, kako u prenošenju znanja tako i učenicima.

Zanimanje: zidar - fasader

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

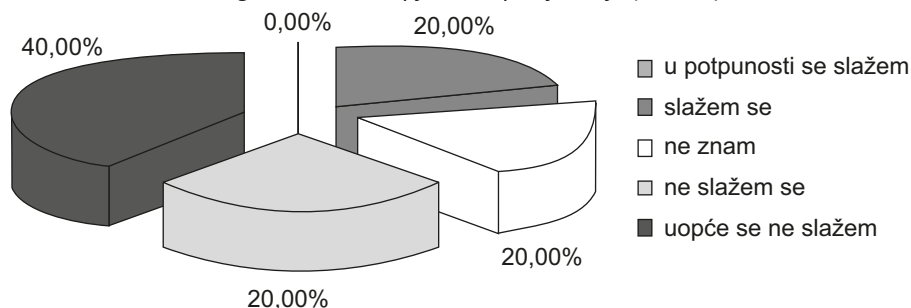
Dnevni raspored sati jako opterećuje smatra 20 % učenika, opterećuje kaže 40 % učenika i 25 % roditelja, ne opterećuje smatra 20 % učenika i 75 % roditelja i uopće ne opterećuje smatra 20 % učenika.

Praktična nastava je predmet koji najviše pridonosi razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada misle i učenici i roditelji.

Za uvođenje izbornog predmeta je 20 % učenika, a 80 % učenika i 100 % roditelja ne zna.

Znanja i vještine koja učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će im uspješno zapošljavanje smatra 20 % učenika i 75 % roditelja, ne zna 20 % učenika, ne će smatra 60 % učenika i 25 % roditelja.

Grafikom 33. Znanja i vještine koje stječete tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će vam uspješno zapošljavanje (učenici):

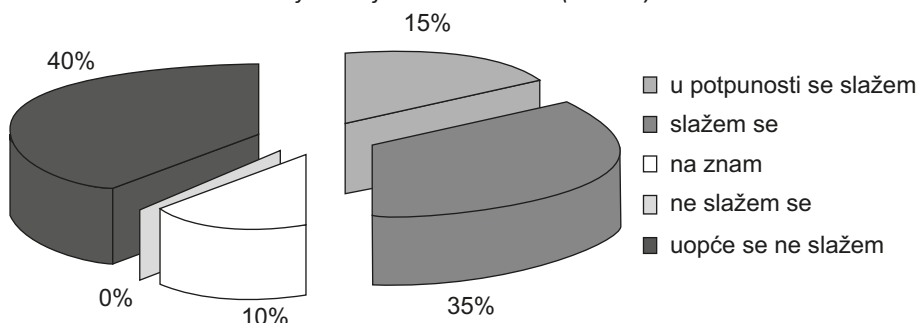

❖ Evaluacija u RS-u

Da ih dnevni raspored u školi opterećuje misli 15 % učenika dok 40 % učenika i 85,71 % roditelja smatra da ih dnevni raspored ne opterećuje, a 45 % učenika i 14,29 % roditelja ne zna.

Znanja koja učenici stječu tijekom školovanja omogućavaju im uspješno uključivanje na tržište rada po mišljenju 50 % učenika i 33,33 % roditelja, a 40 % učenika ne slaže se s ovom konstatacijom dok 10 % učenika i 66,67 % roditelja ne zna.

Grafikon 34. Znanja koja učenici stječu tijekom školovanja omogućavaju im uspješno uključivanje na tržište rada (učenici):

Zanimanje: keramičar - teracer

❖ Evaluacija u FBiH

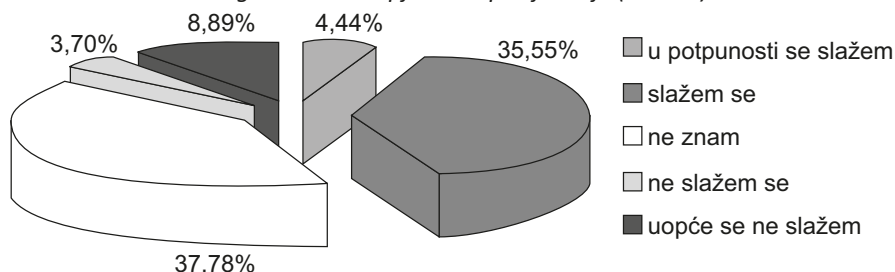
★ Modularni NPP

Učenici su imali različita gledišta kada je u pitanju dnevni raspored sati: 6,67 % učenika smatra da ih tjedni raspored sati jako opterećuje, 31,12 % učenika i 7,40 % roditelja smatra da opterećuje, 13,34 % učenika i 11,10 % roditelja ne zna; ne opterećuje 28,88 % učenika i 70,37 % roditelja i uopće ne opterećuje 20 % učenika i 11,11 % roditelja.

Praktična nastava, strani jezik, poduzetništvo i tehnologija zanimanja su predmeti, po mišljenju učenika i roditelja, koji najviše pridonose razvoju sposobnosti učenika bitnih za uključivanje na tržište rada.

Znanja i vještine koje učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti će im uspješno zapošljavanje po mišljenju 40 % učenika i 62,95 % roditelja, dok 37,78 % učenika i 25,92 % roditelja ne zna, a oko 12,60 % učenika i 11,1 % roditelja ne slaže se s ovom konstatacijom.

Grafikon 35. Znanja i vještine koja učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti će im uspješno zapošljavanje (učenici):

Komentar je učenika da im je potrebno više prakse u tvrtkama i da školske radionice trebaju biti bolje opremljene.

Zanimanje: ličilac – bojadisar

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

Za 85,71 % učenika i sve anketirane roditelje, predmeti koje učenici proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući su; za 14,28 % učenika predmeti ne odgovaraju.

Znanja i vještine koja učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju im uspješno zapošljavanje po mišljenju svih učenika i njihovih roditelja.

Zanimanje: monter suhe gradnje

❖ Evaluacija u FBiH

★ Modularni NPP

Po mišljenju 75 % učenika i 87,50 % roditelja dnevni raspored ne opterećuje učenike, ne zna 6,25 % učenika, dok 18,75 % učenika i 12,50 % roditelja misli da dnevni raspored opterećuje.

Po mišljenju učenika i roditelja predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada su strukovni predmeti, matematika, tehnologija zanimanja, praktična nastava i engleski jezik.

Znanja i vještine koja učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju im uspješno zapošljavanje po mišljenju 87,50 % učenika dok 12,50 % učenika ne zna, a odgovori roditelja su u korelaciji s učeničkim odgovorima.

Komentari učenika i roditelja odnosili su se na potrebu organiziranja više posjeta tvrtkama, bolju opremljenost škole potrebnom opremom za praktičnu nastavu.

4.3.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA /PODUZEĆA

Anketiranje društvenih partnera obavljeno je u Projektnom birou Stari grad Mostar, Društvo za proizvodnju, građevinarstvo i trgovinu "Gradnja" d. o. o. Mostar, Termoelektrana Tuzla, GEO ing d. o. o. Mostar, GD Bisina Mostar, GD Visak Mostar, Sejmen d. o. o. Kladanj, Pjanić d. o. o. Kalesija, Astraplan d. o. o. Brčko, Renovir d. o. o. Brčko, Kodelmont d. o. o. Tuzla, Izograd d. o. o. Sarajevo, Moler d. j. l. Sarajevo, Terasi-sim-rad d. o. o. Sarajevo, Geometar Sarajevo, GT "Komotin" d. o. o. Jajce, Hidrogradnja d. d. Sarajevo.

Na pitanje koliko ste zadovoljni znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u vašem poduzeću, 11,76 % ispitanika je u potpunosti zadovoljno, 47,05 % je zadovoljno, 29,41 % nije zadovoljno, dok 11,76 % ispitanika je neodlučno.

Prema mišljenju društvenih partnera, oblasti u koje bi (za zanimanja koja zapošljavaju) trebalo uvesti promjene u smislu povećanja znanja i vještina svršenih srednjoškolaca odnose se na povećanje sati praktične nastave, na uvođenje više zanatskih zanimanja s dobrom praksom, da treba uvezati teoriju i praktičan rad, uvesti nove tehnologije i više rada na suvremenim uređajima.

Društveni partneri misle da ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u njihovom poduzeću: u potpunosti zadovoljava 11,76 %, zadovoljava 41,17 %, ne zadovoljava 23,52 % i uopće ne zadovoljava 5,88 %, dok 17,64 % ne zna.

Realizaciju praktične nastave može podržati prihvaćanjem učenika na praksu 25 % partnera, sudjelovanjem u opremanju školskih radionica 10 % partnera, sudjelovanjem u izradi programa praktične nastave 25 % partnera, edukacijom nastavnika praktične nastave za primjenu novih tehnologija 10 % partnera dok 30 % partnera nije zainteresirano za bilo koju od ponuđenih aktivnosti.

Dodatni komentari društvenih partnera odnosili su se na praktičnu nastavu koja zaista treba biti praktičan rad, a ne teorija, da bude više prakse na gradilištima i da se upisuje više zanatskih zanimanja.

Na pitanje jesu li upoznati s činjenicom da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a, 11,76 % društvenih partnera izjavilo je da je poznato dok 88,24 % partnera izjavljuje da nije.

Da znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji nisu na višoj razini u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim NPP-ima izjavilo je 17,64 % društvenih partnera dok

82,26 % partnera ne zna. Nijedan partner ne misli da su znanja stečena po modularnim programima na višoj razini u odnosu na tradicionalne programe.

Po mišljenju društvenih partnera, u sklopu školovanja sustav bi morao osigurati realnu praksu (jedan tjedan u školi, a tri na gradilištu tijekom jednog mjeseca); u oblasti građevine razina stručnosti nakon završene škole dovodi do toga da poslove koje treba obavljati građevinski tehničar trenutno obavljaju diplomirani inženjeri što smanjuje broj radnih mjesta za tehničare; treba raditi na motiviranju učenika da upisuju zanimanja kao što su tesar, zidar, armirač i izolater.

Na pitanje koliko ste zadovoljni znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u vašem poduzeću, 11,76 % ispitanika u FBiH i Brčko distriktu, a u Republici Srpskoj 37,50 % u potpunosti je zadovoljno, 47,05 % u FBiH i Brčko distriktu, a u Republici Srpskoj 25 % je zadovoljno, 29,41 % u FBiH i Brčko distriktu, a u Republici Srpskoj 37,50 % nije zadovoljno dok 11,76 % ispitanika u FBiH i Brčko distriktu je neodlučno.

Poslodavci misle da je upisna politika u njihovim županijama, Brčko distriktu i FBiH usklađena s potrebama tržišta rada po mišljenju 11,76 %, a u Republici Srpskoj 37,50 %, da nije usklađena smatra 70,58 % ispitanika u FBiH i Brčko distriktu, a u Republici Srpskoj 37,50 %, da nije uopće usklađena 11,76 % ispitanika u FBiH i Brčko distriktu, a u Republici Srpskoj 12,50 %, dok 5,88 % ispitanika u FBiH i distriktu i u Republici Srpskoj 12,50 % ne zna.

Na pitanje žele li sudjelovati u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva 29,41 % partnera FBiH i Brčko distriktu i 87,50 % u Republici Srpskoj izjavilo je da želi, 29,41 % FBiH i Brčko distriktu nije spremno, 17,64 % FBiH i Brčko distriktu uopće nije spremno, dok 23,52 % FBiH i Brčko distriktu, a 12,50 % u Republici Srpskoj ne zna.

Svi društveni partneri u Republici Srpskoj izjavili su da su spremni pomoći u realizaciji praktične nastave prihvaćanjem učenika na praksu, dok su odgovori partnera iz FBiH i Brčko distrikta raznoliki.

4.3.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U GEODEZIJ I GRAĐEVINARSTVU

- Nastavnici koji rade po modularnim i tradicionalnim programima misle da će znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućiti uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja.
- Većina nastavnika koji rade po tradicionalnim programima smatra da tradicionalne nastavne planove i programe treba mijenjati.
- Nastavnici koji rade po modularnim i tradicionalnim programima misle da prilikom izrade nastavnih planova i programa treba prvenstveno uključiti na-

stavnike, a zatim predstavnike tržišta rada, predstavnike pedagoških zavoda/ zavoda za školstvo te predstavnike gospodarstva i sindikata.

- Nastavnici modularne nastave misle da su smjernice za nastavnike dobro definirane, da su izborni predmeti dobro određeni, da su smjernice za projektni tjedan dobro definirane i da su smjernice za ocjenjivanje precizno definirane.
- Nastavnici koji rade po tradicionalnim programima suglasni su s uvođenjem projektnog tjedna i izbornih predmeta.
- Nastavnici modularne nastave misle da zajednički moduli omogućuju učenicima vodoravnu i okomitu prohodnost.
- Nastavnici koji rade po tradicionalnim programima misle da im obrazovanje po tim programima ne omogućava vodoravnu i okomitu prohodnost.
- Učenici četverogodišnjih zanimanja koji se školuju po modularnim programima i njihovi roditelji misle da će im obrazovanje omogućiti uspješno zapošljavanje.
- Učenici četverogodišnjih zanimanja koji se školuju po tradicionalnim programima i njihovi roditelji uglavnom podržavaju uvođenje izbornog predmeta.
- Učenici četverogodišnjih zanimanja koji se školuju po tradicionalnim programima uglavnom misle da im obrazovanje omogućuje uspješno zapošljavanje dok su stavovi roditelja suprotni.
- Stečena znanja tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje smatra 50 % učenika i 10 % roditelja, ne slaže se 25 % učenika i 40 % roditelja, a ne zna 25 % učenika i 50 % roditelja.
- Učenici trogodišnjih zanimanja i njihovi roditelji misle da znanja i vještine koja učenici stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje.
- Učenici misle da im je potrebno više prakse u tvrtkama i bolje opremljene školske radionice.
- Društveni partneri uglavnom su zadovoljni znanjima učenika koji rade u njihovom poduzeću.
- Oblasti u koje bi trebalo uvesti promjene: više praktične nastave, uvođenje više zanatskih zanimanja s dobrom praksom, uvođenje suvremene tehnologije.
- Društveni partneri u FBiH i Brčko distriktu uglavnom nisu spremni sudjelovati u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva dok su u Republici Srpskoj spremni, ali uglavnom podržavaju realizaciju praktične nastave kroz razne vidove.
- Partneri ne misle da su znanja stečena po modularnim programima na višoj razini u odnosu na tradicionalne programe, ali su uglavnom zadovoljni kompetencijama učenika,

4.4. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU

4.4.1. OPIS UZORAKA U SKUPINI SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU

Evaluacijom u Federaciji Bosne i Hercegovine obuhvaćeno je osam srednjih škola, a u Republici Srpskoj 13 srednjih škola. Ukupno je u Bosni i Hercegovini anketirana 21 srednja škola.

Tablica 1. Pregled škola:

Federacija BiH			Republika Srpska	
Kanton	Mjesto	Škola	Mjesto	Škola
USK	Cazin	JU II srednja škola	Kozarska Dubica	Mješovita srednja škola „Nikola Tesla“
TK	Tuzla	JU Turističko - ugostiteljska škola	Istočno Novo Sarajevo	Srednja škola „28. juni“
ZDK	Zenica	JU Mješovita srednja škola Zenica	Foča	Srednjoškolski centar „Foča“
SBK	Jajce	Srednja strukovna škola »Jajce«	Banja Luka	Ugostiteljsko-trgovinsko-turistička škola
HNK	Mostar	SEUTŠ Mostar	Novi Grad	Srednja škola „Đuro Radmanović“
HNK	Čapljina	Srednja škola Čapljina	Prijedor	Ugostiteljsko-ekonomska škola
KS	Sarajevo	Srednja ugostiteljsko-turistička	Kneževo	Srednja stručna škola „Jovan Dučić“
K 10	Kupres	Srednja škola „Kupres“	Teslić	Srednja mješovita škola „Jovan Dučić“
			Doboj	Upravna, ugostiteljska i škola učenika u privredi
			Vlasenica	Srednjoškolski centar „Milorad Vlačić“
			Pale	Srednjoškolski centar „Pale“
			Vukosavlje	Srednjoškolski centar „Vukosavlje“
			Trebinje	Centar srednjih škola

Tablica 2. Pregled zanimanja i uzorka unutar srodnih zanimanja ugostiteljstvu i turizmu:

Zanimanje	Nastavnici		Učenici		Roditelji		Poslodavci	
	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS	FBiH	RS
ugostiteljsko-kulinarski tehničar	84	125		252		155	21	36
hotelijersko- turistički tehničar			133		88			
ugostiteljski tehničar			18		7			
kuhar			128		108			
konobar			32	209	18	132		
slastičar			25		25			
UKUPNO	84	125	336	461	246	287	21	36

U navedenim srednjim školama anketirani su učenici III. i IV. razreda sljedećih zanimanja i strukovnih zvanja:

- a) kuhar, konobar, slastičar, III. razred; EU VET program; Cazin, Tuzla, Zenica, Sarajevo, Kupres
- b) ugostiteljski tehničar, IV. razred; EU VET program; Cazin, Zenica, Sarajevo, Kupres
- c) turistički tehničar, IV. razred; EU VET program; Cazin, Tuzla, Sarajevo, Kupres
- d) kuhar, konobar, III. razred; tradicionalni H program; Jajce, Mostar, Čapljina
- e) hotelijersko-turistički tehničar, IV. razred; tradicionalni H program; Jajce, Mostar
- f) kuhar, konobar, slastičar, III. razred; modularni RS program; Novi Grad, Prijedor, Kneževo, Banja Luka, Teslić, Doboj, Trebinje, Pale, Foča
- g) turistički tehničar, IV. razred; modularni RS program; Kozarska Dubica, Prijedor, Kneževo, Banja Luka, Doboj, Trebinje, Istočno Novo Sarajevo, Foča, Pale, Vlasenica
- h) ugostiteljsko-kulinarski tehničar, IV. razred; modularni RS program; Prijedor, Banja Luka, Teslić, Doboj, Trebinje, Istočno Novo Sarajevo, Pale.

4.4.2. ANKETA NASTAVNIKA

❖ Evaluacija u Federaciji Bosne i Hercegovine

★ Modularni NPP

◆ *Nastavnici strukovnih predmeta*

Anketiran je 31 nastavnik strukovnih teorijskih predmeta i praktične nastave koji realiziraju modularni **EU VET NPP**.

Na temelju rezultata ankete, 90,32 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta misli da je klasifikacija zanimanja, primijenjena u školama anketiranih nastavnika, usklađena s potrebama tržišta rada dok je 9,67 % anketiranih suprotnog stava.

Od zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a nedostaju u postojećoj klasifikaciji zanimanja, anketirani navode specijalistička zanimanja: barmen, roštiljač, buregdžija, majstor za pečenje itd.

Kao suvišna zanimanja, 6,45 % od ukupnog broja anketiranih nastavnika strukovnih predmeta navode: poslovno pravni tehničari, veterinarski tehničari i ugostiteljski tehničari.

Predmeti u NPP-u jednog zanimanja adekvatno su zastupljeni, smatra 93,55 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta dok 6,45 % anketiranih ima suprotan stav.

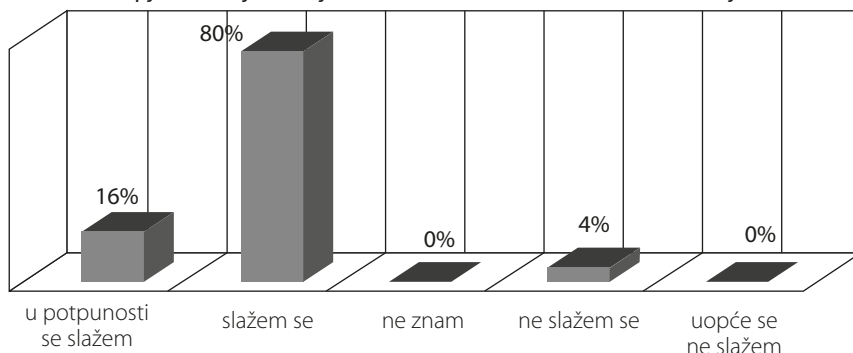
Mali broj anketiranih nastavnika strukovnih predmeta (6,45 %) predložio je sljedeće promjene: da se uvede treći strani jezik kod ugostiteljskih tehničara kao izborni predmet, da se dodaju predmeti: turistička geografija, biologija, računovodstvo, knjigovodstvo, osnove turizma.

Svi anketirani nastavnici strukovnih predmeta, njih 100 %, smatra da je tjedni fond sati predmeta koje predaju dobro planiran u NPP-u.

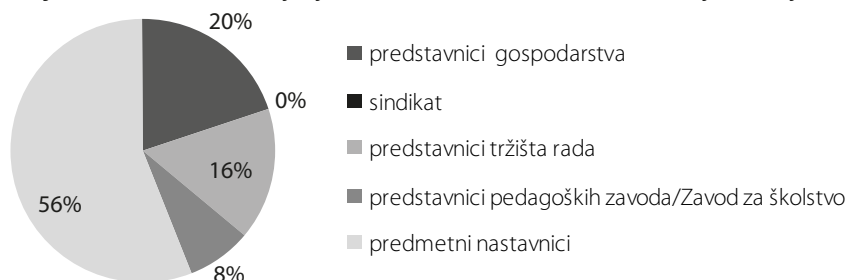
Visok postotak anketiranih (87,10 %) izjasnio se pozitivno o pitanju omjera tjednog fonda sati teorije i prakse i smatra da je omjer teorije i prakse odgovarajući ako se promatra zanimanje, predmet i godina. Oni koji su suprotnog stava (12,90 % anketiranih) predlažu više sati teorije i strukovnih predmeta.

Mišljenje anketiranih nastavnika strukovnih predmeta o pitanju uspješnog uključivanja učenika na tržište rada ili daljnje školovanje, nakon usvojenih znanja i vještina su sljedeća:

Grafikon 1. Znanja i vještine koje vaši učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

Grafikon 2. Po vašem mišljenju, u izradu modularnih NPP-a trebaju se uključiti:

Svi anketirani nastavnici strukovnih predmeta (100 %) smatra da je broj modula u okviru njihovog predmeta/razreda dovoljan.

Da naziv modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju misli 92% nastavnika dok 8 % anketiranih ima suprotan stav.

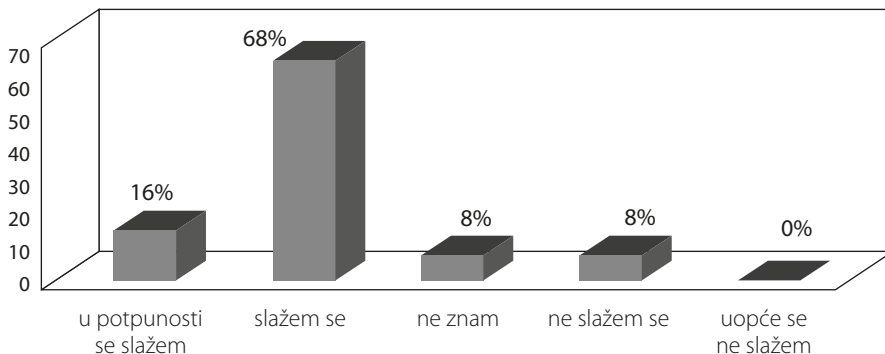
Ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno su definirani, smatra 93,55 % anketiranih dok ih je 6,45 % suprotnog stava. Oni navode da moduli za strane jezike nisu u funkciji struke, da se učenici opterećuju nekim sadržajima koji se ponavljaju u više modula, misle da je potrebno uvođenje tzv. poslovnog jezika i predlažu redefiniranje ciljeva, zadataka i sadržaja svih modula u III. i IV. razredima.

Mali broj anketiranih u potpunosti se slaže da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula (16 % anketiranih), dok ih se 84 % slaže s tom konstatacijom.

Da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane, smatra 96 % anketiranih dok je suprotnog stava njih 4 %, i, prema njihovu mišljenju, treba redefinirati smjernice za nastavnike u nekim modulima.

Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni, smatra 16 % anketiranih koji se u potpunosti slažu s tom tvrdnjom, 68 % se slaže, 8 % anketiranih izjasnilo se da ne znaju, 8 % se ne slaže s tom konstatacijom. Prijedlog promjena izbornih predmeta ogleda se u uvođenju hotelijerstva i talijanskog jezika kao potencijalnih izbornih predmeta.

Grafikon 3. Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni:

S konstatacijom da se u potpunosti slažu, da su sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada smatra 56 % anketiranih, 36 % se slaže dok 8 % anketiranih daje odgovor da ne zna.

Po pitanju smjernica za projektni tjedan 64 % anketiranih slaže se da su smjernice dobro definirane, 16 % anketiranih daje odgovor „ne znam“ dok se 20 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta u potpunosti slaže s konstatacijom da su smjernice za projektni tjedan dobro definirane.

Slični su i odgovori o uputama za maturu: 22,58 % anketiranih u potpunosti se slaže da su upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne, 74,19 % se s tim slaže dok ih 3,22 % ne zna.

Da zajednički moduli omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost u potpunosti se slaže 9,67 % nastavnika, 74,19 % se slaže, 9,68 % ne zna, 3,22 % se ne slažu i 3,22 % uopće se ne slaže.

S tvrdnjom da su smjernice za ocjenjivanje modula precizno definirane u potpunosti se slaže 25,8 % nastavnika, 70,96 % se slaže, dok se 3,22 % s tim ne slaže.

Tvrdnja da zbir svih modula zajedno čine NPP-e jednog zanimanja potpuno prihvaća i podržava 56 % nastavnika dok se 44 % nastavnika slaže s tom tvrdnjom.

Tjedni/dnevni broj sati uopće ne opterećuje učenika, smatra 3,22 % nastavnika, 61,29 % smatra da ih tjedni broj sati ne opterećuje, 12,90 % smatra da ih jako opterećuje, 16,12 % da ih opterećuje dok 6,45 % nastavnika ne zna.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Anketirana su 22 nastavnika općeobrazovnih predmeta koji realiziraju modularni EU VET NPP.

Na temelju rezultata ankete 94,45 % anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta misli da je klasifikacija zanimanja primijenjena u školama anketiranih nastavnika usklađena s potrebama tržišta rada dok je 4,45 % anketiranih suprotnog stava.

Na pitanje o zanimanjima koja nedostaju i koja su potrebna lokalnoj zajednici nije bilo odgovora.

Kao suvišna zanimanja 18,18 % nastavnika općeobrazovnih predmeta od ukupnog broja anketiranih navodi da su to zanimanja: veterinarske tehničari i ugostiteljski tehničari.

Predmeti u NPP-u jednog zanimanja adekvatno su zastupljeni smatra 90,9 % anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta dok 9,10 % anketiranih ima suprotan stav.

Mali broj anketiranih nastavnika strukovnih predmeta (9,09 %) predložio je sljedeće promjene: da se izostavi ekonomska skupina predmeta, a da se doda predmet turistička geografija u III. i IV. razredu.

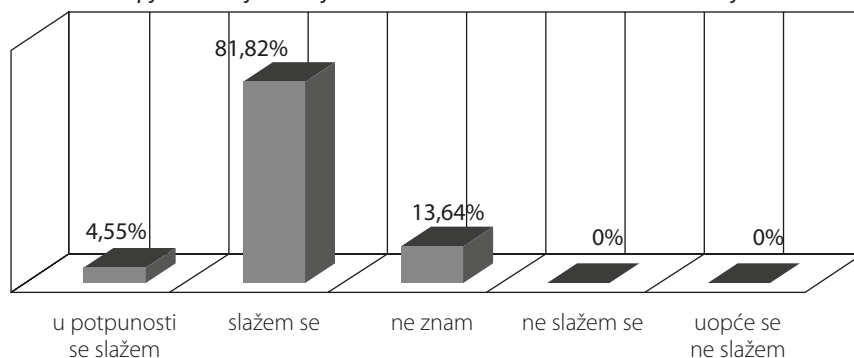
Za razliku od nastavnika strukovnih predmeta, 86,36 % nastavnika općeobrazovnih predmeta smatra da je tjedni fond sati predmeta koje predaju dobro planiran u NPP-u, a 13,64 % ima suprotan stav.

Visok postotak anketiranih (95,45 %) izjasnio se pozitivno o pitanju omjera tjednog fonda sati teorije i prakse i smatra da je omjer teorije i prakse odgovarajući u

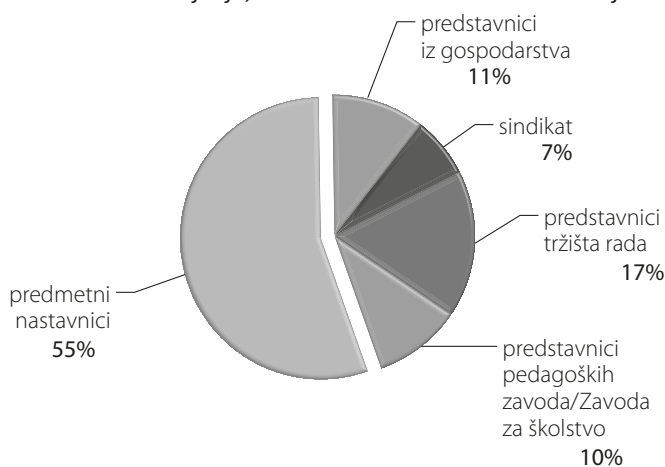
skladu sa zanimanjem, predmetom i godinom. Suprotno ovom stavu je 4,55 % anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta.

Mišljenje anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta o pitanju uspješnog uključivanja učenika na tržište rada ili dalje školovanje nakon usvojenih znanja i vještina su sljedeća:

Grafikon 1. Znanja i vještine koje vaši učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

Grafikon 2. Po vašem mišljenju, u izradu modularnih NPP-a trebaju se uključiti:

Svi anketirani nastavnici općeobrazovnih predmeta (100 %) misle da je broj modula u okviru njihovog predmeta/razreda dovoljan.

Jedan anketirani nastavnik je predložio da se treba uvesti modul: plivanje.

Da naziv modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju 90,9 % nastavnika smatra, dok 9,1 % anketiranih imaju suprotan stav.

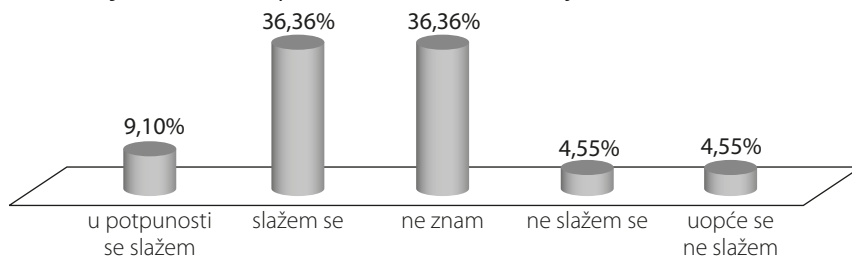
Ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno su definirani smatra 90,9 % anketiranih dok ih je 9,1 % suprotnog stava i predlažu redefiniranje ciljeva, zadataka i sadržaja svih modula u III. i IV. razredima.

Mali broj anketiranih u potpunosti se slaže da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula (13,63 % anketiranih) dok ih se 63,64 % slaže s tom konstatacijom, 3,77 % ih ne zna, a 13,63 % ne slaže se s tom konstatacijom. Jedan anketirani nastavnik općeobrazovnih predmeta (4,45 %) smatra da je potrebno izvršiti promjene jedinica u svim modulima.

Da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane, smatra 81,82 % anketiranih dok je suprotnog stava njih 18,18 %, koji misle da treba u nekim modulima redefinirati smjernice za nastavnike (engleski jezik, općenito strani jezik).

Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni, smatra 9,1 % anketiranih, koji se u potpunosti slažu s tom tvrdnjom, 36,36 % se slaže, 36,36 % anketiranih izjasnilo se da ne znaju, 4,55 % se ne slaže s tom konstatacijom, a 4,55 % se uopće ne slaže. Prijedlog promjena izbornih predmeta ogleda se u uvođenju turističkih operacija, recepcijskog poslovanja (kod ugostiteljskih tehničara), a kod poslovno pravnih tehničara treba uvesti strani jezik kao izborni predmet.

Grafikon 3. Izborni predmeti u okviru zanimanja dobro su određeni:

Da su sadržaji NPP-a/predmeta/modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada u potpunosti se slaže 4,55 % anketiranih, 68,18 % se slažu dok 27,27 % anketiranih daje odgovor da ne zna.

Po pitanju smjernica za projektni tjedan 4,55 % anketiranih u potpunosti se slaže da su smjernice dobro definirane, 68,18 % se slaže, 18,18 % anketiranih daju odgovor „ne znam“ dok se 9,10 % anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta ne slaže s konstatacijom da su smjernice za projektni tjedan dobro definirane.

Odgovor o potpunoj suglasnosti dalo je 9,10 % anketiranih koji se u potpunosti slažu da su upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne, 72,73 % se s tim slaže dok ih 18,18 % ne zna.

Nijedan anketirani nastavnik općeobrazovnih predmeta nije se izjasnio da se u potpunosti slaže da zajednički moduli omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost, slaže se 72,73 % ispitanika, 22,73 % ne zna, i 4,55 % uopće se ne slaže.

S tvrdnjom da su smjernice za ocjenjivanje modula precizno definirane u potpunosti se slaže 9,10 % nastavnika, 63,64 % se slaže, ne zna 22,73 % dok se 4,55 % s tim uopće ne slaže.

Tvrdnju da zbir svih modula zajedno čine NPP jednog zanimanja potpuno prihvaća i podržava 56 % nastavnika dok se 44 % nastavnika slaže s tom tvrdnjom.

Tjedni/dnevni broj sati uopće ne opterećuje učenika smatra 9,10 % nastavnika, 45,45 % smatra da ih tjedni broj sati ne opterećuje, 27,27 % smatra da ih jako opterećuje, 13,63 % da ih opterećuje dok 4,45 % nastavnika ne zna.

★ Tradicionalni NPP (program se ostvaruje na hrvatskom jeziku)

◆ Nastavnici strukovnih predmeta

Anketirano je 18 nastavnika strukovnih predmeta koji realiziraju tradicionalni nastavni plan program "H" varijanta.

Na temelju rezultata ankete 88,89 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta misli da je klasifikacija zanimanja, primijenjena u školama anketiranih nastavnika, usklađena s potrebama tržišta rada dok je 11,11 % anketiranih suprotnog stava.

Od zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a nedostaju u postojećoj klasifikaciji zanimanja, anketirani navode da su potrebna specijalistička zanimanja: informatičar, grafičar, tesar i medicinari.

Kao suvišna zanimanja 16,66 % od ukupnog broja anketiranih nastavnika strukovnih predmeta navode da su to zanimanja: elektrotehničari, građevinci i turistička zanimanja.

Predmeti u NPP-u jednog zanimanja adekvatno su zastupljeni smatra 77,78 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta dok 22,22 % anketiranih ima suprotan stav.

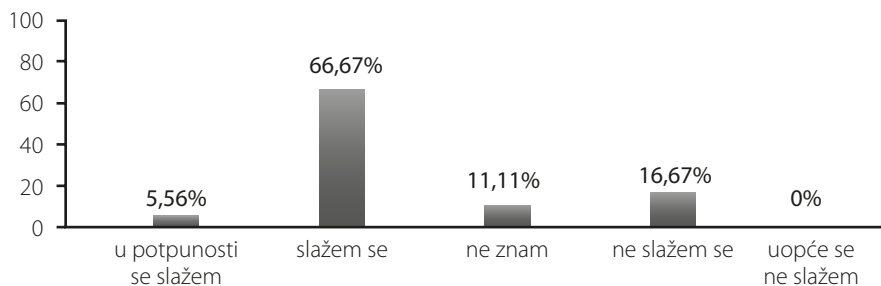
Jedan broj anketiranih nastavnika strukovnih predmeta predložio je sljedeće promjene: da se izostavi povijest i da se smanji tjedni broj sati iz matematike, a da se uvede više sati fizike i više stručnih ekskurzija.

Od ukupnog broja anketiranih nastavnika strukovnih predmeta njih 77,78 % smatra da je tjedni fond sati predmeta koje predaju dobro planiran u NPP-u dok je njih 22,22 % suprotnog stava i predlaže se smanjenje fonda sati iz matematike, povećanje broja sati geografije vodeći pritom računa o tjednoj opterećenosti nastavnika i učenika.

O pitanju omjera tjednog fonda sati teorije i prakse 87,10 % anketiranih izjasnilo se pozitivno i smatra da je omjer teorije i prakse odgovarajući u odnosu na zanimanje, predmet i godinu. Suprotnog je stava 16,67 % anketiranih koji predlažu povećanje fonda sati u drugom razredu kao i povećanje fonda sati iz prakse za II., III. i IV. razred.

Mišljenje anketiranih nastavnika strukovnih predmeta o pitanju uspješnog uključivanja učenika na tržište rada ili daljnje školovanje nakon usvojenih znanja i vještina su sljedeća: 5,56 % u potpunosti se slaže s konstatacijom da znanje i vještine koje njihovi učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada i daljnji nastavak njihova školovanja, 66,67 % anketiranih slaže se s tom konstatacijom, 11,11 % izjavljuju da ne znaju, dok se 16,67 % anketiranih izjasnilo da se ne slaže s tom konstatacijom.

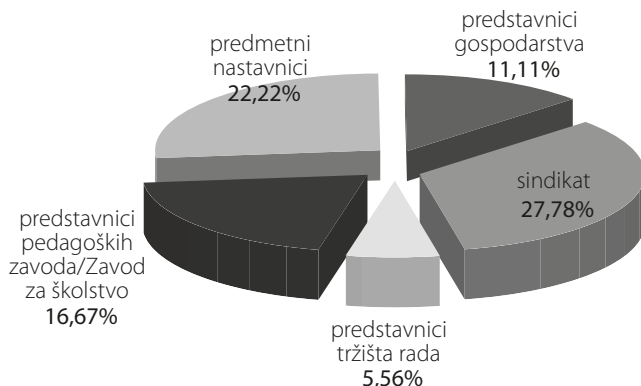
Grafikon 1. Znanja i vještine koje vaši učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja:

Tradicionalne nastavne planove i programe ne treba mijenjati smatra 55,56 % anketiranih; za promjenu tradicionalnih nastavnih planova i programa koje koriste izjasnilo se 44,44 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta i prakse. Misle da treba uvesti više sati prakse, smanjiti ukupan opseg gradiva s jasno artikuliranim ciljevima u svakom modulu.

U izradi, reviziji i promjeni nastavnih planova i programa anketirani nastavnici daju prioritet sindikatu, za što se izjasnilo 27,78 % anketiranih, a potom po prioritetima slijede predmetni nastavnici. Tako misli 22,22 % anketiranih. Za predstavnike pedagoških zavoda izjasnilo se 16,67 %, za predstavnike gospodarstva 11,11 % i za predstavnike tržišta rada 5,56 %.

Grafikon 2. Po vašem mišljenju, u izradu modularnih NPP-a trebaju se uključiti:

Po pitanju broja nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta koje predaju anketirani, njih 88,89 % smatra da postoji dovoljan broj nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta koji predaju. Suprotno mišljenje ima 11,11 % anketiranih. Nijedan anketirani nastavnik nije se izjasnio o eventualnim promjenama sadržaja i preraspodjele fonda sati po razredima.

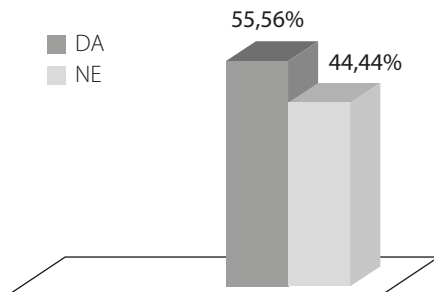
Ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta koji predaju precizno su definirani. To smatra 77,78 % anketiranih nastavnika dok ih je 22,22 % suprotnog stava i misle da je potrebno redefinirati ciljeve, zadatke i sadržaje u odnosu na zbivanja i zahtjeve tržišta rada. Misle da to isto treba učiniti i u odnosu prema potrebama učenika kada je riječ o organiziranju izborne nastave.

Značajan postotak anketiranih nastavnika (72,22 %), smatra da su upute za izvođenje nastave precizne i sveobuhvatno definirane. Suprotan stav od ovoga izrazilo je 27,78 % anketiranih nastavnika koji predlažu da se učine novi priručnici za nastavnike i da se više educiraju savjetnici u obrazovanju.

Uvođenje izbornih predmeta u okviru zanimanja podržava 83,33 % anketiranih nastavnika dok je 16,67 % protiv toga. Nijedan anketirani nastavnik, koji se izjasnio protiv uvođenja izbornih predmeta u okviru zanimanja, nije naveo razlog takva stava.

Prilično je uravnotežen postotak odgovora na pitanje koje se odnosi na izmjene nastavnih planova i programa i njihovim prilagođavanjima potrebama tržišta rada. Tako 55,56 % anketiranih smatra da se u njihovoj školi vrši izmjena nastavnih planova i programa u skladu s potrebama tržišta rada dok je suprotnog stava, čak 44,44 % anketiranih, koji nisu naveli obrazloženje svog stava.

Grafikon 3. U vašoj školi vrši se izmjena NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada:

Za uvođenje projektnog tjedna u tradicionalni nastavni plan i program, kao metoda za razvoj vještina učenika izjasnilo se 66,67 % anketiranih nastavnika koji se slažu s tom konstatacijom; u potpunosti se slaže 16,67 % anketiranih dok se 16,67 % anketiranih izjasnilo odgovorom „ne znam“.

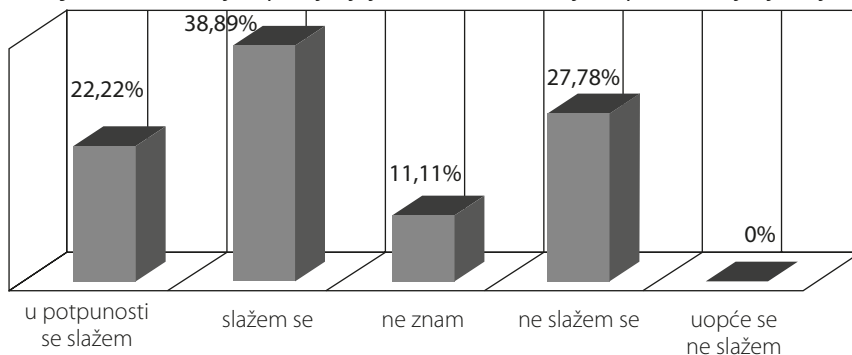
Prilikom realizacije nastavnih planova i programa 61,11 % anketiranih nastavnika izjasnilo se da koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa dok 38,89 % anketiranih tvrdi da prilikom realizacije nastavnog plana i programa ne koristi nastavne metode koje su u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa.

S tvrdnjom da su upute za maturu precizno definirane i da se slažu s tom tvrdnjom izjasnilo se 77,78 % anketiranih nastavnika; 16,67 % anketiranih nastavnika izjasnilo se odgovorom „ne znam“ dok se 5,56 % ne slaže s tom tvrdnjom. Nijedan anketirani nastavnik nije se izjasnio da se u potpunosti slaže ili da se uopće ne slaže s tvrdnjom da su upute za maturu precizno definirane.

Značajan postotak anketiranih nastavnika (50 %) u potpunosti se slaže ili se slaže s tvrdnjom da nastavni planovi i programi koje primjenjuju ne omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost. S tom se tvrdnjom ne slaže 16,67 % anketiranih nastavnika dok se 33,33 % anketiranih izjasnilo odgovorom „ne znam“.

Na upit sadrže li ili ne sadrže nastavni planovi i programi detaljne upute o ocjenjivanju, 61,11 % anketiranih nastavnika u potpunosti se slaže, odnosno slaže da sadrže detaljne upute o ocjenjivanju. Suprotnog je stava 27,78 % anketiranih dok ih je 11,11 % dalo odgovor „ne znam“.

Grafikon 4. NPP koji vi primjenjujete ne sadrži detaljne upute za ocjenjivanje:

Da nastavni planovi i programi koje realiziraju ne omogućavaju brze izmjene nastavnih sadržaja, izjasnilo se 55,56 % anketiranih nastavnika. S tom se tvrdnjom ne slaže 33,33 % anketiranih nastavnika, 5,56 % anketiranih uopće se ne slaže dok je 5,56 % anketiranih dalo odgovor „ne znam“.

O pitanju tjednog/dnevnog broja opterećenja učenika nastavnim satima rezultati su sljedeći: 5,56 % smatra da učenike jako opterećuje postojeći tjedni/dnevni broj sati, 33,33 % smatra da ih opterećuje, 16,67 % smatra da „ne zna“, 33,33 % smatra da ih postojeći broj sati ne opterećuje dok 11,11 % smatra da ih uopće taj broj sati ne opterećuje.

◆ **Nastavnici općeobrazovnih predmeta**

Anketirano je 13 nastavnika općeobrazovnih predmeta koji realiziraju tradicionalni nastavni plan i program “H” varijante.

Na temelju rezultata ankete 84,61 % anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta smatra da je klasifikacija zanimanja primijenjena u školama anketiranih nastavnika usklađena s potrebama tržišta rada dok je 15,38 % anketiranih suprotnog stava.

Od zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici, a nedostaju u postojećoj klasifikaciji zanimanja, anketirani navode da su potrebna specijalistička zanimanja: informatičar, grafičar, tesar i medicinari.

Kao suvišna zanimanja 16,66 % od ukupnog broja anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta navode da su to zanimanja: elektrotehničari, građevinci i turistička zanimanja.

Predmeti u NPP-u jednog zanimanja adekvatno su zastupljeni, smatra 76,92 % anketiranih nastavnika strukovnih predmeta dok 23,08 % anketiranih ima suprotan stav.

Jedan broj anketiranih nastavnika predložio je sljedeće promjene: da se izostavi praksa te povijest i da se smanji tjedni broj sati iz matematike, a da se uvede više sati fizike i više stručnih ekskurzija.

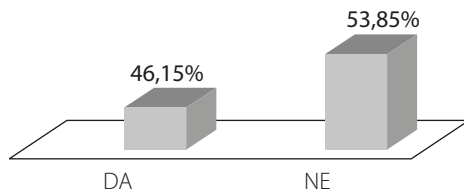
Od ukupnog broja anketiranih nastavnika, njih 69,23 % smatra da je tjedni fond sati predmeta koje predaju dobro planiran u NPP-u dok je njih 30,77 % suprotnog stava i predlažu smanjenje fonda sati iz matematike, povećanje broja sati geografije vodeći se pritom tjednim opterećenjem nastavnika i učenika.

O pitanju omjera tjednog fonda sati teorije i prakse 61,54 % anketiranih izjasnilo se pozitivno i smatra da je omjer teorije i prakse odgovarajući i u skladu sa zanimanjem, predmetom i godinom. Suprotnog stava je 38,46 % anketiranih koji predlažu povećanje fonda sati u drugom razredu kao i povećanje fonda sati iz prakse za II., III. i IV. razred.

Mišljenje anketiranih nastavnika općeobrazovnih predmeta o pitanju uspješnog uključivanja učenika na tržište rada ili daljnje školovanje nakon usvojenih znanja i vještina: 69,23 % ispitanika slaže se s konstatacijom da znanje i vještine koje njihovi učenici steknu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada i daljnji nastavak njihovog školovanja, 23,08 % anketiranih ne slaže se s tom konstatacijom dok 7,69 % izjavljuju da „ne zna“.

Tradicionalne nastavne planove i programe ne treba mijenjati, smatra 53,85 % anketiranih. Za promjenu tradicionalnih nastavnih planova i programa koje koriste izjasnilo se 46,15 % anketiranih nastavnika. Oni misle da treba uvesti više sati prakse, smanjiti ukupan opseg gradiva s jasno artikuliranim ciljevima u svakom modulu.

Grafikon 1. Po vašem mišljenju treba li mijenjati tradicionalne NPP-e koje koristite?

U izradi, reviziji i promjeni nastavnih planova i programa anketirani nastavnici daju prioritet nastavnicima za što se izjasnilo 30 % anketiranih, a potom, po prioritetima slijede predstavnici gospodarstva i pedagoških zavoda s po 20 % anketiranih dok 15 % anketiranih smatra da u ovom poslu trebaju sudjelovati predstavnici tržišta rada i 5 % predstavnici gospodarstva.

Po pitanju broja nastavnih cjelina/jedinica u okviru predmeta koje predaju anketirani, njih 92,31 % smatra da postoji dovoljan broj nastavnih cjelina/

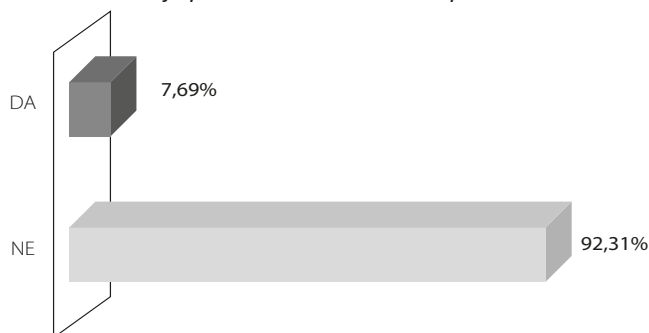
jedinica u okviru predmeta koji predaju. Suprotno mišljenje ima 7,69 % anketiranih koji misle da treba izvršiti temeljnu analizu i obrazloženje.

Ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta koji predaju precizno su definirani, smatra to 84,61 % anketiranih nastavnika dok ih je 15,38 % suprotnog stava i misle da je potrebno redefinirati ciljeve, zadatke i sadržaje u odnosu na zbiljanja i zahtjeve tržišta rada. Misle da to isto treba učiniti i u odnosu prema potrebama učenika kada je riječ o organiziranju izborne nastave.

Značajan postotak anketiranih nastavnika (76,92 %), smatra da su upute za izvođenje nastave precizne i sveobuhvatno definirane. Suprotan stav od ovoga izrazilo je 23,08 % anketiranih nastavnika koji predlažu da se urade novi priručnici za nastavnike i da se savjetnici u obrazovanju više educiraju.

S uvođenjem izbornih predmeta u okviru zanimanja slaže se 92,31 % anketiranih nastavnika dok je 7,69 % protiv toga. Nijedan anketirani nastavnik, koji se izjasnio protiv uvođenja izbornih predmeta u okviru zanimanja, nije naveo razlog svog takvog stava.

Grafikon 2. *Smatrate li da je potrebno uvesti izborne predmete u okviru zanimanja?*

Veoma je neuravnotežen postotak odgovora na pitanje o izmjenama nastavnih planova i programa i njihovu prilagođavanju potrebama tržišta rada. Tako 84,61 % anketiranih smatra da se u njihovoj školi vrši izmjena nastavnih planova i programa u skladu s potrebama tržišta rada dok je suprotnog stava 15,38 % anketiranih koji upućuju da o ovom pitanju treba pitati ministarstvo.

Uvođenje projektnog tjedna u tradicionalni nastavni plan i program, kao metode za razvoj vještina učenika, pozdravilo je 61,54 % anketiranih nastavnika. U potpunosti se slaže 15,38 % anketiranih dok se 7,69 % anketiranih ne slaže.

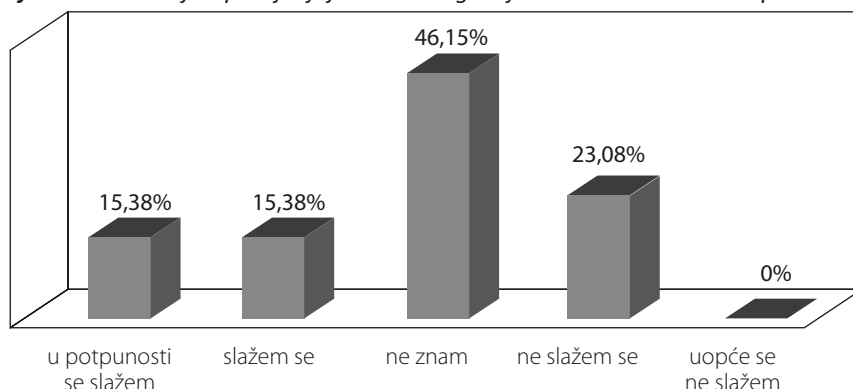
Prilikom realizacije nastavnih planova i programa 84,61 % anketiranih nastavnika izjasnilo se da koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa dok 15,38 % anketiranih tvrdi da prilikom realizacije nastavnog plana i

programa ne koristi nastavne metode koje su u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa.

S tvrdnjom da su upute za maturu precizno definirane i da se slažu s tom tvrdnjom, izjasnilo se 69,23 % anketiranih nastavnika; 15,38 % anketiranih nastavnika izjasnilo se odgovorom „ne znam“ dok se 15,38 % ne slaže s tom tvrdnjom. Nijedan anketirani nastavnik nije se izjasnio da se u potpunosti slaže ili da se uopće ne slaže s tvrdnjom da su upute za maturu precizno definirane.

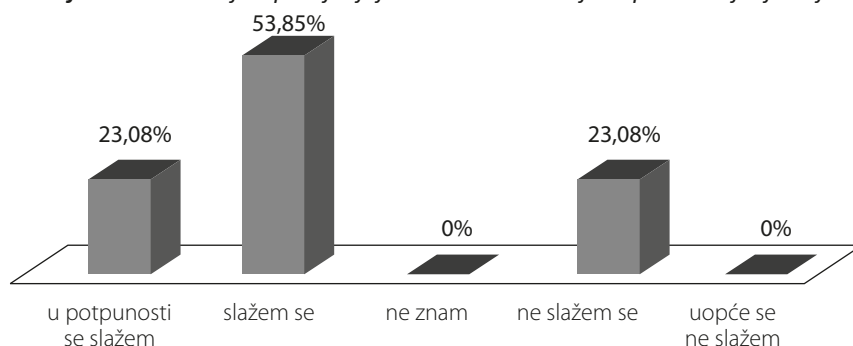
Od ukupnog broja anketiranih nastavnika 30,76 % u potpunosti se slaže, ili se slaže, s tvrdnjom da nastavni planovi i programi koje primjenjuju ne omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost. S ovom se tvrdnjom ne slaže 23,08 % anketiranih nastavnika dok se 46,15 % anketiranih izjasnilo odgovorom „ne znam“.

Grafikon 3. NPP koji vi primjenjujete ne omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost:

Na upit sadrže li ili ne sadrže nastavni planovi i programi detaljne upute o ocjenjivanju, 76,93 % anketiranih nastavnika odgovara potvrdno i da se u potpunosti slažu, ili slažu, a suprotnog je stava 23,08 % anketiranih, odnosno misle da nastavni planovi i programi koje realiziraju ne sadrže detaljne upute o ocjenjivanju.

Grafikon 4. NPP koji vi primjenjujete ne sadrži detaljne upute o ocjenjivanju:

Da nastavni planovi i programi koje realiziraju ne omogućavaju brze izmjene nastavnih sadržaja smatra 38,46 % anketiranih nastavnika. S ovom se tvrdnjom ne slaže 61,54 % anketiranih nastavnika.

O pitanju tjednog/dnevnog broja opterećenja učenika nastavnim satima rezultati su sljedeći: 7,69 % anketiranih smatra da učenike jako opterećuje postojeći tjedni/dnevni broj sati, 53,85 % smatra da ih opterećuje, 7,69 % smatra da „ne zna“, a 30,77 % smatra da ih postojeći broj sati ne opterećuje.

❖ **Evaluacija u RS-u (modularni RS program)**

◆ ***Nastavnici općeobrazovnih i strukovnih predmeta***

Sljedeći rezultati proistječu iz evaluacije anketa kojom je obuhvaćeno 125 nastavnika koji realiziraju modularne nastavne planove i programe.

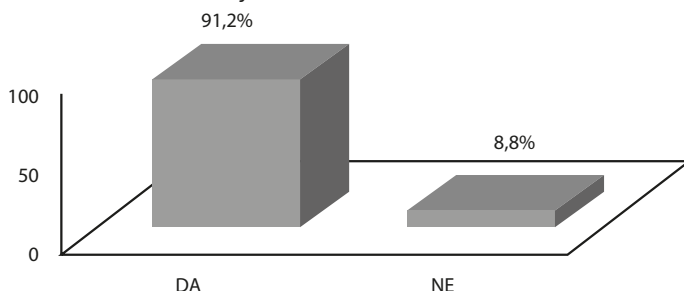
Anketirani nastavnici misle da je postojeća nomenklatura zanimanja u školi usklađena s potrebama tržišta: potvrđuje to 87,2 % nastavnika dok 12,8 % nastavnika ima suprotan stav. Prema njima nedostaju sljedeća zanimanja: šumarski tehničar, električar, ličilac, keramičar, autoelektričar, vodoinstalater, ugostiteljski tehničar, prehrambeni tehničar, kuhar, konobar, slastičar, poljoprivredni tehničar, gimnazija - jezični smjer, vodoinstalater, kemijski i pravni tehničar, elektrotehničar, bravar, automehaničar, autolimar.

Misle da su suvišna zanimanja: frizer, strojarski tehničar, poljoprivredni tehničar, da treba upisivati po jedan gimnazijski odjel, turistički tehničar, zanimanja koja ne nalaze zaposlenja u svojoj struci, trgovci, šumar, ugostiteljsko-kulinarski tehničar.

Visok postotak anketiranih nastavnika smatra da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP zanimanja (92 %) dok 8 % anketiranih ima suprotan stav te predlažu promjene: profesori kuharstva navode da se znanost o ishrani kao predmet treba uvesti u 4. razredu kulinarskih tehničara. Profesori strukovnih predmeta misle da treba izostaviti demokraciju i ljudska prava. Profesori geografije misle da treba uvesti predmet opće geografije u svim zanimanjima i to dva sata tjedno u jednoj od godina školovanja. Profesori koji predaju predmet poznavanje robe misle da treba uvesti kemiju i biologiju za sva zanimanja ugostiteljske struke te pekarstvo; poznavanje robe treba dodati u 3. razred kuhara i konobara. Profesori usluživanja misle da konobarima treba dodati predmet kuharstvo ili poznavanje jela jedan sat tjedno.

Ukupan tjedni fond sati predmeta koje predaju po razredima adekvatno je određen NPP-om misli 91,2 % anketiranih dok ih 8,8 % ima suprotan stav.

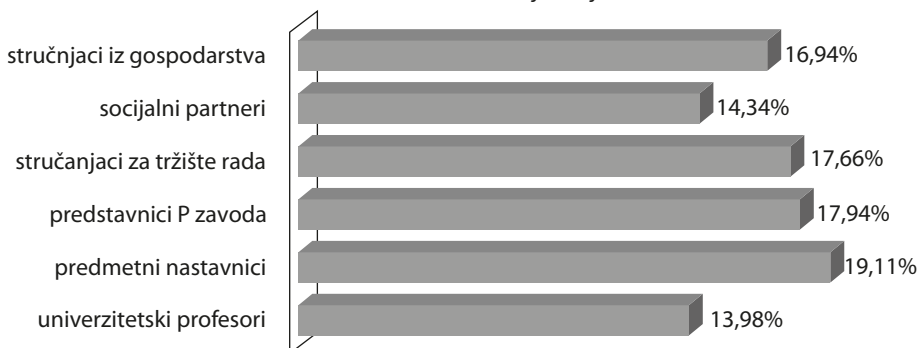
Grafikon 1. Ukupan tjedni fond sati (predmeta koji predajete) po razredima adekvatno je određen NPP-om:

Prijedlozi promjena fonda sati po razredima (razred i fond sati): profesori koji predaju osnove poduzetništva predlažu da bude više sati stranih jezika i još dva sata poduzetništva; profesori engleskog jezika misle da treba više sati ovog jezika, da bi svi razredi od 1. do 4. trebali imati fond od barem tri sata tjedno ovog jezika jer im je to strukovni predmet i od velikog značaja; agencijsko i hotelijersko poslovanje u prvom razredu da bude 1 + 1, a u drugom razredu dva sata. Profesori poznavanja robe misle da je umjesto dva sata u 2. razredu potrebno uvesti tri sata zbog opsežnosti gradiva. Profesori njemačkog jezika misle da trogodišnje škole trebaju imati drugi strani jezik dok profesori francuskog jezika misle da turistički tehničari trebaju imati ovaj predmet tri sata tjedno. Profesori praktične nastave trećeg stupanja misle da treba u 3. razredu dodati jedan sat usluživanja.

Omjer teorije i prakse je odgovarajući smatra 96,8 % anketiranih dok 3,2 % anketiranih ima suprotan stav te predlažu sljedeće promjene: profesori strukovnih predmeta misle da treba više praktične nastave i povećati njezinu vrsnoću. Profesori demokratije i ljudskih prava misle da je u 3. i 4. razredu potrebno više sati za projekt *Ja građanin*.

Grafikon 2. Nastavnici općeobrazovnih i strukovnih predmeta misle da se u izradi modularnih NPP-a trebaju uključiti:

Da znanja i vještine koje učenici stječu tijekom školovanja omogućavaju uspješno njihovo uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja, misli 70,4 % anketiranih nastavnika. Suprotan stav ima 29,4 % anketiranih.

Broj modula u okviru njihovog predmeta/razreda je dovoljan smatra 93,6 % anketiranih dok suprotan stav o tome ima 6,4 % anketiranih nastavnika i navode prijedloge promjena: profesori usluživanja misle da moduli teorije trebaju biti usklađeni s modulima iz praktične nastave. Profesori njemačkog jezika misle da sadržaj u svim modulima treba pojednostaviti (napisati više vježbi, pisati lakše tekstove); moduli nisu urađeni prema udžbenicima tako da moduli i udžbenici u potpunosti odudaraju; profesori kuharstva misle da modul 7 i 8 treba staviti prije testa, a module teorije treba uskladiti s modulima praktične nastave. Profesori koji predaju osnove poduzetništva misle da umjesto 2 trebaju 4 modula osnova poduzetništva i da se proučava u 3. i 4. razredu umjesto u 1. razredu. Profesori praktične nastave trećeg stupanja misle da treba dodati modul usluživanja u 3. razredu; profesori engleskog jezika misle da treba više sati engleskog jezika. Broj modula je odgovarajući, ali dva sata tjedno nisu dovoljna. Profesori strukovnih predmeta misle da treba književnosti u prvom, drugom i trećem razredu po 54 sata, a u četvrtom razredu 48 sati. Isto važi i za jezik - iz ruskog jezika treba uvesti module poslije svake oblasti. Kada je riječ o praktičnoj nastavi u 4. razredu, treba spojiti 1. i 2. modul, a 4. je nepotreban. Treba odrediti vrijeme i trajanje modula, sadržaj modula, učiniti adekvatno bodovanje i ocjenjivanje. Profesori demokracije i ljudskih prava misle da modul kultura religije treba uvesti od početka školske godine i to najmanje dva sata tjedno. Profesori marketinga u turizmu misle da je projektni modul veza s praktičnom nastavom. Profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da su na internetskoj stranici RPZ-a objavljeni zajednički moduli za sva zanimanja; turistički tehničari proučavaju ovaj predmet u 1. i 2. razredu (4 modula) dok ostali imaju dva modula i proučavaju ga samo u 1. razredu. Profesori poznavanja robe misle da su u prvom razredu potrebna dva modula, a u drugom razredu tri modula. U zanimanje konobar treba u 3. razred uvesti poznavanje robe (alkoholna i bezalkoholna pića).

Naziv modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju smatra 97,6 % anketiranih dok 2,4 % anketiranih ima suprotan stav te predlažu module u okviru predmeta kojima treba promijeniti naziv: profesori kuharstva misle da udžbenici nisu prilagođeni strukama; profesori poznavanja robe predlažu da promjene naziv predmeta za ugostiteljsku struku u roba u ugostiteljstvu; potrebna je detaljnija razrada obaju modula. Profesori srpskog jezika misle da treba smanjiti broj sati komunikacije, a uvesti gramatiku; misle da se modulu „Od romantizma do suvremene književnosti“ treba posvetiti više sati. Profesori njemačkog jezika misle da moduli nisu prilagođeni udžbenicima po kojima se radi u srednjoj školi.

Da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno definirani smatra 92,8 % anketiranih, a suprotan stav o tomu ima 7,2 % anketiranih koji su dali prijedloga za redefiniranje određenih modula, ciljeva, zadataka i sadržaja.

Profesori usluživanja misle da moduli nisu prilagođeni ni udžbenicima ni strukama; profesori njemačkog jezika misle da treba redefinirati ciljeve, zadatke i sadržaje 7. i 8. modula, a ostale module više prilagoditi knjigama; profesori kuharstva misle da moduli nisu prilagođeni ni udžbenicima ni strukama; profesori ruskog jezika misle da se trebaju redefinirati ciljevi, zadatci i sadržaji svim modulima u ruskom jeziku; profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da treba redefinirati modul 01, 02; profesori poznavanja robe misle da četvrti modul treba podijeliti na dva modula.

Slaužu se da pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula. To tvrdi 76 % anketiranih dok se 24 % anketiranih nastavnika ne slaže sa tim.

Oni koji se nisu složili s prethodnim pitanjem navode prijedloge promjena jedinica u modulima gdje to misle potrebnim.

Profesori srpskog jezika misle da uvod u komunikaciju, vještine istraživanja i prezentacije neke jedinice nisu usklađene s uzrastom učenika; profesori engleskog jezika misle da jedinice u modulima i njihov sadržaj treba prilagoditi udžbenicima koji se koriste u nastavi; profesori strukovnih predmeta misle da sve modularne pojedinačne jedinice treba sustavno navesti i definirati; profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da u modulu 01 treba izbaciti jedinicu „Zaštita prirode i društvene sredine“ i „Suvremena kretanja na turističkom tržištu“, a u modulu 02 „Ugostiteljsko poduzeće“ i „Planiranje ugostiteljstva“. Profesori poznavanja robe misle da se mišljenje odnosi na usvojene module, a ne na one koji su pogrešno objavljeni na internetskoj stranici RPZ-a već četiri godine.

Da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane smatra 92 % anketiranih, a 8 % ima suprotan stav i navode redefiniranje smjernica za nastavnike.

Profesori srpskog jezika misle da nastavnik treba imati pravo prilagođavanja gradiva mogućnostima učenika; profesori njemačkog jezika misle da treba redefinirati smjernice u svim modulima; profesori srpskog jezika misle da treba redefinirati smjernice u književnosti, moduli su vezani te ih treba sve precizno definirati; profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da treba redefinirati smjernice modula 01, 02; profesori poznavanja robe misle da treba detaljnija razrada smjernica u modulima.

Za tvrdnju da su izborni predmeti u okviru zanimanja adekvatno određeni izjasnilo se 60,8 % anketiranih nastavnika uz 39,2 % anketiranih koji su suprotnog mišljenja i navode prijedlog promjena izbornih predmeta: profesori strukovnih

predmeta misle da treba uvesti osnove turizma i ugostiteljstva kao izborni predmet; profesori koji predaju marketing u turizmu misle da je potrebna promjena u sadržajima iz poslovne prakse.

O ostalim pitanjima iz ankete nastavnici se slažu:

- da su sadržaji modula prilagođeni lokalnim potrebama (64,8 %)
- da su smjernice za projektni tjedan adekvatne (49,6 %)
- da su upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne (57,6 %)
- da su zajednički moduli dovoljni i adekvatni za vodoravnu prohodnost (68,8%)
- da su smjernice za ocjenjivanje modula detaljne i precizne (71,2 %)
- da zbir svih modula zajedno čini cjelinu NPP-a zanimanja (77,6 %)
- da dnevni raspored sati ne opterećuje učenike (68,8 %).

4.4.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA

❖ Evaluacija u Federaciji Bosne i Hercegovine

★ Modularni NPP

Zanimanje : ugostiteljski tehničar

Evaluacija modularne nastave (EUVET) i anketa koje su radili učenici i roditelji učenika četvrtih razreda, zanimanja ugostiteljski tehničar; 18 učenika, od toga 11 muških i 7 ženskih, i 7 roditelja

Dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje učenike izjasnilo se 77,78 % anketiranih učenika. Isto misli i 28,58 % roditelja kada je riječ o dnevnom opterećenju djece brojem sati.

Da su predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući misli 38,89 % učenika i 71,43 % roditelja. Učenici koji imaju suprotan stav predlažu da treba izostaviti sociologiju, izborni predmet, kuharstvo, gospodarsku matematiku, menadžment, a dodati osnove turizma, praktičnu nastavu, turističku geografiju. Roditelji predlažu izostavljanje sociologije, izbornog predmeta, ekologije. Po mišljenju roditelja treba dodati turističku geografiju u sve četiri godine, praksu obavljati u objektima i uvesti još jedan strani jezik.

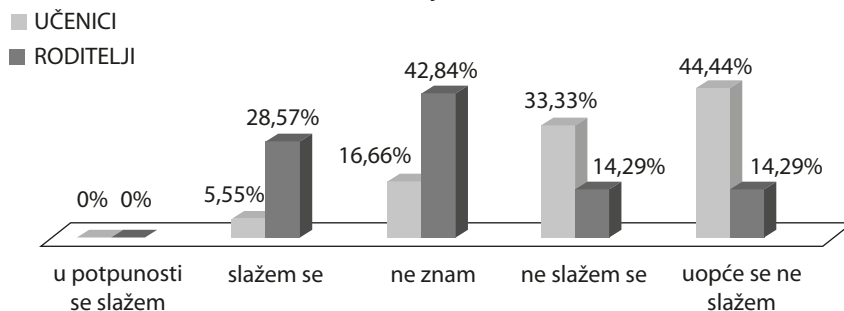
Tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro je planiran, smatra 33,33 % učenika, a roditelji se nisu izjasnili o ovom pitanju. Učenici s negativnim odgovorima predlažu smanjenje broja sati kuharstva u jednom danu, da treba izbaci izborni predmet, a ubaciti praksu. Roditelji predlažu smanjenje dnevnog broja sati i povećanje fonda sati prakse.

Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada su kuharstvo, usluživanje, ekonomika, marketing, praktična nastava i

strani jezici. Za roditelje bitni predmeti za uključivanje na tržište rada su ekonomija, marketing, menadžment, kuharstvo, usluživanje, praksa.

Kao nepotrebne i nekorisne predmete anketirani učenici navode sociologiju, gospodarsku matematiku, ekologiju. Roditelji navode da su to ekologija, sociologija i tjelesni odgoj.

Grafikon 1. Na pitanje jesu li izborni predmeti u NPP-u dobro određeni, učenici i roditelji misle sljedeće:

Da im znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje ili nastavak školovanja misli 11,11 % anketiranih učenika i 71,42% roditelja.

Ono što su učenici željeli reći, a da nije obuhvaćeno ovim upitnikom, jest da treba više izleta, da je malo praktične nastave, da ima viška predmeta, da je loša organizacija u školi. Roditelji misle da postoje propusti u organizaciji prakse, da nedostaje natjecanja iz prakse, da je slaba motivacija učenika, da su manje bitni predmeti vrlo opsežni i da bitni predmeti odstupaju od sadržaja bitnih za budućnost.

Zanimanje: turistički tehničar

Evaluacijom modularne nastave (EUVET) i anketom koju su radili učenici i roditelji učenika četvrtih razreda za zanimanje turistički tehničari obuhvaćeno je 76 učenika (28 muških i 48 ženskih) i 43 roditelja.

Da dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje smatra 39,48 % anketiranih učenika, a približno isto toliko i roditelja, odnosno 41,86 %.

Predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja su odgovarajući misli 76,32 % učenika i 83,72 % roditelja. Učenici koji se nisu složili s time misle da treba izostaviti sociologiju, gospodarsku matematiku, tjelesni i zdravstveni odgoj, vjeronauk, biologiju s ekologijom, a dodati povijest, geografiju u III. i IV. razredu, francuski jezik i više prakse. Roditelji predlažu izostavljanje gospodarske matematike i tjelesnog odgoja, a uvođenje geografije, informatike, povijesti.

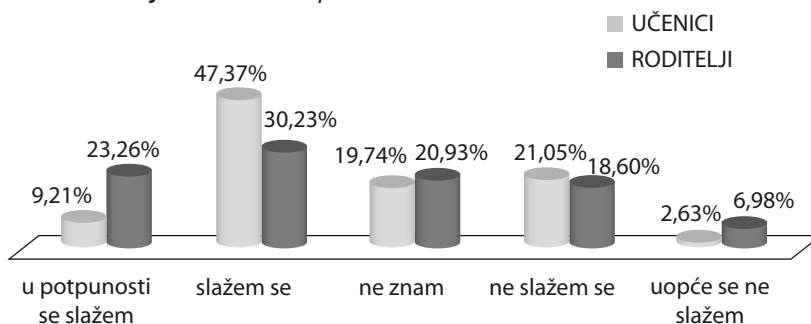
Tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro je planiran, smatra 71,05 % anketiranih učenika i 79,07 % njihovih roditelja. Učenici s negativnim odgovorima predlažu promjene rasporeda sati, uvođenje više prakse, promjenu sadržaja sati, bolje planiranje njemačkog jezika. Roditelji predlažu da se više pozornosti posveti stručnom usavršavanju, da treba više prakse, broj sati stranih jezika povećati s tri na četiri sata.

Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada za učenike su: menadžment, ekonomija, strani jezici, praksa, osnove turizma, ugostiteljstvo, strukovni predmeti. Za roditelje bitni predmeti za uključivanje na tržište rada su strani jezici, ekonomija, strukovni predmeti, informatika, praksa, menadžment, turizam, turistička geografija.

Kao suvišne nastavne predmete učenici navode sociologiju (16 učenika) i gospodarsku matematiku (9 učenika), a razlozi su preopsežno gradivo iz sociologije i previše nepotrebnih informacija. Kao suvišne nastavne predmete roditelji navode sociologiju, povijest, demokraciju i tjelesni odgoj.

Izborni predmeti u NPP-u dobro su određeni u potpunosti se slaže, ili se slaže, 56,58 % učenika i 53,49 % roditelja.

Grafikon 1. Izborni predmeti u NPP-u dobro su određeni:

Većina učenika u potpunosti se slaže (13,16 %) ili slaže (43,42 %) da im znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje ili nastavak školovanja, a s tom se konstatacijom u potpunosti slaže 11,63 % roditelja i slaže se 41,86 % roditelja.

Ono što su učenici željeli reći, a da nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da je gradivo preopširno, da treba produžiti stanku između sati, da treba povećati broj sati i bolje organizirati praksu, da treba više stručnih ekskurzija i izleta, da su sati tjelesnog odgoja preglupi, da njemački jezik treba isključivo biti prvi strani jezik, da se treba više posvetiti praksi i radu na terenu, da treba više radionica za mlade. I roditelji su dali svoje komentare: više ozbiljnosti u radu pojedinih profesora, prenaporni sati, više praktične nastave u objektima, više strukovnih predmeta, da

treba uskladiti udžbenike s modernizacijom turizma, da treba riješiti nedostatak profesorskog kadra, da treba češće posjećivati hotele, da treba biologiju svesti na jedan sat.

Zanimanje: konobar

Evaluacijom modularne nastave (EUVET) i anketom koju su radili učenici i roditelji učenika trećih razreda za zanimanje konobar obuhvaćena su 32 učenika i 18 roditelja.

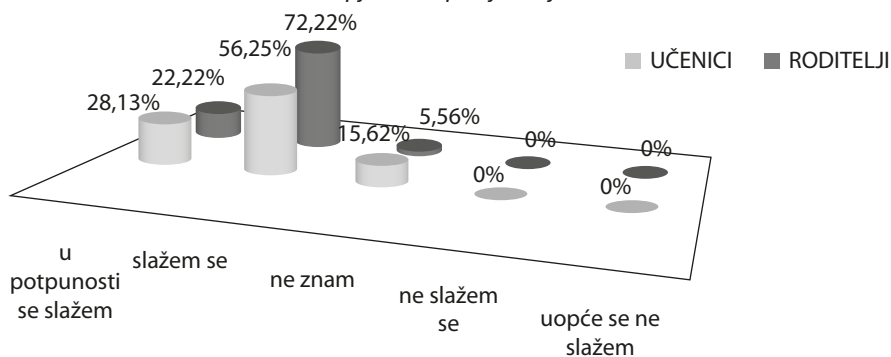
Dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje učenike smatra 15,63 % anketiranih učenika, a isto misli i 22,22 % roditelja.

Predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući su misli 90,63 % učenika i 100 % roditelja. Suprotan stav ima 9,37 % učenika koji misle da treba izostaviti predmete usluživanje i demokraciju i ljudska prava, a dodati predmete informatiku, geografiju i povijest. Roditelji predlažu uvođenje pedagoško-psihološkog obrazovanja.

Tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro je planiran, smatra 90,63 % učenika i 100 % roditelja. Učenici s negativnim odgovorima predlažu bolju organizaciju nastave.

Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje učenika na tržište rada ili daljnje školovanje, prema mišljenju anketiranih učenika, su praksa, njemački jezik, usluživanje, engleski jezik. Za roditelje bitni predmeti za uključivanje učenika na tržište rada ili daljnje školovanje su praktična nastava, usluživanje, engleski jezik, njemački jezik.

Grafikon 1. Vještine koje se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje:

Kao suvišne nastavne predmete i učenici i roditelji navode demokraciju i ljudska prava.

Da je izborni predmet dobro određen, u potpunosti se slaže/slaže se 65,62 % učenika i 88,89 % roditelja.

Za učenike je sve obuhvaćeno ovim upitnikom, a jedan roditelj daje komentar da treba „posvetiti pažnju obrazovanju roditelja, što je preduvjet boljem obrazovanju djece“.

Zanimanje: kuhar

Evaluacijom modularne nastave (EUVET) i anketom koje su radili učenici i roditelji učenika trećih razreda zanimanje kuhar obuhvaćeno je 96 učenika i 76 roditelja.

Dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje učenike, smatra 34,38 % anketiranih učenika. Isto to misli i 23,69 % roditelja.

Predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući su misli 88,54 % učenika i 94,74 % roditelja. Učenici koji se nisu složili s tim misle da treba izostaviti vjeronauk i tjelesni odgoj, a dodati ugostiteljstvo, njemački jezik, francuski jezik, više praktične nastave u radionicama izvan škole.

Da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 78,12 % učenika i 93,42 % roditelja. Učenici s negativnim odgovorima predlažu smanjenje sati dnevno, veće stanke između sati, podjednak dnevni broj sati (ponedjeljak je preopterećen dan). Roditelji predlažu da se praktična nastava obavlja u tvrtkama i poduzećima i s manje sati.

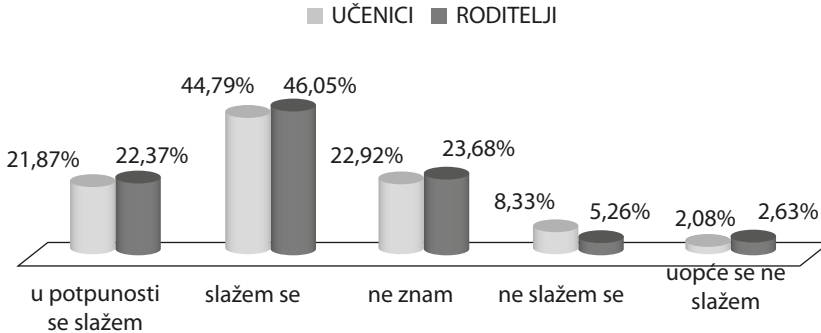
Učenici smatraju da kuharstvo (41 učenik), praksa (44 učenika), znanost o ishrani, ekonomika (5 učenika), engleski jezik (4 učenika) te strukovni predmeti, usluživanje i njemački jezik najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada i eventualno buduće školovanje. Za roditelje su bitni predmeti za uključivanje na tržište rada i eventualno daljnje školovanje kuharstvo (26 roditelja), praksa (41 roditelj), strukovni predmeti (5 roditelja), te engleski jezik, sport, ekonomija i strani jezici.

Kao suvišne nastavne predmete učenici najčešće navode demokraciju i ljudska prava, tjelesni i zdravstveni odgoj, biologiju, vjeronauk. Roditelji uglavnom suvišnim predmetom navode demokraciju i ljudska prava.

Da su izborni predmeti dobro određeni smatra 54,17 % anketiranih učenika i 68,42 % njihovih roditelja.

Da im znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje u potpunosti se slaže 21,87 % anketiranih učenika, a 44,79 % se slaže; u potpunosti se slaže 22,37 % i slaže se 46,05 % njihovih roditelja.

Grafikon 1. Znanja i vještine koja se stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje:

Ono što su učenici željeli reći, a nije obuhvaćeno upitnikom jest da ima teških modula, da treba više praktičnog rada na terenu i radionicama. Roditelji su dali sljedeće komentare: praktičan rad u školi dobro je organiziran, a u objektima djeca samo gule i čiste, potrebno je organizirati natjecanja kuhara, treba više praktične nastave u radionicama izvan škole, da su pojedini profesori nepravedni kod ocjenjivanja, da je nerazmjern odnos teorije i prakse (potrebno je više prakse), potrebno je uskladiti raspored sati s redom vožnje autobusa, treba uvesti francuski jezik itd.

Zanimanje: slastičar

Evaluacijom modularne nastave (EUVET) i anketom koju su radili učenici i roditelji učenika trećih razreda za zanimanje slastičar obuhvaćeno je 25 učenika i 25 roditelja.

Od ukupnog broja anketiranih učenika 11 (44 %) odgovorilo je da ih dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje. Tako misli i 8 % roditelja.

Da su predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući misli 100 % učenika i 100 % njihovih roditelja. Učenici predlažu da treba dodati više prakse.

Tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro je planiran smatra 24 % anketiranih učenika i 100 % njihovih roditelja. Učenici s negativnim odgovorima predlažu više sati strukovnih predmeta.

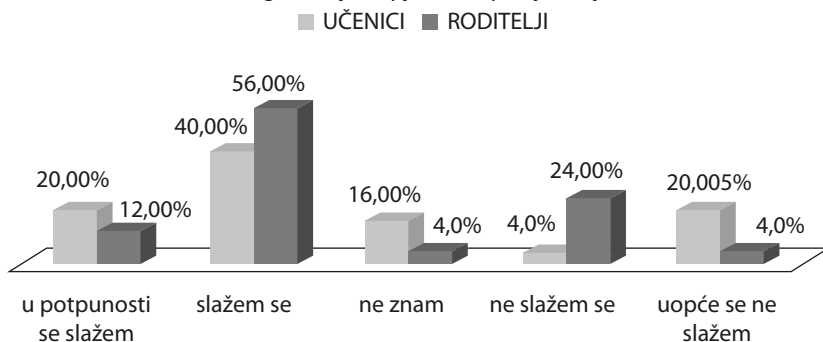
Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada su praksa i slastičarstvo. Za roditelje bitni predmeti za uspješno uključivanje na tržište rada su praksa, bosanski jezik, strani jezici, matematika, slastičarstvo.

Kao suvišne nastavne predmete i učenici i roditelji navode demokraciju i ljudska prava.

Izborni predmeti u nastavnom planu i programu dobro su određeni misli 72 % anketiranih učenika i 84 % njihovih roditelja.

Da im znanja i vještine koje stežu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje u potpunosti se slaže 20 % učenika i slaže se 40 % učenika dok se u potpunosti slaže 12 % i slaže 56 % njihovih roditelja.

Grafikon 1. Znanja i vještine koja se stežu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje:

Ono što su učenici željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da je potrebno puno više praktičnog rada, da treba uskladiti smjene u održavanju nastave. Roditelji smatraju da je potrebno više prakse raditi izvan škole u radionicama priznatih i kvalitetnih tvrtki.

★ Tradicionalni NPP (nastava se izvodi na hrvatskom jeziku)

Zanimanje: hotelijersko turistički tehničar

Evaluacijom tradicionalnih nastavnih planova i programa „H“ varijante i anketom koju su radili učenici i roditelji učenika četvrtih razreda, zanimanja hotelijersko-turistički tehničar obuhvaćeno je 57 učenika i 45 roditelja.

Da ih dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje misli 63,15 % anketiranih, a isto misli i 53,33 % njihovih roditelja.

Za odgovor da su predmeti koje proučavaju u okviru svog zanimanja odgovarajući misli 70,18 % anketiranih učenika i 93,33 % njihovih roditelja.

Učenici koji se nisu složili s tim da su predmeti u NPP-u, njih 29,82 %, smatra da treba izostaviti vjeronauk, biologiju, ugostiteljstvo, gospodarsko pravo, a dodati kulturu življenja, politiku, biologiju, filozofiju, praksu, zemljopis i psihologiju dok roditelji predlažu izostavljanje vjeronauka, a uvođenje etike, filozofije i logike.

Da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 59,65 % anketiranih učenika i 77,78 % njihovih roditelja. Učenici s negativnim

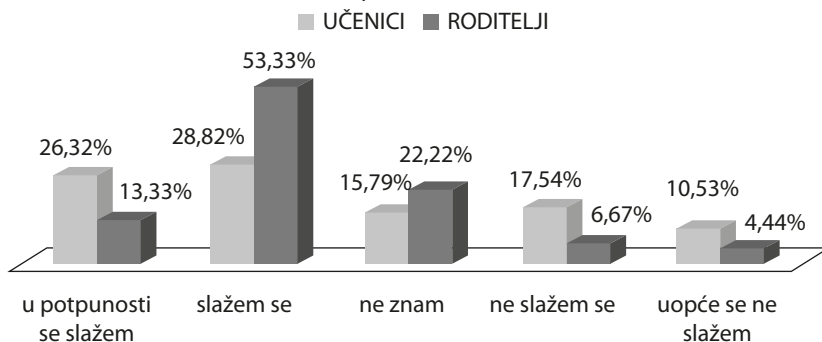
odgovorom na ovo pitanje predlažu smanjenje broja sati: manje sati njemačkog jezika, manje blok sati. Roditelji predlažu uopće smanjenje dnevnog broja sati.

Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada su: organizacija poslovanja poduzeća, njemački jezik, engleski jezik, strukovni predmeti, marketing, turističko poslovanje. Za roditelje su bitni predmeti za uključivanje na tržište rada strani jezici, ekonomika poslovanja poduzeća i strukovni predmeti.

Kao suvišne nastavne predmete učenici najčešće navode TZO, vjeronauk, povijest i knjigovodstvo, a razlozi su da u njihovim sadržajima ima previše nepotrebnih informacija i definiranja nepotrebnog. Kao suvišne nastavne predmete roditelji navode vjeronauk i TZO.

Za uvođenje izbornog predmeta anketirani učenici i njihovi roditelji izjasnili su se na način prikazan u grafikonu:

Grafikon 1. Nastavnim planom i programom potrebno je omogućiti uvođenje izbornog predmeta:

Da znanja i vještine koje stječu tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje u potpunosti se slaže 28,07 % i slaže se 42,11 % učenika, a u potpunosti se slaže 28,07 % i slaže se 42,11 % njihovih roditelja.

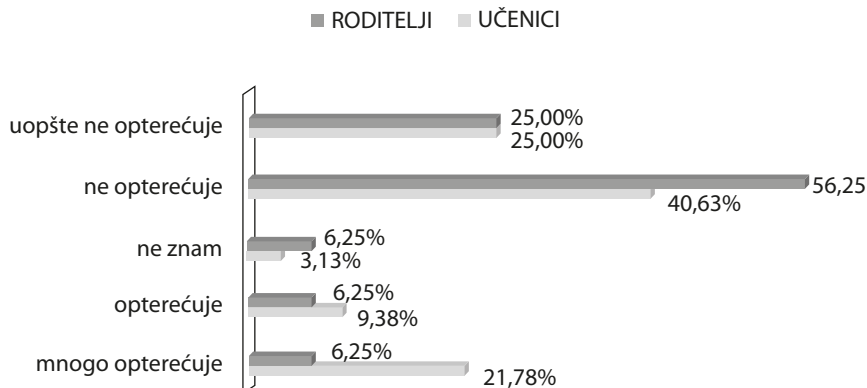
Ono što su učenici željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da imaju puno sati dnevno, da je potrebno smanjiti broj sati vjeronauka i njemačkog jezika te uvesti seksualni odgoj dok su roditelji dali komentar „nađite posao djeci“.

Zanimanje: kuhar

Evaluacijom tradicionalnih nastavnih planova i programa „H“ varijante i anketom koju su radili učenici i roditelji učenika trećih razreda zanimanja kuhar obuhvaćena su 32 učenika i 32 roditelja.

Da ih dnevni raspored sati opterećuje/jako opterećuje izjasnilo se 31,16 % anketiranih učenika i 12,5 % njihovih roditelja.

Grafikon 1. Dnevni/tjedni raspored školskih sati opterećuje učenike:

Predmeti dani NPP-om odgovarajući su za 78,13 % učenika i 87,50 % njihovih roditelja. Učenici koji se nisu složili s tim misle da je potrebno izostaviti TZO, engleski jezik. Ima i pojedinačnih odgovora za izostavljanje više predmeta. Po njima treba dodati više prakse i njemačkog jezika. Roditelji misle da treba izostaviti zemljopis, matematiku, računalstvo, a dodati praksu i glazbeni odgoj.

Da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 78,13 % anketiranih učenika i 87,50 % njihovih roditelja. Učenici s negativnim odgovorima nemaju prijedloge promjena. Roditelji koji su odgovorili negativno na ovo pitanje misle da trebaju promjene u predmetu kuharstvo i da se treba uvesti seksualni odgoj.

Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada za učenike su kuharstvo, gospodarsko poslovanje, posluživanje, poznavanje robe, engleski jezik. Za su bitni kuharstvo, gospodarsko posluživanje, poznavanje robe, engleski jezik.

Kao suviše nastavne predmete učenici navode više pojedinačnih predmeta, a roditelji računalstvo, biologiju, ekologiju i vjeronauk.

Za uvođenje izbornog predmeta je 65,62 % anketiranih učenika i 68,76 % njihovih roditelja.

Da im znanja koja stječu tijekom školovanja omogućuju uspješno zapošljavanje misli 65,63 % anketiranih učenika i 53,13 % njihovih roditelja.

Ono što su učenici željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom, odnosi se na uvođenje više praktične nastave i seksualnog odgoja, a roditelji traže više prakse, predmet seksualni odgoj te više nastave iz kuharstva.

❖ Evaluacija u Republici Srpskoj (modularni RS NPP)

Zanimanje: turistički i ugostiteljsko-kulinarski tehničar

UČENICI

Evaluacijom ankete koju su radili učenici četvrtih razreda, turistički tehničar i ugostiteljsko-kulinarski tehničar po modularnom RS programu obuhvaćena su 252 učenika.

Dnevni raspored sati opterećuje 37,86 % anketiranih učenika.

Predmeti dani u NPP-u adekvatni su smatra 82,3 % učenika. Učenici koji ne misle tako, predlažu da se uvede više sati praktične nastave iz strukovnih predmeta. Osim toga, zahtijevaju uvođenje stranih jezika koje do sada nemaju (npr. talijanski, španjolski).

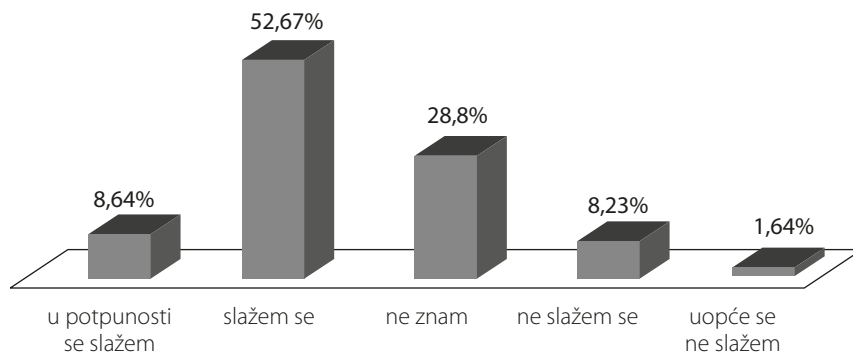
Ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno je određen, tvrdi 90,53 % anketiranih učenika. Predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada su svi strukovni predmeti, strani jezici, geografija. Bilo je i pojedinačnih odgovora u kojima se navode gotovo svi nastavni predmeti.

Kao suvišne nastavne predmete najčešće navode demokraciju i ljudska prava, likovno oblikovanje, tjelesni odgoj. Također postoje pojedinačni odgovori koji se odnose na gotovo sve predmete.

Slažu se da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om. Tu tvrdnju podržava 44,03 % učenika.

Učenici misle da znanja koja stječu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada. Potvrdilo je to 44,03 % anketirana učenika.

Grafikon 1. Znanja koja se stječu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada:

Ono što su učenici željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da je neophodna jednakost svih učenika kod profesora, da je potrebno uvesti više sati prakse, da treba uvesti drugog stranog jezika. Profesori bi se trebali više truditi da sati budu zanimljiviji, da bolje objasne gradivo. Većina učenika je nepismena pa bi više trebalo obratiti pozornost na jezik i kulturu.

Sadašnja organizacija praktične nastave je nepotpuna i neadekvatna; gradivo koje uče nije u skladu s njihovim potrebama. Škola bi trebala omogućiti učenicima koji idu na praksu bilo kakav izvor sredstava, simboličnu nadoknadu za rad, zahtijevaju da se praktična nastava izvodi u visoko kategoriziranim objektima uz nazočnost predmetnog nastavnika. Misle da treba razdvojiti zanimanje ugostiteljsko-kulinarski tehničar na ugostiteljske i kulinarske tehničare. Učenici žele više interakcije na satu, više izleta za turističke tehničare, žele više izbornih predmeta.

RODITELJI

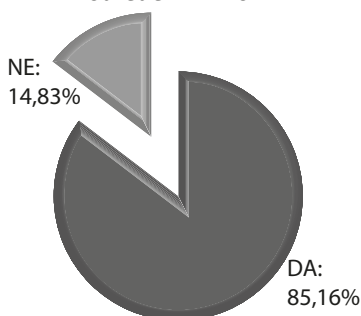
Evaluacijom ankete koju su radili roditelji učenika četvrtih razreda obuhvaćeno je 155 roditelja.

Dnevni raspored sati ne opterećuje njihovo dijete smatra 39,35 % roditelja što i predstavlja najveću pojedinačnu vrijednost u odnosu na ostale moguće odgovore na to pitanje.

Predmeti obuhvaćeni NPP-om zanimanja njihovog djeteta adekvatni su, smatra 81,93 % roditelja. Roditelji koji se nisu složili s tim misle da je potrebno uvesti više sati stranih jezika, a umanjiti broj sati iz ekonomske skupine predmeta. Misle da udžbenici nisu prilagođeni za nastavu turističkog tehničara.

Misle da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno određen. Tu tvrdnju podržava 85,16 % anketiranih roditelja.

Grafikon 1. Ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno je određen NPP-om:

Oni koji se ne slažu s ovim stavom misle da se promjene trebaju izvršiti kod sljedećih predmeta: ruski jezik, srpski jezik, marketing, praktična nastava.

Prema dobivenim odgovorima bitni predmeti za uključivanje na tržište rada su svi strukovni predmeti, strani jezici, geografija.

Roditelji najčešće navode sljedeće predmete kao suvišne: demokraciju i ljudska prava, tjelesni odgoj, strane jezike. Pojedinačni odgovori odnose se na gotovo sve predmete.

Prema mišljenju anketiranih roditelja više od polovine misli da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om. Taj stav podržava 52,9 % anketiranih roditelja. Znanja koja stječu njihova djeca tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada. To tvrdi 58,06 % anketiranih roditelja.

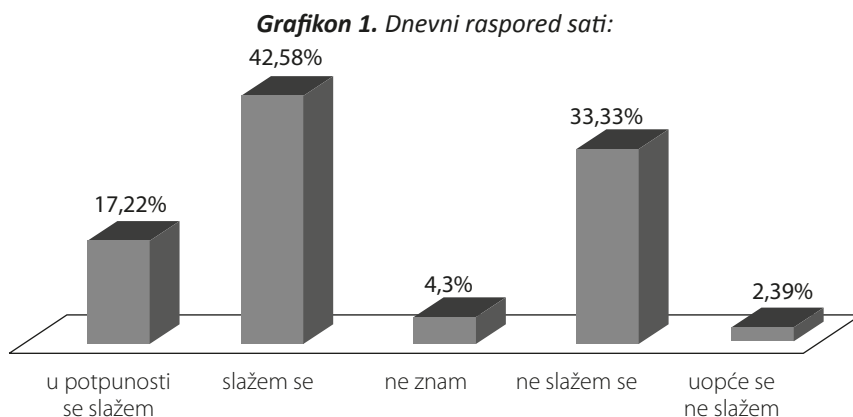
Ono što su željeli reći, a nije obuhvaćeno upitnikom jest potreba da se uvede više prakse iz knjigovodstva, da se smanji broj općih predmeta, da se uvede više strukovnih predmeta. Smatraju da treba više osposobiti nastavnike koji predaju strukovne predmete i praktičnu nastavu čemu treba posvetiti maksimalnu pozornost.

Žele da se zanimanje ugostiteljsko-kulinarski tehničar razdvoji na ugostiteljski i kulinarski tehničar. Djeci treba više prakse. Žele da njihova djeca imaju više zadaće. Hoće li ova anketa imati ikakvog utjecaja na uspješnije školovanje? S obzirom da na Jahorini postoji velik broj ugostiteljskih objekata, zašto se tu ne vrši edukacija djece?

UČENICI

Zanimanje: konobar, kuhar, slastičar

Evaluacijom ankete kojoj su pristupili učenici trećih razreda koji se školuju za zanimanje kuhar, konobar i slastičar (RS modularni NPP) obuhvaćeno je 209 učenika.

Po pitanju rasporeda sati 42,58 % učenika smatra da ih dnevni raspored sati opterećuje.

Predmeti obuhvaćeni NPP-om zanimanja adekvatni su smatra 97,6 % anketiranih učenika. Učenici koji se ne slažu da su predmeti adekvatni misle da je potrebno uvesti više praktične nastave iz strukovnih predmeta i uvesti predmet obrana i zaštita (malen broj učenika).

Da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno određen podržava 94,74 % anketiranih učenika.

Prema mišljenju anketiranih učenika predmeti koji najviše pridonose razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada su kuharstvo, strani jezici, geografija, praktična nastava, slastičarstvo.

Kao suvišne nastavne predmete najčešće navode demokraciju i ljudska prava, umjetničko oblikovanje, ekologiju i zaštitu životne sredine.

Slažu se da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om. Tvrdi to 40,66 % anketiranih učenika.

Znanja koja se stječu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada smatra 67,46 % anketiranih učenika.

Ono što su željeli reći, a nije obuhvaćeno upitnikom, jest da je potrebno uvođenje više prakse; željeli bi da škola omogući učenicima koji idu na praksu da za taj rad dobe naknadu, da se praktična nastava izvodi u visoko kategoriziranim objektima uz nazočnost predmetnog nastavnika.

Škola treba osigurati praksu na stvarnom radnom mjestu, a ne u školi. Žele više interakcije na satu, poboljšanje uvjeta rada, manje inzistiranja na teoriji. Misle da bi upitnike trebali ispuniti svi učenici u školi koji bi iznijeli svoje mišljenje o svim predmetima.

RODITELJI

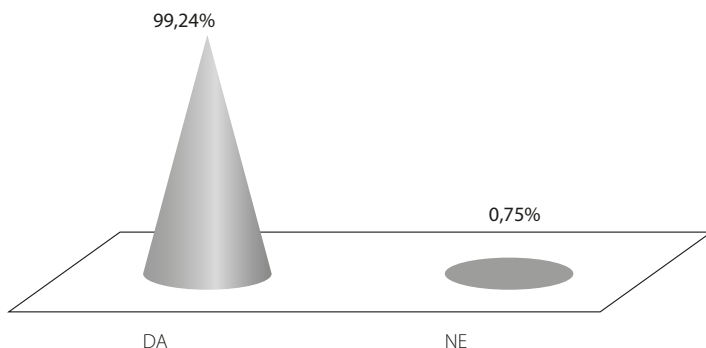
Evaluacijom ankete obuhvaćena su 132 roditelja učenika trećih razreda.

Da dnevni raspored sati ne opterećuje njihovo dijete smatra 49,24 % anketiranih roditelja i predstavlja najveću vrijednost odgovora na to pitanje.

Predmeti dani NPP-om zanimanja njihova djeteta adekvatni su (95,45 %). Roditelji koji se nisu složili da su predmeti primjereni misle da treba izostaviti demokraciju, a dodati informatiku i kuharstvo.

Roditelji (99,24 %) misle da je ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno određen. Oni koji su odgovorili negativno na ovo pitanje misle da treba povećati praktični dio nastave.

Grafikon 1. Ukupan tjedni fond sati po predmetima i godini proučavanja adekvatno je određen NPP-om:

Anketirani roditelji smatraju da su sljedeći predmeti bitni za uključivanju na tržište rada: praktična nastava, kuharstvo, usluživanje, slastičarstvo, poznavanje robe. Kao suvišne nastavne predmete roditelji najčešće navode demokraciju i ljudska prava.

Po pitanju izbornih predmeta 62,12 % anketiranih roditelja misli da su izborni predmeti adekvatno određeni NPP-om. Ostali su suprotnog stava.

Slažu se da znanja koja stječu njihova djeca tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada. Ovu tvrdnju prihvaća 74,21 % anketiranih.

Ono što su željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom, jest da djeci treba više prakse, da bi djecu nezaposlenih roditelja trebalo osloboditi svih troškova školovanja te da treba poboljšati uvjete za izvođenje praktične nastave.

4.4.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA

❖ Evaluacija u Federaciji Bosne i Hercegovine

Evaluacija ankete koju su radili društveni partneri za učenike četvrtih razreda: turistički i ugostiteljski tehničar (modularna nastava)

Društveni partneri koji su sudjelovali u anketi: Hotel „Terme“ Ilidža, Sarajevo; T. A. „ZOITRRS“ Sarajevo; D. O. O. „Laguna“ – putnička agencija Cazin; Restoran „Fellini“ Sarajevo.

Status u poduzeću anketiranih: šef recepcije, voditelj agencije, vlasnik putničke agencije, stručni suradnik za turizam, koordinator za ugostiteljstvo.

Djelatnost kojom se bave dana poduzeća: ugostiteljstvo i turizam.

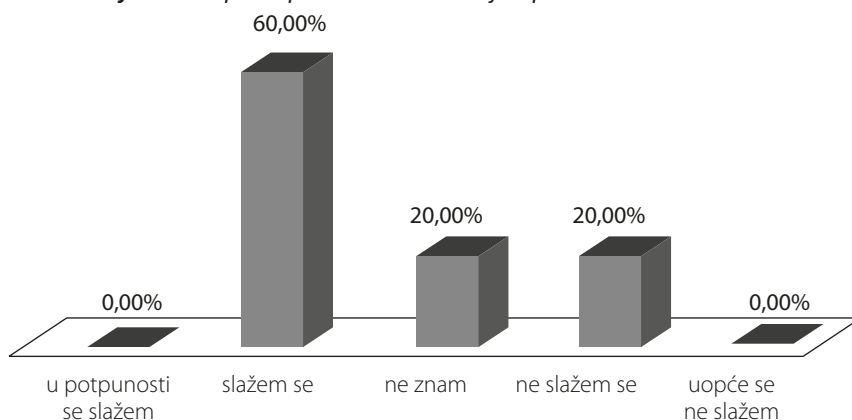
Zanimanja koja zapošljavaju ispitana poduzeća: recepcionari, konobari, kuhari, slastičari, sobarice...

Anketirani su zadovoljni znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovu poduzeću. Ovu tvrdnju podržavaju svi društveni partneri ili njih 100 %.

Po njihovu mišljenju oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za zanimanja koja zapošljavaju) trebaju promjene u smislu boljeg poznavanja stranih jezika, poznavanja BiH, kao i veće znanje o znamenitostima BiH, više praktičnog rada, više znanja iz računovodstva i matematike, više praktičnog rada za konobare i kuhare, bolja komunikacija i ophođenje s gostima, više znanja stranih jezika (engleski), bolje poznavanje stručne terminologije iz ugostiteljstva i turizma.

Da je upisna politika u županijama usklađena s potrebama tržišta rada smatra 60 % anketiranih, ne zna 20 %, a 20 % smatra da nije usklađena.

Grafikon 1. *Upisna politika usklađena je s potrebama tržišta rada:*

Nadalje, da ponuda svršenih srednjoškolaca u potpunosti zadovoljava potrebu za radnom snagom smatra 20 % ispitanika, zadovoljava kaže 60 % ispitanika i ne zna 20 %.

Gotovo 80 % anketiranih spremno je sudjelovati u prilagođavanju NPP-a prema potrebama lokalnog gospodarstva.

Pomoć u realizaciji praktične nastave u vidu prihvaćanja učenika na praksu spremno je pružiti 80 % anketiranih, 20 % želi sudjelovati u izradi programa praktične nastave.

Na upit žele li što reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom, anketirani kažu da treba pokušati popularizirati zanimanja i animirati, odnosno zainteresirati poslodavce u pokušaju dodjele stipendija za kuhare i konobare.

Veći dio ispitanika (60 %) zna da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a.

Samo 20 % anketiranih smatra da su znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji na višoj razini u odnosu na svršene

srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim nastavnim planovima i programima.

Evaluacija ankete koju su radili društveni partneri za učenike trećih razreda: konobar, kuhar, slastičar (modularna nastava)

Društveni partneri koji su sudjelovali u anketi : Hotel „Bosnia“ Sarajevo; Hotel „Europa“ d. d. Sarajevo; Hotel „International“ Zenica; PPUĐ „Salčinović“ d. o. o. Zenica; Restoran „Čaradak“ Cazin; Kafe restoran „SWISS“ Cazin; Hotel „Holiday Inn“ Sarajevo; „Globus H“, d. o. o. Zenica.

Status u poduzećima anketiranih: šef uslužnog servisa, VKV kuhar, ravnatelj, izvršni ravnatelj za hranu i piće, rukovodilac hrane i pića, šef smjene, komercijalist, upravnik, kuhar, šef kuhinje.

Djelatnost kojom se bave dana poduzeće: ugostiteljstvo i turizam.

Zanimanja koja zapošljavaju ispitana poduzeća: recepcionari, konobari, kuhari, slastičari, sobarice...

Znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovu poduzeću u potpunosti je zadovoljno 16,66 %, a zadovoljno 41,67 % anketiranih društvenih partnera.

Po njihovu mišljenju u oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za zanimanja koja zapošljavaju) trebaju promjene u smislu više strukovnih znanja, stručne prakse s puno više praktične nastave, potrebna su im nova inovativna znanja, da kuhari uče više o internacionalnim kuhinjama i specijalitetima pojedinih zemalja, treba posvetiti više pozornosti flambiranju, tj. o pripremi jela pred gostom, da učenici usvoje više znanja o koktelima, bolje upoznavanje s dijelovima mesa, tj. odvajanje mesa od kosti, obilazak više restorana, razmišljati o ferijalnoj praksi, povećati broj sati stranih jezika uz praćenje suvremenih trendova, pogotovo u kulinarsvu, ne samo u nacionalnoj, nego i istočnjačkoj, zapadnjačkoj i skandinavskoj kuhinji.

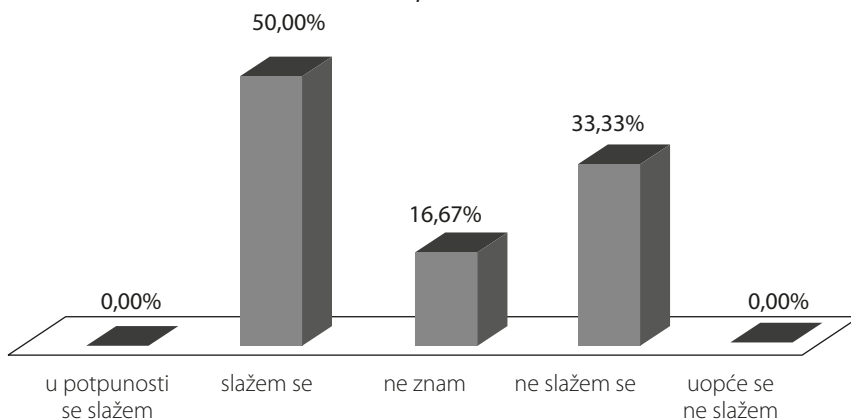
Da upisna politika u županijama nije usklađena s potrebama tržišta rada smatra 66,67 % anketiranih.

Društveni partneri, njih 50 %, smatra da ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u njihovu poduzeću.

Spremnost da sudjeluje u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva iskazalo je 50 % anketiranih.

Spremnost da pruže pomoć u realizaciji praktične nastave u vidu prihvaćanja učenika na praksu iskazalo je 66,67 % anketiranih.

Grafikon 1. Ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u vašem poduzeću:

Ono što žele reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da treba uvesti edukaciju za specijalizaciju u kuharstvu (roštiljdžija, pečenjar, buregdžija).

Nešto više od polovine (58,33 %) anketiranih upoznato je s time da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a.

Anketirani društveni partneri, njih 33,33 %, smatra da su znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji na višoj razini u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim nastavnim planovima i programima.

Evaluacija ankete koju su radili društveni partneri za učenike četvrtih razreda: hotelijersko- turistički tehničar (tradicionalni program) „H“ varijanta

Društveni partneri koji su anketirani: Hotel „Turist 98“ Jajce, (2 anketirana zaposlenika)

Status u poduzeću anketiranih: šanker, recepcionar.

Djelatnost kojom se bavi poduzeće: ugostiteljstvo i turizam.

Zanimanja koja zapošljavaju ispitana poduzeća: recepcionari, konobari, kuhari, slastičari.

Zadovoljni su znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovom poduzeću (100 %).

Po njihovom mišljenju u oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za zanimanja koja zapošljavaju) treba uvesti više praktične nastave.

Stav je 50 % ispitanika da upisna politika u županijama nije usklađena s potrebama tržišta rada.

Ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u njihovu poduzeću (100 %), međutim svi ispitanici (100 %) ne znaju bi li sudjelovali u prilagođavanju NPP-a lokalnom gospodarstvu.

Spremnost prihvaćanja učenika na praktičnu nastavu iskazalo je 50 % anketiranih, a drugih 50 % spremno je sudjelovati u opremanju školskih radionica.

Nijedan od anketiranih društvenih partnera nije upoznat s time da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a.

Svi anketirani (100 %) ne smatraju da su znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji na višoj razini u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim nastavnim planovima i programima.

Evaluacija ankete koju su radili društveni partneri za učenike trećih razreda: konobar, kuhar, slastičar (tradicionalni program) „H“ varijanta

Društveni partner koji je anketiran : Motel „Plaža“ Jajce, (2 anketirana uposlenika)

Status u poduzeću anketiranih: glavni kuhar, vlasnik motela.

Djelatnost kojom se bavi poduzeće: ugostiteljstvo.

Zanimanja koja zapošljavaju ispitana poduzeća: konobari, kuhari, slastičari.

Zadovoljni su znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovu poduzeću (100 %).

Po njihovom mišljenju u oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za zanimanja koja zapošljavaju) trebalo bi više praktične nastave uz proučavanje lokalnih specijaliteta i više praktične nastave za kuhare.

Nijedan od društvenih partnera ne zna ništa o upisnoj politici u županijama i njezinoj usklađenosti s potrebama tržišta rada (100 %).

Misle da ponuda svršenih srednjoškolaca zadovoljava potrebe za radnom snagom u njihovu poduzeću (100 %).

Da nisu spremni sudjelovati u prilagođavanju NPP-a lokalnom gospodarstvu izjavnili se 50 % anketiranih, no spremni su pomoći u realizaciji praktične nastave u vidu prihvaćanja učenika na praksu (100 %).

Nijedan ispitanik (100 %) nije upoznat da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a.

Anketirani nemaju odgovora na pitanje da su znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj metodologiji na višoj razini u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnim nastavnim planovima i programima.

❖ Evaluacija u Republici Srpskoj

Evaluacija ankete koju su radili društveni partneri (nema broja i naziva društvenih partnera)

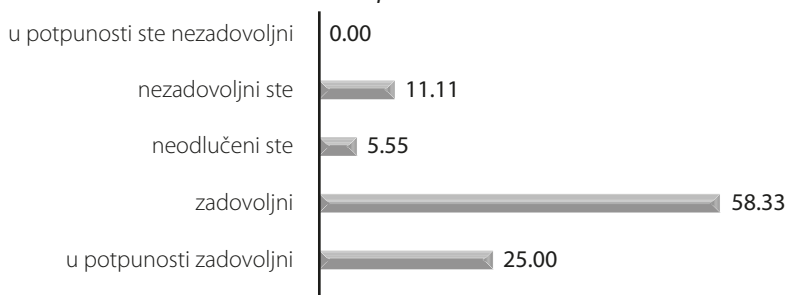
Status u poduzeću anketiranog: ravnatelj, vlasnik, poslovođa, radnik, ložič centralnog grijanja, šef smjene, menadžer hotela, šanker, šef sale, šef kuhinje, vlasnik ugostiteljskog objekta, recepcionar, referent prodaje u turističkoj agenciji, stručni suradnik u turističkoj organizaciji.

Djelatnost kojom se bavi poduzeće: proizvodnja stolarije, ugostiteljstvo, strojarstvo i obrada metala, izvođenje šumarskih radova, proizvodnja i distribucija vode, prodaja, prerada drveta, keramika, soboslikarski radovi, suha gradnja; ugostiteljstvo i turizam, ugostiteljstvo, ugostiteljske usluge, turističke usluge, turistička agencija, hotel, turistička organizacija.

Struka i zanimanje koje zapošljava ispitano poduzeće (od struka ispitanici su naveli): ugostiteljstvo i turizam, ekonomija, pravo i trgovina; a od zanimanja: stolar, bravar, lakirer, modelar, kuhar, konobar, strojarski tehničar, metalostrugar, strojobravar, šumarski tehničar, sjekač, NK radnici, vodoinstalater, tokar, varilac, trgovac, trgovinski tehničar, ekonomski tehničar, drvoprerađivač, keramičar, ličilac. Ugostiteljstvo i turizam: kuhar, konobar, turistički tehničar, ekonomista, trgovac, turistički radnik, vodič, vozač, diplomirani turizmolog.

Zadovoljni su kompetencijama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovu poduzeću (58,33 %).

Grafikon 1. *Koliko se zadovoljni kompetencijama svršenih srednjoškolaca koji rade u vašem poduzeću?*

Po njihovom mišljenju oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za struke koje zapošljavaju) trebaju promjene u smislu povećanja kompetencija svršenih srednjoškolaca (stvoriti uvjete za više praktične nastave). Treba usmjeriti proizvodni program tj. školovati kadrove gospodarskog karaktera po mogućnosti s izvedbom praktičnog dijela nastave, naravno, u dogovoru s postojećim kapacitetom proizvodne industrije u mjestu školovanja. Treba poboljšati stanje u oblasti knjigovodstva, odnosa i komunikacije s kupcima, prakse i primjene znanstvenog

u radu. Treba povećati dio praktične nastave u odnosu na teorijski dio. Treba uvesti više sati teorije i prakse za skupinu strukovnih predmeta: potrebno je povezati teoretsku i praktičnu nastavu, a da bi se to u potpunosti realiziralo potrebno je školu opremiti suvremenim učilima kabinetima za praktičnu i teoretsku nastavu za sve struke i sva zanimanja. Neophodna su znanja stranih jezika. Potrebno je u NPP-u pojačati programe stranog jezika, povijesti i geografije. Potrebna je veća samostalnost u radu gotovo u svim oblastima, pogotovu u praktičnoj nastavi i stranim jezicima. Posebnu pozornost treba posvetiti kulturi ponašanja, načinu komuniciranja, ophođenju prema starijima.

Ispitanici misle da je upisna politika u RS-u usklađena s potrebama tržišta rada (33,33 %).

Također, smatraju da ponuda zanimanja zadovoljava potrebe kadrova u njihovom poduzeću (50 %) i spremni su sudjelovati u prilagođavanju NPP-a lokalnome gospodarstvu (58,33 %).

Ispitanici su spremni pomoći u realizaciji praktične nastave u vidu prihvaćanja učenika na praksu (77,77 %).

Ispitanici su također dodali ono što nije obuhvaćeno upitnikom, a smatrali su važnim reći. Naime, smatraju da treba uvesti više praktične, a smanjiti teoretsku nastavu. Na zakonskoj osnovi treba obavezati poduzeće da omogući stažiranje svršenim srednjoškolcima i eventualnu mogućnost zapošljavanja ili za neko vrijeme ne upisivati neke smjerove (kontrolirati upisnu politiku). Potrebno je obavezati sva poduzeća i zanatske radnje (i državne i privatne) da omoguće stažiranje mladim kadrovima radi lakšeg zapošljavanja. Potrebni kadrovi izlaze iz škole bez praktične nastave koju ne mogu realizirati jer nemaju nikakve uvjete kao što su alat, građevinski objekti. Treba poraditi na zainteresiranosti profesora za usavršavanje. Potrebno je da se učenici usavršavaju u učenju stranih jezika, zatim potreba je uskladiti teoretski i praktični dio nastave, omogućiti više rada na mjernim instrumentima, znati pratiti kodove i rokove uporabe robe, treba organizirati rad u svim područjima trgovine (tekstil, bijela tehnika, prehrana) i upriličiti posjetu tvornicama. Treba pomoći nastavnicima praktične nastave u bilo kom obliku da mogu učenicima organizirati onaj oblik praktične nastave koji im pomaže u školovanju te u svladavanju tehnološkog i psihološkog pristupa poslu koji ih očekuje po završetku obuke. Treba upoznati učenike s ljudima koji imaju dugogodišnje iskustvo u radu, zatim s kupcima. Sustav obrazovanja treba prilagoditi potrebama suvremenog «društva znanja». U izradi suvremenog obrazovnog kurikula državne službe trebaju identificirati potrebe gospodarstva i kako bi se ostvarila bliža suradnja.

4.4.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU

Zaključna razmatranja istraživanja za srodna zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu u Federaciji Bosne i Hercegovine

Kod nastavnika strukovnih i općeobrazovnih predmeta, koji realiziraju EU VET nastavne planove i programe, postoji visok stupanj korelacije u tvrdnji da je klasifikacija zanimanja koja se primjenjuje u školama usklađena s potrebama tržišta rada. Ove korelacije nema u pogledu prijedloga promjena i uvođenja novih zanimanja koja su potrebna lokalnoj zajednici. Tako nastavnici strukovnih predmeta misle da su lokalnoj zajednici potrebna strukovna zanimanja: barmen, roštiljdžija, buregdžija i majstor za pečenja. Nastavnici općeobrazovnih predmeta nisu imali prijedloga po ovom pitanju. Anketirani nastavnici misle da su suvišna zanimanja: veterinarski tehničar, ugostiteljski tehničar i poslovno pravni tehničar. Misle da su predmeti u NPP-u jednog zanimanja adekvatno zastupljeni s tim da predlažu da se izostave određeni predmeti iz ekonomske skupine, a da se uvedu predmeti turistička geografija u III. i IV. razredu, biologija i osnove turizma u ugostiteljsko turističkoj struci. U pogledu planiranja tjednog fonda sati u NPP-u postoji visok stupanj korelacije i većina ih smatra da je tjedni fond sati dobro planiran. Mišljenja su da je odgovarajući omjer tjednog fonda sati teorije i prakse, s tim da oni koji imaju suprotan stav predlažu uvođenje većeg broja sati teorije i prakse. Kada je u pitanju vrsnoća krajnjeg rezultata obrazovanja učenika, nastavnici misle da se, nakon usvojenih znanja i vještina, učenici mogu uspješno uključiti na tržište rada ili daljnje školovanje. U izradi modularnih NPP-a prvenstvo daju predmetnim nastavnicima dok je sindikat posljednji na ljestvici prioriteta u izradi modularnih NPP-a. Potpunu suglasnost nastavnici strukovnih i općeobrazovnih predmeta imaju po pitanju broja modula u okviru svog predmeta. Svi misle da je taj broj dovoljan. U pogledu sadržaja modula, naziva i šifre modula kao i ciljeva i zadataka modula, nastavnici imaju približno isto mišljenje i većina smatra da su adekvatno definirani. Ista je situacija i u pogledu smjernica za nastavnike u okviru modula i njihove preciznosti i sveobuhvatnosti. Manji broj nastavnika suprotnog stava smatra da bi moduli stranih jezika trebali biti u funkciji struke, da se u pojedinim modulima ponavlja gradivo, da se ciljevi, zadatci i sadržaji u nekim modulima trebaju redefinirati što se odnosi na III. i IV. razrede. Manji je stupanj suglasnosti nastavnika strukovnih i općeobrazovnih predmeta po pitanju pojedinačnih jedinica koje čine sadržaj modula i odgovaraju li one sadržajima i definiranim ciljevima modula. Većina nastavnika strukovnih predmeta ima pozitivan odgovor na to pitanje. Anketirani nastavnici imaju približno isti stav da su izborni predmeti u okviru zanimanja dobro određeni uz prijedloge da se u ugostiteljsko turističkoj struci kao izborni predmeti uvedu hotelijerstvo i talijanski jezik. Veći broj an-

ketiranih nastavnika strukovnih predmeta smatra da su sadržaji NPP-a predmeta i modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada. Smjernice za projektni tjedan dobro su definirane i podržava ih većina anketiranih kao i upute i smjernice za maturu koje su, prema većini anketiranih, precizne i sveobuhvatne. Visok je stupanj korelacije i u stavovima anketiranih u pogledu omogućavanja vodoravne i okomite prohodnosti zahvaljujući zajedničkim modulima koji omogućavaju brze izmjene NPP-a. Ispitanici se slažu sa stavom da su smjernice i upute za ocjenjivanje modula precizno definirane te da tjedni i dnevni broj sati uglavnom ne opterećuje učenike.

Nastavnici strukovnih i općeobrazovnih predmeta koji realiziraju tradicionalne nastavne planove i programe (koji se izvode na hrvatskom jeziku) misle da je klasifikacija zanimanja koja se primjenjuje u njihovim školama usklađena s potrebama tržišta rada, no navode da je potrebno uvesti nova zanimanja za potrebe lokalne zajednice kao što su: grafičari, medicinari, informatičari, tesari. Misle da su predmeti jednog zanimanja adekvatno zastupljeni s prijedlogom da se izostavi povijest i smanji broj sati matematike, a da se uvede više stručnih ekskurzija i sati fizike. Po njihovu mišljenju tjedni fond sati dobro je planiran, a omjer tjednog fonda sati teorije i prakse je odgovarajući. Mišljenja su da se učenici koji završe obrazovanje mogu uspješno uključiti na tržište rada, da tradicionalne NPP treba mijenjati (smatra više od 50 % anketiranih), dok su im podijeljeni stavovi o prioritetima koji subjekti trebaju sudjelovati u izradi, reviziji i promjeni NPP-a. Nastavnici strukovnih predmeta prioritet daju sindikatu, a nastavnici općeobrazovnih predmeta predmetnim nastavnicima. Ispitanici misle da postoji dovoljan broj nastavnih cjelina u okviru predmeta koji predaju, da su ciljevi, zadatci i sadržaji u okviru predmeta koji predaju precizno definirani kao i upute za izvođenje nastave, uz preporuku da se više trebaju educirati savjetnici u obrazovanju. Visok stupanj suglasnosti imaju po pitanju uvođenja izbornih predmeta u okviru zanimanja za razliku od stavova koji se odnose na pitanje izmjene NPP-a i njihovog prilagođavanja potrebama tržišta rada. Većina je nastavnika za uvođenje projektnog tjedna u tradicionalni NPP. Veći broj nastavnika općeobrazovnih predmeta prilikom realizacije NPP-a koristi nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa dok to nije slučaj s nastavnicima strukovnih predmeta. Misle da su upute za maturu precizno definirane. Velik broj ispitanika smatra da NPP koji primjenjuju ne omogućava vodoravnu i okomitu prohodnost, da ne sadrže detaljne upute o ocjenjivanju, ali da omogućavaju brze izmjene nastavnih sadržaja. Imaju različit stav o dnevnoj i tjednoj opterećenosti brojem sati.

Roditelji i učenici, koji se obrazuju po modularnom NPP-u, imaju različite stavove kada je u pitanju opterećenost učenika tjednim i dnevnim rasporedom sati. Učenici misle da ih taj broj sati opterećuje dok većina roditelja smatra da ih ne opterećuje. Tako misle učenici i roditelji čija se djeca obrazuju za ugostiteljskog tehni-

čara. Odgovori učenika i roditelja ostalih zanimanja uglavnom su u korelaciji i ravnoteži. Većina roditelja misli da su predmeti u okviru zanimanja odgovarajući dok većina učenika smatra suprotno i predlažu da se izostave vjeronauk, ekologija, tjelesni i zdravstveni odgoj, demokracija i ljudska prava, izborni predmet, a da se uvede predmet turistička geografija. Roditelji misle da bi trebalo uvesti još jedan strani jezik, usluživanje i više prakse koja se treba obavljati u renomiranim tvrtkama i poduzećima. I učenici i roditelji misle da je tjedni fond školskih sati po razredima i predmetima dobro planiran. O ovom se pitanju roditelji učenika ugostiteljski tehničar nisu izjasnili. Visok stupanj korelacije u stavovima učenika i roditelja ogleđa se u odgovoru koji su predmeti bitni i koji najviše pridonose razvoju sposobnosti učenika za uključivanje na tržište rada. To su: kuharstvo, usluživanje, ekonomija, marketing, praktična nastava, strani jezici. Učenici i roditelji misle da su suvišni predmeti sociologija, ekologija, tjelesni odgoj, demokracija i ljudska prava i vjeronauk. I jedni i drugi misle da je izborni predmet dobro određen, izuzev većeg broja roditelja učenika, zanimanja ugostiteljski tehničar, koji misle suprotno. Visok stupanj suglasnosti vidi se i u odgovorima da učenicima usvojena znanja i vještine nakon obrazovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje. Suprotan stav imaju učenici koji se obrazuju za ugostiteljske tehničare. Prema mišljenju učenika i roditelja potrebno je više stručnih izleta i ekskurzija, uvođenje većeg broja sati prakse, da postoje propusti u organiziranju prakse, da treba ukinuti nebitne predmete, da treba organizirati više natjecanja, posvetiti pozornost obrazovanju roditelja te da treba izbjeći svaki oblik diskriminacije. Također se zalažu za uvođenje francuskog jezika za ovo zanimanje.

Roditelji učenika i učenici koji se obrazuju po tradicionalnom programu na hrvatskom jeziku misle da dnevni raspored sati opterećuje, odnosno jako opterećuje učenike, izuzev roditelja i učenika zanimanja kuhar koji imaju suprotan stav. Misle da predmeti odgovaraju zanimanju za koje se školuju, no da je potrebno izostaviti tjelesni odgoj, vjeronauk, biologiju, etiku, filozofiju, računalstvo, a da treba uvesti predmete kultura življenja, seksualno obrazovanje, politiku i više prakse i stranih jezika. Tjedni fond sati po razredima i predmetima dobro je planiran, ali se predlaže da se smanji broj blok-sati i broj sati dnevnog opterećenja učenika. Misle da značajnu ulogu u razvoju sposobnosti i vještina učenika koji su bitni za uključivanje na tržište rada imaju predmeti: kuharstvo, gospodarsko poslovanje, usluživanje, strani jezici, turističko poslovanje i poznavanje robe. Kao suvišne predmete učenici i roditelji navode vjeronauk, ekologiju, biologiju, tjelesni odgoj i povijest. Pozitivan stav o uvođenju izbornog predmeta izrazili su i učenici i roditelji. Misle da im znanja koja stječu tijekom školovanja omogućavaju uspješno zapošljavanje. Potrebno je uvesti više sati prakse, seksualni odgoj, više sati strukovnih predmeta i stranih jezika.

Anketirani društveni partneri odgovaraju djelatnosti (zanimanjima) iz oblasti ugostiteljstva i turizma. U anketi su sudjelovali predstavnici renomiranih ugostiteljsko turističkih objekata: Hotel „Terme“ Ilidža, Sarajevo; T. A. „ZOITRRS“ Sarajevo; D. O. O. „Laguna“ – putnička agencija Cazin; Restoran „Fellini „ Sarajevo. Hotel „Bosnia“ Sarajevo; Hotel „Europa“ d. d. Sarajevo; Hotel „International“ Zenica; PPUĐ „Salčinović“ d. o. o. Zenica; Restoran „Čaradak“ Cazin; Kafe restoran „SWISS“ Cazin; Hotel „Holiday Inn“ Sarajevo; „Globus H“, d. o. o. Zenica. Status anketiranih u navedenim objektima je raznovrstan i obuhvaća šefove recepcije, voditelje agencija, vlasnike agencija, stručne suradnike za turizam, koordinateure za ugostiteljstvo, šefove uslužnog servisa, VKV kuhare, ravnatelje za hranu i piće, šefove smjena, komercijaliste, šefove kuhinje i sl. Većina anketiranih u svojim tvrtkama zapošljava recepcionare, konobare, kuhare, slastičare i ostala zanimanja iz oblasti ugostiteljstva i turizma. Većina anketiranih zadovoljna je znanjima i vještinama svršenih srednjoškolaca koji rade u njihovu poduzeću. Po njihovom mišljenju u oblasti srednjoškolskog obrazovanja (za zanimanja koja zapošljavaju) trebaju promjene u smislu boljeg poznavanje stranih jezika, poznavanja BiH, da treba više znanja o znamenitostima BiH, više praktičnog rada, više znanja iz računarstva i matematike, više praktičnog rada za konobare i kuhare, da je potrebna bolja komunikacija i ophođenje s gostima, da je potrebno bolje poznavanje stručne terminologije za ugostiteljstvo i turizam. O upisnoj politici u županijama i usklađenosti s potrebama tržišta rada mišljenja su podijeljena. Anketirani smatraju da je zadovoljavajuća ponuda svršenih srednjoškolaca i potreba za radnom snagom u njihovom poduzeću. Većina anketiranih spremna je sudjelovati u prilagođavanju NPP-a potrebama lokalnog gospodarstva. Pomoć u realizaciji praktične nastave u vidu prihvaćanja učenika na praksu spremni su pružiti gotovo svi anketirani. Mali je broj ispitanika izrazio želju da sudjeluje u izradi programa praktične nastave. Različiti su stavovi o onome što žele reći a da nije obuhvaćeno ovim upitnikom. Bitno je izdvojiti mišljenje da treba pokušati popularizirati zanimanja i animirati, odnosno zainteresirati poslodavce u pokušaju dodjele stipendija za kuhare i konobare. Većina je suglasna da praktičnom radu treba posvetiti puno više pozornosti. Mali je broj anketiranih upoznat da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a. Mišljenja su podijeljena po pitanju jesu li srednjoškolci koji nastavu slušaju po modularnoj metodologiji na višoj razini znanja i vještina u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnom NPP-u.

Zaključna razmatranja istraživanja unutar skupine srodnih zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu u Republici Srpskoj

Uzorak anketiranih učenika, nastavnika, roditelja i društvenih partnera je zadovoljavajući i može poslužiti za donošenje relevantnih mišljenja, zaključaka i preporuka. Postojeća nomenklatura zanimanja u školi usklađena je s potrebama tržišta

rada, misle nastavnici strukovnih i općeobrazovnih predmeta. Zanimanja za koja navode da nedostaju su: ugostiteljski tehničar, prehrambeni tehničar, kuhar, konobar, slastičar, poljoprivredni tehničar. Suvišna su zanimanja: turistički tehničar, ugostiteljsko-kulinarški tehničar i zanimanja koja ne nalaze posao u svojoj struci. Misle da je adekvatna zastupljenost predmeta u NPP-u. Mali broj anketiranih ima suprotan stav te predlažu promjene: profesori kuharstva navode da se znanost o ishrani kao predmet treba uvesti u 4. razred kulinarskih tehničara. Profesori strukovnih predmeta misle da treba izostaviti demokraciju i ljudska prava. Profesori geografije misle da u svim zanimanjima treba uvesti predmet opća geografija i to dva sata tjedno u jednoj od godina školovanja. Profesori koji predaju predmet poznavanje robe misle da treba uvesti kemiju i biologiju za sva zanimanja ugostiteljske struke, da treba uvesti i pekarstvo te dodati poznavanje robe u 3. razred kuhara i konobara. Profesori usluživanja misle da za zanimanje konobar treba dodati predmet kuharstvo ili poznavanje jela jedan sat tjedno. Ukupan tjedni fond sati predmeta koje predaju po razredima adekvatno je određen NPP-om. Njihovi su prijedlozi da se izvrši promjena fonda sati po razredima u sljedećim predmetima: osnove poduzetništva, strani jezik, agencijsko i hotelijersko poslovanje, poznavanja robe i praktična nastava. Slažu se da je omjer teorije i prakse odgovarajući. Oni koji su suprotnog stava misle da treba povećati broj praktične nastave dok profesori demokracije i ljudskih prava misle da je u 3. i 4. razredu potrebno više sati za projekt „Ja građanin“. Većina smatra da im znanja i vještine koje učenici stječu tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja. Broj modula u okviru njihovog predmeta/ razreda je dovoljan. Misle da moduli teorije trebaju biti usklađeni s modulima iz praktične nastave te da nazivi modula i šifra ukazuju na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju. Ciljevi, zadatci i sadržaji modula adekvatno su definirani, a ispitanici sa suprotnim stavom predlažu da se redefiniraju određeni moduli, ciljevi, zadatci i sadržaji. Profesori usluživanja misle da moduli nisu prilagođeni ni udžbenicima ni strukama. Profesori njemačkog jezika misle da treba redefinirati ciljeve, zadatke i sadržaje 7. i 8. modula, a ostale module više prilagoditi udžbenicima. Profesori kuharstva misle da moduli nisu prilagođeni ni udžbenicima ni strukama. Profesori ruskog jezika misle da se trebaju redefinirati ciljevi, zadatci i sadržaji svih modula u ruskom jeziku. Profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da treba redefinirati modul 01, 02. Profesori poznavanja robe misle da četvrti modul treba podijeliti na dva modula. Pojedinačne jedinice koje čine sadržaj modula odgovaraju sadržajima i definiranim ciljevima modula. Oni koji se nisu složili s prethodnim pitanjem navode prijedloge promjena jedinica u modulima gdje to misle potrebnim: profesori srpskog jezika misle da uvod u komunikaciju, vještine istraživanja i prezentacije neke jedinice nisu usklađene s uzrastom učenika. Profesori engleskog jezika misle da jedinice u modulima i njihov sadržaj treba prilagoditi udžbenicima koji se koriste u nastavi. Profesori strukovnih pred-

meta misle da sve modularne pojedinačne jedinice treba sustavno navesti i definirati. Profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da u modulu 01 treba izbaciti jedinice „Zaštita prirode i društvene sredine“ i „Suvremena kretanja na turističkom tržištu“, a u modulu 02 „Ugostiteljsko poduzeće“ i „Planiranje ugostiteljstva“. Profesori poznavanja robe misle da se mišljenje odnosi na usvojene module, a ne na one koji su pogrešno objavljeni na internetskoj stranici RPZ-a i stoje već četiri godine. Većina smatra da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane. Oni sa suprotnim stavom navode prijedloge za redefiniranje smjernica za nastavnike: profesori srpskog jezika misle da nastavnik treba imati pravo prilagođavanja gradiva mogućnostima učenika; profesori njemačkog jezika misle da treba redefinirati smjernice u svim modulima; profesori srpskog jezika misle da treba redefinirati smjernice u književnosti jer su moduli vezani te ih treba sve precizno definirati. Profesori osnova turizma i ugostiteljstva misle da treba redefinirati smjernice modula 01, 02. Profesori poznavanja robe misle da treba detaljnija razrada smjernica u modulima. Većina anketiranih stava je da su izborni predmeti u okviru zanimanja adekvatno određeni dok oni koji su suprotnog mišljenja navode prijedlog promjena izbornih predmeta: profesori strukovnih predmeta misle da osnove turizma i ugostiteljstva trebaju biti izborni predmet. Profesori koji predaju marketing u turizmu misle da je potrebna promjena u sadržajima iz poslovne prakse. O ostalim pitanjima iz ankete, većina se nastavnika slaže da su sadržaji modula prilagođeni lokalnim potrebama, da su smjernice za projektni tjedan adekvatne, da su upute/smjernice za maturu precizne i sveobuhvatne, da su zajednički moduli dovoljni i adekvatni za vodoravnu prohodnost, da su smjernice za ocjenjivanje modula detaljne i precizne, da zbir svih modula zajedno čini cjelinu NPP-a zanimanja i da dnevni raspored sati ne opterećuje učenike.

Manje od polovine anketiranih učenika i roditelja smatra da dnevni raspored sati ne opterećuje. Visok stupanj suglasnosti postoji kod roditelja i učenika oko tvrdnje da su predmeti dani u NPP-u zanimanja adekvatni, s tim da predlažu uvođenje više praktične nastave, strukovnih predmeta, drugih stranih jezika (talijanski, španjolski). Malen broj učenika traži uvođenje predmeta obrana i zaštita. Određen broj roditelja smatra da treba izvršiti određene promjene u predmetima: ruski jezik, srpski jezik, marketing i praktična nastava. Bitni predmeti za uključivanje na tržište rada su svi strukovni predmeti, praktična nastava, strani jezici i geografija, a suvišni demokracija i ljudska prava i tjelesni odgoj. Od ukupnog broja anketiranih učenika i roditelja oko polovine smatra da su izborni predmeti adekvatno određeni u NPP-u. Ostali su suprotnog stava. Većina se slaže s konstatacijom da znanja koja učenici steču tijekom školovanja omogućavaju uspješno uključivanje na tržište rada. Ono što su željeli reći, a nije obuhvaćeno upitnikom jest da je potrebno uvesti više praktične nastave, da treba uvesti drugi strani jezik, da treba

poboljšati organizaciju praktične nastave i omogućiti učenicima da za svoj rad prime simboličnu naknadu, treba razdvojiti zanimanje ugostiteljsko kulinarski tehničar na ugostiteljski i kulinarski tehničar, treba uvesti više interakcije na satu, više izleta i stručnih ekskurzija, više izbornih predmeta, bolje osposobiti nastavnike za rad, za praktičnu nastavu koristiti visokokategorizirane objekte uz obavezu nazočnosti nastavnika, da djecu nezaposlenih roditelja treba osloboditi svih troškova školovanja te poboljšati uvjete za izvođenje praktične nastave.

Društveni partneri anketirani u RS-u predstavljaju zadovoljavajući uzorak za evaluaciju i donošenje zaključaka i prijedloga. Status anketiranih društvenih partnera: ravnatelj, vlasnik, poslovođa, šef smjene, menadžer hotela, šanker, šef sale, šef kuhinje, recepcionar, referent prodaje u turističkoj agenciji i stručni suradnik u turističkoj organizaciji. Djelatnosti kojima se bave dana poduzeća: ugostiteljstvo, turizam, turističke agencije, hotelijerstvo i drugi poslovi vezani za ugostiteljstvo i turizam. Struke i zanimanja koja zapošljavaju anketirani društveni partneri: kono-bari, kuhari, slastičari, turistički tehničari, ekonomisti, turistički vodiči, pekari. Većina anketiranih društvenih partnera zadovoljna je kompetencijama svršenih srednjoškolaca koji rade kod njih, ali predlažu određene promjene u smislu povećanja kompetencija svršenih srednjoškolaca. Neophodno je i najvažnije stvoriti uvjete za više i kvalitetniju praktičnu nastavu. Potrebno je povezati teoretsku i praktičnu nastavu preko suvremenih učila u kabinetima praktične nastave. Stoga je potrebno učiniti kvalitetnije programe za strane jezike i strukovne predmete. Posebnu pozornost treba posvetiti kulturi ponašanja i načinu komunikacije i ophođenja prema starijima. Mali broj društvenih partnera (nešto iznad 30 % anketiranih) smatra da je upisna politika u RS-u usklađena s potrebama tržišta rada. Društveni partneri spremni su pomoći u realizaciji praktične nastave prvenstveno u vidu prihvaćanja učenika na praksu. Ono što su željeli reći, a nije obuhvaćeno ovim upitnikom jest da treba uvesti više praktične nastave, smanjiti broj teoretske nastave, da zakonski treba obvezati poduzeća da omoguće stažiranje svršenim srednjoškolcima i dati im eventualnu mogućnost zapošljavanja, da treba usavršavati učenje stranih jezika, da treba uskladiti praktični i teoretski dio nastave, da sustav obrazovanja treba prilagoditi suvremenom „društvu znanja“, te da u izradi suvremenog obrazovnog kurikula državne službe trebaju identificirati potrebe gospodarstva i ostvariti bližu međusobnu suradnju.

4.4.6 ZAKLJUČNA RAZMATRANJA ISTRAŽIVANJA UNUTAR SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U UGOSTITELJSTVU I TURIZMU U BOSNI I HERCEGOVINI

Na temelju analiza zaključnih razmatranja istraživanja unutar skupine srodnih zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu u FBiH i RS-u nije moguće izvesti potpuno

objektivne zaključke za kompletnu analizu jer postoje mnoge nedorečenosti, nedosljednosti i kontradiktornosti u odgovorima na ista pitanja koja su dali anketirani učenici, nastavnici i roditelji. Navest ćemo samo one najznačajnije prijedloge i zaključke koji su se mogli izvesti.

1. Svi su suglasni da treba uvesti veći broj sati praktične nastave u skladu s potrebama tržišta rada, a koja bi se izvodila u reprezentativnim ugostiteljsko turističkim objektima uz neposredan stručni nadzor djelatnika škole.
2. Za potrebe lokalne zajednice predlaže se uvođenje novih zanimanja (specijalističkih zanimanja) kao što su: barmen, roštiljdžija, buregdžija, pečenjar - majstor za pečenje, zanimanje ugostiteljsko-kulinarski tehničar treba podijeliti na ugostiteljskog tehničara i kulinarskog tehničara.
3. U nastavnim predmetima znanost o ishrani, pekarstvo, poznavanje jela te u stranim jezicima treba redefinirati sadržaje i ciljeve i prilagoditi ih potrebama suvremenih zahtjeva ugostiteljstva i turizma, a dodati nove predmete kao što su kultura življenja, seksualno obrazovanje i politika. U okviru postojećih predmeta treba dodati obavezne module iz lijepog ponašanja, odnosno bontona i bontona u ugostiteljstvu i turizmu. Također, suvremene trendove u ugostiteljstvu i turizmu obavezno treba ugraditi u postojeće ili potpuno nove module.
4. Treba razmisliti o rezultatima ankete koji upućuju da su suvišni sljedeći predmeti: demokracija i ljudska prava, vjeronauk, sociologija, tjelesni odgoj, biologija i ekologija. Potrebno je izvršiti sustavniju i ozbiljniju analizu po ovom pitanju.
5. Kod izrade modularnih nastavnih planova i programa prioritet treba dati stručnjacima iz gospodarstva i nastavnicima koji realiziraju nastavne planove i programe. Prilikom izrade obavezno treba voditi brigu o potrebama tržišta rada i suvremenim tehnologijama i dostignućima u oblasti ugostiteljstva i turizma. Broj modula i tjedni broj sati učenika treba uskladiti.
6. Prijedlog je većine anketiranih da se izvrše određena redefiniranja strukture NPP-a izbornih predmeta te se predlaže da se kao izborni predmet uvedu osnove ugostiteljstva, hotelijerstvo, francuski i drugi jezici.
7. Za sva zanimanja u ugostiteljsko turističkoj struci potrebno je više planiranih izleta, posjeta sajmovima, stručnih ekskurzija, razmjena učenika i nastavnika sa srodnim školama u Bosni i Hercegovini kao i izvan.
8. Na temelju prijedloga društvenih partnera potrebno je osigurati mogućnosti za edukaciju šire društvene zajednice o značaju, mjestu i ulozi ugostiteljstva i turizma kao gospodarske grane. Treba osigurati uvjete za minimalnu nadoknadu učenicima za njihov angažman u obavljanju praktične nastave kao vid motivacije učenika. Treba stvoriti pretpostavke i mogućnosti za uspostavljanje

suradnje s razvijenim turističkim zemljama i destinacijama za obavljanje ferijalne prakse učenika i razmjenu učenika i nastavnika.

9. Nužno je stvoriti zakonski temelj da je za otvaranje ugostiteljsko-turističkog objekta bilo kojeg tipa i namjene preduvjet stručna kvalifikacija iz oblasti ugostiteljstva i turizma.
10. Potrebno je voditi brigu i naći modele i načine mogućnosti financijske i druge pomoći u realizaciji praktične nastave za učenike nezaposlenih roditelja.
11. Preporuka je da se s rezultatima ovih analiza upoznaju svi ili bar većina srednjoškolskih prosvjetnih djelatnika u Bosni i Hercegovini.

4.5. REZULTATI ANALIZE IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI

4.5.1. OPIS UZORAKA IZ SKUPINE SRODNIH ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI

Zanimanja:

EUVET program, četverogodišnja zanimanja: ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer, ekonomski tehničar – komercijalni smjer, ekonomski tehničar, poslovno pravni tehničar, trgovački tehničar.

EUVET program, trogodišnje zanimanje: prodavač.

Tradicionalni program, četverogodišnja zanimanja: ekonomski tehničar, ekonomist, komercijalist.

Tradicionalni program, trogodišnje zanimanje: prodavač.

Škole uključene u istraživanje na prostoru FBiH: (8 škola)

- JU Mješovita srednja škola Bihać
- Srednja škola fra Martina Nedića Orašje
- JU Srednja ekonomska škola Tuzla
- Srednja škola Busovača
- Srednja ekonomsko ugostiteljsko turistička škola Mostar
- Srednja strukovna škola Ruđera Boškovića Ljubuški
- Srednjoškolski centar Vogošća
- Srednja ekonomska škola Livno.

Na području Brčko distrikta istraživanje je rađeno u JU Ekonomska škola Brčko.

U Republici Srpskoj istraživanje je rađeno u 38 škola.

Tablica 1. Pregled zanimanja i primjene NPP-a u srodnim zanimanjima u ekonomiji, pravu, administraciji i trgovini:

	zanimanje	NPPP
Federacija Bosne i Hercegovine	ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer	EUVET
	ekonomski tehničar – komercijalni smjer	EUVET
	ekonomski tehničar	EUVET, tradicionalni
	ekonomist	tradicionalni
	komercijalist	tradicionalni
	prodavač	EUVET, tradicionalni

Brčko distrikt	poslovno pravni tehničar	modularni NPP BD
	ekonomski tehničar	modularni NPP BD
	trgovački tehničar	modularni NPP BD
Republika Srpska	poslovno pravni tehničar	EUVET, NPP RPZ
	ekonomski tehničar	NPP RPZ
	trgovački tehničar	NPP RPZ
	trgovac	NPP RPZ
	poslovni tajnik	NPP RPZ

Sudjelovanje u istraživanju:

U FBiH modularni program: 49 nastavnika, 167 učenika, 156 roditelja i 8 društvenih partnera.

U FBiH tradicionalni program: 60 nastavnika, 164 učenika, 124 roditelja i 13 društvenih partnera.

U Brčko distriktu: 35 nastavnika, 80 učenika, 73 roditelja i 4 društvena partnera.

U Republici Srpskoj prema EUVET programu sudjelovalo je 57 nastavnika, 117 učenika, 113 roditelja i 17 društvenih partnera.

Prema programu Ministarstva za zanimanja IV. stupnja sudjelovalo je 494 nastavnika, 1193 učenika, 1114 roditelja i 127 društvenih partnera.

4.5.2. ANKETA NASTAVNIKA

❖ EVALUACIJA U FBiH

★ Modularni NPP

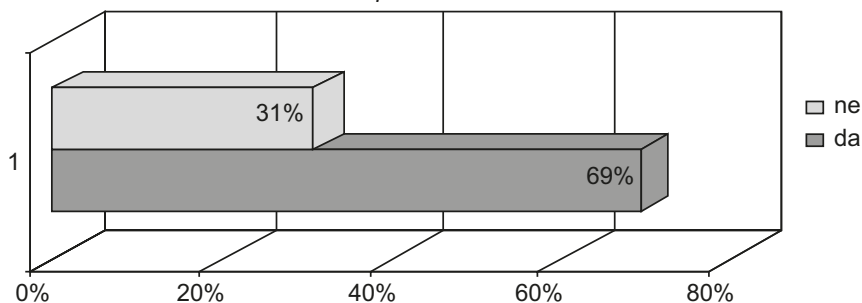
Nastavnici općih i strukovnih predmeta: ukupno 57 nastavnika.

Analiza po pitanjima iz upitnika.

Pitanja br. 1, 2, 3 i 4.

Odgovor: Klasifikacija zanimanja je odgovarajuća i usklađena s potrebama tržišta rada smatra 69 % ispitanika. Suvišno je zanimanje prodavač, a nedostaje carinskih tehničara. Zastupljenost predmeta u NPP-u primjereno je zastupljena smatra 69 % ispitanika.

Grafikon 1. *Smatrate li da je klasifikacija zanimanja primijenjena u vašoj školi usklađena s potrebom tržišta rada?*

Pitanje br. 5.

Odgovor: Zbog opterećenja učenika treba smanjiti fond sati i izostaviti ekonomiku poduzeća, vjeronauk, a povećati broj sati iz opće matematike, marketinga i praktične nastave.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Tjedni fond sati dobro je planiran smatra 77,5 % nastavnika, a 22,5 % ispitanih smatra da treba smanjiti broj sati iz ekonomike poduzeća, a povećati broj sati iz matematike u 1. i 2. razredu.

Pitanje br. 8, 9 i 10.

Odgovor: Da je dobro usklađen omjer sati teorije i prakse smatra 82 % nastavnika. Znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja slaže se i u potpunosti se slaže 86 % nastavnika.

Pitanje br. 11.

Odgovor: U izradu NPP-a trebaju se uključivati predstavnici: pedagoških zavoda/zavoda za školstvo, nastavnici, predstavnici tržišta rada i predstavnici iz gospodarstva te sindikat.

Pitanje br. 12.

Odgovor: Broj modula u okviru predmeta je dovoljan, smatra 84 % nastavnika.

Pitanje br. 14, 15, 16 i 20.

Odgovor: Da naziv modula ukazuje na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju misle svi ispitanici, a da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani smatra 92 % nastavnika; da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane smatra 86 % nastavnika.

Pitanje br. 22.

Odgovor: Da su izborni predmeti u okviru zanimanja dobro određeni slaže se 57 % nastavnika, 14 % ispitanika slaže se u potpunosti, a 14 % ih se ne slaže.

Pitanje br. 23.

Odgovor: Da su sadržaji NPP-a, predmeta i modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada slaže se 45 % nastavnika, 14 % ih se potpuno slaže, a ne zna 29 %.

Pitanje br. 25.

Odgovor: U potpunosti se slaže 8 %, slaže se 45 %, ne zna 32 %, ne slaže se 14 %.

Pitanje br. 26.

Odgovor: U potpunosti se slaže 22 %, slaže se 50 %, ne zna 10 % dok se ne slaže 22 % nastavnika.

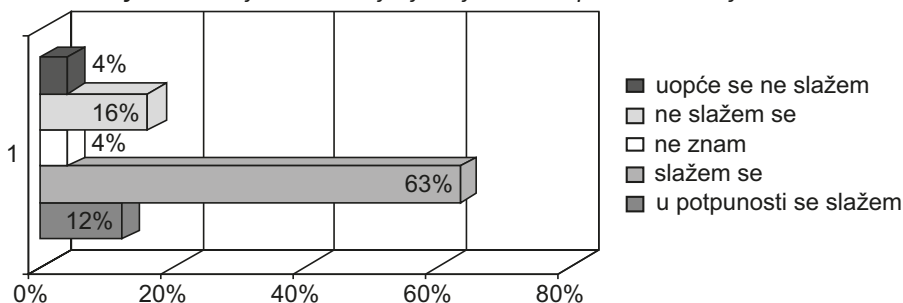
Pitanje br. 27.

Odgovor: U potpunosti se slaže 14 %, slaže se 49 %, ne zna 22 % dok se ne slaže 8 %, a 6 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 28.

Odgovor: U potpunosti se slaže 14 %, slaže se 63 %, ne zna 4 % dok se ne slaže 8 %, a 4 % nastavnika uopće se ne slaže.

Grafikon 2. Smjernice za ocjenjivanje modula precizno su definirane:

Pitanje br. 29.

Odgovor: U potpunosti se slaže 30 %, slaže se 51 %, ne zna 8 %, a ne slaže se 10 %, a ne zna 4 % nastavnika.

Pitanje br. 30.

Odgovor: Da tjedni i dnevni broj sati učenike jako opterećuje smatra 4 % nastavnika, opterećuje kaže 34 %, a ne opterećuje 57 % nastavnika; 4 % nastavnika smatra da ih uopće ne opterećuje.

★ Tradicionalni NPP

Nastavnici općih i strukovnih predmeta: ukupno 57 nastavnika.

Analiza po pitanjima iz upitnika:

Pitanje br. 1, 2, 3 i 4.

Odgovor: Klasifikacija zanimanja je odgovarajuća i usklađena s potrebama tržišta rada smatra 78 % ispitanika. Trenutno su nepotrebna zanimanja prodavač, ekonomski i strojarski tehničar, a nedostaje tehničkih, zanatskih i zdravstvenih zanimanja. Zastupljenost predmeta u NPP-u je primjerena smatra 82 % nastavnika.

Pitanje br. 5.

Odgovor: Treba smanjiti fond sati gospodarske matematike i vjeronauka, a povećati broj sati iz marketinga i praktične nastave.

Pitanje br. 6, 7, 8 i 9.

Odgovor: Tjedni fond sati dobro je planiran smatra 70 % nastavnika, a 30 % ispitanih smatra da treba povećati broj sati iz financijske matematike i stručne prakse. Omjer teorije i prase odgovarajući je, smatra 67 % nastavnika.

Pitanje br. 10, 11 i 12.

Odgovor: Znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja slaže se 68 % i u potpunosti se slaže 12 % nastavnika, a ne slaže se 13 %. Da tradicionalne NPP treba mijenjati misli 58 % nastavnika i oni traže više sati praktične nastave. Da ne treba mijenjati misli 42 %.

Pitanje br. 13.

Odgovor: U izradi NPP-a trebaju sudjelovati nastavnici, predstavnici pedagoških zavoda/Zavoda za školstvo, predstavnici tržišta rada i predstavnici iz gospodarstva te sindikat.

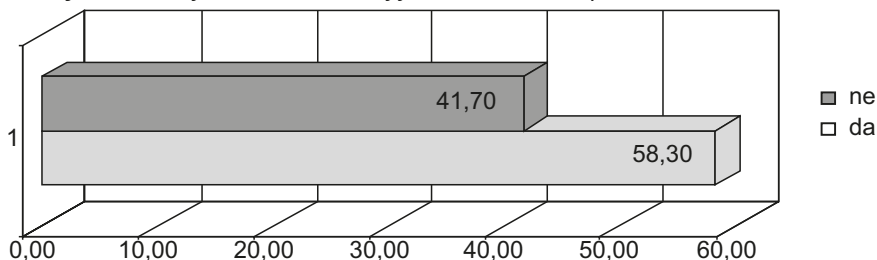
Pitanje br. 14, 15, 16, 17, 18, 19 i 20.

Odgovor: Da je primjeren broj nastavnih cjelina u okviru predmeta smatra 82 % nastavnika, da su ciljevi i zadatci precizno definirani smatra 90 % nastavnika, 10 % ispitanika smatra da u svim predmetima treba redefinirati ciljeve zadatke i sadržaje, da su upute precizne i dobro definirane misli 85 % nastavnika, a da je potrebno uvesti izborne predmete u okviru zanimanja misli 85 % nastavnika.

Pitanje broj 22.

Odgovor: Vrlo su ujednačena razmišljanja nastavnika o potrebi izmjene NPP-a u skladu s potrebama tržišta rada.

Grafikon 3. Izmjena NPP-a u vašoj je školi u skladu s potrebama tržišta rada?

Pitanje br. 24.

Odgovor: U potpunosti se slaže 28 %, slaže se 48 %, ne zna 20 %, ne slaže se 3 %.

Pitanje br. 25.

Odgovor: Da se u realizaciji sadržaja NPP-a koriste nastavne metode u skladu sa zahtjevima suvremenog pristupa misli 73 % nastavnika.

Pitanje br. 26.

Odgovor: U potpunosti se slaže 27 %, slaže se 50 %, ne zna 15 % dok se ne slaže 8 % nastavnika.

Pitanje br. 27.

Odgovor: U potpunosti se slaže 8 %, slaže se 23 %, ne zna 28 %, ne slaže 32 %, a 8 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 28.

Odgovor: U potpunosti se slaže 15 %, slaže se 40 %, ne zna 13 %, ne slaže se 30 %, a 2 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 29.

Odgovor: U potpunosti se slaže 8 %, slaže se 30 %, ne zna 18 %, ne slaže 38 %, a 5 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 30.

Odgovor: U potpunosti se slaže 2 %, slaže se 38 %, ne zna 8 %, ne slaže se 47 %, a 5 % nastavnika uopće se ne slaže.

❖ EVALUACIJA U BRČKO DISTRIKTU

★ Modularni NPP Brčko distrikta

Nastavnici općih i strukovnih predmeta: ukupno 57 nastavnika.

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanja br. 1, 2, 3 i 4.

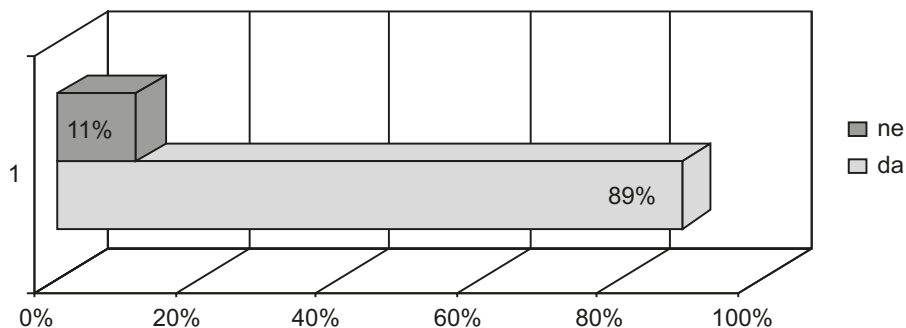
Odgovor: Klasifikacija zanimanja je odgovarajuća i usklađena s potrebama tržišta rada smatra 80 % ispitanika; suvišno je zanimanje prodavač, a nedostaje carinskih tehničara. Zastupljenost predmeta u NPP-u je primjerena smatra 77 % ispitanika. Pitanje br. 5.

Odgovor: Zbog opterećenja učenika treba izostaviti i smanjiti fond sati iz ekonomike poduzeća i vjeronauka, a treba povećati broj sati iz opće matematike, marketinga i praktične nastave.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Tjedni fond sati dobro je planiran smatra 89 % nastavnika, a dio ispitanih smatra da treba smanjiti broj sati ekonomike poduzeća, a povećati broj sati iz matematike u 1. i 2. razredu.

Grafikon 4. Tjedni fond sati predmeta koji predajete (po razredima) dobro je planiran u NPP-u:

Pitanje br. 8, 9 i 10.

Odgovor: Da je dobar omjer sati teorije i prakse smatra 86 % nastavnika. Da znanja i vještine koje učenici steknu tijekom školovanja omogućuju uspješno uključivanje na tržište rada ili nastavak školovanja slaže se 60 %, u potpunosti se slaže 20 %, ne slaže se 11 % nastavnika.

Pitanje br. 11.

Odgovor: U izradi NPP-a trebaju sudjelovati redom: predstavnici pedagoških zavoda/zavoda za školstvo, nastavnici, predstavnici tržišta rada i predstavnici iz gospodarstva te sindikat.

Pitanje br. 12.

Odgovor: Broj modula u okviru predmeta je dovoljan smatra 86 % nastavnika.

Pitanje br. 14, 15, 16 i 20.

Odgovor: Naziv modula ukazuje na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju misle svi ispitanici, a da su ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro definirani sma-

tra 92 % nastavnika; da su smjernice za nastavnike u okviru modula precizno i sveobuhvatno definirane smatra 86 % nastavnika.

Pitanje br. 14, 15, 16, 17, 18, 19 i 20.

Odgovor: Naziv modula apsolutno ukazuje na sadržaje koji se u okviru njega proučavaju misle svi ispitanici; ciljevi, zadatci i sadržaji modula dobro su definirani smatra 91 % nastavnika; smjernice za nastavnike u okviru modula precizno su i sveobuhvatno definirane smatra 88 % nastavnika.

Pitanje br. 22.

Odgovor: Da su izborni predmeti u okviru zanimanja dobro određeni slaže se 54 % nastavnika, 20 % se slaže u potpunosti, 12 % ih se ne slaže, a 2 % ispitanika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 24.

Odgovor: Da su sadržaji NPP-a, predmeta i modula prilagođeni lokalnim potrebama tržišta rada slaže se 31 % nastavnika, 17 % potpuno se slaže, a ne zna 34 % dok se ne slaže 14 % ispitanika.

Pitanje br. 25.

Odgovor: U potpunosti se slaže 17 %, slaže se 54 %, ne zna 12 %, ne slaže se 9 %, uopće se ne slaže 2 %.

Pitanje br. 26.

Odgovor: U potpunosti se slaže 23 %, slaže se 49 %, ne zna 17 % dok se ne slaže 22 % nastavnika.

Pitanje br. 27.

Odgovor: U potpunosti se slaže 12 %, slaže se 40 %, ne zna 25 %, ne slaže se 14 %, a 9 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 28.

Odgovor: U potpunosti se slaže 17 %, slaže se 54 %, ne zna 6 %, ne slaže se 12 %, a 9 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 29.

Odgovor: U potpunosti se slaže 37 %, slaže se 46 %, ne zna 6 %, ne slaže se 12 %, a 9 % nastavnika uopće se ne slaže.

Pitanje br. 30.

Odgovor: Tjedni i dnevni broj sati učenike jako opterećuje smatra 6 % nastavnika, da opterećuje smatra 33 %, a ne opterećuje 46 % nastavnika; 6 % nastavnika smatra da ih uopće ne opterećuje.

❖ EVALUACIJA U REPUBLICI SRPSKOJ

Četverogodišnja zanimanja u kojima je vršena evaluacija.

EUVET program: poslovno pravni tehničar.

RPZ program: ekonomski tehničar, trgovački tehničar, poslovni tajnik.

Trogorodišnje zanimanje trgovac, RPZ program.

Tablica 2. Pregled ispitanika u RS-u:

Redni broj	zanimanje	nastavnici	roditelji	učenici	društveni partneri
1	EUVET programi	57	117	113	17
2	programi RPZ-a četvrti stupanj	494	1193	1114	127
3	programi RPZ-a treći stupanj	150	189	174	30

U evaluaciju uključeno 38 škola:

Regija Banja Luka:

- Ekonomska škola Banja Luka
- Srednja stručna i tehnička škola Gradiška
- SŠC „Čelinac“ Čelinac
- SŠC „Nikola Tesla „ Kotor Varoš
- SŠC „Jovan Dučić“ Kneževo
- Mašinska škola Mrkonjić Grad
- SŠC „Petar Kočić“ Šipovo
- SŠC „Lazar Đukić“ Ribnik
- SŠ „Prnjavor“ Prnjavor
- ŠC „Petar Kočić“ Srbac.

Regija Prijedor:

- MSŠ „Nikola Tesla“ K. Dubica
- SŠC Kostajnica
- SŠ „Đuro Radmanović“ Novi Grad
- Ugostiteljsko ekonomska škola Prijedor:

Regija Doboj:

- SMŠ „Jovan Dučić“ Teslić
- SŠ „Nikola Tesla „ Brod
- Srednja škola za radnička zanimanja Derventa
- Ekonomska i trgovinska škola Doboj
- SŠC „Petrovo“ Petrovo
- SŠC „Nikola Tesla“ Vukosavlje
- SŠC „Jovan Cvijić“ Modriča
- SŠ „Nikola Tesla “ Šamac.

Regija Bijeljina:

- SŠ „Vuk Karadžić“ Lopare
- Ekonomska škola Bijeljina
- Srednja stručna škola Janja
- SŠ „Mihajlo Petrović Alas“ Ugljevik
- Gimnazija i stručna škola Zvornik
- SŠ „P.P Njegoš“ Šekovići
- Srednjoškolski centar Milići.

Regija Foča:

- Gimnazija i srednja stručna škola I. Ilidža
- SŠ „Rogatica“ Rogatica
- SŠ „Ivo Andrić“ Višegrad
- SŠC „P. P. Njegoš“ Čajniče
- SŠC „Golub Kureš“ Bileća
- SŠC „Pero Slijepčević“ Gacko
- SŠC „Aleksa Šantić“ Nevesinje
- SŠC „Svetozar Ćorović“ Ljubinje
- Centar srednjih škola Trebinje.

4.5.3. ANKETA UČENIKA I RODITELJA

❖ EVALUACIJA U FBiH

★ Modularni NPP

Četverogodišnja zanimanja: ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer, ekonomski tehničar – komercijalni smjer i ekonomski tehničar.

Tablica 3. Pregled ispitanika u FBiH:

Zanimanje	muških	ženskih	ukupno
ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer	9	17	26
ekonomski tehničar –komercijalni smjer	11	32	43
ekonomski tehničar	12	7	19

Analiza po pitanjima iz upitnika:

Pitanje br. 1.

Odgovor: Dnevni raspored sati jako opterećuje misli 32 % ispitanika, opterećuje 49 %, a ne opterećuje misli 14 % učenika.

Pitanje br. 2 i 4.

Odgovor: Da su predmeti koji se proučavaju u okviru zanimanja odgovarajući tvrdi 87 % učenika, a da je fond sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 71,5 % učenika.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose ekonomika poduzeća, knjigovodstvo i ekonomska matematika, a suvišni su TZK i vjeronauk.

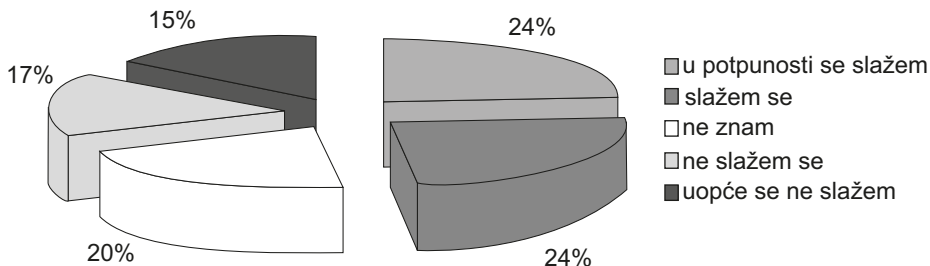
Pitanje br. 8.

Odgovor: Izborni predmeti dobro su određeni slaže se 60 % učenika, u potpunosti se slaže 12,5 %, a ne slaže 15 % učenika.

Pitanje br. 9.

Odgovor: Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje, u potpunosti se slaže 24 % učenika, isto toliko se slaže, 20 % učenika ne zna, 17 % se ne slaže, a 15 % uopće se ne slaže.

Grafikon 5. Znanja i vještine stečene tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućit će uspješno zapošljavanje:

★ Modularni NPP

Trogodišnje zanimanje – prodavač.

Anketa provedena JU Mješovita srednja škola Bihać, treći razred zanimanje prodavač koji pohađa 21 učenika.

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Dnevni raspored sati jako opterećuje 10 %, opterećuje 10 %, ne opterećuje misli 48 % učenika.

Pitanje br. 2 i 4.

Odgovor: Da su predmeti koji se proučavaju u okviru zanimanja odgovarajući i da je fond sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 100 % učenika.

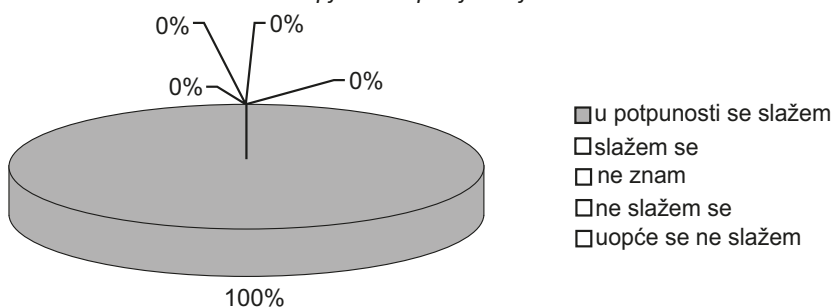
Pitanje br. 8.

Odgovor: Izborni predmeti dobro su određeni slaže se 90 % učenica, a ne zna 10 % učenica.

Pitanje br. 9.

Odgovor: Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje, u potpunosti se slažu sve učenice.

Grafikon 6. Znanja i vještine stečene tijekom srednjoškolskog obrazovanja omogućiti će uspješno zapošljavanje:

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena između 156 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Fond sati jako opterećuje 15 % učenike, opterećuje 37 %, ne zna 10 %, ne opterećuje 29 %, uopće ne opterećuje 9 %.

Pitanje br.2.

Odgovor: da 92 %, ne 8 %.

Pitanje br. 3.

Odgovor: Treba izostaviti: vjeronauk, sociologiju, a dodati više praktične nastave i ekonomske matematike.

Pitanje br. 4.

Odgovor: da 88 %, ne 12 %.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose ekonomika poduzeća, knjigovodstvo, praksa, menadžment, marketing i trgovinsko poslovanje, a manje su bitni TZK, sociologija i vjeronauk.

Pitanje br. 8.

Odgovor: U potpunosti se slaže 26 %, slaže se 53 %, ne zna 12 %, ne slaže se 7 %, uopće se ne slaže 2 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: U potpunosti se slaže 24 %, slaže se 48 %, ne zna 12 %, ne slaže se 14%, uopće se ne slaže 3 %.

★ Tradicionalni NPP

Četverogodišnja zanimanja: ekonomski tehničar, ekonomist i komercijalist.

Tablica 4. Pregled ispitanika:

Zanimanje	muških	ženskih	ukupno
ekonomski tehničar	10	33	43
ekonomist	31	63	94
komercijalist	10	23	33

Analiza po pitanjima iz upitnika

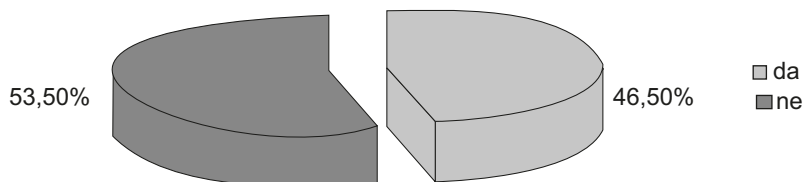
Pitanje br. 1.

Odgovor: Dnevni raspored sati jako opterećuje 17 % učenika, opterećuje 48,5 %, ne opterećuje 25 % učenika.

Pitanje br. 2 i 4.

Odgovor: Da su predmeti u okviru zanimanja odgovarajući smatra 73,5 % učenika, a da je tjedni fond sati po razredima dobro planiran tvrdi 46,5 % učenika; da nije tako misli 53,5% učenika.

Grafikon 7. Tjedni fond sati predmeta koji predajete (po razredima) dobro je planiran u NPP-u:

Pitanje br. 3.

Odgovor: Predmeti koje treba izostaviti iz NPP-a su tehnologija s ekologijom, sociologija, kemija, fizika, biologija, poznavanje robe i strojopis, a treba dodati više sati informatike.

Pitanje br. 5.

Odgovor: Treba smanjiti tjedni broj sati, uvesti više sati prakse i stranih jezika.

Pitanje br. 6 i 7

Odgovor: Razvoju sposobnosti bitnih za uključivanje na tržište rada najviše pridonose poduzetništvo, knjigovodstvo, marketing, ekonomika poduzeća i gospodarsko pravo, a suvišni su kemija, tehnologija, strojopis, energetika, sociologija i bankarsko poslovanje.

Pitanje br. 8.

Odgovor: Izborni predmeti dobro su određeni u potpunosti slaže se 15 % učenika, slaže se 38 %, ne zna 23 %, a ne slaže se 18 % učenika.

Pitanje br. 9.

Odgovor: Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje, u potpunosti se slaže 9 % učenika, slaže se 42 %, ne zna 25 %, a 19 % se ne slaže.

Trogodišnje zanimanje: prodavač

Tablica 5. Pregled ispitanika:

Zanimanje	muških	ženskih	ukupno
prodavač	5	19	24

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Dnevni raspored sati jako opterećuje 33 %, opterećuje 50 %, a ne opterećuje 12,5 % učenika.

Pitanje br. 2 i 4.

Odgovor: Da su predmeti koji se proučavaju u okviru zanimanja odgovarajući smatra 87,5 % učenika, a da je fond sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 67 % učenika.

Pitanje br. 3.

Odgovor: Predmet koji treba izostaviti je gospodarska matematika.

Pitanje br. 5.

Odgovor: Treba smanjiti tjedni broj sati.

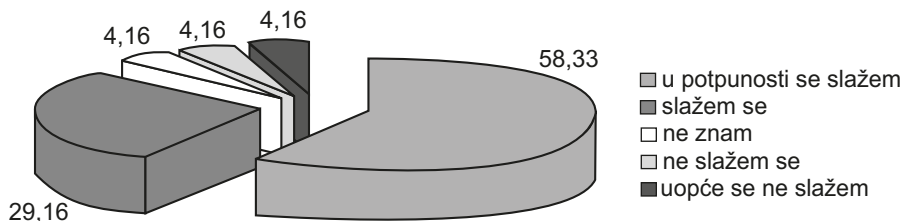
Pitanje br. 8.

Odgovor: Izborni predmeti dobro su određeni u potpunosti se slaže 58 % učenika, slaže se 29 %, ne zna i ne slaže se po 4 % učenika.

Pitanje br. 9.

Odgovor: Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje, u potpunosti se slaže 58 %, slaže se 29 %, ne zna, ne slaže se i uopće se ne slaže po 4 % učenika.

Grafikon 8. Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje:

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena među 156 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Fond sati jako opterećuje 11 %, opterećuje 40 %, ne zna 15 %, ne opterećuje 27 %, uopće ne opterećuje 7 %.

Pitanje br. 2.

Odgovor: da 91 %, ne 9 %.

Pitanje br. 3.

Odgovor: izostaviti kemiju.

Pitanje br. 4.

Odgovor: da 90 %, ne 10 %.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose ekonomika poduzeća, knjigovodstvo, marketing i matematika, a manje su bitni vjeronauk, kemija, biologija i etika.

Pitanje br. 8.

Odgovor: U potpunosti se slaže 8 %, slaže se 51 %, ne zna 26 %, ne slaže se 12 %, uopće se ne slaže 3 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: U potpunosti se slaže 6 %, slaže se 36 %, ne zna 28 %, ne slaže se 26 %, uopće se ne slaže 4 %.

❖ EVALUACIJA U BRČKO DISTRIKTU

Četverogodišnja zanimanja: ekonomski tehničar, trgovački tehničar i poslovno pravni tehničar.

Tablica 6. Pregled ispitanika:

Zanimanje	muških	ženskih	ukupno
trgovački tehničar	11	16	27
poslovno pravni tehničar	13	14	27
ekonomski tehničar	9	17	26

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Dnevni raspored sati jako opterećuje 15 %, opterećuje 55 %, ne zna 11 %, ne opterećuje 18 % učenika.

Pitanje br. 2 i 4.

Odgovor: Da su predmeti koji se proučavaju u okviru zanimanja odgovarajući tvrdi 87 % učenika, a da je fond sati po razredima i predmetima dobro planiran smatra 68 % učenika dok 30 % učenika smatra da nije dobro planiran.

Pitanje br. 5, 6 i 7.

Odgovor: navedeno u pojedinačnim tablicama, u masi neznatno.

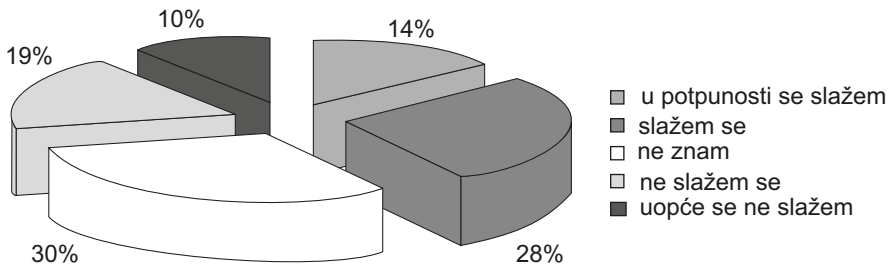
Pitanje br. 8.

Odgovor: Izborni predmeti dobro su određeni slaže se 49 % učenika, ne zna 19 %, u potpunosti se slaže 18 %, ne slaže se 7 % učenika, 7 % uopće se ne slaže.

Pitanje br. 9.

Odgovor: Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje, u potpunosti se slaže 14 %, slaže se 28 %, ne zna 30 %, ne slaže se 19 %, uopće se ne slaže 10 % učenika.

Grafikon 9. Stečena znanja i vještine omogućit će uspješno zapošljavanje:

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena među 73 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: Fond sati jako opterećuje 11 %, opterećuje 45 %, ne zna 8 %, ne opterećuje 26 %, uopće ne opterećuje 10 %.

Pitanje br. 2.

Odgovor: da 89 %, ne 11 %.

Pitanje br. 3.

Odgovor: izostaviti sociologiju.

Pitanje br. 4.

Odgovor: da 87 %, ne 13 %.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: Razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose praksa, marketing menadžment i računovodstvo, a manje su bitni sociologija i statistika.

Pitanje br. 8.

Odgovor: U potpunosti se slaže 16 %, slaže se 63 %, ne zna 14 %, ne slaže se 5 %, uopće se ne slaže 2 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: U potpunosti se slaže 15 %, slaže se 53 %, ne zna 12 %, ne slaže se 17%, uopće se ne slaže 3 %.

❖ EVALUACIJA U REPUBLICI SRPSKOJ

EUVET program, četverogodišnja i trogodišnja zanimanja

Analiza po pitanjima iz upitnika, anketirano 117 učenika

Pitanje br. 1.

Odgovor: ne opterećuje i uopće ne opterećuje 91 %, ne zna 9 % učenika.

Pitanje br. 2.

Odgovor: da 84 %, ne 16 %.

Pitanje br. 3.

Odgovor: predmete pravo i ekonomija s 4 sata/modula rastaviti na po 2 sata/modula.

Pitanje br. 4.

Odgovor: da 90 %, ne 10 %.

Pitanje br. 5.

Odgovor: smanjiti tjedni fond sati.

Pitanje br. 6.

Odgovor: knjigovodstvo, praktična nastava PZV, ekonomija, poslovna informatika.

Pitanje br. 7.

Odgovor: demokracija i ljudska prava i kultura religija.

Pitanje br. 8.

Odgovor: slaže se i u potpunosti se slaže 61 %, ne zna 14 %, ne slaže se 25 % učenika.

Pitanje br. 9.

Odgovor: slaže se i u potpunosti se slaže 72 %, ne zna 17 %, ne slaže se 11 %.

Pitanje br. 10.

Odgovor:

- sadržaji predmeta u NPP-u su zanimljivi
- uvjeti rada u školi su iznimno dobri, škola je opremljena suvremenim nastavnim pomagalicama
- profesori su stručni, korektni prema svim učenicima, uvažavaju učenike
- potrebno je omogućiti sudjelovanje u izradi projekata, povezivanje s drugim školama u zemlji i inozemstvu, sudjelovanje na sajmovima, putovanja u inozemstvo.

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena među 113 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanja br.1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9.

Odgovori su u korelaciji s odgovorima učenika.

Pitanje br. 10.

Odgovor: Zadovoljni smo stečenim obrazovanjem našeg djeteta kao i NNP-om koji nudi škola te radom nastavnog osoblja.

Program RPZ, četverogodišnja zanimanja

Analiza po pitanjima iz upitnika, anketirano 1193 učenika:

Pitanje br. 1.

Odgovor: Fond sati opterećuje i jako opterećuje 62 % ispitanika, ne zna 8 %, ne opterećuje i uopće ne opterećuje 30 % učenika.

Pitanje br. 2 i 3.

Odgovor: da 72 %, ne 28 %; izostaviti: sociologiju, filozofiju, demokraciju, kulturu religija, ruski jezik, a dodati više strukovnih predmeta i praktične nastave.

Pitanje br. 4 i 5.

Odgovor: da 82 %, ne 18 %, smanjiti tjedni broj sati.

Pitanje br. 6.

Odgovor: knjigovodstvo, ekonomija, informatika, praktična nastava PZV, pravo.

Pitanje br. 7.

Odgovor: suvišni su predmeti sociologija, filozofija, ekologija, geografija, demokracija, kultura religija.

Pitanje br. 8.

Odgovor: slaže se i u potpunosti se slaže 72 %, ne zna 15 %, ne slaže se i u potpunosti se ne slaže 13 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: slaže se i u potpunost se slaže 56 %, ne zna 20 %, ne slaže se i u potpunosti se ne slaže 24 %.

Pitanje br. 10.

Odgovor:

- potrebno je više strukovnih, a manje općeobrazovnih predmeta
- uvesti više prakse i informatike na računalima u kabinetima
- smanjiti dnevno opterećenje učenika s više predmeta – raspored sati
- uvesti suvremene metode učenja i tehnike ocjenjivanja (sati dosadni, profesori nezainteresirani, omalovažavaju učenike, nervozni, nepravedni u ocjenjivanju i dr.)

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena između 1114 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: opterećuje i jako opterećuje 52 %, ne zna 14 %, ne opterećuje i uopće ne opterećuje 34 %.

Pitanje br. 2.

Odgovor: da 81 %, ne 19 %.

Pitanje br. 3

Odgovor: izostaviti sociologiju, filozofiju, demokraciju i ljudska prava, ruski jezik, a dodati praksu, više sati strukovnih predmeta i matematike.

Pitanje br. 4 i 5.

Odgovor: da 85 %, ne 15 %, smanjiti fond sati.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose praksa, informatika, ekonomika i knjigovodstvo, a manje su bitni sociologija, filozofija, demokracija i ljudska prava, kultura religija, ekologija i ruski jezik.

Pitanje br. 8.

Odgovor: slaže se i u potpunost se slaže 69 %, ne zna 21 %, ne slaže se i uopće se ne slaže 10 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: slaže se i u potpunost se slaže 59 %, ne zna 19 %, ne slaže se i uopće se ne slaže 22 %.

Pitanje br. 10.

Odgovor:

- smanjiti fond sati općeobrazovnih, a povećati fond sati strukovnih predmeta
- primijeniti suvremene (interaktivne) metode rada i ocjenjivanja
- poboljšati uvjete rada i opremljenost škola, posebno kod predmeta praktična nastava
- poboljšati odgovornost profesora i pravednost prema svim učenicima, povezati školu s gospodarstvom i tržištem rada.

Program RPZ, trogodišnja zanimanja

Analiza po pitanjima iz upitnika, anketirano 189 učenika

Pitanje br. 1.

Odgovor: opterećuje i jako opterećuje 52 %, ne zna 7 %, ne opterećuje i uopće ne opterećuje 41 %.

Pitanje br. 2 i 3.

Odgovor: da 85 %, ne 15 %, izostaviti demokraciju i kulturu religija, dodati strukovne predmete.

Pitanje br. 4 i 5.

Odgovor: da 95 %, ne 5 %.

Pitanje br. 6.

Odgovor: trgovačko poslovanje, ekonomika trgovine, ekonomija i praktična nastava.

Pitanje br. 7.

Odgovor: suvišni su demokracija i kultura religija.

Pitanje br. 8.

Odgovor: slaže se i u potpunosti se slaže 66 %, ne zna 23 %, ne slaže se i uopće se ne slaže 11 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: slaže se i u potpunosti se slaže 86 %, ne zna 8 %, ne slaže se i uopće se ne slaže 6 %.

Pitanje br. 10.

Odgovor: omogućiti zapošljavanje.

ANALIZA RODITELJA

Anketa provedena među 174 roditelja

Analiza po pitanjima iz upitnika

Pitanje br. 1.

Odgovor: opterećuje i jako opterećuje 28 %, ne zna 18 %, ne opterećuje i uopće ne opterećuje 54 %.

Pitanje br. 2.

Odgovor: da 95 %, ne 5 %.

Pitanje br. 3.

Odgovor: izostaviti demokraciju i ljudska prava, a dodati više sati strukovnih predmeta.

Pitanje br. 4 i 5.

Odgovor: da 94 %, ne 6 %, smanjiti fond sati.

Pitanje br. 6 i 7.

Odgovor: razvoju sposobnosti bitnih za uspješno uključivanje na tržište rada najviše pridonose praksa, ekonomija i knjigovodstvo, a manje su bitni demokracija i ljudska prava, kultura religija, ekologija i ruski jezik.

Pitanje br. 8.

Odgovor: slažem se i u potpunost se slažem 80 %, ne znam 15 %, ne slažem se i uopće se ne slažem 5 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: slaže se i u potpunost se slaže 84 %, ne zna 9 %, ne slaže se i uopće se ne slaže 7 %.

Pitanje br. 10.

Odgovor:

- smanjiti fond sati općeobrazovnih, a povećati fond sati strukovnih predmeta
- primijeniti suvremene (interaktivne) metode rada i ocjenjivanja
- poboljšati uvjete rada i opremljenost škola, posebno kod predmeta praktična nastava

- poboljšati odgovornost profesora i pravednost prema svim učenicima, povezati školu s gospodarstvom i tržištem rada.

4.5.4. ANKETA DRUŠTVENIH PARTNERA/PODUZEĆA

❖ ZAJEDNIČKA EVALUACIJA U FBiH , BRČKO DISTRIKTU I REPUBLICI SRPSKOJ

Zajednička analiza urađena je zbog malog uzorka analiziranih društvenih partnera u FBiH (21) i Brčko distriktu (4)

Upitnik za društvene partnere

Pitanje br. 4.

Odgovor: u potpunosti zadovoljava 18 %, zadovoljava 39 %, neodlučnih 19 %, nezadovoljnih 14 % i potpuno nezadovoljnih 10 %.

Pitanje br. 5.

Odgovor: više praktičnog rada, sudjelovanje u projektima, omjer općeobrazovnih i strukovnih predmeta trebao bi biti u korist strukovnih predmeta i praktične nastave.

Pitanje br. 6.

Odgovor: u potpunosti usklađena 2 %, usklađena 7 %, ne zna 38 %, nije usklađena 31%, uopće nije usklađena 22 %.

Pitanje br. 7.

Odgovor: u potpunosti zadovoljava 22 %, zadovoljava 40 %, ne zna 16 %, ne zadovoljava 10 % i uopće ne zadovoljava 12 %.

Pitanje br. 8.

Odgovor: u potpunosti želi 17 %, želi 39 %, ne zna 25 %, nije spreman 10 %, uopće ne želi 9 %.

Pitanje br. 9.

Odgovor: prihvaćanjem učenika na praksu 74 %, sudjelovanjem u opremanju školskih radionica 12,5 %, sudjelovanjem u izradi programa praktične nastave 8 %, obukom nastavnika 4,5 %, nismo zainteresirani 1 %.

Pitanje br. 11.

Na pitanje o informiranosti društvenih partnera da se u nekim školama u BiH primjenjuju modularni NPP-i u skladu sa zahtjevima EU-a 31 % odgovara da, 69 % ne.

Pitanje br. 12.

Odgovor: da su znanja i vještine svršenih srednjoškolaca koji su nastavu slušali po modularnoj tehnologiji na višoj razini u odnosu na svršene srednjoškolce koji su nastavu slušali po tradicionalnom NPP-u, smatra 18 %, ne 32 %, a čak 50 % ispitanika tvrde da im nije poznato.

4.5.5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA KOMISIJE ZA SRODNA ZANIMANJA U EKONOMIJI, PRAVU, ADMINISTRACIJI I TRGOVINI

ZAJEDNIČKA EVALUACIJA – EKONOMIJA, PRAVO, ADMINISTRACIJA I TRGOVINA

Četverogodišnja zanimanja – **modularni NPP:**

Zaključci i preporuke:

- NPP prilagođen potrebama gospodarstva i tržišta rada te nastavka školovanja
- moduli kvalitetno urađeni s razrađenim rezultatima učenja i smjericama za nastavnike
- nastava organizirana putem blok-sati
- obavlja se kontinuirana edukacija nastavnika za primjenu interaktivnih metoda rada i tehnika ocjenjivanja
- osigurana moderna nastavna sredstva
- praktična se nastava izvodi u modernim kabinetima uz ostvaren visok stupanj suradnje s poslodavcima
- treba povećati fond sati praktične nastave i fond sati strukovnih predmeta u odnosu na općeobrazovne predmete
- stjecanje znanja primjenjivih u praksi
- u NPP ubaciti više sati informatike i stranih jezika.

Preporuke nastavnika:

- uvođenje novih zanimanja (bankarski tehničar, komercijalni tehničar, zdravstvenih i zanatskih zanimanja)
- u NPP-u smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta, a povećati broj sati strukovnih predmeta (statistika, matematika, knjigovodstvo, poslovna informatika, marketing, menadžment)
- predmetni profesori traže povećanje broja modula i sati za svoje predmete
- dnevni i tjedni raspored sati opterećuje učenike.

Preporuke učenika:

- smanjiti tjedni fond sati
- dnevni fond sati opterećuje učenike
- u NPP unijeti više strukovnih predmeta i praktične nastave, a smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta

- kvalitetnije uraditi raspored sati
- uvesti suvremene metode rada i tehnike ocjenjivanja.

Preporuke roditelja:

- treba smanjiti opterećenje učenika fondom sati
- povećati fond sati strukovnih predmeta i praktične nastave u odnosu na opće-obrazovne predmete
- dnevni raspored sati opterećuje učenike
- poboljšati uvjete rada, opremljenost škola, osigurati povezivanje škola s tržištem rada.

Preporuke društvenih partnera:

- povećati udjel prakse i strukovnih predmeta na račun općeobrazovnih predmeta
- stvoriti bolje uvjete za rad, opremiti kabinete i učionice suvremenom opremom
- potreba stjecanja funkcionalnih znanja primjenjivih u praksi
- u NNP unijeti više sati informatike i stranih jezika
- upisna politika nije u skladu s potrebama tržišta rada.

Trogodišnje zanimanje prodavač - modularni NPP:

Zaključci i preporuke:

- upisnu politiku prilagoditi potrebama tržišta rada, smanjiti upis učenika za zanimanje prodavač

Prijedlozi promjena NPP-a:

- smanjiti opterećenje učenika tjednim fondom sati
- smanjiti dnevno opterećenje učenika fondom sati, uvođenjem blok sati
- povećati broj sati strukovnih predmeta i praktične nastave, a smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta (demokracija i ljudska prava, kultura religija, ruski jezik, TZK, vjeronauk)
- u modulima kvalitetnije uraditi ishode učenja i smjernice za nastavnike
- potreba stjecanja funkcionalnih znanja primjenjivih u praksi
- poboljšati uvjete rada, opremljenost škola, osigurati povezivanje škola s tržištem rada.

Četverogodišnja zanimanja - tradicionalni NPP

Zaključci i preporuke:

- uvođenje novih zanimanja (bankarski tehničar, komercijalni tehničar, zdravstvenih i zanatskih zanimanja)
- upisnu politiku prilagoditi potrebama tržišta rada

Prijedlozi promjena NPP-a:

- smanjiti opterećenje učenika tjednim fondom sati
- smanjiti dnevno opterećenje učenika uvođenjem blok sati
- osigurati kvalitetnije uvjete rada, opremanje učionica i kabineta suvremenim nastavnim sredstvima i pomagalicama
- povećati fond sati praktične nastave i fond sati strukovnih predmeta u odnosu na općeobrazovne predmete (ekologija, geografija, sociologija, filozofija, energetika, biologija, kemija, fizika, vjeronauk, kultura religija, demokracija i ljudska prava, tehnologija s ekologijom)
- stjecanje znanja primjenjivih u praksi
- u NPP ubaciti više sati informatike i stranih jezika
- raditi na povezivanju škola s gospodarstvom i tržištem rada.

Preporuke nastavnika:

- uvođenje novih zanimanja (bankarski tehničar, komercijalni tehničar, zdravstvenih i zanatskih zanimanja)
- u NPP-u smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta, a povećati broj sati strukovnih predmeta (statistika, matematika, knjigovodstvo, poslovna informatika, marketing, menadžment)
- predmetni profesori traže povećanje broja modula i sati za svoje predmete
- dnevni i tjedni raspored sati opterećuje učenike.

Preporuke učenika:

- smanjiti tjedni fond sati
- dnevni fond sati opterećuje učenike
- u NPP unijeti više strukovnih predmeta i praktične nastave, a smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta
- kvalitetnije uraditi raspored sati
- uvesti suvremene metode rada i tehnike ocjenjivanja
- većina učenika koji nastavu slušaju po tradicionalnom NPP-u nije upoznata s modularnim NPP-om.

Preporuke roditelja:

- treba smanjiti opterećenje učenika fondom sati
- povećati fond sati strukovnih predmeta i praktične nastave u odnosu na općeobrazovne predmete
- dnevni raspored sati opterećuje učenike
- poboljšati uvjete rada, opremljenost škola, osigurati povezivanje škola s tržištem rada

Preporuke društvenih partnera:

- povećati udjel prakse i strukovnih predmeta na račun općeobrazovnih predmeta
- stvoriti bolje uvjete za rad, opremiti kabinete i učionice suvremenom opremom
- potreba stjecanja funkcionalnih znanja primjenjivih u praksi
- u NNP unijeti više sati informatike i stranih jezika
- upisna politika nije u skladu s potrebama tržišta rada.

Trogođišnja zanimanja: tradicionalni NPP

Zaključci i preporuke:

- upisnu politiku prilagoditi potrebama tržišta rada, smanjiti upis učenika za zanimanje prodavač

Prijedlozi promjena NPP-a:

- smanjiti opterećenje učenika tjednim fondom sati
- smanjiti dnevno opterećenje učenika fondom sati, uvođenjem blok sati
- povećati broj sati strukovnih predmeta i praktične nastave, a smanjiti broj sati općeobrazovnih predmeta (demokracija i ljudska prava, kultura religija, etika, TZK, vjeronauk)
- potreba stjecanja funkcionalnih znanja primjenjivih u praksi
- poboljšati uvjete rada, opremljenost škola, osigurati povezivanje škola s tržištem rada.

5. ZAKLJUČAK I OPĆE PREPORUKE

Zaključci potkomisija za evaluaciju

Na temelju provedene evaluacije i analize rezultata ankete četiriju skupina ispitanika za svih pet skupina srodnih zanimanja, a u skladu s ciljevima i kriterijima evaluacije, evidentno je da za neka pitanja postoji visok stupanj suglasnosti (značajna korelacija), za neka ne postoji suglasnost ili su stavovi oprečni.

Nastavnici, učenici i roditelji pokazuju visok stupanj suglasnosti (značajna korelacija) u stavovima da:

- tradicionalni NPP-i nisu fleksibilni, teško se mijenjaju ili prilagođavaju potrebama tržišta rada, ne prate promjene i razvoj tehnologija, ne omogućavaju vodoravnu i okomitu prohodnost, a učenici nisu aktivni sudionici obrazovnog procesa
- modularni NPP-i imaju prednost u odnosu na tradicionalne nastavne planove i programe jer omogućuju integraciju i vezu među nastavnim planovima i programima, dopuštaju ponovno uključivanje u školovanje, omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost u okviru jedne ili više oblasti, omogućuju stalan razvoj nastavnih planova i programa i brzo reagiranje na promjene u društvu i tehnologiji te promoviraju ideju učenja kroz cijeli život
- pored postojećih, treba uvesti i nova zanimanja koja su potrebna tržištu rada u promatranim skupinama zanimanja
- treba smanjiti fond sati općeobrazovnih predmeta uz povećanje fonda sati za strukovno-teorijske predmete i praktičnu nastavu
- treba iz NPP-a svih zanimanja u SSO BiH izbaciti predmete vjeronauk i demokracija i ljudska prava (kod pojedinih srodnih zanimanja dani su prijedlozi za još neke općeobrazovne predmete)
- neophodno je uvesti (kod NPP-a gdje ne postoje) izborne predmete.

U iskazanim stavovima učenika i roditelja prisutan je visok stupanj korelacije da su u odnosu na tradicionalne NPP-e modularni NPP-i usmjereniji prema učenicima, da su interesantniji i omogućuju postizanje boljih rezultata.

Također, visok stupanj korelacije u stavovima učenika i roditelja ogleda se u odgovoru koji su predmeti bitni i koji najviše pridonose razvoju sposobnosti učenika za uključivanje na tržište rada. Kao suvišne predmete učenici i roditelji navode

vjeronauk, demokraciju i ljudska prava, ekologiju, biologiju, povijest. Pozitivan stav o uvođenju izbornog predmeta izrazili su i učenici i roditelji. Misle da je potrebno povećati broj sati praktične nastave, broj sati strukovnih predmeta, stranih jezika i seksualnog odgoja. I učenici i roditelji slažu se da i tvrtke u kojima učenici izvode praksu i školske radionice trebaju biti bolje opremljene.

Roditelji i učenici (bez obzira na vrstu primijenjenog NPP-a) imaju različite stavove kada je riječ o opterećenosti učenika tjednim i dnevnim rasporedom sati. Učenici misle da ih taj broj sati opterećuje dok većina roditelja smatra da ih ne opterećuje.

Ako izvršimo korelaciju stavova društvenih partnera i nastavnika, evidentno je da obje ispitne skupine misle da:

- modularni NPP-i imaju prednost u odnosu na tradicionalne NPP-e
- prilikom izrade NPP-a obavezno treba voditi brigu o potrebama tržišta rada i suvremenim tehnologijama i dostignućima; broj modula i tjedni broj sati učenika treba uskladiti
- neophodno je uvesti više zanatskih zanimanja s dobro organiziranom praktičnom nastavom uz primjenu suvremenih tehnologija
- učenicima je potrebno više funkcionalnih znanja primjenjivih u praksi, više praktične nastave i učinkovitije povezivanje s teorijskim znanjima
- više se pozornosti mora posvetiti metodologiji i uvjetima za izvođenje praktične nastave, bilo da se organizira u školi ili kod poslodavaca
- treba omogućiti kontinuiranu edukaciju nastavnika i ostalih sudionika, a posebnu pozornost treba posvetiti edukaciji nastavnika praktične nastave.

U vezi aktivnosti na izradi novih NPP-a, reviziji i promjeni postojećih NPP-a podijeljeni su stavovi o prioritetima i sudionicima ovih aktivnosti. Neki nastavnici i predstavnici društvenih partnera misle da kod izrade modularnih nastavnih planova i programa prioritet treba dati stručnjacima iz gospodarstva, a neki nastavnici misle da prioritet treba dati nastavnicima koji realiziraju nastavne planove i programe.

Na temelju iznesenih zaključaka potkomisija i provedenih evaluacijskih koraka proistječu preporuke.

Nastavni planovi i programi

Dosadašnja iskustva u primjeni NPP-a pokazala su da modularni nastavni planovi i programi imaju niz prednosti u odnosu na tradicionalne.

Nastavni planovi i programi urađeni po modularnoj metodologiji omogućuju vodoravnu i okomitu prohodnost u okviru jednog ili više skupina zanimanja. Modularni nastavni planovi i programi omogućuju pokretljivost učenika na teritoriju

Bosne i Hercegovine bez polaganja dopunskih ispita u okviru srodnih zanimanja i istog zanimanja.

Problem okomite i vodoravne prohodnosti trebalo bi riješiti donošenjem modularnih nastavnih planova što prije za sva zanimanja.

Za razvijene i primijenjene modularne NPP-e potrebno je uspostaviti sustav nadgledanja te unutarnju i vanjsku evaluaciju kako u fazi pilot-primjene tako i kontinuirano u fazi potpune implementacije, a sustavnim mjerama treba omogućiti potpuno uspostavljanje mehanizama za praćenje i ocjenjivanje dostignutih standarda.

Standardi zanimanja

Da bi stečena kvalifikacija odgovarala zahtijevanim kompetencijama radnog mjesta, potrebno je sagledati praktične aspekte: kako utvrditi novu klasifikaciju zanimanja, koja su to nova moderna zanimanja koja se traže na tržištu rada ne samo u BiH nego i širem okruženju, koja zanimanja nisu potrebna, kako će se uključiti socijalni partneri u utvrđivanje standarda zanimanja, na koji će se način pratiti, evaluirati i osuvremenjivati moduli u NPP-u.

Dakle, potrebno je pristupiti utvrđivanju standarda zanimanja i prema njima stalno usklađivati obrazovne programe u skladu s kvalifikacijskim okvirom i to ne samo za redovne učenike nego i za odrasle.

Standardi zanimanja su kriteriji koje mora zadovoljiti pojedinac da bi mogao obavljati određen posao. Razvoj tehnologije zahtijeva stalno usklađivanje i razvijanje novih standarda u skladu s razvojem poduzeća.

Ažuriranje standarda treba vršiti na inicijativu poslodavaca, škola i svih društvenih partnera. Proces ažuriranja i donošenja novih standarda, planova i programa treba svesti na najkraće moguće vrijeme.

Edukacija nastavnika i menadžmenta

Nastavni kadar u srednjem strukovnom obrazovanju treba kontinuirano educirati, a posebnu pozornost treba posvetiti edukaciji nastavnika strukovno-teorijske i praktične nastave. Da bi se omogućilo da učenik bude u središtu zbivanja potrebna je obuka o izvođenju nastave po modularnoj metodologiji.

Potrebno je osigurati uvjete za stjecanje profesionalnih kompetencija nastavnika kao i za napredovanje nastavnika u svojoj profesiji, a svaki nastavnik mora dobiti priliku da prati razvoj i napredak u oblasti svoje struke.

Također treba uspostaviti i sustav kontinuirane edukacije i mehanizama za praćenje stručnog usavršavanja menadžmenta u školama za svaku školsku godinu na razini države, entiteta, županija i Brčko distrikta što će pomoći osiguranje optimalnih uvjeta za rad škole i implementaciji obrazovne reforme.

Veza tržišta rada i srednjeg strukovnog obrazovanja

Da bi se osigurala veza između srednjeg strukovnog obrazovanja i tržišta rada potrebna je stalna suradnja predstavnika poslodavaca, sindikata i obrazovnih vlasti, odnosno osnivanje tripartitnih savjetodavnih vijeća gdje ne postoje i/ili oživljavanje njihova rada gdje postoje.

Kroz uspostavljanje dijaloga treba pokretati inicijative za uvođenjem novih zanimanja, reviziju postojeće nomenklature zanimanja i osuvremenjivanje postojećih zanimanja, a u proces nadzora, evaluacije i ocjenjivanja, pored obrazovnih institucija, uključiti i predstavnika gospodarstva.

Osiguranje vrsnoće

Za vrsnoću u obrazovanju vezana su četiri ključna pojma: osiguranje vrsnoće, unaprjeđivanje vrsnoće, ocjenjivanje vrsnoće i upravljanje vrsnoćom.

Za BiH je veoma važno stvaranje sustava vrsnoće u srednjem strukovnom obrazovanju kako na razini BiH, entiteta, županija i Brčko distrikta, tako i na razini davatelja usluge obrazovanja - škole i drugi davatelji usluga.

Kroz ciklus osiguranja vrsnoće i faze planiranja, implementacije, evaluacije i povratne sprege daju se odgovori na kritička pitanja odgovornima za sustav srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke, akterima u školi i društvenim partnerima, omogućava usporedba na svim razinama, pruža cjelovita slika svih segmenata srednjeg strukovnog obrazovanja i obuke, daju povratne informacije za daljnje planiranje i unaprjeđuje obrazovnog sustava.

Za osiguranje vrsnosti u srednjem strukovnom obrazovanju BiH važno je:

- razraditi procedure, početi provođenje eksternog ocjenjivanja i uspostaviti standarde postignuća
- definirati procedure uvođenja novih zanimanja, revizije i modernizacije postojećih zanimanja
- razviti sustav, procedure i standarde eksterne evaluacije i samoevaluacije u obrazovnim institucijama
- uspostaviti kvalitetan sustav edukacije usavršavanjem nastavnika i izdavanjem licencijskih, usavršavanjem nastavnih metoda i novih formi učenja u skladu s načelima cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih
- uspostaviti standarde za polaganje završnog ispita, ocjenjivanja i izdavanja certifikata kao potvrde stečene kvalifikacije
- uskladiti aktivnosti u srednjem strukovnom obrazovanju BiH s ciljevima, strategijama i dokumentima koje je donijelo Vijeće Europe.

Pri planiranju i realizaciji sljedećih reformskih aktivnosti u oblasti SSO u BiH od velike pomoći je Europski referentni okvir za osiguranje vrsnoće za VET.

Europski referentni okvir za osiguranje vrsnoće za VET pruža pomoć zemljama članicama i zainteresiranim stranama da dokumentiraju, razvijaju, nadgledaju, vrše procjenu i usavrše učinkovitost svojih VET mjera i odredbi kao i praksu upravljanja vrsnoćom. Može se primijeniti na VET sustav i na VET poslužitelje, a prilagodljiv je različitim nacionalnim sustavima legislativama i praksom.

Okvir dopunjuje rad na aspektima osiguranja vrsnoće Europskog okvira kvalifikacija (European Qualifications Framework - EQF) i Europskog kreditnog sustava za VET (European Credit System for VET - ECVET). On nastavlja rad na prijašnjem europskom radu na sustavu osiguranja vrsnosti (kao što je Zajednički okvir osiguranja vrsnosti Common Quality Assurance Framework – CQAF i Europska mreža za osiguranje vrsnosti u VET – ENQA-VET).

Okvir:

- uključuje potrebu redovnog promatranja (uključujući interne i eksterne mehanizme evaluacije) i izvješćivanje o progresu
- koristi zajedničke kriterije o vrsnoći i indikativne deskriptore za podršku promatranja i izvješćivanja
- naglašava važnost zajedničkih indikatora u podršci evaluaciji, promatranja i osiguranju vrsnosti VET sustava i poslužitelja.

Okvir prati set od 10 indikatora koji se u zemljama mogu koristiti kao “tool box” dok rade na adaptaciji i razvijanju svog VET sustava.

Opće zaključne preporuke

Srednjoškolsko obrazovanje omogućava stjecanje ne samo formalnih kvalifikacija nego i kompetencija, osposobljavanje za preuzimanje odgovornosti za stjecanje znanja, razvoj individualnosti i fleksibilnosti u promjeni zanimanja te uspostavljanje ravnoteže između zahtjeva okruženja, osobnih mogućnosti, interesa i potreba. Srednje strukovno obrazovanje mora imati jasno definirane ciljeve sa suvremeno oblikovanim NPP-ima koji osiguravaju teoretska znanja i razvoj praktičnih sposobnosti.

Za svaku razinu obrazovanja treba uspostaviti standard zanimanja, omogućiti stjecanje stručne kompetencije, način organizacije obrazovanja, ulaz, izlaz i povratak u obrazovanje te mogućnost nastavka obrazovanja na višim razinama. Vrlo je važna pozicija svake razine u okviru cjeloživotnog obrazovanja bilo da je riječ o povratku u redovit sustav obrazovanja ili o stjecanju zanimanja polaganjem ispita. Danas je to naročito važno s obzirom na postojanje jedinstvenog europskog kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje.

Da bi se ostvarili postavljeni ciljevi, treba osigurati materijalne uvjete i kadrovsku strukturu onih koji poučavaju.

Broj i raspored strukovnih škola u BiH i programa koje nude je neadekvatan, često nije u korelaciji s potrebama lokalne i/ili šire društvene zajednice i tržišta rada.

Zato je potrebno aktivnije uključiti obrazovne i gospodarstvene subjekte pojedine regije i timskim radom doći do funkcionalne mreže strukovnih škola koja će biti u funkciji razvitka gospodarstva lokalne sredine i šire društvene zajednice.

Da bi se to ostvarilo, potrebne su nam dobro opremljene strukovne škole koje bi bile nositeljice obrazovanja na županijskim ili regionalnim razinama. One bi se mogle organizirati i kao obrazovni centri u kojima bi se obrazovali ne samo redovni učenici iz te zajednice nego i razne skupine i pojedinci kojima je potrebno stručno osposobljavanje i usavršavanje. Škole - tehnološke centre - treba osposobiti da raznovrsnim oblicima i sadržajima obrazovanja odgovore na brz razvoj tehnologija i na zahtjeve tržišta rada te da u svakom trenutku mogu pružiti obrazovno-savjetodavne usluge. Nužno je da oprema tih centara bude suvremena i na jednakoj ili čak višoj tehnološkoj razini od većine gospodarskih subjekata.

Ove centre u organizacijskom i financijskom pogledu moraju podržati svi partneri zainteresirani za obrazovanje: država, lokalne zajednice, komore, udruženja poslodavaca i slične asocijacije.

Prilog

CD s instrumentarijem evaluacije (upitnici), tabličnim i grafičkim prikazom analize podataka za pet skupina srodnih zanimanja.